

Herborg skriv

**Ole Stræde Dalgaard
og
Niels Kvist Vissing**

Sidst redigeret: 3. februar 2024

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	2
Forord til Herlige Herborg	5
Herborgsangen	7
Virksomheder i Herborg	8
Vognmand Ole Pedersen tidligere Herborg	8
Herborg Turistfart.....	10
Krogsgaard Busser ved Peder Søndergaard, Skolebakken 10, Herborg	13
Herborg Tømrer- og Snedkerforretning, Brinken 4, Herborg.....	17
Herborg Afholdshotel samt slagterbutikken, Anna og Viggo Madsen, Genforeningsvej 14, Herborg	19
Herborg Mørtelværk v/brdr. Jakobsen, Møllevej 24, Herborg	21
Herborg Mørtelværk ved Kenneth Uldall Christiansen, Møllevej 24, Herborg	21
Murer Ejnar Harry Hansen, Skolevej 12, Herborg	23
Entreprenør & Kloakmester Hans Chr. Pedersen, Brinken 6, Herborg	25
N. Halkjærs Eftflg. v/Jørgen Eriksen, Møllevej 12, Herborg	26
Vognmand Søren Poulsen, Brinken 9, Herborg	28
Købmand Jens Mølhede, Genforeningsvej 16, Herborg.....	30
Aktieselskabet Fiskbæk Briketfabrik.....	36
Jytte Hansen, Møllevej 2, Herborg (Gamle Brugsforening).....	38
Sigfred Pedersen, Finderupvej 16, Herborg	40
Herborg Smede- og maskinforretning ved Niels Urup Christensen, Møllevej 1, Herborg	43
Herborg Smede og maskinforretning, Tolsgårdvej 1, Herborg	48
Herborg Planteskole ved Inga og Bent Pedersen, Finderupvej 35, Herborg	51
Elsebeth Bendtsen og frisørmester Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg	53
Herborg Autoværksted, Finderupvej 15, Herborg ved Olga og Ole Thomsen	56
Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12	60
Herborg Brugsforening, Møllevej 2, Herborg	60
Vognmand Svend Jensen	64
Købmand Thomas Andersen Knudsen og Magny Hansine Knudsen, Genforeningsvej 12, Herborg	66
Købmand Tom Jensen, Møllevej 2, Herborg	71
Herborg Brøddusalg, Møllevej 8 ved Elna Lauridsen.....	72
Murermester Søren Jacobsen, Finderupvej 19, Herborg	75
Herborg Vandforsyning	77
Trøstrup Teglværk	79
Herborg Andelsmejeri	85
Herborg Dambrug, Adelvej 2a, Herborg, ved Nis Nissen Reinholdt	93

Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12.....	97
Peder Krogsgaard, Genvej 2 og Skolevej 35, Herborg.....	98
Skjern – Videbæk banen, herunder Herborg Station, posthus og Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ)	103
Personer i Herborg	108
Agda Christensen, Skolevej 10, Herborg samt barndoms minder fra datteren Birgit (Bibsen)	108
Jens Rabjerg, ”Lille Vadgård”, Finderupvej 27, Herborg	112
Jeppe Christian og Marie Kirstine Jensen, Skolevej 42, Herborg	115
Tove Dahl Pedersen, Finderupvej 5, Herborg.....	117
Knud Kristian Thomsen, Finderupvej 20, Herborg	120
Mads Peder Thomsen, Finderupvej 3, Herborg	125
Jenny og Mads Søndergaard	128
Mariane Nielsen (kaldet Feldsing), Skolevej 50, Herborg.....	133
Anna Elisabeth Nielsen, frugt og grønt, Møllevej 4, Herborg.....	134
Per Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg	136
Else og Holger Madsen, tidligere Vadvej 10, Herborg.....	140
Thyra Kaasgaard, Finderupvej 28, Herborg	144
Jens Alfred Nielsen, Skolevej 16, Herborg	147
Karen og Arne Pedersen, boede tidligere Genforeningsvej 11, Herborg.....	149
Poul Viftrup Andersen, Finderupvej 9, Herborg	153
Esther og Gjøde Carlsen, Enggårdvej 2, Herborg.....	155
Karl Erik Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg.....	159
Niels og Ane Julie Halkjær, Møllevej 12, Herborg	161
Manufakturhandler Anna Jensen, Møllevej 6, Herborg	163
Karin Pilgaard, Skjern. I barndomstiden Finderupvej 16, Herborg.....	165
Irene Nielsen, Finderupvej 18, Herborg	168
Mads Vesterby Andersen, Genforeningsvej 6, Herborg.....	169
Holger S. Carlsen og Maren Kirstine Gahner Carlsen, Sæddingvej 39, Herborg	170
Inga og Niels Korsholm	172
Ejnar Sigvald Poulsen, Genforeningsvej 13, Herborg	177
Nora og Kresten Jensen, Skolevej 7.....	179
Frederik Richard Nielsen, boede på Genforeningsvej 2, Herborg.....	182
Eva og Peter Bach, Møllevej 18	185
Sognefoged og gårdejer Kristen Hamborg Jensen, Adelvej 3, Vester Herborg	189
Nanny og Svend Aage Bendtsen, Møllevej 11, Herborg.....	196
Merete Graakjær Nielsen, Helenelyst 221, Brabrand.	200

Herborg i lidt nyere tid	204
Herborg Vognmandsforretning v/Frits Gjøde Carlsen.	204
Herborg Tømrer og Snedkerforretning, Brinken 4	206
Tre smede gennem 100 år i Herborg.....	207
Kuben.....	208
Herborg Turistfart ved Niels Christian Keseler, Storgårdsvej 1, Herborg.....	211
Herborg Ungdoms- og Foredragsforening	217
Landbruget i Herborg i tresserne og op til i dag.....	220
Huse i Herborg FØRST i 1930'erne	225
Oversigt over borgere der har boet i Herborg By på et eller andet tidspunkt fra 1960 til og med 1970	228
Herborg Kirke.....	233
Herborg Skole	236
Inger Jeppesen – lærer ved Herborg Skole 1963-92	237
Lærer Børge Engedal Vilstrup	239
Førstelærer Kai Gori og Rita Gori, ansat ved Herborg skole fra 1.2.1961 – 30.11.1964	240
Lærerinde Ingrid Holflod Jensen	246
Skoleinspektør Peder Just Pedersen og lærer Birte Just Pedersen, Herborg Skole	249
Lærer Sigrid Vad, Adelvej 1, Herborg	253
Genforeningsstenen	257
Ole og Niels barndom i Herborg.....	258
Niels	258
Ole	275

Forord til Herlige Herborg

Vi, Niels og Ole, er begge født og opvokset i Herborg, hvor vi havde en skøn barndoms- og ungdomstid. Den skønne tid der, er nok grunden til, at vi er nået frem til titlen "Herlige Herborg" i forhold til det, vi har skrevet om Herborg.

Der var mange episoder i 1960'erne og 1970'erne, som vi husker - både sjove og mindre sjove, og vi vil gerne dele disse erindringer med andre.

Vi har lavet beskrivelser af de virksomheder, som vi kan huske, der var i Herborg på et eller andet tidspunkt i tidsrummet 1962-1974 (dog ikke de enkelte landbrug) samt en beskrivelse af de virksomheder, som vi husker, der blev videreført efter denne periode som følger af ejerskifte, eller hvor forældrene tidligere har drevet en lignende virksomhed. Trøstrup Teglværk og Fiskbæk Briketfabrik, der var arbejdspladser for mange Herborg borgere, har vi også valgt at skrive lidt om.

Hvem der boede i de forskellige huse i Herborg by i begyndelsen af trediveerne skrevet af gårdejer Henry Hansen fra Herborg, samt de personer vi husker, der boede i de forskellige huse på et eller andet tidspunkt fra 1960 til og med 1970 i Herborg by, har vi skrevet ned, selv om vi godt ved, at der har boet endnu flere, end de personer vi har nævnt.

Vi har en beskrivelse (udstyknings af gamle gårde) af, hvem der har ejet de forskellige gårde i Herborg gennem tiden med i vores skriv, et stort stykke arbejde som gårdejerne Kristen Hamborg Jensen og Gjøde Carlsen har lagt i dette, hvor de har opholdt sig rigtig mange timer på landsarkivet i Viborg.

En ganske kort beskrivelse af Herborg skole (er beskrevet af andre i jubilæumsskrift fra 2001), en beskrivelse af lærerne fra den tid vi gik i Herborg skole, kirken, landbruget generelt, genforeningsstenen, ungdomsforeningen, nogle af de personer vi husker som ledere i foreningslivet, forældre til de kammerater vi hver især havde mest med at gøre fra land og by, samt en beskrivelse af de personer som var voksne i Herborg, som vi besøgte mest eller som besøgte os mest i barndomstiden.

Det vil sige, at de beskrivelser vi har lavet af personer, der ikke var virksomhedsledere eller ledere i foreningslivet, i meget stor grad er forældre til nogle af dem, vi havde som kammerater eller nogen som vi besøgte mest eller mest havde besøgt af.

Nogle få ting af det der er sket i Herborg i nyere tid, som vi især har lagt mærke til samt en beskrivelse af vores barndoms- og ungdomstid op til det 18. år, har vi også beskrevet.

Det der er skrevet, er baseret på oplysninger fra interviews med borgere fra Herborg eller som tidligere har boet i Herborg, aviser, Lokalhistorisk arkiv, Rigsarkivet, Kirkebogen, diverse protokoller, jubilæumsskrifter, erindringskriv, slægtsbøger og diverse mapper med forskellige oplysninger samt nedskrevne ting fra personer i Herborg. Herudover har vi også lånt billeder fra flere. Ikke alle er det lykkedes at få billeder fra.

Vi skylder jer, og det er mange, en meget stor tak for den store hjælp vi har fået til, at vi har kunnet lave dette skriv.

Niels Kvist Vissing
Randers, februar 2024

Ole Stræde Dalgaard
Tjørring, februar 2024

FIGUR 1: NIELS KVIST VISSING OG OLE STRÆDE DALGAARD

Herborgsangen

HERBORGSANGEN

Mel.: Jeg ved, hvor der findes en have så skøn.

1

Jeg ved, hvor man finder det skønneste sted,
det gør man i HERBORG, hvor jorden er fed,
hvor før der var hede, nu afgrøder står,
her dyrker man tro sine forfædres jord.

2

Om Herborg man taler, - af Herborg går ry,
her er bondelandet, og her er der by,
stationen er nedlagt, på banen gror græs,
hvor før der var travlhed - med brunkul i læs.

3

Vi ved vores by var så driftig engang
endnu kan vi lytte til håndværkers sang,
de dagligdags toner, dem må vi ha' med,
de kommer fra tømrer, mekaniker, smed.

4

I skolen man kan træffe lille og stor,
i skolen langt mere end lærdommen gror,
i sorg og i glæde i alvor og leg,
til skolen hver generation finder vej.

5

På sportspladsen leger man sommeren rundt
der samles de unge, - at dyste er sundt.
I "salen" er vinterens fri gymnastik,
fra tre år - til tres - man kan mødes så kvik.

6

I kirken, som snart runder hundrede år,
man kommer og lytter til bibelens ord.
I sognet er minder, om kirken der faldt,
det vidner om, da det for Herborg gik galt.

7

De fredede bakker, - gå tur til det sted,
her oplades sindet, for her er der fred,
de græssende får går så stille omkring,
mens rovfugl og sangfugl mod himlen slår sving.

8

Hvor bækken sig rislende snor gennem eng,
der redes af blomster den dejligste seng,
tag bare et hvil i det duftende græs,
da glemmer du modgang og hverdagens stres.

9

Et sammenhold trives herude mod vest,
her snakker man sammen til hverdag og fest,
man hjælper hinanden så vidt som man kan,
det gør man i by - og det gør man på land.

10

Jeg tror ikke der er en eneste plet
I Danmark, hvor alt er så lyst og så let,
som netop i Herborg, det sogn hvor vi bor,
hvor meninger brydes, - hvor trivselen gror.

Tove Dahl, 1990

Virksomheder i Herborg

Vognmand Ole Pedersen tidligere Herborg

Bornholm

Ole er bornholmer, og er født i Snogbæk på Bornholm. Han gik i skole i 7 år, og er nummer 9 ud af en søskendeflok på 11. En af Oles ældre søskende døde allerede 10 måneder gammel.

Jylland i tiden før Herborg

I 1959 kom Ole som 17-årig til Jylland, og han tjente rundt om på forskellige gårde. Han var blandt andet i Ejstrup, Barde og Brejning.

Værnepligten var på 12 måneder, og det var ved Civilforsvaret i Herning. Ole husker, at når han fik fri i weekenden, så fik han fri fredag morgen og indtil mandag aften, sådan at han kunne nå hjem og besøge familien på Bornholm. Fik 3 kroner om dagen som soldat.

Efter tiden som soldat var Ole på højskole i Hillerød, og der var landbrugsfag på dette ophold.

Herborg

I 1964 kom Ole til Herborg, og han boede den første tid hos broderen Hans Christian og hustruen Annina på Møllevej 4. Efterfølgende boede han ovenpå hos Købmand Knudsen, og i den sidste del af tiden i Herborg, boede han og ægtefællen Maren hos murer Ejnar Hansen på Skolevej.

Ole blev i 1966 gift med Maren, der stammer fra Salling, og hun er en søster til Olga Thomsen, der bor på Brinken i Herborg. Sammen fik de 4 børn, hvoraf de 2 ældste døde allerede som 19-årig (kræft) og 17-årig (havde astma og døde i hosteanfald). De 2 yngste børn bor i Ramsing ved Skive og Lem ved Skive. Ole har 7 børnebørn og 4 oldebørn. Maren døde 15. februar 2006.

Vognmandsforretning i Herborg

Den 1. november 1964 købte Ole og broderen Hans Chr. vognmandsforretningen af Sigfred Pedersen på Finderupvej 16, og brugte i starten hans garageanlæg til bilerne. Senere gik de over til at holde med bilerne ovenfor Herborg Station.

Firmaet hed i starten Bdr. Pedersen mens Hans Chr. var med i firmaet. Af helbredsmæssige årsager trak Hans Chr. sig ud af firmaet, som Ole så drev videre fra 1966 til 1969, hvor han solgte forretningen til Søren Poulsen. Hustruen Maren passede telefonen i firmaet.

Arbejdet som vognmand bestod i at køre svin og kreaturer til slagterier samt foder til Herborg Korn og Foderstof. I 1966 kørte firmaet herudover med 2 biler for Nr. Vium Mejeri, og det var 7 dage om ugen. Ole havde lange arbejdsdage med start 03.30 til 20.00 og op til 70 timer om ugen, og han var oppe på at have 5 lastbiler kørende.

Søren Poulsen som købte vognmandsforretningen af Ole Pedersen i 1969, arbejdede ved Ole Pedersen både lige før og lige efter Søren's soldatertid. Søren kørte en af mælketankbilerne som de kørte ud for Nr. Vium Mejeri, og når han om dagen var færdig med at køre mælk ud, så kørte han til Linå med fløde. Ole Pedersen udtaler, at Søren var en meget – meget dygtig chauffør for Ole.

Skrotfirma

De sidste par år af vognmandstiden i Herborg kørte Ole også med noget skrot, og i 1969 købte familien ejendom og startede et skrotfirma op i Ramsing i nærheden af Skive. Hustruen der stammede fra Salling ville gerne tilbage til egnen. Han drev firmaet, hvor arbejdet bestod i køb og salg af gamle ting, indtil han var 72 år, og Ole stoppede i 2015, hvorefter sønnen har drevet firmaet siden.

Sideløbende med at have skrotfirma i Ramsing, hjalp Ole og hustruen Maren nogen gange et lokalt busfirma i forhold til at transportere rejsende til blandt andet Paris, Alsace, Ungarn og Rhinen. Det skete typisk med kort varsel, at han var chauffør på disse rejser på grund af sygdom eller anden årsag blandt det fastansatte personale i busfirmaet.

Fritiden i Herborg

Ole oplyser, at han i fritiden ofte satte garn ud i Ringkøbing Fjord sammen med gårdejer Jens Rabjerg fra Finderupvej, og nogen gange fangede de op mod 100 skrubber.

FIGUR 2: OLE PEDERSEN

Militærtøj

Ole drev fra 1983 til 2005 forretning, hvor de solgte militærtøj på Øster torv i Skive. Hustruen var den daglige bestyrer heraf. Han havde endvidere forretning i Herning på Fruehøj, hvor de også solgte militærtøj. Her var der en ansat til at være den daglige bestyrer, da Ole også havde et skrotfirma han skulle passe. Han havde forretningen i Herning i ca. 5 år, hvorefter han solgte den til nogle venner.

I dag

Nu har Ole, der er 80 år, bosat sig i Søndervig, og han bor i et sommerhus. Han handler stadig lidt med skrot. Fritiden får han ellers til at gå med at spille kort (agurk), præmiewhist, bowling og fiskeri i Ringkøbing Fjord.

Sjove historier fra Ole

Vi kom under interview til at fortælle en masse sjove oplevelser fra vores soldatertid hver især. Episode som soldat hvor befalingsmand hev knap af Oles skjorte, hvor Ole Pedersen gjorde ligeså overfor befalingsmanden.

Episode hvor Ole om vinteren var nede i en tørbrønd, hvor samme befalingsmand smed sne ned i hovedet på Ole Pedersen. Befalingsmanden fik sig efterfølgende en trimletur i sneen som tak for sidst.

Episode hvor jeg skribent Ole kunne fortælle Ole Pedersen, at jeg fik min hidtidige største skideballe, da jeg også var inde ved Civilforsvaret.

Skideballen fik jeg en dag, hvor de rene strømper var sluppet op, hvorfor jeg tog nogle nærmest citron gule strømper på, og disse gule strømper fik en af de faste befalingsmænd øje på i det vi kaldte messen, hvor han spurgte, om jeg ville komme op på hans kontor efter frokostpausen, da han gerne ville tale med mig. Han var næstkommanderende på kasernen i Herning, og jeg mødte op hos ham, og han råbte hvad jeg dog tænkte på at komme med gule strømper på. Hvad ville de menige ikke tænke, hvis de så det, og det havde han jo nok ret i. Han var godt nok vred (berettiget).

Ovennævnte beskrivelse er ud fra telefoninterview samt personligt interview med Ole Pedersen den 25. marts 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Turistfart

Knud Krogsgaard er født i Herborg, og er søn af Esther og Peder Krogsgaard. Han gik 7 år i skole i Herborg, og var efterfølgende på Brejninggård Efterskole.

Ellers har Knud boet i Spjald, Stauning, Lem og 2 steder i Videbæk. Knud blev gift med Mona, der stammer fra Finderup, og hun hed Madsen til efternavn før giftermålet. Monas forældre hed Lilly og Svend Madsen. Efter de 7 år i Finderup Skole, tog Mona realeksamen i Skjern Byskole

Beskæftigelser før Herborg Turistfart

Knud blev uddannet som mejerist, hvor han var i lære på henholdsvis Spjald Mejeri og Stauning mejeri.

Som mejerist arbejdede Knud på Lem Mejeri, Assing Mejeri og Høng Mejeri, og han var i Lem med til at lukke den ned.

Han var soldat i Viborg.

Mona kom efter realeksamen i lære som bankassistent i Ringkjøbing Bank i Ringkøbing, og hun blev udlært i Videbæk.

Hun har også arbejdet i Andelskassen i Rækker Mølle, og i Jyske Bank i Herning.

FIGUR 3: MONA OG KNUD KROGSGAARD

Herborg Turist fart.

Ca. 1971 begyndte Knud at køre bus for faderen. Købte garage på adressen Skolevej 37 og byggegrund ved siden af i 1970. Mona og Knud byggede hus i 1971, og flyttede ind 1. september 1971.

Sidst på året i 1973 overtog Mona og Knud Herborg Turistfart, og firmaet kørte videre med samme navn. I starten var det med skolekørsel.

Mona fik kørekort til bus og taxi i 1974. Forud for det arbejdede Mona i Videbæk Sparekasse.

FIGUR 4: EN AF KROGSGAARDS BUSSER

Børn.

Mona og Knud har 2 døtre, og det er Pia der er gift med Ole, de har 3 børn, og bor i Videbæk, og Vivi der er gift med Brian, de har 2 børn, og bor i Skjern. Der er endvidere 6 oldebørn.

Vokseværk

Peder Søndergaard blev ansat den 15. april 1976, som den første chauffør. Det var skolekørsel, turistfart og taxi kørsel, de beskæftigede sig med. Da trafikselskabet kom, hvor man skulle give tilbud på kørslen for en 4 års periode, vidste man aldrig, hvad man fik, og ikke fik af kørsel.

Firmaet voksede og den 1. oktober 1987 købte de Dalgaards busser fra Skjern, hvor der var 4 busser med. Samme år blev der købt jord af Thorvald Eriksen, og i 1988 blev der bygget en stor garage.

Knud døde i 1993 uden forudgående sygdom, og han blev kun 47 år.

Mona drev herefter firmaet videre i 4 år efter Knuds dødsfald, og det var en hård tid.

Da Mona og Knud havde flest busser, havde de 9 busser og 6 chauffører + et par tilkaldte chauffører ansat. De havde også en taxi.

FIGUR 5: EN HYGGESTUND - FRA VENSTRE, PEDER KROGSGAARD, PEDER SØNDERGAARD OG KNUD KROGSGAARD

Salg af firmaet

Den 1. august 1997 solgte Mona forretningen til Peder Søndergaard, der var ansat i firmaet.

Fritidsinteresser

Jagt var Knuds store fritidsinteresse, og han gik meget på jagt.

Lystfiskeri havde Knud også sans for, og både jeg skribent Ole og skribentens storebror Erik har været med ude og sætte kroge i bækken i Vester Herborg, hvor krogene blev sat om aftenen, og så var vi meget tidlig

oppe følgende morgen (husker det som ca. kl. 4.30), for at tjekke op på om der var fangst, og vi fangede mange fine bækørreder og enkelte ål. Det var en rigtig god oplevelse.

Knud var også var meget sportsinteressert. Hans spillede meget badminton i mange år. Jeg skribent Ole husker også Knud fra den tid, hvor han spillede fodbold i tresserne på Herborgs serie 5.

Han var i kortklub i over 20 år, og klubben bestod ud over Knud af svoger Arne Pedersen, Peder Just Pedersen, Mads Kristian Kaasgaard og Søren Søby, og de spillede whist.

Da Mona var helt ung, spillede hun håndbold i Finderup.

Hun har også spillet badminton i Videbæk.

Efter Knuds dødsfald overtog Mona Knuds plads i bestyrelsen i Thyras Plantage.

FIGUR 6: DER VAR BUSSE I ALLE STØRRELSER

Sjov historie

Datteren Pia fik også kørekort til bus, og kørte et skoleår i firmaet. Pia og Mona tog kørekortet første gang de var oppe til prøverne. Det gjorde Knud ikke, så det syntes han ikke om. Ja undertegnede Ole kan godt nikke genkendende til, at vi mænd nok oftere er mere konkurrenceprægede.

Ovennævnte er ud fra skriftlig interview med Mona Krogsgaard i februar 2023. Mona bor nu i Skjern /Ole Stræde Dalgaard

Krogsgaard Busser ved Peder Søndergaard, Skolebakken 10, Herborg

Peder blev født på "Vester Vad" i Herborg den 20. september 1954, og er søn af Jenny og Mads Søndergaard. Han gik 7 år i Herborg skole, herefter kom han til Videbæk skole hvor han tog 8. klasse, og på Staby efterskole hvor Peder fik 9. klasse med.

Herefter havde han job på landet, kun afbrudt af 2 gange landbrugsskole ophold på henholdsvis Borris og Hammerum efterskole.

Hermed var han uddannet landmand med det grønne bevis, og sidste job på landet var som fodermester hos Jens Rabjerg i Herborg. I forvejen havde Peder aftalt med Rabjerg, at hvis muligheden bød sig, ville han ud og prøve noget helt andet end landbrug, inden Peder skulle hjem og overtage hans forældres gård for at blive landmand.

Det blev starten på et helt andet liv, end det der var lagt op til. Peder fik job hos Ringkøbing korn, hvor han kørte ud med foderstoffer, og dette job havde han i 3 år. I mellemtiden var han begyndt at køre lidt aftenskole og foreningskørsel for Knud Krogsgaard i hans fritid, hvilket førte til fastansættelse hos Mona og Knud Krogsgaard den 15. april 1976.

Siden den dato har han været beskæftiget med busser, og der har ikke være 2 dage, der har været ens. Der har være nogle helt fantastiske oplevelser forbundet med jobbet, han har mødt mange spændende mennesker, haft mange dygtige chauffører, og set hele Europa med masser af glade gæster.

Krogsgaards busser

Peder blev som skrevet ovenfor ansat hos Krogsgaards busser den 15. april 1976. På dette tidspunkt havde Knud Krogsgaard lige købt Jens Agers forretning i Egeris, og manglede dermed en chauffør. Peder var for øvrigt den første fastansatte chauffør, han ansatte.

FIGUR 7: PEDER SØNDERGAARD TH. OG KNUD KROGSGAARD

Overtagelse af Krogsgaards busser

Peter og hustru købte aktierne i Krogsgaards busser af Knud Krogsgaards enke Mona Krogsgaard den 1. august 1997. På dette tidspunkt havde Mona Krogsgaard kørt firmaet alene siden Knuds alt for tidlige død den 21. maj 1993.

De fik en fantastisk fair behandling af Mona, og overtog et meget veldrevet busselskab, til en virkelig god pris, og da Peder allerede have en del erfaring med driften, var det et godt firma at overtage.

Forretningen voksede stille og roligt, så efter nogen tid kunne de tælle over 10 busser i deres garage. Fantastiske chauffører, der virkelig var dedikerede, og de gik op i deres arbejde udtaler Peder. Det var derfor en fornøjelse at drive forretningen, men der var naturligvis også mange arbejdstimer forbundet med at drive firmaet.

De kørte videre med busserne, hvor de primært kørte skolebørn til de lokale skoler. De kørte også regionale ruter mellem Videbæk og Skjern, samt Videbæk og Herning, og endvidere havde de en del udflugtskørsel i Danmark, men også i stigende grad i udlandet.

Licitation og salg af Krogsgaard busser.

En licitation på deres lokale skolekørsel skulle imidlertid vende rundt på dette, da de mistede 3 skolebusser, og det var jo ikke til at forstå, at et firma fra Hedensted skulle kunne gøre skolekørselen billigere og bedre end Krogsgaard busser, der var lokale vognmænd.

Peder og hustru havde gennem den seneste tid forinden snakket lidt om, at det fyldte meget at drive et busselskab, og havde nu og da snakket om, at de måske skulle overveje at sælge firmaet.

Resultatet blev, at de solgte firmaet til Wulff Bus i Hedensted i sommeren 2003. Det var Wulff Bus der havde vundet licitationen på skolekørsel i hele Videbæk kommune, og de var interesseret i et firma i Videbæk området, og det faldt så naturligt for dem at købe Krogsgaards busser. Efterfølgende blev Peder den daglige leder af afdelingen i Herborg, alle chauffører fortsatte også, så ud over at busserne efterhånden blev malet grønne i stedet for de traditionelle blå og hvide busser, mærkede man ikke den helt store forskel.

Efter salget af Krogsgaards busser.

Efter salget af Krogsgaards busser, kom firmaet til at hedde Wulff Bus, og den var hjemmehørende i Hedensted, og var på dette tidspunkt et af Danmarks største privatejede busselskaber. De havde vel omkring 300 busser, som primært var opbygget gennem opkøb af eksisterende selskaber.

Efter 2 år blev Wulff Bus videresolgt til Arriva, og forholdene i det gamle Krogsgaards Busser blev væsentligt forandret, da Arriva havde en helt anden ledelsesstruktur. Det påvirkede både chauffører og mig selv som leder, og vi savnede den gode gamle flade ledelsesstruktur, som vi havde i Krogsgaards busser, udtaler Peder Søndergaard.

Arriva var et kæmpe stort selskab med afdelinger over det meste af Europa, så det var engang imellem lidt svært at komme igennem til ledelsen fra lille Herborg. Derfor stoppede jeg også efter ca. 2 år som leder for Arriva i Herborg.

Kort tid før de solgte Krogsgaards busser, kom der et nyt busselskab til Herborg som blev stiftet af Niels Christian Keseler, som kom til at hedde Herborg Turistfart. Efter salget af Wulff Bus til Arriva, blev der efterhånden mere og mere kørsel til Herborg Turistfart, da de jo var et meget lokalt selskab, og det store selskab Arriva, var ikke særlig dygtig til turistkørsel, da deres kerneområde lagde på rute og regional kørsel.

Efter nogle få år var Arriva ude af billedet i Herborg, og en del af deres kørsel var gået til Herborg turistfart.

Peders arbejde de seneste år.

Efter Wulff bus og Arriva fik Peder ansættelse hos Vildbjerg taxi og bus, hvor han var ansat som turist chauffør. Her var han ansat i omkring 5 år.

Efter de 5 år i Vildbjerg, fik Peders kone symptomer på stress, og det blev en øjenåbner for Peder om, at han måske skulle til at være lidt mere hjemme, frem for at ligge og køre en del i udlandet. Derfor søgte han nyt job, og blev ansat hos Ejler Chr. Knudsen, hvor Peder skulle køre industrirenovation i Ringkøbing-Skjern og Varde kommuner, og dermed var han hjemme hver aften.

Det blev til 7 rigtig gode år der, men det at køre med turister, og være ude og opleve sammen med glade mennesker blev ved med at trække, og derfor stoppede han efter de 7 år, for at blive fast turistchauffør hos Folmann busser i Skjern. Der har Peder være ansat siden.

Efterfølgende har Folmann busser været med i fusion med Papuga busser i Vejle, som her for ca. 2 år siden blev en del af Vikingbus, som er et landsdækkende busselskab.

I skrivende stund er Peder stadig som 68-årig ansat på fuld tid, og han har ingen planer om at stoppe foreløbig.

Familie

Peter er den ældste i en søskendeflok på 5. Han er gift med Anna Kirstine Søndergaard (født Jensen) som er født i Grønbjerg, og hun er den ældste i en søskendeflok på 4. De blev gift i Nr. Omme Kirke den 18. december 1976. Hendes forældre drev et landbrug i Grønbjerg, inden de solgte det, og flyttede til byen, og havde der forskellige jobs.

Efter endt skolegang kom Anna Kirstine i lære hos købmand Bech i Videbæk, og var her i 7 år. Efterfølgende arbejdede hun på Nr. Vium mejeri (i dag Arla), her var hun ansat i 14 år. Efter de 14 år skiftede hun helt spor, og hun blev kommunal dagplejer, som hun var i 3 år, hvorefter hun som den første i Videbæk kommune startede som privat dagplejer, og det var hun helt frem til hun gik på efterløn den 1. februar 2021.

De har 2 børn. Begge børn er adopteret fra Indien, og kom til Danmark, da de var omkring 14 måneder gammel.

Harish Michael Søndergaard er født den 10. oktober 1984. Efter endt efterskoleophold arbejdede han hos JM Jensen i Skjern, og senere hos Henning Sørensen i Spjald. Herefter tog han en uddannelse som Asfaltoperatør hos NCC i Brejning, hvor han var en del år.

I vinterperioden hvor der ikke skulle lægges asfalt, tog Harish arbejde i Paris på en restaurant, og efter nogle år flyttede han permanent derned. PT. bor Harish hos os, men har planer om igen inden så længe at flytte permanent til Paris.

Louise Arpana Søndergaard er født 18. februar 1987. Efter endt efterskoleophold kom Louise i lære hos Spejdersport i Herning, og efter endt uddannelse her, begyndte hun hos Lidl i Struer, og efterfølgende var hun med, da LIDL i Ringkøbing åbnede. Efter 5 år i Ringkøbing, flyttede hun til ABC i Videbæk, og efter at hun flyttede sammen med sin kæreste i Gredstedbro, arbejder hun nu hos ABC i Holsted.

Peder og Anna Kirstine, der har boet på Skolebakken 10 i Herborg siden den 15. oktober 1976, er den 1. marts 2023 flyttet til Videbæk i en nybygget lejlighed, og ifølge Peder, så bliver det lidt af en omvæltning at flytte fra 220 m² til 114 m².

Bestyrelser/foreninger

Peder har været i bestyrelsen for Adoption og Samfund i Ringkøbing Amt gennem 2 perioder. Han har i 2 perioder været i skolebestyrelsen for Herborg skole i perioden, hvor vores egne børn gik på skolen.

Endvidere har Peder været kasserer for Herborg Ungdomsforening igennem 12 år frem til 2022.

Anna Kirstine har været i bestyrelsen for Adoption og Samfund i Ringkøbing Amt. Hun har siddet i folkedanseudvalget i Videbæk i 2 perioder.

FIGUR 8: PEDER SØNDERGAARD OG HUSTRU ANNA KIRSTINE

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med Peder Søndergaard i februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Tømrer- og Snedkerforretning, Brinken 4, Herborg

Ester Kjærgaard, født Toft Olesen i 1930 i Lyhne, var den yngste af søskendeflok på 4. Efter folkeskolen var Ester på Ølgod Ungdomsskole.

Gunnar Kjærgaard, født i 1928 i Tim, var nummer 10 i en søskendeflok på 13. Efter folkeskolen havde Gunnar et ophold på Brejninggaard Efterskole.

Begge er vokset op i landbohem, Gunnar i Tim og Ester i Lyhne, hvor gymnastikken betød meget. Det var også ved gymnastikken Ester og Gunnar fik øje for hinanden. Gunnar havde 6 søstre og 6 brødre, og da hans far var leder af gymnastikken, havde han seks sønner med på holdet til opvisningen i Ringkøbing.

Efter læretid i Kloster og håndværkerskolen i Ollerup fik han gennem en soldaterkammerat arbejde ved tømrer Mikkelsen i Lyhne. Der er 52 km fra Lyhne til Tim og på cykel en anseelig afstand. Skræv aldrig over

mere end bukserne kan holde lærte han hjemmefra, og det levede Gunnar efter hele livet. Havde også en plads på landet.

Ester og Gunnar købte som nygifte tømrerforretningen af Erik Madsen i 1953, som var det år de flyttede til Herborg. De drev tømrerfirmaet i mange år fra Møllevej 3.

FIGUR 9: ESTER OG GUNNAR KJÆRGAARD

Gunnar købte Mejeriet i Herborg, og lavede lejligheder der. Ultimo 70erne lavede han et par boligblokke i Tarm. Ultimo 80erne lavede han 72 boliger for Ringkøbing Boligforening (var 12-15 ansatte) og byggede i øvrigt en del for Ringkøbing Boligforening. Havde projekter for både Ringkøbing, Skjern og Videbæk Kommuner, blandt andet Videbæk Rådhus.

Området "Brinken" der oprindeligt var et jordstykke tilhørende Niels Videbæk blev sidst i 60erne købt af tømrer Kjærsgaard, med udstykning til beboelse og erhverv for øje. Et 70er kvarter med lav bebyggelse og gule sten. Udflytningen af det ekspanderede firma blev naturligvis til Brinken, hvorfra firmaet drives i dag.

Sønners overtagelse af firmaet.

Et langt og aktivt liv i Herborg og med mange fingeraftryk i Herborg og det meste af Vestjylland sluttede i januar 1995, da sønnerne Kurt og Bjarne overtog tømrerforretningen. Selv beholdt Gunnar bygningen og resterende byggegrunde ind til 2011. Gunnar, der stod op kl. 7 om morgenen, havde stadig sin daglige gang på værkstedet til 1995.

Ester og Gunnar glædede sig over, at sønnerne arbejdede så godt sammen og Ester gav udtryk for, at Bjarne gerne ville være fri for kontorarbejdet, og Kurt var den, der regnede tilbud ud. Arbejdsugen sluttedes omkring køkkenbordet, hvor ugen blev vendt over en kop kaffe. En gang tømmer – altid tømmer.

Ester og Gunnar fik 4 børn, ni børnebørn og fire oldebørn, Kurt bor i Kibæk og Bjarne bor i Herborg. Bjarnes tvillingsøster Birthe bor i Ikast. Datteren Conny som jeg skribent Ole legede en del med som barn, og gik i skole med i 7 år på Herborg skole, 3 år i Videbæk skole og 1 år på Vestjydsk Handelsskole i Skjern. Conny døde alt for tidlig af kræft i 2010.

Gunnar blev 91 år og døde i 2020. Ester blev 91 år og døde i 2021.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftlig interview januar 2023 med sønnen Kurt Kjærgaard samt artikel fra 6910 Herborg Nyt.
/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Afholdshotel samt slagterbutikken, Anna og Viggo Madsen, Genforeningsvej 14, Herborg

Anna blev født i 1909 i Dejbjerg, og Viggo blev født i 1903 i No. De fik 5 børn, og det var Holger, Egon der døde som spæd, Jens Peder, Villy og Edith.

Familien flyttede til Herborg fra en statsejendom på Brejninggaards Mark, og det var sønnen Holger, der kørte hestevognen med flyttegods, da familien i 1943 flyttede til Herborg, hvor de overtog Herborg Afholdshotel og slagterforretningen.

De fik kødet leveret med toget fra Skjern (man kunne se, at der i tidligere tider var blevet slagtet levende dyr på stedet).

Slagterforretningen

Anna og Viggo var begge selvlærte, og slagterforretningen havde åben 6 dage om ugen – lukkede kl. 12.00 om lørdagen, og de drev forretningen til omkring 1973.

Viggo kørte landtur med kødvarer (f.eks. til Fiskbæk og Lem). Sønnen Jens Peder kørte også lidt varetur, og hjalp til med rengøringen.

Jeg skribent Ole har fået oplyst fra anden side, at det var Anna og Viggo, der leverede kød til bankospil i forsamlingshuset.

Hotellet

Lidt usikkerhed om hvornår Herborg Afholdshotel blev bygget, men måske 1917.

Der blev drevet pensionat på hotellet med folk på kost (ca. 4-6 pensionærer), og nogle også logi. Der kunne købes morgenmad, frokost, aftensmad samt madpakker.

Der var 3 værelser på hotellet.

Hotellet var åbent fra ca.06.00-22.00.

FIGUR 10: HERBORG AFHOLDSHOTEL SAMT SLAGTERFORRETNING

Sparekassen havde på et tidspunkt i tresserne lokale på hotellet, som de brugte til at betjene kunder i Herborg.

Hotellet lagde også lokaler til generalforsamlinger m.v. i diverse foreninger.

Herudover kan vi huske, at hotellet havde en spillemaskine (enarmet tyveknægt) som stod ude i gangen.

Pige i huset

Anna og Viggo havde ung pige i huset mens de havde forretningen og hotellet.

Forsamlingshuset

Anna var desuden kogekone i Herborg Forsamlingshus, og ægteparret stod for fester m.v. i huset. Anna lavede noget rigtig godt mad, og os skribenter (Niels og Ole) har været til mange fester der, hvor Anna har forestået madlavningen.

Diamantbryllup

Anna og Viggo havde diamantbryllup i 1989.

Viggo Madsen døde i 1990 og blev 86 år. Anna Madsen døde i 1998 og blev 88 år.

Ovennævnte er ud fra skriftlig interview marts 2023 med Anna og Viggo Madsens barnebarn Maren Margrethe Madsen, som tager forbehold over for eventuelle unøjagtigheder.

Herborg Mørtelværk v/brdr. Jakobsen, Møllevej 24, Herborg

Virksomhedens start og familien

Brødrene Aksel og Jens Marinus Jakobsen startede Herborg Mørtelværk i 1948. Aksel og hans 15 søskende er født og opvokset på naboejendommen Møllevej 26, hvorfra mørtelværket er udstykket. Aksels og Marinus far har tidligere gravet sand, hvor mørtelværket senere blev etableret. Aksel var gift med Nora, og de fik sammen døtrene Hanne (døde i 2009) 54 år gammel og Connie, år der bor i Videbæk. Marinus var ugift.

Nyt hus på ejendommen hvor mørtelværket er, byggede Aksel og Nora i 1964-1965, hvor familien flyttede ind i foråret 1965. Marinus boede sammen dem fra 1965 og indtil hans død som 88 årig i 1991. Nora døde i 1993 og blev 68 år. Aksel døde i 2017 og blev 97 år.

Driften af mørtelværket

Marinus var 16 år ældre end Aksel, og gennem mange år var han ikke rask, hvorfor det hovedsageligt var Aksel med hjælp af Nora, som drev firmaet.

Ud over salg af mørtel, finpuds, vandskuringsmørtel og læsket kalk, havde de også vognmandstilladelse, som de i tresserne og halvfjerdserne brugte til vognmandsvirksomhed, som Aksel varetog alene.

Der har gennem tiden været ansat 1-3 personer. Oftest en fastansat på fuldtid, og derudover måske en pensionist eller to på deltid, når konjunkturerne var gode for byggeriet, og der var meget at lave i sommerhalvåret

Aksel solgte mørtelværket i 1998 til Kenneth Christiansen, som fortsat driver det i dag, dog på deltid efter finanskrisen i 2008.

Efter 1998

Efter salg af mørtelværket beholdt Aksel dog beboelsesejendommen, hvor han boede, til han kom på plejehjem i 2014. Ved hans død i 2014 overtog datteren Connie huset, som hun nu har lejet ud til sønnen Benny. Hedder nu Møllevej 24B.

Ovennævnte beskrivelse af Herborg Mørtelværk er ud fra skriftligt interview 18. januar 2023 med datteren Connie Vinkler.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Mørtelværk ved Kenneth Uldall Christiansen, Møllevej 24, Herborg

Skolegang

Kenneth stammer fra Trolldhede, og har gået i skole der de første 7 år. Herefter Videbæk Skole til og med 10. klasse, hvorefter han tog på landbrugsskole i Borris. Mangler stadig det sidste skoleforløb i at være færdig.

Familie

Kenneth har i 18 år kendt Angelika Zackowska, og de er gift. Hun kommer fra Polen. De har sammen 2 piger på 10 og 3 år. Angelika arbejder som teamleder på KP Komponenter i Spjald.

Kenneth har en lillesøster Diana, der er gift med Mads Rasmussen, som driver maskinstationen Brdr. Rasmussen sammen med hans brødre. Firmaet er beliggende ved Assing.

Tidligere beskæftigelser

Efter landbrugsskolen var Kenneth 6 år på landet, blandt andet på Sønderupgård i Nr. Vium.

Værnepligten var ved Civilforsvaret i Thisted i 1996, hvor han ud over at være i brandtjenesten fik stort kørekort.

Historik om firmaet

Kenneth overtog i 1998 Herborg Mørtelværk fra brødrene Aksel og Jens Marinus Jakobsen, som startede firmaet op i 1948. Den 1. september 2023 har Kenneth drevet firmaet i 25 år.

Privat har Kenneth og hustruen de sidste 16 år boet på Fuglehøjvej 6. Da Kenneth overtog mørtelværket boede de på Herborgvej 6.

Den daglige drift

Virksomheden producerer og sælger al slags mørtel til murerfirmaer og lignende. Målsætningen er at fremstå som en kvalitetsbevidst virksomhed med et højt serviceniveau, der leverer kvalitetsarbejde til den rette pris.

Efter finanskrisen i 2008-2009 gik produktionen næsten i stå, hvorfor Kenneth har haft fuldtids arbejde på Arla i Nr. Vium siden 2011. Medhjælp i firmaet har Kenneth de sidste 15 år haft Gjøde Carlsen, og han kan klare de ting, som Kenneth ikke selv kan nå.

FIGUR 11: GJØDE CARLSEN TV - OG KENNETH ULDALL

Fritiden

Kenneth oplyser, at han ikke har så meget fritid, men når han fri, kan han godt lide at slappe af med en flyvetur. Kenneth har haft fly Certifikat siden 2006. Flyver fra Herning UL klub.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med Kenneth Uldall Christiansen i februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Murer Ejnar Harry Hansen, Skolevej 12, Herborg

Ejnar gik 7 år i skole og kom fra Råsted mens ægtefællen Kirsten, der også gik 7 år i skole, var barnefødt i Herborg, og gik i Herborg skole, . Familien har boet forskellige steder i Herborg området, blandt andet i en jordhøj på vej mod Sønderupgård (der er Bungalow i dag).

Kirsten var hjemmegående husmor, og havde meget at se til i hjemmet med 10 børn. Kirsten fik i 1959 sat det ene ben af. Ejnar lavede meget forskelligt gennem årene. Havde blandt andet cykelforretning i det vi kaldte lillehuset på Finderupvej 5 helt tilbage til fyrrerne, han var mælkeemand en tid også, hvor han kørte rundt i større distrikt, blandt andet til Trøstrup og Fiskbæk. Mælkeforretningen blev senere solgt til Christian Birkkjær i Sønderup.

Murerfirmaet startede Ejnar op i sidste halvdel af fyrrerne i Cementbyen. Han murerede blandt andet stald for Hilding i Risdal, kostald ved Jørgen Pedersen i 1950 (her tjente sønnen Jens på det tidspunkt), stald for Mads Jepsen, grisestald for Ove Bjerregaard i Fiskbæk, Gunnar Søbys ejendom i Brejning, 2-3 statsejendomme i Fårborg vest for Finderup, Svinestald hos Søren Søby, Vester Herborg, Mads Peder Thomsens hus på Finderupvej 3 i Herborg i 1956/57, Arne og Agda (Mittes) hus på Skolevej, hvor de selv boede efter det var bygget, inden de solgte til Laurids Rasmussen, som senere solgte til Arne og Agda (Mitte).

I de perioder hvor der ikke var så meget murerarbejde, handlede Ejnar en del, og han kom meget hos Poul Viftrup Andersen på Finderupvej samt hos Mads V. Andersen på Genforeningsvej. Mads der gennem mange år arbejdede på briketfabrikken i Fiskbæk, var kendt for at være utrolig dygtig, og reparerede blandt andet knallerter. Sønnen Arne havde også et godt handelag og Arnes søn har i dag 2023 firmaet Vesterbys Maskinfabrik i Herning.

Ejnar Hansen og familien har også boet i træhuset, som Dres som vi kaldte ham senere boede i. Træhuset blev købt i Rom ved Lemvig. Omkring 1956-1957 flyttede familien i kælderen i Cementhuset (Halkjær der havde ejet det), og der havde Halkjær gennem årene haft Cementstøberi. Efter at have boet i kælderen, så overtog Ejnar Hansen og hustru hele huset på Skolevej, hvor de så boede indtil Ejnar døde i 1974, hvorefter datteren Anna overtog huset.

Ægteparret fik 10 børn og det var Henning, Grethe, Karl Erik, Tage, Maren, Hans, og de er døde mens de nulevende er Jens (bor i Vildbjerg), Anna (bor i Videbæk), Birthe (bor i Tjørring) og Sonja (bor i Ringkøbing).

FIGUR 12: EJNAR HANSEN OG HUSTRU KIRSTEN HANSEN

Karl Erik, Tage og Maren var udviklingshæmmede, men da de boede i Herborg, var de alle 3 personer hver især med til at give Herborg liv på en positiv måde, og de havde en stor interesse i, hvad der skete i byen. De havde alle 3 en rigtig god fysik, og de travede mange ture gennem Herborg by.

Karl Erik var hver dag med toget fra Herborg til Videbæk (toget blev kaldt grisen). Hvis han ikke var mødt op på stationen, så holdt toget bag boligen, hvor Stinne Iversen boede i Cementbyen. Til Karl Eriks 50-års jubilæum på beskyttet værksted i Skjern mødte en tidligere togfører op til jubilæum, og han overrakte Karl Erik togfører kasket samt fløjte, så det har utvivlsomt været en meget stor ære for Karl Erik. Karl Erik var også af og til med bussen fra Herborg til Skjern, og Dalgaards bussers personale var utrolig gode ved Karl Erik.

Tage var meget ofte oppe og køre med mælkekusk Aksel Hansen og hans heste, når han kom ned gennem Cementbyen, hvor Tage boede, hvorefter de fortsatte til mejeriet og afleverede mælk, og Tage blev så læsset af igen på hjemvejen fra mejeriet. Vi drenge legede meget ofte tage fat med Tage om aftenen, og når vi kom for at spørge Tage, om han ville med ud og lege tage fat, så var han altid klar. Vi kunne hver især ikke løbe fra Tage, som var utrolig udholdende, og vi havde det bare sjovt.

Maren var meget interesseret i hvad der skete rundt om i byen, sådan som vi skribenter Niels og Ole, husker det.

Karl Erik, Tage og Maren, kom midt i halvfjerdserne til at bo på selvejende institution i Skjern, der hed Amager bo, og mor Kirsten flyttede med de 3 voksne børn til Skjern. Karl Erik, Tage og Maren havde i

mange år før flytningen til Skjern været i dagbeskæftigelse på værksteder i Skjern. Karl Erik opnåede i forhold til den tid han var på værkstedet år nok til at kunne få fortjenstmedaljen af dronningen, men det fik personer, der var udviklingshæmmede ikke på det tidspunkt, men det er der heldigvis senere blevet ændret på.

Ejnar blev 67 år og døde i 1974, mens Kirsten blev 61 år og døde i 1978.

Jens Hansen som jeg Ole har afholdt interview med, arbejdede 38 år som chauffør for Herning Trælast. Sonja Poulsen (døbt Hansen), arbejdede i mange år på Vorgod Plejehjem.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview den 31. januar 2023 med Ejnar og Kirsten Hansens børn Jens og Sonja.

/Ole Stræde Dalgaard

Entreprenør & Kloakmester Hans Chr. Pedersen, Brinken 6, Herborg

Hans Chr. der var den ældste i søskendeflok på 11, og hustruen Annina der var nr. 9 i søskendeflok samt børnene Hanne og Erik flyttede i 1963 fra Nexø på Bornholm til Tarm, hvor Hans Chr. fik arbejde på møbelfabrik i ½ år. I 1964 flyttede de til Herborg, hvor Hans Chr. arbejdede for Murermeister Søren Jacobsen, og han var med til at bygge Nr. Vium skole.

Vognmandsforretning

Den 1. november 1964 købte Hans Chr. og broderen Ole vognmandsforretningen af Sigfred Pedersen, og forretningen hed Brd. Pedersen.

Hans Chr. trak sig hurtig ud af vognmandsforretningen i 1966, da han helbredsmæssigt ikke kunne holde til at løfte de 100 kg tunge sække, som de kørte ud med. Arbejdet som vognmand ellers er beskrevet under vognmand Ole Pedersen.

Entreprenør- og kloakmester firma

Herefter startede Hans Chr. entreprenør- og kloakmester firma, og arbejdet bestod i at lave kloakker, støbe maskinhuse, udgravning til huse samt udgravning til landbrugsbyggeri. Hans Chr. var blandt andet på Jydsk Teknologisk Institut, da han blev uddannet som kloakmester.

I forhold til antal ansatte i entreprenør- og kloakmesterfirmaet var de oppe på 8-9 ansatte, da de var flest i halv fjerserne, Sønnen Erik var ansat i firmaet i ca. 15 år, inden firmaet ophørte i 1993, da det ikke lykkedes af få solgt firmaet. Annina var i alle årene medhjælpende ægtefælle, og hun lavede kontorarbejdet.

FIGUR 13: HANS CHR. PEDERSEN

Anninas blomsterforretning og manufakturforretning

Da familien i 1964 kom til Herborg, boede de først på Møllevej 4, hvor Annina en kort tid havde blomsterforretning, og da de i 1965 flyttede til Møllevej 6, drev Annina en kort tid manufakturforretning der.

I 1972 flyttede familien til Brinken 6, og drev forretningen videre derfra indtil ophøret i 1993. Der er 3 børn, hvor Hanne bor i Stauning, Erik i Finderup og Dorthe i Beder (Dorthe blev født i Herborg). Annina døde i 2017 og blev 83 år. Hans Chr. døde i 2019 og blev 87 år.

Sjove historier fortalt af sønnen Erik Pedersen

Hver anden fredag var der lønningsdag. Medarbejderne sad efter endt arbejdsdag op af trappen på Brinken 6, og der fik de udleveret en øl samt en kuvert med lønnen i rede penge.

Hans Chr. Pedersen havde en mening om, at når man kunne stå på en gearkasse i en af maskinerne og kigge ud af vinduet, så kunne man også køre maskinerne. Det betød, at Erik allerede som 8-årig kørte maskiner. Når Erik var færdig i skolen, så var det hjem og køre maskiner.

FIGUR 14: BØRNEFØDSELSDAG - FRA VENSTRE: PEDER BAGER MØLLEVEJ 8, AKSEL BAGER MØLLEVEJ 8, HANNE PEDERSEN, DATTER AF ANNINA OG HANS CHR. GERT DEJGAARD MØLLEVEJ 4, KURT KJÆRGAARD MØLLEVEJ 3, KURT THORSEN FÆTTER TIL HANNE OG ERIK PEDERSEN, SØN AF ANNINA OG HANS CHR.

Ovennævnte beskrivelse er foretaget ud fra interview den 27. januar 2023 med sønnen Erik Pedersen og ægtefælle Lisbeth Møller Pedersen. /Ole Stræde Dalgaard

N. Halkjærs Eftflg. v/Jørgen Eriksen, Møllevej 12, Herborg

Jørgen Eriksen (i daglig tale kaldt Eriksen) og Bitten Eriksen købte foderstofforretningen og huset af Niels Halkjær i 1956, og det første de var inviteret ud til, da de kom til Herborg, det var Jens Mølhedes 50 års fødselsdag.

Familien boede i Herborg fra 1956 og til 23. marts 1962, hvor forretning og hus blev solgt til Windfeldt. Familien flyttede til Kolding, da Eriksen blev tilbudt en stilling som direktør i et stort engrosfirma, der solgte foder mv. til firmaer.

Bitten, der er 87 år, bor i Kolding ned til slotssøen med udsigt til Koldinghus. Datteren Annette bor i Billund, og sønnen Knud bor i København. Lisbeth Mølhede (købmands Mølhedes datter) passede ofte de 2 børn. Lisbeth Mølhede (nu Lisbeth Rahbek) har i øvrigt stadig jævnlig kontakt med Bitten.

Daglige arbejde

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, og de kunne blande forskellige foderblandinger. Sækkene med foderblandinger som blev kørt ud til landmændene, var blandt andet til kreaturer og høns, og der var tale om 100 kg sække.

Lysbilleder

Da Eriksen var ny i Herborg, fik han den gode ide at tage rundt til alle landbrug, og tage lysbilleder af beboerne, for at finde ud af, hvem der var hvem. Han fotograferede folk i gang med arbejde, nogen høstede, andre kravlede i kartofler osv. Han viste dem vist nok til en høstfest. Utrolig flot af Eriksen at gøre dette.

Omkring 1986 fik Esther Carlsen (ægtefælle til Gjøde Carlsen) den rigtig gode ide at få fat på Eriksen til at vise lysbilleder til generalforsamling i Ungdomsforeningen. Ved den lejlighed overdrog han samlingen til Herborg.

Samlingen kom herefter til Lokalhistorisk arkiv i Videbæk.

Jørgen Eriksen døde i 2008 og blev 82 år.

FIGUR 15: JØRGEN ERIKSEN OG HUSTRU BITTEN

Ovennævnte er beskrevet med hjælp af Lisbeth Mølhede Rahbek, der har haft kontakt til Bitten Eriksen.
3. marts 2023 Ole Stræde Dalgaard

Vognmand Søren Poulsen, Brinken 9, Herborg

Søren er født i Herborg i 1947 og gik 7 år i Herborg Skole. Han er opvokset på en gård i Herborg. Herefter kom han på Staby Efterskole sammen med tvillingbroder Oluf. Søren havde forskellige pladser ved landbrug og maskinstation. Forældrene Mette og Ejnar Poulsen lærte børnene, at ingenting kommer af sig selv.

Efter soldatertiden blev Søren gift første gang i 1969 med Marianne Birkmose fra Herborg, og har 5 børn Linda, Benny, Flemming, Nanna og Heidi samt 12 børnebørn, hvor de 10 er fra første ægteskab og 2 fra andet ægteskab.

Overtagelse af vognmandsforretning

I 1969 overtog Søren vognmandsforretning fra Ole Pedersen. Den økonomiske opstart var vanskelig, og han måtte gå fra bank til bank med hatten i hånden. Endelig lykkedes det. »Med den vilje du har, skal det nok lykkes«, sagde banken. Det skulle de få ret i. Det blev til 38 år som vognmand. Som vognmand var Sørens hverdag både travl, hård og lang. Det til trods var det utroligt dejlige år. »Det passede altid Søren godt at komme ud til landmændene og møde dem i deres hjem i deres lille kongerige«, som Søren udtrykte det.

Møderne med landmændene gav mange på opleveren, og især en oplevelse gjorde stort indtryk på Søren, og det var, da Ella (Sørens ægtefælle nr. 2) og han skulle hente de sidste dyr fra en besætning på Mors. Et rigtigt mønsterbrug. Manden havde fået kræft og besætningen skulle sælges. Den uhyggelige ro, der er i en tom stald, det er som om ånden er væk.

I 22 år var Søren medlem i brancheorganisationen Danske Vognmænd, hvor han blev gjort til æresmedlem. Rettidig omhu »Jeg kunne ikke forestille mig et bedre liv her på jorden, selv om der er mange ting, man kunne tjene flere penge ved«, fortalte Søren. Forældrenes rødder i Herborgs muld forplantedes også til efterkommerne, som uden undtagelse udviste rettidig omhu. Sørens hjerte brændte altid for Herborg, og han ønskede sig egentlig aldrig at komme andre steder«.

FIGUR 16: ELLA OG SØREN POULSEN OG TV CHAUFFØR SØREN ELSØE PEDERSEN

Søren kørte også dyr for RDM Avlsforening. Det var lange ture, der kunne strække sig over et par dage.

Ella flyttede sammen med Esben ind i 1990. Hun giftede sig to år senere med Søren, der adopterede Esben. Søren og resten af familien oplevede i 2003 den sorg at miste Flemming, som havde en medfødt hjertefejl og sukkersyge. Sorgen satte gang i tanker om livet og døden og om det kirkelige, som han udtrykker det. Søren var kirkeværge i tre perioder ved Herborg Kirke. Søren var døbt, konfirmeret og gift første gang i Herborg Kirke, og her ville Søren også begraves.

Ellas og hendes arbejdsopgaver

Ella er født Jensen. Hun stammer fra Gudumlund – 15 km fra Lemvig.

Hun hjalp til med at samle dyr til slagteriet, og tage mod tilmelding af dyr til slagteriet. Ella førte regnskabet. Ella hjalp også med at køre dyr for RDM Avlsforening, sådan at køretiderne blev overholdt,

I dag fører Ella regnskabet for Frits Carlsen, der overtog vognmandsforretningen efter Søren.

Glæden ved arbejdet med børn

Mange børn har gennem tiden nydt godt af Søren's pædagogiske egenskaber. I 1970'erne, når børnene i lokalområdet havde sommerferie, havde Søren ofte børn med ude på sine ture, hvilket gjorde stort indtryk på børnene, som dagen i dag stadig med glæde husker tilbage på turene i lastbilen.

Søren startede som vognmand med en lastbil, og han sluttede med fem. Han solgte i 2006 forretningen til Frits Carlsen, som han kørte parløb med i nogle år forinden.

FIGUR 17: SØREN POULSEN MED EN FLOK BØRN

Efter karrieren som selvstændig

Efter vognmandstiden arbejdede Søren i børne og kulturbussen og bogbussen ved Ringkøbing - Skjern Kommune, desuden kørte han bøger ud til borgerne, det var noget der hed "Bogen kommer", der fik han mange gode snakke, med ældre borgere i kommunen. Så tog han buskort, og kom så også til at køre skolebus og turistkørsel ved Niels Christian Keseler. Buskørslen med skolebørnene syntes han, var dejlig livsbekræftende.

Søren døde den 4. juli 2013 og blev 65 år.

Ovennævnte er fra Herborg Nyt samt fra Søren's ægtefælle Ella Poulsen 22. februar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Købmand Jens Mølhede, Genforeningsvej 16, Herborg

Jens Mølhede stammer fra Lunde ved Nr. Nebel og efter endt skolegang kom han i lære som købmand hos sin far Niels Nielsen i Lunde. Da han var uddannet som kommis, fik han arbejde i en købmandsforretning i Auning på Djursland, hvor han var i et par år.

Ægtefællen Lovise (blev kaldt Visse) stammer fra Gammelgård i Ølgod. Hun er født på Hjedding Andelsmejeri, og opvokset på Gammelgård, som hendes forældre havde. Hun fik plads i huset hos Jens Mølhedes forældre i Lunde, og derved traf hun Jens Mølhede.

Sammen fik de 5 børn, og det var Vagn, Erling, Birgit, Bent og Lisbeth.

Ankomst til Herborg

Jens Mølhede startede 4. november 1928 som selvstændig købmand i Herborg, og forretningen blev kaldt Mølhede. Forretningen købte han af Niels Halkjær, som havde drevet købmandsforretning der.

Købmandsforretningen

De første mange år havde Mølhede som vi i daglig tale kaldte ham 1 kommis og 1 lærling. De vejede selv mange kolonial varer af, tappede sprit, petroleum osv. Alt kom næsten hjem i løs vægt.

Den skønne duft af den nymalede kaffe hos Mølhede husker nok de fleste, der kom i forretningen.

Mølhede var kendt for at have et meget bredt vare sortiment, og ud over almindelige forbrugsvarer, solgte han eksempelvis gummistøvler, isenkram varer, hegnstråd, petroleum, træsko og træsko beslag. Diverse ting hang i loftet, hvilket også var med til at gøre forretningen interessant.

Lovise (Visse) gav en hånd med i butikken, når der var ekstra travlt. I mange år boede medhjælperne hos Visse og Mølhede, og fik fuld forplejning der.

Datteren Lisbeth blev udlært i forretningen, og arbejdede der i 1967, var på højskole i 1968 og igen i forretningen fra 1969-1972. Efterfølgende var Lisbeth medhjælpende ægtefælle i landbruget ved Spangsberg Rahbek i Finderup (som er skribent Oles fætter).

Lisbeths bror Vagn blev også udlært i butikken, og efterfølgende fik han arbejde på kontor ved Skippers Møbler i Durup (Vagn og familie boede i Roslev).

Sønnen Erling var ansat i Mølhedes butik en kort tid før han kom i lære i manufakturhandel. Han fik selv firma i Ikast der hed Ikast Boligtextil og senere firma mellem Ikast og Hammerum der hed Ikast Møbelforum, og dette firma overtog sønnen Bjarne, der havde firmaet indtil han gik fra på grund af alder som 64-årig.

Sønnen Bent var også ansat i butikken en kort tid før han kom i lære i manufakturhandel. Senere gik Bent over i møbelbranchen, hvor han blev repræsentant for Bramin Møbler i Bramminge. Dette job gjorde, at Bent og familie boede i 2-3 år i Norge, og efterfølgende boede de i Odense. Som den sidste af Lisbeths søskende døde Bent den 18. december 2022.

Datteren Birgit boede hjemme fra 1974, og hjalp Mølhede fra 1974 indtil han lukkede.

Af andre kendte fra Herborg der var ansat i forretningen, kan nævnes Elsebeth Bendtsen.

Jul

Husker Mølhedes fine julevindue der blev lavet og pyntet, så den var klar 1. december og ikke før samt juletræet på Genforeningspladsen.

Sidste søndag før jul var butikken åben, og alle kunder blev inviteret ind til Mølhede privat til kaffe med nybagt brød til. Flot gestus af Lovise (Visse) og Mølhede.

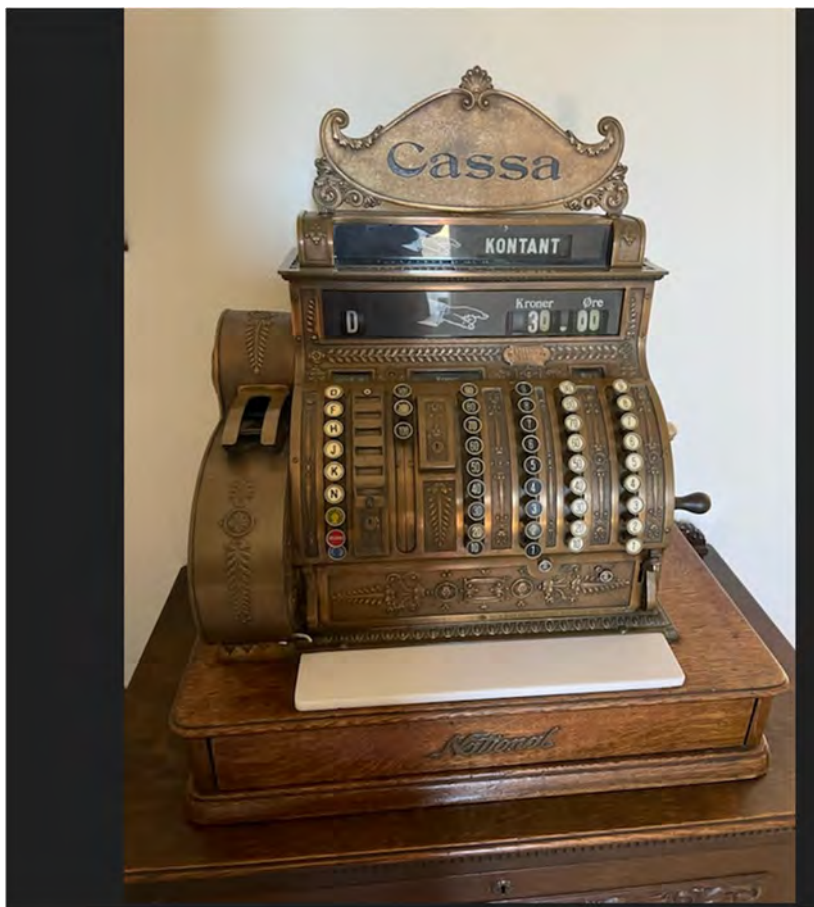

FIGUR 18: LOVISE OG JENS MØLHEDE

Kassebogen

Klaus Nielsen (søn af Anna og Peder Nielsen (vognmand)), havde megen kontakt med Mølhede som voksen, og han havde fornøjelsen af at lave hans regnskab. Klaus tror ikke, at han kan komme i tanke om nogen der kunne tælle en stor kassebog op som Mølhede. Mange cifrede tal lagde han sammen i stakkevis, han trak først en finger ned lodret og skrev tallet. Derefter fingrene på tværs for at tælle summerne sammen på midten. Og det gik bare stærk med sammentællingerne.

Mølhede og Klaus Nielsens farfar Niels Peder Nielsen (havde købmandsforretningen før købmand Knudsen) var gamle jagtkammerater, selv om de var konkurrenter, og de havde i øvrigt det bedste forhold til hinanden har Mølhede fortalt Klaus.

FIGUR 19: KØBMAND MØLHEDES IMPONERENDE KASSEAPPARAT

Uno-X

Mølhede fik i tresserne Uno-X benzinsalg, og der kom skilte "op oe æ spids"

60-års jubilæum samt æresmedlem

Jens Mølhede fejrede 60-års jubilæum den 4. november 1988. Derefter solgte han kun cigaretter, tobak, øl, sodavand og kaffe som han selv blandede af rå kaffebønner, som han fik brændt i Herning på kafferisteriet.

Mølhede blev æresmedlem i Handelsstandsforeningen.

FIGUR 20: DAGEN HVOR MØLHEDE BLEV ÆRESMEDLEM - SAMMEN MED TRE TIDLIGERE LÆRLINGE

Fritidsinteresser

Mølhede var i en del bestyrelser, og det var blandt andet i jagtforening, skytteforening og handelsstandsforening-

Den store fritidsinteresse var jagt, og den interesse dyrkede han meget sammen med sønnerne Erling og Bent. Herudover var han medlem i jagtforeninger.

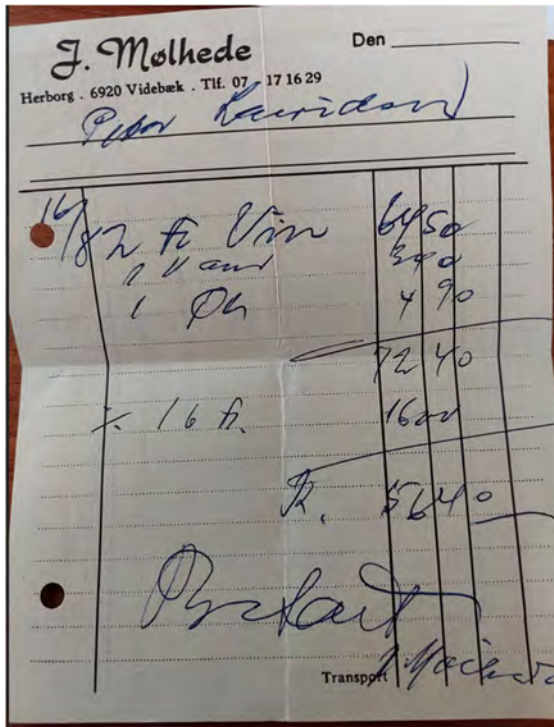
Ligeså gik han meget på skydebanerne, og deltog meget i konkurrence skydning, hvor han fik mange præmier, som børnene havde megen glæde af i form af sølvskeer osv. Mølhede ville også gerne have et spil kort.

Lovise (Visse) var med i en whist klub, og hun spillede blandt andet med Maren Kirkegaard fra Genforeningsvej, Anna Madsen (slagter) og Dagmar Jørgensen fra Finderupvej.

Hvad husker skribenterne om Lovise (Visse) og Jens Mølhede.

Vi skribenter husker forretningen for at have en imponerende og utrolig stor bredde i varesortimentet. Jeg skribent Ole kan huske, at vi betalte hver fredag for de varer, vores forældre havde købt der i løbet af ugen. Ved betalingen gav Mølhede altid et stykke chokolade. Mølhede var altid interesseret i en snak, hvis der ikke var andre kunder, og det var bare hyggeligt.

Jeg (Ole) fejede et par år i slutningen af tresserne gade, fortov og gårdsplads for Mølhede, og ud over den kontante betaling, så fik jeg eftermiddagskaffe med brød + Lovise (Visse) kom altid ud med en pose slik til mig. Så det var et rigtigt godt sted at arbejde for mig. Min lillesøster Grete arbejdede også en del år for Mølhede i forretningen efter skoletid.

FIGUR 21: REGNING TIL "PEDER BAGER" FRA SLUTNINGEN AF 1980'ERNE

Ellers gik Mølhede hans daglige ture morgen og aften med hunden, og det var samme tidspunkt hver dag.

Jens Mølhede døde i 2003 og blev 97 år. Lovise døde i 1980 og blev 78 år.

Ovennævnte er baseret på interview med Lisbeth Mølhede Rahbek den 22. februar 2023 samt oplysninger fra Klaus Ole Nielsen. /Ole Stræde Dalgaard

Aktieselskabet Fiskbæk Briketfabrik

FIGUR 22: FEM BETYDNINGSFULDE MÆND FOR OPRETTelsen AF FISKBÆK BRIKETFABRIK A/S. FRA VENSTRE DRIFTSLEDER INGENIØR HANS THAYSEN - TEGLVÆRKSEJER SØREN ALFRED SKAK, DIREKTØR JØRGEN BRUUN, AARHUS - GÅRDEJER PETER JACOBSEN, FISKBÆK OG GÅRDEJER OLE DALGAARD, FISKBÆK. DE TO SIDSTNÆVNTE VAR EJERE AF KULAREALERNE. BILLEDET ER TAGET DEN 24. AUGUST 1935 I KULGRAVEN MED DET TYKKE KULLAG SOM BAGGRUND.

I 1935 startede man med at lave briketter på Fiskbæk Briketfabrik, og ejerne var Ole Dalgaard – Peter F. Jakobsen – S.A. Skak – Familien Abildtrup.

Brikettens navn blev Dania og intentionen var at tjene penge.

Arbejdet bestod i at grave brunkul og presse briketter. Briketterne blev leveret til hele landet.

Briketfabrikken stoppede først i 60'erne.

Lønningsdag

Det var lønningsdag om torsdagen, og her var der damer (koner) der kom på fabrikken for at hente lønnen, sådan at lønnen ikke blev drukket eller spillet op.

Taysen

Taysen var direktør på fabrikken i mange år

Klinke fabrikken

Klinke fabrikken blev bygget i 1951, og der blev lavet klinker der. Senere lavede de også dæk og vægelementer.

Elementfabrik

Den nye elementfabrik blev bygget først i 70'erne.

Fibo Maskiner

Senere kom firmaet til at hedde Fibo Maskiner, der blandt andet reparerede tunge maskiner (lavede også nye maskiner til bl.a. Sverige og Norge) samt støbe- og blandingsmaskiner samt betonblandere.

Fibo Intercon

I 2003 skiftede firmaet navn til Fibo Intercon som det stadig hedder. Direktør i 2023 er Henrik Jeppesen.

FIGUR 23: DIREKTØR HENRIK JEPPESEN

Medarbejdere vi har kendt der har boet i Herborg

Mads V. Andersen fra Herborg arbejdede i en årrække på Fiskbæk Briketfabrik. Boede på Genforeningsvej. Frederik Richard Nielsen (kaldet Frederik Didrik) arbejdede ligeledes på Fiskbæk Briketfabrik. Boede Genforeningsvej 2, Herborg.

Jeppe Christian Jensen (kaldet lille Jeppe) arbejdede i en årrække på Fiskbæk Briketfabrik. Boede ved Herborg Stadion og havde iskiosk ved Herborg stadion.

Jens Christian Jensen der de sidste år boede Skolevej 9 arbejdede i en del år på Briketfabrikken.

Johannes Nybo fra Genforeningsvej, Henry Bach fra Skolevej og Harry Madsen fra Kirkevænget har alle arbejdet på Fiskbæk Briketfabrik. Harry Jørgensen samt Mads Green har også arbejdet der.

Kresten Jensen og Arne Christensen Skolevej arbejdede i en årrække som kedelpassere på Briketfabrikken. Martin Lauridsen fra Møllevej 8 (gift med Elna Lauridsen, Herborg Brødudsalg).

Peder Chr. Gråkjær Nielsen (boede Finderupvej 18, Herborg) en, arbejdede en del år på Klinkefabrikken.

Jens Anton Nielsen, søn af Vagn Nielsen, Herborg, arbejdede på Fibo Maskiner.

Egon Hansen, søn af Henry Hansen, Herborg, arbejdede på Fibo Maskiner og er nu på Fibo Intercon.

Jesper Baltzer Pedersen, svigersøn til Inge Else og Viggo Baltzer Laursen tidligere Finderupvej nu Videbæk, arbejdede på Fibo Maskiner, og er nu på Fibo Intercon.

Finn Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg, arbejdede en del år for Fibo Maskiner. Søn af Elsebeth og Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg.

Holger Haunstrup, Videbæk og tidligere Fiskbæk, som jeg har fået disse oplysninger om fabrikken fra, kom i lære på stedet som maskinarbejder i 1966, og efter værnepligten var Holger ansat i 43 år.

Folk har tjent til det daglige brød ved at arbejde på Briketfabrik, Klinkefabrik, Elementfabrik, Fibo Maskiner eller Fibo Intercon.

Sjov historie

Taysen mødte engang en af arbejderne og spurgte pågældende - hvad laver du egentlig i dag. Jeg hjælper Pedersen. Nå og hvad laver Pedersen – svar (INGEN TING). Taysen vendte om og gik.

Ovennævnte oplysninger er ud fra skriftligt interview med tidligere medarbejder Holger Haunstrup marts/april 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Jytte Hansen, Møllevej 2, Herborg (Gamle Brugsforening)

Jytte købte købmandsforretningen af Tom Jensen i 1971 (gamle brugsforening i Herborg), og drev købmandsforretningen der i 13 år til 1984, hvorefter Jytte valgte at ophøre med forretningen, da hun valgte at prioritere sin tid anderledes, selv om det sidste år rent faktisk var det bedste år økonomisk.

FIGUR 24: KØBMANDSFORRETNINGEN

Jytte er datter af Sigfred og Marie Pedersen fra Finderupvej 16. Skolegangen var 7 år i Herborg skole, og Jytte var herefter på Ungdomsskolen Lægården i Holstebro. Jytte blev i 1970 gift med Leo. De har sammen sønnen Torben på 37 år, der bor i Skanderborg.

Jytte fortæller, at de var 5 søskende, hvor Jytte er den ældste, og derefter kom Karin, Henning (død i 1999) Michael og Bente.

Ægtefællen Leo, er søn af Kamilla og Aksel Hansen. Han kommer fra Donslund ved Hovborg og Hejnsvig, og han kom til Herborg i 1967.

FIGUR 25: JYTTE TH. OG LEO SAMT JYTTE SØSTER KARIN

Leo er den yngste i en søskendeflok på 5. Herluf er den ældste, og derefter kom Ruth, Ove, Finn og Leo.

Ud over købmandsforretningen

Ud over købmandsforretningen i Herborg har Jytte været i huset i Videbæk, arbejdet hos købmand Lissy og Harry Jørgensen i Videbæk, ABC i Videbæk og Ramsing i Spjald.

Leo's beskæftigelser

I 1967 fik Leo arbejde på Herborg Korn og Foderstof, hvor han kørte varer ud i form af 100 kg sække. Der var tale om foder til kreaturer og høns.

I 1969 fik Leo efterfølgende arbejde ved BP i Aarhus, herefter hos entreprenør Hans Chr. Pedersen på Møllevvej 6, Herborg og var ansat ca. 40 år ved Videbæk kommune, hvor Leo blandt andet var vejformand i 12 år.

Leo sluttede af med at arbejde på genbrugspladsen i Videbæk, hvor vi borgere, som boede i Videbæk på det tidspunkt altid fik en høflig, frisk og kompetent vejledning af Leo.

Fritidsinteresser og bestyrelser.

Leo har 1. maj 2024 været i bestyrelsen for Herborg Vandforsyning (Herborg Vandværk) i 50 år.

Herudover har Leo danset folkedans med Peder Søndergaards hustru Anna Kirstine (Skolebakken 10, Herborg) samt spillet diletant i Videbæk i en del år.

Jytte oplyser, at hun var mere derhjemme.

Jytte og Leo bor nu på adressen Finderupvej 12b (en del af det tidligere Herborg Andelsmejeri).

Ovennævnte er ud fra interview med Jytte og Leo den 16. januar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Sigfred Pedersen, Finderupvej 16, Herborg

Sigfred der var født i Finderup, kom i 1948 til Herborg og blev gift med Marie i 1949. Marie kom fra Husby. De boede forskellige steder i Herborg inden de fik murer Søren Jakobsen til at bygge hus for dem på Finderupvej 16.

FIGUR 26: SIGFRED PEDERSENS HUS PÅ FINDERUPVEJ 16

Vognmandsforretning

Sigfred drev vognmandsforretning til november 1964. Dagligdagen gik med at køre svin til Herning på for vognen og Esbjerg bagefter med svin på for vognen og æg og smør på bag vognen (æg og smør dog kun 1 gang ugt.). På hjemvejen fra Esbjerg havde han foder med til Herborg Korn og Foderstof 2 gange om ugen.

Vognmandsforretningens arbejde bestod også i at køre kul ud til folk til vinterbrug (Sigfred skovlede selv kul af lastbilen) samt grus til veje og gårdspladser. Kørte endvidere gødning ud for Herborg Korn og Foderstof.

Sigfred havde 2 chauffører ansat, og han havde 3 lastbiler.

Den 1. november 1964 solgte Sigfred vognmandsforretningen til Hans Chr. Pedersen og Ole Pedersen, hvor Ole Pedersen efter 1-2 år selv drev vognmands -forretningen videre.

Servicestation og autoværksted

I start tresserne byggede Sigfred flot servicestation (Shell) på Finderupvej, og forpagtede den og autoværkstedet ud til Karl Johan Sørensen indtil 1965, hvor Olga og Ole Thomsen forpagtede det i 5 år af Sigfred. Efter forpagtning i 5 år solgte han det til Olga og Ole.

Sigfred hjalp af og til på værkstedet før Olga og Ole overtog det, og Sigfred har selv fortalt en god historie om en gang, hvor de skulle lave en bil for en kunde, hvor bilen ikke var færdig, da kunden kom. Sigfred fortalte, at de personaler der var på værkstedet gemte sig ude på lageret, flove over ikke at kunne overholde den aftale de havde med kunden.

Gjørret i Herning

Da Sigfred forpagtede servicestation og værksted ud til Olga og Ole Thomsen begyndte han at arbejde hos Gjørret (Mercedes) i Herning indtil Sigfred døde som 63 år i 1987.

Aviser

I de år Sigfred arbejdede hos Gjørret, kørte Sigfred avisture ud søndag nat/morgen, og det var Aarhus Stiftstidende. Læssede aviser på i Herning, hvorefter turen gik videre til Kibæk, Assing, Sdr. Felding, Stakroge, Troldhede, Borris, Spjald, Finderup, Herborg og et par andre småbyer.

Jeg skribent Ole, har selv været med på avisruterne et par gange, og husker tydelig at vi i Stakroge købte rundstykker, og når vi kom til Finderup, spiste vi rundstykker hos noget familie til Sigfred, inden vi kørte hjem til Herborg. Det var rigtig hyggeligt at være med Sigfred, og snakken gik altid rigtig godt.

Ægtefællen Marie

Sigfreds ægtefælle Marie var god til at holde styr på kontorarbejdet i vognmandsforretningen, og hun var en utrolig ihærdig kvinde, hvor hun ud over at holde styr på kontorarbejde og hjemmet på Finderupvej, så syede hun i kælderen for et firma på Sjælland.

Marie syede blandt andet kraver til Skjorter, seler og sokkeholdere. Som ung arbejdede Marie også på Løvstrup gård som kokkepige.

FIGUR 27: MARIE OG SIGFRED PEDERSEN

Børnene

Marie og Sigfred fik 5 børn sammen hvor Jytte var den ældste, og derefter kom Karin, Henning (død i 1999) Michael og Bente.

Sigfred døde i 1987, og han blev 63 år.

Marie døde i 1998 som 70-årig.

FIGUR 28: FAMILIEFOTO AF FAMILIEN PEDERSEN

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med datteren Jytte Hansen og svigersønnen Leo Hansen den 16. januar 2023.

/Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Smede- og maskinforretning ved Niels Urup Christensen, Møllevej 1, Herborg

Niels Urup Christensen er født i Agersnap ved Ølgod i 1910, hvor han var nr. 4 i en søskendeflok på 11. Hans søskende var Marie (Mie), Nielsine, Jens, Kristian Thorlund, Karen, Hilda Elfrida, Esther, Signe Johanne (Jaja), Ellen, Svend Erik og Ove. Forældrene var Katrine Marie Urup og Kristian Knudsen Kristensen.

Familien flyttede til Videbæk, da Niels var ca. 1 år. Omkring 1930 flyttede familien fra Videbæk til Herborg.

Niels var gift med Inger Margrethe Brix, der var født i Herning, og hun gik også i skole der. Hun havde 1 lillebror Tage Brix. Forældrene var Jørgen og Marie Brix. Inger Margrethe flyttede til Herborg, da hun blev gift i 1938.

FIGUR 29: NIELS URUP OG HUSTRU SOM UNGE

Beskæftigelsen som smed

Efter skolegang kom Niels Urup i lære som smed hos sin far, der drev smede- og maskinforretning i Herborg. Her arbejdede han også som beslagsmed – et håndværk, han havde lært på Gråsten Landbrugsskole. Han forpagtede smedjen i Herborg af sin far i 1940, og købte firmaet af faderen i 1945.

Niels havde lærlinge, flere blev nogle år efter endt uddannelse. Altid kun en lærling af gangen. Af ansatte i firmaet kan nævnes Svend Nielsen, Georg Jensen (kaldet Gøjse), Karl Erik Jørgensen og mange andre.

Udover smedearbejdet var han også byens gas og vandmester. Han sørgede for at have uddannelserne i orden gennem smede- svejse, og landbrugsmaskinkurser på Teknologisk Institut. En bestemt ugedag blev der skoet heste. Han lavede selv skoene også til syge hestehove.

Jeg skribent Ole husker også, at på varme sommerdage kom landevejens svende nogen gange forbi smeden i Herborg, hvor de fik slebet knive. Jeg og også datteren Elsebeth var lidt bange for dem. Niels Urup fik hustruen Inger Margrethe til at smøre en madpakke til ham, sådan at de kunne vandre videre på landevejene.

FIGUR 30: HUSET PÅ MØLLEVEJ 1

FIGUR 31: NIELS URUP CHRISTENSEN

Niels Urup solgte i 1975 firmaet til Oluf Poulsen, hvorefter de flyttede til Videbæk.

Inger Margrethe beskæftigelse

Hustruen Inger Margrethe blev efter skolegang uddannet som damefrisør. Hun arbejdede som frisør i tre år til hun blev gift i 1938, hvorefter hun var hjemmegående husmor, og hun passede i mange år Shell tanken ved smedjen i Herborg. Hun havde det fint med sin tilværelse i Herborg, og hun var blandt andet med ved utallige børnefødsler i byen.

Fritid

Som ung var Niels aktiv i daværende sangkor i Herborg. Han spillede badminton, og under besættelsen var han medlem af det frivillige brandværn.

Han var frivillig brandmand, hvor datteren Elsebeth kan huske, at hun var bange, når han blev kaldt ud – især i tordenvejr.

I flere år kørte han ud som chauffør i aften/nattimerne for lægen fra Videbæk.

Han var i en årrække revisor i Videbæk-Herborg pensionistforening.

Inger Margrethe lavede håndarbejde, mestrede knipling, orkis, tunesisk hækling, hækling, strik med mere. Hun strikkede blandt andet modeller til Eva Rosenstands forretninger (grønlændertrøjer).

Aftensolen

Gode barndomsminder fra børnene Hanne og Elsebeth er blandt andet, at om sommeren når aftensolen stod ind på fortrappen ved beboelsen til smedjen, så satte forældrene Niels og Inger Margrethe sig altid ud. Ikke længe efter kom naboerne en efter en og alle børnene legede på gaden. Trappen var vejens samlingssted.

Juletræ

Jeg skribent Ole husker, at der i december altid var et juletræ på smedens grund.

Børnene

Inger Margrethe og Niels fik 2 døtre, og det var Hanne og Elsebeth

Hanne Marie Urup Sørensen (født Kristensen)

7 års skolegang i Herborg skole

Blev udlært som damefrisør i Herning i 1961, og boede i Herning under uddannelsen. Hun blev gift i 1963 i Herborg kirke med Finn Thim Sørensen fra Trolldhede, og de flyttede så til Islev (4 måneder), og derefter til Glostrup. I 1973 købte de et rækkehus i Allerød og flyttede dertil. Efter 25 år i 1998 købte de en ejerlejlighed på Frederiksberg, hvor de stadig bor. Hanne har arbejdet som damefrisør, indtil hun blev ansat i en vuggestue i Allerød i 1974 som økonoma (madmor). Hun gik på pension i 2002.

Hun spillede håndbold og badminton

Hanne legede meget med Gunhild Gundesen fra brugsen, men var ofte bange for at gå derover, fordi tyske soldater lå i skjul under blade og lignende ting. I øvrigt havde tyskerne okkuperet Niels værksted, men lederen sørgede for, at Niels kunne udføre sit arbejde alligevel. Han så også den anden vej, når der blev afleveret "flyveblade" i smedjen til omdeling. Denne person kom på besøg mange år efter krigens afslutning, og det blev en helt rørende oplevelse.

Hanne har født 2 piger, som har født henholdsvis 2 drenge og 2 piger og 1 dreng. De 2 drenge (førstnævnte) har fået 2 piger (tvillinger), henholdsvis også 2 piger, så Hanne er oldemor til 4.

Elsebeth Urup Jørgensen (født Kristensen)

7 års skolegang i Herborg skole og 8. klasse i Videbæk skole.

Elsebeth flyttede til Herning i 1962, hvor hun kom i lære hos Grosserer Villadsen i Herning. Mens hun var i lære tog hun sideløbende højere handelseksamen på Herning Gymnasium. Efter end uddannelse blev hun i 1967 ansat i Jysk Grundejer Kreditforening i Herning.

I 1984 blev hun overflyttet til det, der nu hedder Kreditforeningen Danmark i Odense og efter et år her til Kreditforeningens distriktskontor i Svendborg. Efter distrikt kontorets lukning blev Elsebeth igen ansat i Odense, men med 3 dage fast om ugen på hovedkontoret i København. Efter fusionen med Danske Bank, blev hun fast overflyttet til København, og arbejdsområdet de sidste 25 år var med retsforfølgning og inkasso. Elsebeth gik på pension i 2013.

Elsebeth blev gift med John Malling Jørgensen i Herborg Kirke i 1968 og de boede i Herning til 1984, hvorefter de flyttede til Thurø, hvor Elsebeth stadig bor. John døde i 2002.

Hun gik til dans og spillede lidt badminton. Især om vinteren var de flere piger, der lærte håndarbejde hos Inger Margrethe Urup og Ester Carlsens mor Ingrid Jensen (lærer på Herborg skole).

FIGUR 32: MINNA NIELSEN (DATTER AF SVEND NIELSEN OG EDITH NIELSEN, MØLLEVEJ 4) ELSEBETH URUP CHRISTENSEN I MIDTEN OG INGE (DATTER AF HUSBESTYRER HARRIT DER VAR HUSBESTYRER HOS POUL VIFTRUP ANDERSEN, FINDERUPVEJ 9). BILLEDET ER FRA CA. 1959

Elsebeth har en søn og 2 børnebørn, der er piger.

Sjov historie

Hanne Urup Christensen, Gunhild Gundersen fra brugsen, Peter Bent fra Cementbyen og flere andre legede på stationen i Herborg. Der kom et tog. Peter Bent havde en fløjte og fløjtede, uha så kørte toget. Det var før tid og togføreren kom ikke med. Alle børnene fik travlt med at flygte, tror ikke der var nogen der "sladrede"

En gang imellem mødtes, "fruerne" til en gang formiddagskaffe. Et år den første april, min mor var i gang med storvask.

Stor var hendes overraskelse da flere af nabokonerne kom til formiddagskaffe. De var lige så overrasket for en af drengene (husker ikke hvem) havde være rundt og inviteret dem over til Inger til formiddagskaffe. Da alle var samlet blev der udefra råbt:

Aprilsnar, aprilsnar

Der kom kaffe på bordet inden de gik hjem igen.

Niels Urup Christensen døde i 1993 og blev 82 år og hustruen Inger Margrethe døde i 1978 og blev 66 år. Er begge begravet på Videbæk Kirkegård.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med døtrene Hanne og Elsebeth i april 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Smede og maskinforretning, Tolsgårdvej 1, Herborg

Oluf er barnefødt i Herborg, og voksede op på en gård. 7 års skolegang på Herborg skole og herefter kom Oluf og tvillingbroderen Søren på Staby Efterskole.

Mekanik har altid interesseret Oluf, så det var naturligt for ham, at blive udlært landbrugsmaskinmekaniker, hvor han kom i lære hos Flensborg i Videbæk. Efter læretiden kom han ind til militæret, hvor han var ved Marinen, hvor han sejlede med inspektionsfartøjet Hvidbjørnen, inden han blev ansat hos traktorfirmaet Henry D. Nielsen i Holstebro som montør.

Oluf mødte sin hustru Birthe, der stammer fra Bølling, til et bal i Videbæk og de blev gift 17. februar 1973 og kan fejre guldbryllup 17. februar 2023. De flyttede ind i et hus i Holstebro.

Selvstændig

En dag skulle Oluf reparere en traktor i nærheden af Herborg, og skulle derfor forbi den lokale smed, og han foreslog, at Oluf købte hans forretning på Møllevej 1, Herborg, da han var klar til at gå på pension, så han købte i efteråret 1974 forretningen med overtagelse 1. marts 1975. Hustruen Birthe var ikke så begejstret for, at de allerede skulle flytte igen, så da ejendomsmægleren kom for at gøre klar til salget af deres hus i Holstebro, nægtede hun at lukke ham ind. De havde lige fået gjort huset dejligt, havde en lille pige, så hun havde ikke lyst til at flytte. Parret havde nu overtaget en lokal smedeforretning, der kunne klare lidt af hvert, reparationer, maskiner, vand, varme og vvs.

Oluf drev forretningen fra Møllevej 1 i årene 1975, 1976 og 1977, og omsætningen var under 100.000 kr. årligt da han overtog firmaet, og nu hvor vi skriver 2023 er omsætningen på godt og vel 400 millioner. Cirka 85 ansatte. Firmaet har aldrig haft røde tal.

I starten var der kun Oluf og medarbejder Aksel i firmaet. Den 1. juni 1975 blev Jørn Lægsgaard Andersen ansat, og Jørn er stadig ansat. Jørn, som i en del år var værkfører i firmaet, overgik efter hans eget ønske til funktion med vvs, hvor han kører rundt til landmændene, og udfører vvs arbejde.

I 1976 blev forretningen forhandler af de grønne og gule John Deere-traktorer. Forhandlingen af John Deere har blandt andet betydet, at Oluf har været inviteret med ind til kaffe ved mange køkkenborde, da man jo kommer noget tættere på folk, når man skal handle en traktor, end hvis man skal handle en plov. Det har været et utroligt privilegium for ham, at få lov til at komme ind i så mange hjem, og Oluf har altid elsket at komme ud til landmændene. Tidligere var det altid en stor beslutning for en landmand, når der skulle købes ny traktor. Her i 2023 hvor bedrifterne er væsentlig større og omsætningen ligeså, er beslutningen om at købe en ny traktor ikke helt så stor, som den var tidligere.

I alle årene har Birthe Poulsen klaret parrets 3 børn og papirarbejdet i firmaet, først i hånden og siden med computer.

Familiefirma

Parret har børnene Anne Kirstine, Jens Alfred og Mette samt 13 børnebørn. Alle 3 børn bor i Herborg.

I 2001 blev sønnen Jens Alfred Poulsen og svigersønnen Keld Andersen optaget i firmaet, hver med en tredjedel.

Det var rigtig godt at få dem med i firmaet, så havde jeg nogen at snakke med om tingene. Der kan da godt være meget firma-snak hen over spisebordet, når vi alle er der, men forretningen har været vores liv. For

mig har en arbejdsuge altid været på seks arbejdsdage, slår Oluf Poulsen fast. Den typiske arbejdsdag for Oluf her i 2023 er fra kl. 6.45 – 18.00.

Ferier har der ikke været så meget af gennem årene, men en uge er det altid blevet til.

Birthe ophørte i foråret 2022 som 70-årig med kontorarbejdet, og udfører nu piccoline funktioner i firmaet.

Oluf, der i august 2022 blev 75 har ingen planer om at stoppe, og han kører stadig ud med solgte maskiner til kunderne. Tidligere da børnebørnene var små, så var de ofte med på turene. Oluf handler stadig lidt med nogle af de gamle kunder, og har altid befundet sig godt, når han var på besøg hos landmændene. Det bliver også til længere ture, hvor han i sidste uge var en tur i Holland og Belgien med maskiner. Oluf kører ca. 70.000 km hvert år.

FIGUR 33: FRA VENSTRE SVIGERSØNNEN KELD ANDERSEN, SØNNEN JENS ALFRED POULSEN, BIRTHE POULSEN OG OLUF POULSEN

Farre, Nr. Nisum, Struer

John Deere har med tiden ønsket sig færre forhandlere af deres produkter i Danmark, hvorfor Oluf, Keld og Jens Alfred i 2012 købte afdeling i Farre og Nr. Nisum, hvor afdelingen i Nr. Nisum i 2015 blev flyttet til Struer. Medarbejderne Jakob og Lars Henrik i Farre og Martin i Struer købte hver en andel af firmaet, og Oluf oplyser, at han selv stadig er med i firmaledelsen, men det er meget lidt nu.

Semler

I 2019 opkøber Semler succesrige Herborg Smede og Maskinforretning efter at John Deere har givet Semler forhandlingen for hele landet. Semler ejer herefter 51% af aktierne i selskabet, mens resterende del er fordelt ud på Jens Alfred, Keld, Oluf, Martin, Jakob og Lars Henrik.

Oluf oplever nu, hvor vi skriver 2023, at tingene stadig fungerer rigtig godt i firmaet.

Semler har 1. januar 2024 købt de resterende 49% af aktierne og overtager dermed det fulde ejerskab. Dog fortsætter familiemedlemmerne som ansatte i firmaet.

Sjove handler Oluf har været i

Jeg skribent Ole, spurgte Oluf, om han ikke har mange sjove historier, han kan fortælle, om hans mangeårige virke i firmaet, og her er nogle stykker, af dem, Oluf har fortalt mig.

En af de første traktorhandler var den med de 3 brødre, de kom først kl. 10 om aften her på kontoret. Efter at de havde røget en cigar hver faldt den yngste i søvn, og det var ham Oluf skulle afslutte handlen med. Gode råd var dyre, så var det Oluf sagde, at Birthe havde lavet lidt mad med en øl og dram, da vågnede den yngste med et sæt, og efter måltidet blev handlen afsluttet.

Solgte en plov til borger i Vojens. Borgeren boede på plejehjemmet.

Afleverede traktor, og da handelen skulle afsluttes, måtte Oluf tage 76 ænder, 10 gæs og 4 kalkuner.

Maskinstation i Lyhne, hvor Oluf tog på besøg kl. 5 om morgenen den 31.12. Jeg forfatter Oles følgende bemærkning. Sikkert godt, at det ikke var 1.1.

Afleverede tærskemaskine på Stevns, han var københavner med stor K, så der var mange spørgsmål, hvor kommer kornet ud, hvorfor er der plads til 2 sække?

En Sjællænder der sagde til Oluf, hvad arbejder I om natten. En Sønderjyde, nå du kommer tidlig, hvortil Oluf sagde, at ja når vi handler billig, må vi arbejde mange timer, der er ikke noget at gøre.

Var i Brande for at sælge en bagmonteret slagleklipper, den kostede omkring 175.000 kr. og så skulle Oluf tage nogle maskiner i byt, og bytteprisen ville nok ligge omkring 125.000 kr. men i stedet forlangte Oluf 725.000 kr., hvor kunden så forundret på Oluf og sagde 725.000 kr., det passer da ingen steder. Jo sagde Oluf, for du skal have en ny traktor med, først var det et nej, men ved nærmere snak fik de handlet det hele på plads.

Oluf handlede med en fra Frederiksberg, der aldrig havde kørt en traktor, men havde nu købt et stort flot hus, der i 1880 var bygget til en enkefru Baronesse Tornenfeld i ca. 1880. Kunden levede af at handle med frimærker samt noget med auktioner.

Der blev brugt megen tid på at sætte kunden ind i tingene, og kunden sagde mange gange, at det var den bedste dag i hans liv. Oluf sagde til ham, at var der noget, han var i tvivl om, så skulle han bare ringe, for der var mange i forretningen, han kunne spørge, hvortil kunden svarede, at han kun ville tale med Oluf, for vi er blevet rigtige venner os to. Kunden ringede en søndag aften kl. 22., og Oluf troede, der var noget galt, men kunden ville fortælle om en tur. Kunden siger til sin kone, nu kører vi en tur på vores nye John Deere traktor ud i skoven, og der tog de så et glas champagne, og døbte traktoren Oluf

Handler/oplevelser/iagttagelser fra Oluf

Oluf har handlet med tusinder, hvor der aldrig har været problemer, mange i telefonen, særlig på øerne, Norge og Sverige.

Det bedste ved handler, er køkkenbordet, det er en speciel oplevelse at blive budt ind i folks hjem, det gør, at man kommer lidt tættere på familien, man får et specielt forhold til dem, næsten en slags venskab eller som om man er i familie med dem.

Landbruget har ændret sig kolossalt, særlig de sidste 20-25 år.

Landbrugets udvikling har været med til at forme vores forretning, fra at være lokalt til at være mere globalt.

Der har også været ubehagelige oplevelser, mange havde lagt et stort stykke arbejde i bedriften, og så pludselig blive standset af kreditorerne mod deres vilje. Så var det ikke sjovt at skulle ud for at hente maskiner, der er rigtig mange følelser på spil, når et landbrug skal realiseres, den har måske været i familiens eje i generationer. En gang Oluf var ude, hvor gårdejerens far kom på besøg, mens de læssede maskiner. Faderen var meget berørt.

I 2001 kom sønnen Jens Alfred og svigersønnen Keld med i forretningen, det var rigtig dejlig at få nogle sparringspartnere, og nogle at dele opgaverne med. Oluf vil sige, at det har været nogle af de bedste år i hans forretningstid.

Ovennævnte er ud fra interview med Oluf Poulsen den 30. januar 2023 i firmaet på Tolsgårdvej 1, Herborg.

Herborg Planteskole ved Inga og Bent Pedersen, Finderupvej 35, Herborg

Bent købte gården af forældrene i 1973, og der er tale om en statsejendom fra 1935. Forældrene havde drevet landbrug på stedet med godt 13 hektar jord.

Bent begyndte i det små med planteskole, og har 1. august 2023 drevet planteskolen i 50 år. I dag er der 14,3 hektar jord, hvoraf 6,3 hektar er med planter og bygninger, mens de resterende 8 hektar er lejet ud.

FIGUR 34:INGA OG BENT PEDERSEN

Opvækst og børn

Inga og Bent har kendt hinanden siden barndommen, da de er opvokset på nabogårde til hinanden (fødegården hos Inga hed Ny Juelsgård). Gården hos Bent havde ikke noget navn. Begge har gået i Herborg Skole i 7 år, og Inga gik herefter 3 år i Videbæk Skole og 1 år på handelsskole i Skjern. Bent gik efter Herborg Skole på Hammerum Fri og Efterskole.

Bent havde en tryk barndom, hvor der altid var nogen hjemme, når han kom fra skole. Inga havde også en tryk barndom, men der var ikke altid så megen tid til børnene, da de 5 søskende kom tæt efter hinanden, samt det var nødvendigt med sparsommelighed hos dem.

Bent har fra første ægteskab børnene Dan og Katja. Inga og Bent blev gift i 1980 og de har sammen fællesbørnene Martin Bank Pedersen og Anita Bank Pedersen. Inga fortæller at de er 5 søskende, hvor Inga var den midterste. Ingas søskende er Anna, Bodil, Jesper og Anders. Bent fortæller, at de var 8 søskende, hvor de 2 ældste nu er døde. Bent er den yngste i søskendeflokken. Bents søskende er Aksel, Vagn, Gerda, Edith, Erna, Arne og Vera.

Beskæftigelser gennem tiden

Bent blev efter skoletiden uddannet som planteskolegartner, hvor han startede læretiden som 16 årig. Var i lære på Fiskholm Planteskole ved Kolding, og mens han var i lære, var Bent på Beder gartnerskole ved

Aarhus. Soldatertiden var 1 år i Skrydstrup Flyvestation, og Bent var MP. Samtidig med at Bent i det små var startet med Herborg Planteskole, uddannede han sig til kloakmester, hvor han var ved entreprenør Sejer Nielsen i Videbæk samt uddannede sig som svejser på Vølund.

Bent er ordblind, men trods hans ordblindhed bestod han først den teoretiske del i uddannelsen til kloakmester, hvor dumpeprocenten var 50%, og herefter bestod Bent den praktiske del, hvor der ligeledes dumpede 50%. Det vil sige, at det kun var hver fjerde, der gennemførte og bestod uddannelsen til kloakmester.

Efter tiden ved Sejer Nielsen arbejdede Bent 2 år på Trøstrup Teglværk, hvor han stablede sten. I forlængelse af tiden på Trøstrup Teglværk arbejdede Bent i 5-6 år som svejser på Vølund, hvor han ophørte arbejdet der i 1982.

Inga gik efter folkeskolen på handelsskole i Skjern, hvor hun bestod den 1-årige handelseksamen. Var herefter ca. ½ år ved Bugge Blomster i Videbæk og efterfølgende et par steder, hvor hun var ung pige i huset, inden hun mødte Bent. Inga er oplært af Bent i forhold til de forskellige ting på planteskolen, og Inga står meget i ekspeditionen og klarer bogføringen, mens Bent er den der udregner tilbud, og har den store viden på alle tingene der hører med, når man har planteskole.

FIGUR 35:INGA OG BENT PEDERSEN

Planteskolens blomster og træer, og hvad der ellers hører med når man driver planteskole.

Planteskolen i Herborg har tidligere selv planteformeret ca. 90%, og har især specialiseret sig i stedsegrønne planter, pryde buske, træer af forskellige arter og tidligere okuleret roser, og da de okulerede flest roser, var der tale om produktion på ca. 50.000 stk. om året. Planteskolen har ikke specialiseret sig i frøbaserede planter.

I forhold til miljøkrav, er der også tale om hårde miljøkrav, når man driver planteskole. Det gælder eksempelvis i forhold til uanmeldte kontroller fra miljø- og fødevarestyrelsen, told og skat og plantetilsynet. Der skal også bruges en masse tid på sikkerhedsblade i forhold til, hvad man sælger i butikken. I forhold til kemi og gødning, er der tale om bestemmelser både i forhold til EU og national.

Herborg Planteskole har en faglært planteskolegartner ansat samt en deltidsansat medhjælper, der har flest timer i sommerhalvåret. De ansatte medarbejdere passer planteskolen, når Inga og Bent har ferie.

Arbejdsdagene er der tale om mange timer hver dag, hvor de ca. arbejder fra 7-20, søndag noget mindre nu. Bent oplyser, at de har et sted mellem 4.500 og 5.000 ekspeditioner om året, og i forhold til anlægsgartnere og kirker har de ca. 1.000 ekspeditioner om året.

Frivillig i foreninger og bestyrelser

I forhold til foreningsarbejde og fritidsinteresser har Bent været formand for sogneforeningen i Herborg i 2 år i firserne. Har endvidere været i bestyrelsen for familielandbrug i Ringkøbing Amt og været i bestyrelsen for jysk husmandsforening inden for havebrug.

Inga har dyrket gymnastik i Herborg i mange år, men ophørte med det for 2 år siden. Folkedans har Inga og Bent dyrket i mange år.

Planteskolen er nu sat til salg, og hvad Inga og Bent vil når planteskolen er solgt ved de ikke helt endnu.

Ovennævnte om Herborg Planteskole er baseret på interview med Inga og Bent den 16. januar 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Elsebeth Bendtsen og frisørmester Leif Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg

Elsebeth er født i Hovborg hvor hun er næstældste i søskendeflok på 4 bestående af Niels Arne, Elsebeth, Mary og Britta, og alle 4 søskende lever stadig. Elsebeth gik også i skole i Hovborg.

Leif er født i Holsted, og han var den yngste af søskendeflok på 7 bestående af Søren, Laurids, Sigrid, Laura, Anne Sofie, Henry og Leif. Henry lever endnu, og han er 93 år. Leif gik også i skole i Holsted.

Flyt til Herborg.

Leif kom til Herborg den 1. december 1956, hvor han af Arne Niim købte 1. etage på Møllevej 4 til et beløb på 7.900 kr. inclusive inventar. Elsebeth kom til Herborg den 18. marts 1957, og de boede på Møllevej i 5 år, inden de flyttede til Finderupvej 7 i 1962. Jeg skribent Ole boede ca. 6½ år på mejeriet, hvor vi boede lige over for familien Bendtsen.

De har sammen sønnerne Lars, der bor i Nr. Sundby og Finn der bor i Herborg.

Beskæftigelse

I forlængelse af folkeskolen stod Elsebeth i forretning, mens Leif var i lære som frisør. De mødte hinanden til et balfalder på Hovborg Kro.

Som unge arbejdede Elsebeth og Leif i Sverige, hvor Elsebeth arbejdede i restaurationsbranchen, og Leif arbejdede som frisør.,

Leif kom til Herborg den 1. december 1956, hvor han af Arne Niim købte 1. etage på Møllevej 4 til et beløb på 7.900 kr. inclusive inventar. Elsebeth kom til

Herborg den 18. marts 1957, og de boede på Møllevej i 5 år, inden de flyttede til Finderupvej 7 i 1962. Jeg skribent Ole boede ca. 6½ år på mejeriet, hvor vi boede lige over for familien Bendtsen.

Leif havde frisørsalon på Finderupvej i ca. 40 år, og vi forfattere Niels og Ole blev klippet hos Leif indtil vi flyttede hjemmefra. Vi havde altid en god stemning der, og fik blandt andet snakket en masse fodbold. Da vi skulle klippes til vores konfirmationer, var det også Leif der stod for klipningen, og prisen var denne dag, husker vi forfattere Niels og Ole på 0 kroner, så det var en utrolig flot gestus af Leif.

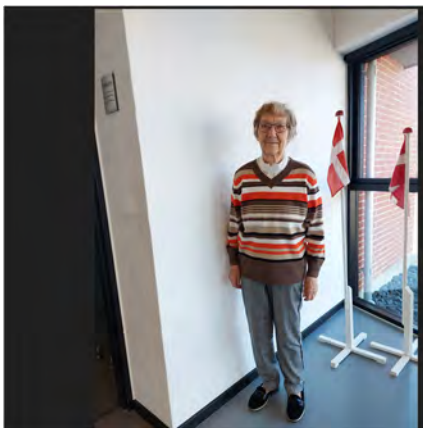

FIGUR 36:FRISØRMESTER LEIF BENDTSEN OG SØNNEN FINN

Elsebeth hjalp til i forretningen med hårvask og permanent.

Mens Elsebeth var på arbejdsmarkedet (er nu 87 år) arbejdede hun i forretningen hos købmand Mølhede hver formiddag i 3 år, og også senere efter at de fik sønnen Lars. Elsebeth arbejdede også i mælkeudsalget på mejeriet, som afløser ved købmand Jytte Hansen og i en periode herefter passede hun 2 børn, som hun passede i Elsebeths og Leifs hjem.

Efter at købmand Mølhede og købmand Jytte Hansen lukkede deres forretninger, arbejdede Elsebeth 13 år i hjemmeplejen ved Videbæk Kommune.

FIGUR 37:ELSEBETH BENDTSEN

Jydske Vestkysten

Sideløbende med at Leif drev frisørsalonen, skrev han for Jydske Vestkysten på deltid. Efter at Leif lukkede salonen, var han fuldtidsansat i en årrække på Jydske Vestkystens kontor i Skjern og Tarm, hvor han geografisk dækkede et temmelig stort område. Skrev om sport + politik men også en del andre emner.

Fotografering

Leif fotograferede meget, og jeg skribent Ole fik en gang, jeg blev klippet hos Leif foræret et rigtig godt billede fra en fodboldkamp, som jeg deltog i på Videbæk Stadion. Leif havde mørkekammer i kælderen i deres bolig på Finderupvej. Leif udførte ligeledes meget flot træarbejde i kælderen, husker jeg skribent Ole (Leif havde en kreativ åre, som Elsebeth udtrykker det).

Fritiden

Fritiden gennem årene kan blandt andet nævnes, at mens de boede på Møllevej instruerede Leif til dilettant, og han var på kurser herom på Sjælland.

Leif har været i Borgerforeningens bestyrelse samt en årrække i Herborg Vandforsyning (tidligere Herborg Vandværk).

Idrætten i Herborg ydede Leif en meget stor indsats for som leder, og jeg skribent Ole havde i flere år Leif til aften gymnastik, han dømte meget ofte hjemmekampene for os, når vi spillede fodbold, og var også træner i slutningen af en sæson for os som lilleputter. FIF 66 mener jeg Ole også, at Leif var holdleder for et temmelig godt serie 5 hold.

FIGUR 38: SØNNEN LARS BENDTSEN

Elsebeth har i fritiden blandt andet spillet 4 år på klaver til gymnastik i Herborg, og hun har strikket tøj til Røde Kors i 25 år.

Elsebeth er hver tirsdag i strikkeklubben i Kuben ved Herborg Skole sammen med andre af Herborgs borgere.

Diamantbryllup

Elsebeth og Leif blev gift i Hovborg Kirke den 16. marts 1957, og fejrede diamantbryllup (60 år) den 16. marts 2017, hvor dagen blev fejret på Westergaards Hotel i Videbæk.

Leif døde senere i 2017 – 83 år gammel.

Interview foretaget hos Elsebeth og sønnen Finn Bendtsen, den 16. januar 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Autoværksted, Finderupvej 15, Herborg ved Olga og Ole Thomsen

Ole Thomsen er født i Holsted, og er nummer 2 i en søskendeflok på 4. Søskende var storesøster Anne Marie og lillesøstre Hanne Thea og Esther. Olga er født i Oddense på Salling, og hun er den ældste i en søskendeflok på 4. Ud over Olga var der lillebror Offer, lillesøster Maren (gift med vognmand Ole Pedersen, der havde vognmandsforretning i Herborg) og lillebror Viggo.

Servicestationen

Servicestationen i Herborg blev opført i 1963/64 af Sigfred Pedersen, Herborg. Der var benzinstandere, og det blev til Shell Benzin, der blev solgt fra servicestationen.

FIGUR 39: SERVICESTATIONEN I 1966 - BILEN ER SIGFRED PEDERSENS OG TRAKTOREN ER STRANDBYGÅRD JESPERSENS

Olga og Ole Thomsen flyttede 15. september 1965 fra Brørup til Herborg, og forpagtede Herborg Autoværksted i 5 år af Sigfred Pedersen fra 15. september 1965-14. september 1970, hvorefter Ole og Olga købte autoværkstedet af Sigfred.

I begyndelsen reparerede værkstedet traktorer og personbiler, men som årene gik, så specialiserede værkstedet sig i at udføre service i forhold til lastbiler, og i de sidste år udførte værkstedet service på alle Arinco lastbiler.

Ole stod for værkstedet og Olga klarede kontorarbejdet. Ud over Ole var Ejvind Mouridsen ansat på værkstedet, og Ejvind var ansat i 30 år. Ejvind var en utrolig dygtig mekaniker, og var en meget vellidt person, da han havde et fantastisk godt humør.

I løbet af de 30 år havde Herborg Autoværksted 12 lærlinge.

FIGUR 40:OLGA OG OLE THOMSEN

Benzinstandere i Herborg

På et tidspunkt var der 3 steder i Herborg hvor man kunne købe benzin, og ud over Shell på Herborg Autoværksted så var det Gulf ved Poul Viftrup Andersen, og UnoX ved købmand Mølhede. UnoX salget overtog Herborg Autoværksted efter købmand Mølhede.

Salg af autoværkstedet

Den 15. december 1995 solgte Ole og Olga firmaet til en medarbejder, men efter en tid lukkede firmaet.

Børn og børnebørn

Olga og Ole har 3 børn. Sønnen Ove bor hjemme ved mor Olga, Christian bor i Ølstykke og Susanne bor i Risskov.

Hvor har familien boet i Herborg

I Herborg boede Olga og Ole + de 2 sønner på adressen Finderupvej 10, Herborg, de første 3 måneder efter tilflytningen, herefter på adressen Møllevej 4, Herborg fra 15. december 1965 til 1. april 1972 og i den periode fik de datteren Susanne. Den 1. april 1972 flyttede de alle 5 ind i nyt hus ved siden af Autoværkstedet på adressen Finderupvej 15.

Huset ved siden af autoværkstedet ejes i dag af Niels Kr. Keseler.

Efter at have solgt firmaet samt hus ved siden af værkstedet flyttede Olga og Ole i nyopført hus i 1996 på Brinken 1, Herborg, hvor Olga der nu er 85 år og bliver 86 år den 12. august 2023 og sønnen Ove bor der også.

FIGUR 41: OLGA THOMSEN OG SØNNEN OVE

Fritiden

Ole var kasserer i Centralforeningen for autoreparatører i Danmark (CAD).

Han var i nogle år med til aftengymnastik i Herborg.

Olga er hver tirsdag i Kuben i Herborg sammen med andre af Herborgs lidt ældre borgere, og tiden går her med strikning og hygge.

Hun står i butik i Kirkens Korshærs butik i Videbæk 1 gang om ugen.

Tidligere har Olga også spillet dilettant sammen med blandt andet Gjøde Carlsen.

Familien havde i 15 år gravhunden Vaks, som de fik hjemme fra mine forældre (Ingeborg og Holger Dalgaard).

Ole Thomsen døde i 2006, og han blev 73 år.

Ovennævnte artikel er skrevet ud fra interview med Olga Thomsen og Ove Thomsen den 5. december 2022 samt 15. maj 2023.

/Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12

Erik Windfeldt Pedersen ejede fra 1962 til starten af halvfjerdserne Herborg Korn og Foderstof. Han var gift med Else og sammen fik de sønnerne Bo i 1965 og Stig i 1962.

Stig er gift med Betina, og de har børnene Christoffer født i 1989 og Signe født i 1993.
Bo er gift med Lene, og de har sønnen Victor født i 1998.

I 1966 blev Eskild Pedersen forretningsfører i firmaet.

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, og de kunne blande forskellige foderblandinger. Sækkene med foderblandinger som blev kørt ud til landmændene, var blandt andet til kreaturer og høns, og der var tale om 100 kg sække.

Sønnen Stig anslår, at de var 2-4 ansatte og Stig mindes hans far omtale medarbejder, der hed Evald.

Skodborg

Windfeldt som vi i daglig tale kaldte ham, og den øvrige del af familien flyttede 1. februar 1966 til Skodborg (var stadig ejer af Herborg Korn og Foderstof), hvor han blev direktør i Skodborg Korn og Foderstof Forretning A/S. I tidsrummet fra 1913 til han døde i sommeren 1965 blev firmaet bestyret af Andreas Hollensen, der er oldefar til Stig Windfeldt.

Erik Windfeldt købte senere firmaet i Skodborg af hans svigerfar og deres svoger, og havde firmaet til 1975 hvor KFK købte firmaet. Windfeldt fortsatte med at arbejde i firmaet i nogle få år.

I 1975 blev efternavnet ændret til Windfeld uden t og Pedersen blev heller ikke brugt.

I årene fra 1978-2010 havde Windfeld firma, hvor de fremstillede og solgte hjemmebryg (vin og øl).

Windfeld døde i marts 2012 og blev 81 år. Hustruen Else er på demens plejehjem, og hun er 87 år.

Sjove historier

Stig fortæller, at nogle få dage før de skulle flytte til Skodborg, fangede han en mus, som han havde i en papkasse. Han spurgte om den måtte komme med til Skodborg, og det måtte den ikke, hvorefter Stig stillede kassen ind under sædet i bilen den dag de skulle flytte

(den bed hul i kassen, og var væk da de kom til Skodborg).

Stig fortæller endvidere, at hans far sov middagslur hver dag fra 1960-2012 (han var kun 29 år da han startede), det foregik på divanen på kontoret, og nogle gange med Stig liggende ovenpå.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview 15. januar 2023 med Erik Windfelds søn Stig Windfeld

Herborg Brugsforening, Møllevej 2, Herborg

Herborg Brugsforening startede i 1937, og Kristen Mørch Gundesen og hustru Oda Eva Henrikke Gundesen (født Johansen) blev ansat fra foreningens start, og de var der i alle de år Herborg Brugsforening eksisterede. De flyttede til Herborg samme år.

Der blev afholdt indvielsesfest i Herborg Forsamlingshus. Forinden var der mulighed for at tage lokalerne og forretningen i øjesyn. Gårdejer Mads Peder Thomsen var Herborg Brugsforenings første formand

Gundesen som vi altid kaldte ham er født i Henne by ved Henne Strand, hvor han havde en ældre søster og en tvillingsøster. Han gik i den lokale skole. Han var søn af Søren Gundesen, som stammede fra Henne-egnen og Laura Mørch, som stammede fra Fly ved Skive.

Oda er født i Oksbøl, og hun var den yngste i en søskendeflok på 9. Hun gik i Oksbøl skole og var datter af skræddermester Hans Bertelsen Johansen og Marie Sillesen, som begge var fra egnen omkring Janderup-Oksbøl.

FIGUR 42: HERBORG BRUGSFORENING

Oda og Kristen Gundesens børn og børnebørn

Ægteparret fik 4 børn, og ældst er Gunhild der har 1 datter og 2 børnebørn (piger). Derefter kommer Birte, der har 1 søn og 1 datter samt 4 børnebørn (3 piger og 1 dreng). Derefter Hans Kristen, der har 1 søn og 1 datter samt 1 barnebarn (1 dreng), og Dorte, der har 2 døtre samt 5 børnebørn (1 pige og 4 drenge). Alle 4 børn bor i Københavns området med ægtefælle samt børn og børnebørn i nærheden.

Beskæftigelse

Gundesen var efter skolegangen lærling i Henne Brugsforening. Senere blev han ansat som kommis samme sted og efter et år på Andels skolen i Middelfart, blev han ansat om 1. kommis i Borris Brugsforening, inden han i 1937 blev brugsuddeler i Herborg.

I alle årene, hvor Gundesen var uddeler, havde de lærlinge. Datteren Gunhild husker fra sin barndom navne som Vagn Lauridsen og Vagn Hansen. Senere blev Gunhild selv lærling sammen med Anders Faartoft. Efter de to, var der altid 2 lærlinge, en mand og en kvinde, og datter Gunhild husker, at Inga Gammelgaard, Birte Iversen og Gerhard Kamp var ansat.

Brugsforeningen havde en foderstofafdeling samt modtog æg, som hver uge blev kørt til Esbjerg. Derudover solgte de også garn og stoffer samt forskelligt køkkenudstyr. Vi skribenter Ole og Niels kan huske, at hver gang vi handlede ind, så blev det skrevet i en bog, hvor vi betalte en gang om ugen.

Oda var efter skolegang ansat i huset hos forskellige familier rundt om i Danmark. Efter de kom til Herborg, hvor Gundesen blev uddeler, var hun hjemmegående husmor indtil de sidste 2-3 år, hvor hun blev medhjælper i brugsforeningen, inden den lukkede.

FIGUR 43: UKENDT MAND, KRISTEN GUNDESEN, ODA GUNDERSEN OG DATTER GUNHILD

Brugsen lukkede i 1970, hvor de 3 ældste børn var flyttet til København. Dorte der boede hjemme, og som var den yngste, var på vej til at blive elev på Laborantskolen i Aabenraa. Ved ophørsudsalget stod blandt andet Elsebeth Bendtsen fra Finderupvej 7 i butikken.

Efterfølgende flyttede Gundesen og hustru til Lem, hvor Gundesen fik en stilling som bogholder. Senere gik han over til at være selvstændig regnskabsfører for flere mindre firmaer.

Fritidsinteresser

I Herborg var der en tennisbane, som lå i et lille skovområde "Lunden" langs med banen mod Skjern, og både brugsuddeler og frue spillede dengang tennis, men det ebbede vist ud i løbet af 40'erne. Læsning af bøger var også en del af Gundesens fritidsinteresser.

Dorte Gundesen fortæller, at i midt 60'erne blev der arrangeret traveture rundt i by og omegn. Man kaldte det "algang". Det foregik mest om sommeren og om aftenen. Gundesen deltog gerne i disse ture.

Oda's store fritidsinteresse bestod mest i håndarbejde i alle retninger. Efter flytning til Lem, blev hun meget optaget af keramik, og hun fremstillede mange dejlige keramiske ting såsom skåle, fade, lamper og juletræsdynt, som familien stadig har stor fornøjelse af.

Bestyrelser

Gundesen var i mange år (1948-1968) formand for Herborg Vandværk, hvor han var med til at starte vandværket op. Han var i bestyrelsen for Sygekassen Videbæk-Herborg.

Herborg Ungdoms- og Foreningsforening var Gundersen også medlem af.

Oda var ikke i bestyrelser.

Initiativtagere til opstart af brugsen i Herborg

Jeg skribent Ole har ladet mig fortælle, at gårdejer Mads Peder Thomsen, gårdejer Aage Jespersen og gårdejer Jens Jørgensen var nogen af de folk der tog initiativ til at oprette en brugsforening.

Oprindelig har jeg skribent Ole fået fortalt, at der var nogen der havde planer om, at brugsen skulle være placeret, der hvor Finderupvej 10 er, men det blev på Møllevej 2.

Den første bestyrelse i Herborg Brugsforening bestod af Mads Peder Thomsen, Otto Knudsen, Chr. Andersen, Jesper Jørgensen og Simon Kristensen.

Der var fra starten 94 medlemmer af Herborg Brugsforening.

Lille uddrag fra vedtægter for Herborg Brugsforening

I vedtægternes § 3 står der blandt andet, at foreningens formål er ved indkøb for fælles regning på de fordelagtigst mulige vilkår, at skaffe sine medlemmer gode og uforfalskede varer.

Formænd i Herborg Brugsforening

Mads Peder Thomsen var formand i de første 25 år, og de øvrige formænd gennem tiden var Verner Høher Thomsen (søn af Mads Peder Thomsen), Margrethe Jespersen og skoleleder Peder Just Pedersen, som var den sidste formand i Herborg Brugsforening.

Generalforsamlingen omkring lukningen

Ved Generalforsamlingen den 12. maj 1970, hvor murermester Søren Jacobsen var dirigent var der 34 der stemte for opløsning af Herborg Brugsforening og 7 der stemte mod.

Børnene i Herborg

Datteren Gunhild fortæller, at børnene i Herborg løb meget rundt og legede i byen. Både drenge og piger. Dengang var Herborg en stationsby. Toget, som kørte mellem Skjern og Videbæk kom flere gange om dagen, både persontog der ophørte i 1955 og godstog, der ophørte i 1981.

Pigegarde i Herborg

Dorte Gundersen fortæller, at Tove Dahl, som boede i det lille hus over for mejeriet, oprettede en pigegarde. Der blev syet dragter af crepepapir, og de marcherede rundt i byen ved festlige lejligheder. Det var i 60'erne.

FIGUR 44: ODA OG KRISTEN GUNDESEN PÅ DERES SØLVBRILLUPSDAG

Sjove historier

Datteren Gunhild fortæller, at en dag løb de alle, både drenge og piger og legede oppe ved stationspladsen. Godstoget holdt på stationen og var ved at aflæsse og pålæsse. En af drengene, Peter Bent, havde en kuglefløjte, som lød ligesom fløjten, som konduktøren brugte ved togafgang.

De andre drenge der var tilstede sagde til Peter Bent, at han skulle prøve at fløjte, men pigerne sagde, nej det må du ikke Peter Bent, tænk hvis toget det kører. Peter Bent kunne alligevel ikke nære sig, det skulle prøves. Og lige så stille satte toget sig i gang, og alle børn forsvandt som dug for solen.

Et par dage efter hørte Gunhild at genboen smed Niels Urup og hendes far Gundersen talte sammen i butikken om, at godstoget var kørt uden at få al godset med, og heller ikke konduktøren kom med. Gunhild listede lige så stille ud af butikken, men nåede dog at se, at både hendes far og Niels Urup begge havde et smil om munden. Det var jo ikke så ofte, der skete noget i Herborg.

Kristen Mørch Gundersen døde i 1978 og han blev 68 år. Oda Eva Henrikke Johansen døde i 2004, og hun blev 95 år.

Vognmand Svend Jensen

I 1970 startede Svend Jensen en vognmandsforretning på adressen Skolevej 9 i Herborg. Han havde overtaget vognmandsforretningen efter Brødrene Nielsen i Videbæk.

Familie

Svend Jensen stammede fra Fiskbæk og var gift med Inger Jensen. De havde 3 børn, nemlig Margit, Jens Ole og Gert.

Svend Jensens far, Jens Chr. Jensen, boede også på adressen Skolevej 9 og det gjorde han da han kun havde et ben og derfor havde et træben. Inden da arbejdede han på Fiskbæk Briketfabrik. Jens Chr. Jensen døde allerede som 65-årig i 1969. Jens Chr. Jensens hustru, Nanna var død allerede i 1945 kun 37 år gammel.

Vognmandsforretningen

Svend Jensen kørte med dyr – mandage, torsdage og fredage var det grise han kørte. Tirsdage og onsdage var det kreaturer han kørte til sammenstald i Skjern og Herning. Tirsdage var det Herning og onsdage var det Skjern.

Svend Jensen fik bygget en stor garage på adressen Skolevej 9 da han startede forretningen – og man kunne altid se, at det var nye lastbiler han kørte i.

I vognmandsforretningen var der ud over Svend Jensen en medhjælper ved navn Jens Christian Larsen som kom fra Videbæk.

FIGUR 45:SVEND JENSEN FORAN SIN LASTBIL

Hustruen

Hustruen Inger hjalp også med i virksomheden. Hun lavede regnskaber, passede telefonen og lavede leveringssedlerne på de dyr der blev kørt med.

Da Svend Jensen igen ønskede at blive lønmodtager solgte han forretningen til Leo Thomsen der boede i Egeris medens Svend selv begyndte at arbejde for Egon Lauersen der boede i Trolldhede.

Som tidligere nævnt var Svend Jensen fra Fiskbæk og han gik i Nr. Vium skole i 7 år. Inger Jensen stammede fra Tinneth Krat som ligger ved Skjern åens og Gudenåens udspring. Der gik hun i en lille skole med 7 års skolegang. Den lille Inger måtte de første 3 år i skole gå hele 7 kilometer frem og tilbage for at komme frem.

FIGUR 46: INGER OG SVEND JENSEN VED DERES SØLVBRYLUP I 1984

Det var dog ikke "kun" arbejdet med virksomheden og husførelsen Inger lavede. I 1977 startede hun som hjemmehjælper – og det fortsatte hun med indtil hun blev 71 år!

Naboen

Jeg, Niels, som var nabo til Inger og Svend husker, at det altid var rart at komme på besøg hos dem. Ret ofte i 1960'erne kom jeg i Inger og Svends hjem – og jeg nød, at lytte til den musik Inger spillede. Især "Lille fregnede Louise" med Johnny Reimar var et hit hos mig – og Inger spillede den altid når jeg spurgte. Ofte var det både min legekammerat Aksel fra Skolevej 10 og jeg der kom på besøg hos Inger og Svend – og det hyggede vi os gevaldig med.

Børnene

Som tidligere nævnt fik Inger og Svend Jensen tre børn – og de bor i dag ikke så langt fra deres barndomshjem.

Margit bor i Skjern og hun er i dag 64 år, Jens Ole bor i Sædding ved Rækker Mølle og han er 62 år og Gert som er 58 år bor i Videbæk.

Inger Jensen er i dag 85 år og bor i Videbæk.

Købmand Thomas Andersen Knudsen og Magny Hansine Knudsen, Genforeningsvej 12, Herborg

Thomas A. Knudsen (i daglig tale kaldte vi ham Knudsen) er født som den ældste i en søskendeflok på 4 i 1908 i Brøns, og han gik i skole i Brøns og fortsatte på realskolen i Skærbæk. Han var søn af postbud Anders Knudsen og Maren Larsine Knudsen, født Jensen, og de er begge fra Brøns. Anders Knudsen var under 1. verdenskrig indkaldt af den tyske militærmagt, og han mistede sit ene ben under kamp.

Magny Hansine Knudsen, født Jensen, er født som nummer 3 i en søskendeflok på 7 i 2014 i Øse ved Varde, og hun gik i skole i Øse. Hun er datter af Ane Magdalene Jensen, født Pedersen fra Haneklink, Øse og Jens Christian Johnsen Jensen, der stammer fra Hinum ved Grindsted.

Børn

Magny og Thomas har 5 børn. Det er tvillingerne Anders Christian og Jens Christian bosat i henholdsvis Skive og Ulfborg. Begge er døde.

Hans Christian (kaldet Haise), bosat i Vancouver i Canada. Er død.

Sonja Magdalene gift Jensen, og bosat i Viborg. Blev gift i 1968 i Give med Jens Erik Nørskov Jensen, og flyttede i 1977 til Skjern. Derefter flyttede de i 2017 til Viborg.

Kurt Knudsen bosat i Hurup. Er død.

Anders Christian og Lis fik en pige, Marianne.

Jens Christian og Ingelise fik 2 børn, Helle og Kent. Kent var som 20-årig på vej hjem fra en fest, hvor han desværre, i mørke, gik i den forkerte side af vejen, og blev kørt ned bagfra, og mistede livet.

Hans, kaldet Haise, blev gift i Canada, og fik 2 drenge, Kurt og Chris.

Kurt og Minna fik 2 drenge, Brian og Martin.

Sonja og Jens Erik har 3 børn, Torben, Henrik og Anette.

FIGUR 47: BAGERST TV ANDERS CHRISTIAN, BAGERST TH JENS CHRISTIAN, I MIDTEN HANS CHRISTIAN, DATTEREN SONJA OG KURT, DEN MINDSTE. MAGNY OG THOMAS A. KNUDSEN

Beskæftigelser

Magny er uddannet husassistent på Lunde Hotel, og efterfølgende har hun arbejdet som husassistent på Trekløver mejeri, Ringkøbing.

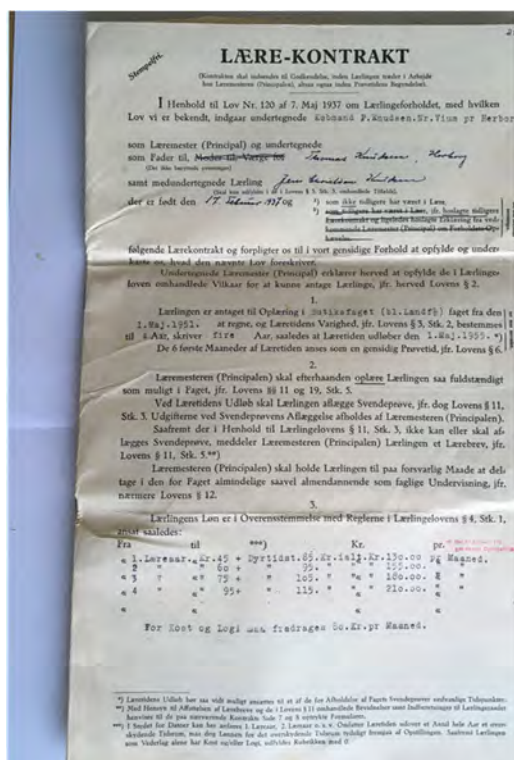
Thomas kom efter skoletiden i lære som købmand i Øse Brugs, hvor han efter endt uddannelse arbejdede som kommis.

I 1936 købte Thomas og Magny en købmandsbutik i Nøraa ved Bramminge, som de drev indtil de i 1947 købte købmandsforretningen i Herborg på Genforeningsvej 12. Det var Magny, der drev forretningen i Herborg, og Thomas havde et kontorjob i Tarm, før han begyndte på slagteriet i Skjern, hvor han var i 22 år. Datteren Sonja fik læreplads hos Søgaard i Skjern og gik på Handelsskole i Skjern, og i den periode

arbejdede hendes far på Slagteriet i Skjern, og de tog begge bussen på arbejde. Sonja flyttede til Herning som 20-årig. Thomas arbejdede også en tid som bogholder på Herning Svineslagteri, og i den periode kørte han sammen med Sigfred Pedersen, der arbejdede hos Gjørret, og Klaus Nielsen var også med i bilen. Magny og Thomas passede en overgang posthuset i Herborg. Magny passede købmandsbutikken alle dage, og kan betegnes som daglig leder. Der var ingen ansatte. Datteren Sonja oplyser, at børnene havde et dagligt job med rengøring af forretningen samt med opfyldning af varer.

Hvad kunne man blandt andet købe hos Magny og Thomas

Ud over de almindelige dagligvarer kunne man blandt andet købe linolie, fernis og olierevne farver. Levering af sprit og petroleum var også en del af forretningens virke. Indlevering af tips og salg af julehæfter og julebøger klarede man også. I begyndelsen blev der solgt træsko.

FIGUR 48: SÅDAN SÅ EN LÆRE-KONTRAKT UD I 1951

Hvornår lukkede forretningen

På grund af Thomas Knudsens sygdom lukkede forretningen i 1975. Kurt var den yngste af børnene, og han var 27 år, da forretningen lukkede, og børnene oplevede ifølge datteren Sonja ikke lukningen som noget specielt.

Thomas døde 3. februar 1977 på Herning Sygehus efter længere tids kræftsygdom.

Magny var blevet pensionist, og hun blev i Herborg til 1978, hvor hun flyttede til Skjern, for at bo et sted med offentlig transportmulighed, samt på grund af at datteren Sonja og ægtefælle Jens Erik var flyttet til Skjern året før.

Fritidsinteresser

Efter flytningen til Skjern havde Magny en del frivilligt arbejde i menigheds huset og i Kirkens Korshærs genbrugsbutik.

Magny interesserede sig meget for syning, hvilket de 4 børn nød godt af og samtidig tjente hun lidt ved at sy for en forretning i Videbæk.

Thomas var lystfisker fra barnsben i Brøns, hvor han boede op til en å. Han gik meget op i sport, både lokalt og på landsplan. Desuden spillede han skak.

Han varetog en overgang indsamlingen til Julens Glæde i Herborg.

Sønnen Kurt var en af landets bedste junior cykelryttere (rigtig flot Kurt), og han kørte for Herning Cykelklub, hvor han som rytter kørte med de store navne i Herning, og denne interesse gav mange kørselsopgaver for familien, som på den måde havde mange weekendudflugter rundt i Danmark.

Foreninger og bestyrelser

Thomas deltog meget i foreningslivet i Herborg, og han har også været med i bestyrelser, blandt andet i Herborg Vandværk.

Historisk om forretningen

Datteren Sonja har en udleveringsprotokol for Linolie, Fernis og olierevne farver fra 8. marts 1944 til købmand Niels Peder Nielsen, som var den købmand som Thomas A. Knudsen overtog butikken fra i 1947. Niels Peder Nielsens søn Frederik mener, at Knudsens overtagelse af købmandsforretningen skyldtes, at Niels Peder Nielsen i slutningen af 1946 kom på sygehuset, og derfor ikke kunne passe forretningen længere. I 1947 overtog Knudsens forretningen – samme år som Niels Peder Nielsens hustrus hus på Genvej 4 blev bygget.

Træskoproduktion og salg af cykler og benzin var også en del af det Niels Peder solgte fra forretningen. Om Købmand Knudsen fortsatte med det en tid derefter er uvis.

Inventaret i forretningen var det samme som dengang de overtog det efter Niels Peder Nielsen i 1947 (rigtig hyggelig).

FIGUR 49: UDLEVERINGSPROTOKOL FOR LINOLIE, FERNIS OG OLIEREVNE FARVER

Hvad fik Knudsens børn tiden til at gå med, når de ikke var i skole

Gemmeleg ved hjælp af pile lavet i gruset på vejene, der på det tidspunkt ikke var asfalteret.

Rulleskøjteløb til den store guldmedalje.

Sønnen Kurt var meget aktiv med at hjælpe landmænd efter skoletid.

Familien var samlet på fisketur med madpakker.

Weekendture med Kurts interesse for cykelløb.

Datteren Sonja havde selv en del job som barnepige og hjalp til i Anna og Viggo Madsens slagterforretning, der lå lige ved siden af Købmand Knudsen. Senere blev hun "golfveninde" med datteren Edith i Dejbjerg Golf Klub.

Udlejningsbil

Tvillingerne Jens Christian og Anders Christian havde som 19-årige en Volvo som udlejningsbil.

FIGUR 50: JENS CHRISTIAN STÅR HER VED UDLEJNINGSBILEN. 46 I NUMMERPLADEN VISER, AT DET VAR EN UDLEJNINGSBIL

Sjove historier

Mælkekuske og efterladenskaber.

Når mælkekuskene kom efter varer hos Købmand Knudsen, havde børnene meget fornøjelse af at give hestene rugbrød. Mindre fornøjeligt var det, hvis der var nogle efterladenskaber, som skulle om i haven. Fisketur.

Familien var på fisketur i bækken, og Sonja trak en ål op, og løb skrækslagen væk, men glemte en ting, nemlig at slippe fiskestangen, så ålen forfulgte hende.

Maling af gavlen.

Sønnen Kurt og svigersønnen Jens Erik skulle male huset på Genforeningsvej 12, og det der skulle ske, er nærmest forbudt for børn, men nu fortæller vi det alligevel.

Da gavlen på købmand Knudsens ejendom mod øst skulle males, skaffede Kurt en hestevogn, som blev placeret i indkørslen. Herpå blev sat nogle trækasser, hvorpå der blev rejst en stige op af gavlen. En pensel blev bundet på et kasteskaft, hvorefter spidsen af gavlen kunne males.

Maling af karnappen blev klaret ved, at de kravlede op og bandt et reb om skorstenen og derefter om livet, hvorefter karnappens sider kunne males.

Det gik heldigvis godt.

Svigersønnen på besøg

Da den senere svigersøn Jens Erik, første gang skulle besøge købmanden i Herborg, orienterede han sig på et kort om turen fra Give til Herborg. Fik ikke kortet med i bilen, og kørte en forkert vej i Trolldhede. Ved ankomst til Herborg gik han ind til købmanden, der venligt spurgte, hvad skulle det være. Jens Eriks svar var, at han skulle besøge hans datter. Det mente købmanden ikke, og spurgte efter pigens navn. Sonja sagde Jerik og købmanden meddelte, at Jens Erik var kommet i den forkerte forretning, og viste ham vej.

Købmanden var Mølhede. En del forsinket ankom svigersønnen til købmand Knudsen, hvor tvillingerne i mellemtiden havde drillet deres søster med, at hun nok ikke fik besøg.

Blev budt til bords, hvor der var sveskegrød på menuen. Jens Erik kunne ikke lide sveskegrød. 14 dage senere kom Sonja på besøg hos Jens Eriks mor, og på menuen var der abrikosgrød, som Sonja ikke kunne lide.

58 år efter bor de stadig sammen.

Primus og tændstikker

Haise stod ved køkkenbordet og legede med en primus, og skulle prøve at hælde sprit på. Og uden at det blev bemærket, så løb en del ved siden af, og blev stoppet af kanten på bordet, hvor Sonja sad med armene ind over. En tændstik blev tændt med det resultat, at der gik ild i spritten og dermed blev Sonjas arm forbrændt.

Heldigvis blev de hjulpet af lederen i huset.

Thomas Andersen Knudsen døde i 1977, og han blev 68 år. Magny Hansine Knudsen døde i 2003, og hun blev 89 år. Begge er begravet i Skjern.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med datteren Sonja Nørskov den 4. juni 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Købmand Tom Jensen, Møllevej 2, Herborg

Efter at brugsen ophørte i Herborg, købte Tom Jensen og hans ægtefælle bygningerne, og drev forretningen videre som SK-marked. Han drev forretningen sammen med hustruen Anette i tidsrummet 1970 til 1971. De fik datteren Lisette, mens de boede i Herborg.

Tom kom fra Blåhøj. Anette ved undertegnede Ole ikke, hvor hun kom fra.

Forretningen

Forretningen havde almindelige købmandsvarer som vi skribenter Niels og Ole husker det. Jørgen Central som vi kaldte ham fra Finderupvej 20, hjalp af og til hos Anette og Tom.

Jørgen Central fortæller, at de også bragte varer ud, han fik den lidt specielle oplevelse at transportere varer ud på en longjohn, blandt andet gasflasker og diverse på denne noget særlige cykel, og den skal man lige vænne sig til, balancen er meget anderledes end en almindelig cykel oplyser Jørgen.

FIGUR 51: TOM JENSENS BUTIK

Boksning

Tom havde før tiden i Herborg været bokser på amatørplan. Jeg Ole husker, at vi Torben Bach (søn af Eva og Peder Bach), Møllevej, og jeg nogen gange var på besøg hos Tom, hvor vi boksede lidt for sjov, og vi store knægte, som Torben og jeg var, tabte nogen gange pusten, når vi boksede med Tom, da han lige forstod at ramme os de rigtige steder (det var bare sjovt, at Tom gad bruge tid på det).

Foreningslivet

Selv om det ikke var så lang tid Anette og Tom boede i Herborg, så kan jeg Ole huske Tom for at være en habil fodboldspiller på byens serie 6 hold.

Ovennævnte er ud fra hvad jeg Ole kan huske i forhold til Tom samt oplysninger fra Jytte Hansen, der købte forretningen af Tom Jensen i 1971 samt oplysninger fra Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen Central). /Ole Stræde Dalgaard.

Herborg Brødudsalg, Møllevej 8 ved Elna Lauridsen

Elna Lauridsen stammer fra Fåre ved Bøvling, og hun var nummer 4 i en søskendeflok på 5. Ægtefællen Martin stammer fra Brejning Kirkeby, og han var den ældste i en søskendeflok på 4, hvor han havde 3 småsøstre. Før flytning til Herborg boede Martin i Opsund sammen med sin første hustru Ruth, og sammen fik de sønnerne Peder og Aksel. Ruth døde den 2. november 1960.

FIGUR 52: MARTIN LAURIDSEN MED SØNNERNE PEDER TIL VENSTRE OG AKSEL TIL HØJRE

Historisk om Møllevej 8

Møllevej 8 var ifølge Henry Hansen, Herborg, tilbage i tiden delt op i 2 lejligheder. Chr. Sig Jensen og ægtefællen Kirstine Sig Jensen boede selv i den sydlige ende af huset, Chr. var snedker og havde et værksted i baghuset. I nordenden boede Karen og Niels Christensen "Smut", og han var arbejdsmand og graver ved kirken. Da de fraflyttede lejligheden, blev den ændret til butik og der blev oprettet et brødudsalg, som Kirstine Sig Jensen passede.

Elnas overtagelse af Brødudsalget

Elna overtog i august 1961 Herborg Brødudsalg. Forud for Elnas overtagelse var der også brødudsalg i forretningen der først blev drevet af Kirstine Sig og allersidst i halvtredserne var der også en anden der drev Brødudsalget, og hun hed Gerda, og hun boede sammen med malermester Erik Andersen (de kom fra Randers) der kørte rundt på motorcykel med sidevogn (vist nok en nimbus).

FIGUR 53: ELNA LAURIDSEN, AKSEL LAURIDSEN TV OG PEDER LAURIDSEN TH

Butikken havde i den tid Elna drev forretningen bortset fra tirsdag åben alle ugens dage. Brød og kager blev leveret daglig fra bager Poul Andersen, Videbæk, og ud over brød og kager solgte forretningen Rønbjerg Is samt slik.

Mælkekuskene, mejeriets lukning og økonomisk opsving

Brødudsalget leverede brød til landområderne via mælkekuskene på mejeriet indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. Da Herborg Andelsmejeri i de sidste år ikke længere måtte sælge mælk fra mælkeudsalget længere, begyndte Herborg Brødudsalg at sælge mælk og andre mælkeprodukter, hvilket gav Herborg Brødudsalg et økonomisk opsving indtil midt i halvfjerdserne.

Posthusets lukning og omsætningsnedgang

Omsætningen gik ned af bakke da posthuset lukkede i Herborg, da folk fra de omkring liggende sogne ikke længere havde brug for at komme til Herborg, når der ikke var et posthus længere.

Lukning

Herborg Brødudsalg lukkede i 1980/81.

Sønnen Peder

Sønnen Peder er gift med Vaniea, og de bor nu på Møllevej 8, hvor Peder også har boet det meste af hans barndomstid.

Beskæftigelse i øvrigt

Som ung var Elna husbestyrerinde ved en præst i Hellerup i en del år.

Martin, der arbejdede på Briketfabrikken i Fiskbæk og de sidste par år i arbejdslivet ved Videbæk kommune som alt mulig mand, hjalp til i forretningen, når han kunne. Ellers husker sønnen Peder og jeg Ole, at lejlighedsvis hjalp Nora Jensen, Elsebeth Bendtsen, Wanda Klit eller Conny Kjærgaard, til i butikken.

FIGUR 54: ELNA LAURIDSEN PÅ HENDES 80 ÅRS FØDSELSDAG

Sjov historie

Når jeg som barn (Ole) besøgte de 2 sønner Aksel som jeg i klasse med i 7 år på Herborg Skole og Peder fra Herborg Brødudsalg, smagte jeg ret ofte det dejlige brød, de havde, og var Elnas ægtefælle Martin hjemme, så spurgte Martin altid, om jeg ikke ville have et stykke højkage (lagkage), og det sagde jeg (Ole) vist aldrig nej tak til.

Elna Lauridsen døde i 2010 og hun blev 90 år. Martin Lauridsen døde i 1981 og han blev 73 år. Sønnen Aksel Lauridsen døde i 2003 og han blev 47.

Ovennævnte artikel om Herborg Brødudsalg er beskrevet ud fra interview med Peder Nørager Lauridsen fra Herborg Brødudsalg. Interview foretaget den 5. december 2022 og den 12. december 2022 samt 19. juni 2023.

Murermester Søren Jacobsen, Finderupvej 19, Herborg

Søren og Henny boede flere steder i Herborg, inden Søren byggede et nyt hus på Finderupvej 19 i 1964. Tidligere havde de boet blandt andet i hus som Søren selv byggede på Finderupvej 18 i 1954, og derefter boede de en overgang i 1. etage i huset hos Elsebeth og Leif Bendtsen, Finderupvej 7. Datteren Lone havde ægteparret adopteret.

Byggerier Søren Jacobsen har stået for

Søren byggede blandt andet Nr. Vium Skole, og lokale Anders Peder Jespersen (søn af Strandbygaard Jespersen og frue) lavede ugle i gavlen på skolen ud mod vejen. Tvis skole og vist også Skolevej 21, Søren og Ella Poulsens hus på Brinken, samt servicestationen på Finderupvej 15, som Sigfred Pedersen ejede de første år. Under byggeriet af servicestationen har jeg undertegnede ladet mig fortælle, at der var en dag med voldsom storm/orkan, hvor den nyopførte mur over mod brugsen væltede.

FIGUR 55: DET VAR DET SIDSTE HUS I HERBORG BY SOM SØREN JACOBSEN BOEDE I INDEN DE FLYTTEDE PÅ LANDET.

Rendegraver

Han anskaffede sig på et tidspunkt en flot gul Ford rendegraver, og det var ikke hvem som helst, der havde en sådan rendegraver i tresserne.

Kendte medarbejdere fra Herborg

Kristian Berthelsen (kaldet lille Vad), Niels Dejgaard, Anders Peder Jespersen og Hans Chr. Pedersen (kaldet Hans bornholmer - senere entreprenør) var nogle af de kendte ansigter, vi børn fra Herborg kan huske, der arbejdede hos Søren.

Mink og søer

Mens Henny og Søren boede på Finderupvej 19, havde de også ejendommen ved siden af på Finderupvej 19a, og her lod Søren blandt andet opføre en betonmur på grunden, og det var vist på grund af, at de mink han havde ville blive udsat for mindre støj. Han havde 30-40 mink tæver, og han havde også nogle søer gående.

Søren og Henny blev skilt, og det sidste sted Søren boede i Herborg var Sandberg i Vester Herborg sammen med en der hed Inger. Han købte Lyager skole, som brændte, da han var i gang med at renovere den. Henny flyttede til Ringkøbing.

Søren omkom ved en trafikulykke først i 80'erne og blev ca. 60 år. Datteren Lone omkom ligeledes ved en trafikulykke. Henny er undertegnede ikke bekendt med, hvad der skete med hende efter flytningen til Ringkøbing.

Generalforsamling i Brugsen

Søren var dirigent ved generalforsamlingen i Herborg Brugsforening, da der skulle foretages afstemning om Brugsforeningen skulle opløses.

Om vinteren

Om vinteren når der var sne, så bandt Søren nogen gange en masse kælke efter hans lille lastbil, og så kørte han rundt på marken skråt over for Finderupvej 19 og Finderupvej 19a, og det var noget børnene syntes, der var utrolig sjovt. Aksel Lauridsen (kaldet Aksel bager) slog på et tidspunkt knæet, da hans kælk ramte en knold, så der skulle en omgang syning af knæet efterfølgende har Aksels bror Peder fortalt undertegnede, men frisk og flot af Søren, at han gav sig tid til at underholde vi børn.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra oplysninger fra Herborg borgere i januar-juni 2023.
/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Vandforsyning

Herborg Vandværk blev etableret den 15. juni 1948, hvor der var stiftende generalforsamling på Herborg Afholdshotel. Vandværket kom til at ligge på Skolevej i Herborg, hvor der i dag står Herborg Vandforsyning på Skolevej 5.

Ved generalforsamlingen var der 25 der stemte for, 2 imod og 1 blank stemme om etablering af vandværk i Herborg.

Første bestyrelse bestod af smedemester Niels Urup Christensen, slagter Viggo Madsen, kongelig vejer Laust Holm Olesen, husejer Jesper Jørgensen, brugsuddeler Kristen Gundersen. Til revisor blev valgt Centralbestyrer Knud Thomsen og ordstyrer på generalforsamlingen var mejeribestyrer Sofus Søndergaard.

Ingeniør Højfeldt, Herning, forelagde derefter forslag til love og vedtægter for det nye vandværk.

Efter generalforsamlingen havde 19 andelshavere underskrevet bindende medlemskab.

Højfeldt der var vært ved kaffen lavede tegning til hovedlednings føring, gravearbejdet var i udbud, og gik til vejformand Juhl og vejmand Harald Pedersen til en pris af 3,45 kr. og med nedlægning 3,80 kr. pr. meter, Højfeldt gav pris på materialer til vandledning, og byggegrunden blev købt af Storgård til en pris på 3.300, - kr. Den samlede pris for vandværkshus og pumper og boring blev på 52.167, - kr.

Udbygning eller samarbejde – ekstraordinær generalforsamling

Den 24. oktober 2003 blev der afholdt ekstraordinær generalforsamling om eventuel udbygning af vandværket eller et samarbejde med Energiforsyningen i Videbæk. Den daværende bestyrelse i Herborg bestod af formand Vagn Nielsen, Leo Hansen, Oluf Poulsen, Gjøde Carlsen og Leif Bendtsen.

Der blev besluttet, at bestyrelsen havde fuldmagt til at forhandle med Videbæk Energiforsyning ved direktør Ib Melsen og Karl Emil Hansen (Videbæk Maskinfabrik).

Samarbejde med Videbæk Vandforsyning

Herborg Vandforsyning havde forskellige udfordringer, der ville medføre større investeringer, hvorfor man den 26. november 2003 valgte at indgå et samarbejde med Videbæk Vandforsyning, hvor samarbejdet går ud på, at Videbæk Vandforsyning leverer vandet til Herborg. Ellers kører værket på ganske normal vis med vedligeholdelse af vandledninger og vandmålere og vandværkshus samt indkrævning af penge for solgt vand.

75 år

Den 15. juni 2023 var det 75 år siden, at Herborg Vandværk blev etableret. Jubilæet blev afholdt sammen med generalforsamlingen, en hyggelig dag, hvor nuværende formand Oluf Poulsen fortalte lidt om starten af vandværket, og om de personer som tog initiativet til værkets tilblivelse. Der mødte 48 personer op til generalforsamlingen.

Vandforsyningens omfang

Vandforsyningen leverer her i juli 2023 vand til 202 husstande og gårde.

Ejerform

Vandforsyningen er en andels virksomhed.

FIGUR 56: HERBORG VANDFORSYNING

Formænd gennem tiderne for Herborg Vandværk/Herborg Vandforsyning

Følgende har været formænd for Herborg Vandværk/Herborg Vandforsyning:

Formand Uddeler Kristen Gundersen 1948-1968

Formand Viggo Madsen 1968-1969

Formand Tømrmester Gunner Kjærgaard 1969-1974

Formand Karl Mogensen 1974-1978

Formand Vagn Nielsen 1978-2006

Formand Smede-og Maskinforhandler Oluf Poulsen 2006-

Nuværende bestyrelse i Herborg Vandforsyning

Efter generalforsamlingen i maj 2023 består bestyrelsen af formand Oluf Poulsen (47 år i bestyrelsen, heraf de sidste 17 år som formand), Leo Hansen (49 år i bestyrelsen), John Søndergaard, Keld Andersen og Bjarne Kjærgaard.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med formand for Herborg Vandforsyning Oluf Poulsen, den 24. juli 2023.

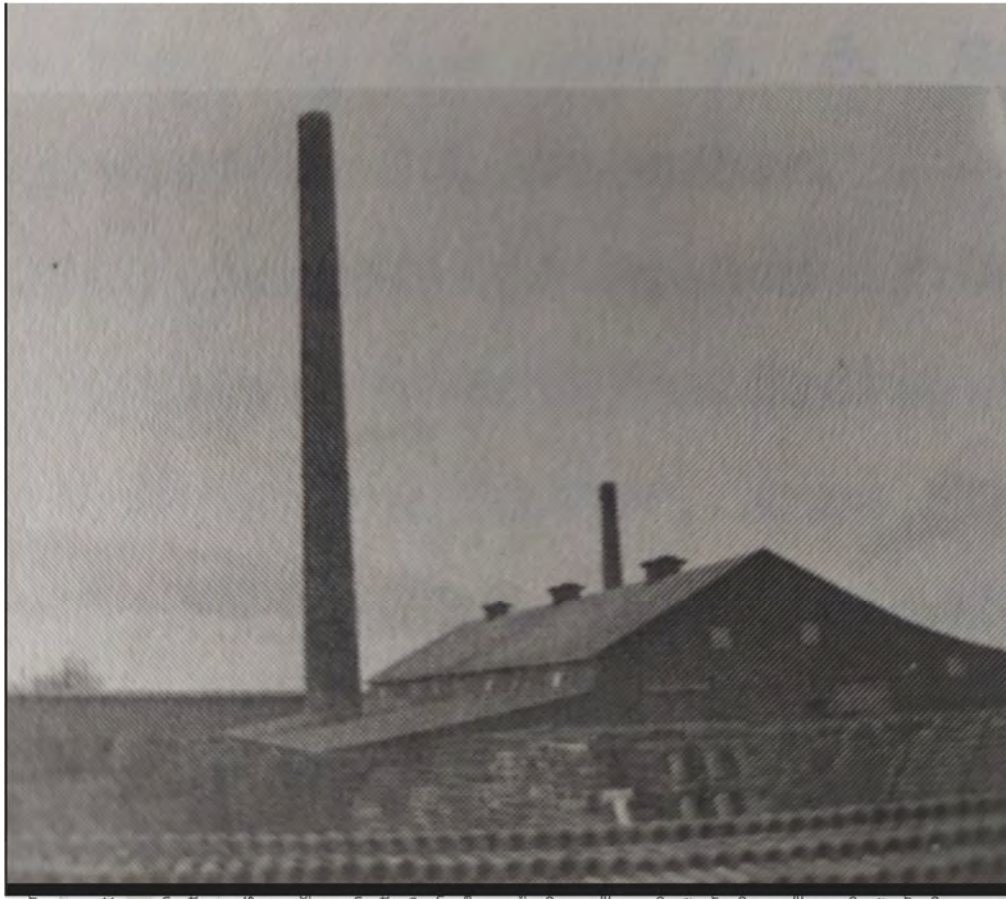
/Ole Stræde Dalgaard

Trøstrup Teglværk

Trøstrup Teglværk blev stiftet i 1905 ifølge lokalhistorisk arkiv i Videbæk og i 1909 købt af Søren Alfred Skak, der er søn af Niels Skak og hustru Ane, og han er født i 1880 på Viumgaard, Ulfborg Sogn.

Forældrene Niels og Anes navne står indskrevet på mindestenen for Ulfborg området i Kongenshus Mindemark, som nogen af dem der var med til at opdyrke heden.

Søren blev i 1909 gift med Helga Jørgine Nielsen, der er født i 1881 i Harreskov, Assing Sogn. De fik sammen 7 børn. De 7 børn er Ingrid, Ellen, Valdemar, Niels Windfeld, Johannes, Hans Kristian og Anna.

FIGUR 57: TRØSTRUP TEGLVÆRK

Bolig

Efter vielsen boede Søren og Helga først i den sydligste arbejderbolig. Den lå nøgen og bar uden plantning eller have, stuerne var små, væggene utætte og dørene knap nok høvlede. I 1912 blev der bygget et nyt hjem på den anden side af landevejen, lige over for Teglværket.

Det nye hjem blev solidt og rummeligt med store lyse stuer, og med dør ud til haven. Siden blev der i 1926 og 1930 bygget en del til og med stor lukket veranda, badeværelse, kontor med mere.

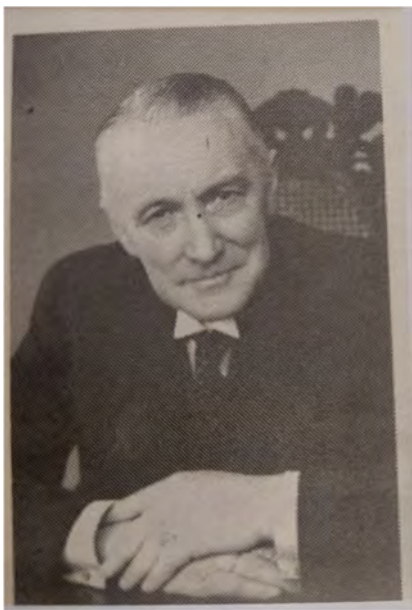
FIGUR 58: HANS KRISTIAN SKAKS PRIVATBOLIG

Køb af Trøstrup Teglværk

I 1909 købte Søren Skak Trøstrup Teglværk af Niels Abildtrup på Trøstrupgaard. Allerede det første år byggedes der ringovn og skorsten, og i årenes løb blev der foretaget omfattende udvidelser og forandringer. Der fulgte med købet af Teglværket ca. 30 tønder land, hvoraf det meste dog var hede, men i årenes løb blev der tilkøbt mere jord, af hvilken mindst 40 tønder land blev opdyrket.

Risdal kulleje, ejendom og Fiskbæk Briketfabrik

I 1922 købte Søren Skak Risdal Kulleje samt i 1935 en ejendom i Fiskbæk, og i 1947 blev han direktør for Fiskbæk Briketfabrik A/S, hvis formand han havde været i en årrække.

FIGUR 59: SØREN ALFRED SKAK

Beskrivelse af Trøstrup Teglværks arbejde

På teglværket gravede man ler op, og efterfølgende blev det ler der blev gravet op æltet og formede mursten. De blev tørret og brændt ved ca. 1.000 grader. Undertegnede husker fra tresserne, at Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder købmand eller Peder vognmand) var en af de medarbejdere der gennem årene gravede ler op). Peder Bach fra Møllevvej i Herborg arbejdede også i en årrække på teglværket.

Murstenene blev solgt til murermestrene rundt omkring.

Trøstrup Teglværk som interessentskab

I 1948 lod Søren Skak Teglværket overgå til et interessentskab med børnene som interessenter og sønnen Hans Kristian som daglig leder.

FIGUR 60: TRØSTRUP TEGLVÆRK

Selvejende institution

I 1958 omdannedes firmaet, der foruden Trøstrup Teglværk bestod af I/S Skærup Teglværk mellem Vejle og Fredericia og I/S Bruunshåb Teglværk ved Viborg til en selvejende institution under navnet: S. A. Skaks Familiefond. De 3 teglværker havde et meget nært samarbejde, blandt andet fælles administration.

Bestyrelser

Søren Skak var i en lang årrække formand for Videbæk Bank A/S samt i 4 år for den lokale Landboforening, og desuden sad han i mange år i menighedsrådet.

Helga var i flere år formand for den lokale husholdningsforening.

Musik

Musikken prægede hjemmet på Trøstrup Teglværk i Søren og Helgas tid, hvor de to ægtefæller tit spillede sammen. Helga spillede på klaver og Søren på violin til glæde for både dem selv og andre. De 7 børn, som er vokset op i hjemmet, har alle gode sangstemmer og mere eller mindre anlæg for musik.

Privatundervisning, lærerinde, husgerning, syning, madlavningskursus

Helga fik privatundervisning hjemme og 1897-1898 virkede hun som lærerinde i Dejbjerg Præstegaard. Senere var hun beskæftiget ved husgerning derhjemme. Hun lærte syning, og desuden deltog hun i et madlavningskursus på den Sen Suhrske Husmoderskole i København.

Hans Kristian Skak.

Hans Kristian er født i 1919 og blev gift i 1948 med Anna Sofia Cylvia Ejlskov Hansen, datter af Jens Karl Hansen og hustru Johanne Marie, og hun er født i 1921 på Ødum Teglværk ved Ølgod. Sammen fik de 3 børn, og det er Jette, Hans og Niels.

FIGUR 61: HANS KRISTIAN SKAK

Hans Kristians skolegang i Herborg

Hans Kristian Skak fik sammen med hans søskende nogen privat undervisning i hjemmet, men ellers foregik skolegangen i Herborg Skole, de første 3 år med 4 formiddage pr. uge om sommeren og 3 hele dage om vinteren, og fra den 10. år en halv dag pr. uge om sommeren og alle ugens dage om vinteren. Skolegangen ophørte ved konfirmationen i 14 årsalderen.

Beskæftigelser og uddannelse

Hans Kristians interesse var praktisk arbejde inden for landbrug, som var blevet opøvet gennem leg. Sommeren 1934 passede han landbruget ved Teglværket, og havde ikke tanker for andet, og slæbet passede Hans Kristian godt. Han kom imidlertid til skade ved påsætning af rem på tærskværket, og fik begge arme knust, den ene var brækket 3 steder og den anden 4 steder, så det næste halve år efter uheldet tilbragte hans dels på Tarm Sygehus og dels i hjemmet som rekonvalescent, men hans interesse for landbruget var blevet slynget ud af kroppen, da han igen blev arbejdsdygtig.

Den følgende sommer gik han til hånd på Teglværket hos hans far, og hovedopgaven var at passe dieselmotoren og klare en brændervagt. Var herefter elev på Skibelund Efterskole ved Vejen, og i sommeren 1936 arbejdede Hans Kristian igen på Teglværket, hvor to af hans brødre Niels Windfeld og Johannes samt Hans Kristian i nogle måneder sidst på sæsonen passede al brænding ved ringovnen i 3 vagtskifter.

Herudover var Hans Kristian på Skjern Tekniske skole, specialkurser på Teknologisk Institut i København, Frederiksborg Højskole, elev på Bygholm Teglværk ved Horsens, Askov Højskole, leder af brunkulsbrydningen i Risdal Kulleje, Fiskbæk, og drev desuden for egen regning Hosbjerg Kulleje i Brejning sogn.

Efter at have været elev på den svenske Teglmesterskole i Svedala i 1945 virkede Hans Kristian som driftsleder hos hans far på Trøstrup Teglværk, og ved omdannelsen af Teglværket til interessentskab i 1948 blev han meddirektør og ejer efter en kraftig ombygning af virksomheden til ringovnsdrift med 2 ildzoner og udvidelse til ca. 3-dobbelte årsproduktion, 8 millioner enheder.

Ægtefællen Anna Sofia Cylvia var husmor, og sørgede for at familien blev serviceret.

S. A. Skaks Familiefond

I 1958 blev S. A. Skaks Familiefond oprettet og efter Søren Alfred Skaks dødsfald i 1960 overtog Hans Kristian Skak posten som Fondens formand og enedirektør. Fonden blev stiftet for at lette generationsskiftet samt sikre, at der altid var penge som kunne støtte velgørende formål som f.eks. Kuben i Herborg, Kunstmuseum i Videbæk samt mange andre tiltag.

Kuben i Herborg fik 2 millioner fra S. A. Skaks Familiefond.

Familien overdrog i 80'erne driften af fonden til daværende Videbæk kommune, som nu er en del af Ringkøbing-Skjern kommune.

Trøstrup Teglværk - selvstændigt Aktieselskab

I 1963 overgik Trøstrup Teglværk til et selvstændigt Aktieselskab med Hans Kristian Skak som formand og direktør, efter at der var foretaget en gennemgribende ombygning af virksomhedens maskinanlæg, transportanlæg, og tørreri, så årsproduktionen nu beløb sig til over 10 millioner enheder, samt en produktionsomlægning, så der kun fremstilledes gule teglvarer som blødstøgne maskinsten og Romablokke imod tidligere et 3-foldigt stort varesortement af rødsten, rød med mere. Der er tillige gennem årene opbygget en elementafdeling som havde en større omsætning og et større antal beskæftigede end Teglværket.

I 1968 nåede omsætningen op på 15 millioner enheder med 18 mands betjening + smed og formand. Mener der var ca. 60 medarbejdere inden den store automatisering kom sidst i 60'erne.

I 70erne blev A/S Trøstrup Teglværk solgt til Hans Kristian Skak.

Andre teglværker

Den 1. september 1968 overtog Trøstrup Teglværk A/S Østbæk Teglværk, Ølgod, hvor formands- og direktørposten ligeledes blev beklædt af Hans Kristian Skak

Sammen med A/S Østbæk Teglværk havde Hans Kristian i 3 år fra 1951 Baunhøj Teglværk, Oksbøl, i forpagtning, hvorefter det blev overtaget og nedlagt, og i 1955 købte han Skærup Teglværk, Børkop, sammen med svogeren Karl Ejlskov og faderen Søren Alfred Skak købtes i 1956 Søgaard og Bruunshaab Teglværker ved Viborg. Hans Kristian er medstifter af Isoklink, Ølgod i 1954, Ølgod Construction A/S (Haandværkerhuset), Ølgod, (1964) samt Ølgod Investor K/S (1968).

Teglværkets ophør

Teglværket menes at ophøre i perioden fra 1980-1982. Der var ikke mere ler i området, så det var umuligt at fortsætte uden råvarer.

Bestyrelser og fritidsinteresser

Hans Kristian var utrolig aktiv og formand i rigtig mange bestyrelser, også uden for teglværks regi. Nedenfor nævnte er derfor blot nogle af de bestyrelser/foreninger han var enten formand for eller med i.

Han var formand for Videbæk bank og Fiskbæk Briketfabrik (senere Fibo).

Han var aktiv i loge, og hans store fritidsinteresse var heste, og han blev i 1968 valgt ind i bestyrelsen for Jydsk Jagtrideklub.

I 1960 blev han medlem af Ringkøbings Amts Revalideringsudvalg.

Han var medstifter af Hjemmeværnet i Videbæk og var kompagnichef der i perioden fra 1949-1958.

Jagt havde også Hans Kristians interesse. Han har også været formand for A/S Egeris Plantage og været i bestyrelsen for Thyras Plantage.

Undertegnede er blevet fortalt, at det var en rigtig god oplevelse, når man var til generalforsamling i Thyras Plantage, hvor man kunne høre Hans Kristian Skak og Henry Svendsen (gårdejer og byrådsmedlem i flere perioder fra Nr. Vium) synge Mads Doss.

Markante medarbejdere på Teglværket

Niels Skak, søn af Hans Kristian og Anna Sofia Cylvia Ejlskov Skak oplyser på spørgsmål fra undertegnede, at den meste markante arbejder familie var Villy Nielsen (kaldet Villy Støver), som altid var på teglværket.

Søren Alfred Skak døde i 1960 og blev 80 år og hustruen Helga Skak døde i 1970 og blev 89 år.

Hans Kristian Skak døde i 2006 og blev 86 år og hustruen Anna Sofia Cylvia Ejlskov Skak døde i 1991 og blev 70 år.

Ovennævnte er fra lånt materiale samt skriftligt interview i marts 2023 med Niels Skak, der er søn af Hans Kristian og Anna Sofia Cylvia Skak.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Andelsmejeri

Herborg Andelsmejeri startede i 1927 og byggeriet forinden foregik under medvirken af arkitekt E. V. Lind, Skive.

Ud over indvejning af mælk og skummet mælk og kærnemælk retur til landmændene producerede mejeriet smør. Husker at undertegnede Ole syntes at det så noget ulækkert ud, når mejeristen skulle smage på, om smørret smagte som den skulle.

Smørret til detailsalg pakkede man med håndkraft – det hed med et fagudtryk, at man stak smør - deraf navnet smørstikker om en mejerist.

Mejeriet solgte mælk i flasker og i løst mål, det vil sige medbragt kande eller spand indtil det blev forbudt med løst mål, hvorefter der blev solgt i flasker, der blev påfyldt af en primitiv tappemaskine, vist nok af hygiejne hensyn.

Kartoffelkøgeri var der også, og der var tale om 2 tromler, en 25 tønders og en 12-13 tønders. Vi, der laver dette skriv (Niels og Ole) kan huske, at de kogte kartofler smagte fortrinlig. I den tid der blev kørt med heste til kartoffelkøgeriet, så var hestene ikke altid så glade for den damp, der kom fra tromlerne.

Mejeribestyrer Sofus Marinus Echardt Søndergaard

Mejeribestyrer fra mejeriets start var Sofus Marinus Echardt Søndergaard, og han blev valgt blandt 198 ansøgere til stillingen. Han var bestyrer helt frem til 21. januar 1962, hvor han døde i hjemmet uden forudgående sygdom.

Søndergaard som han blev kaldt i daglig tale, var lærersøn, han var født i Grimstrup sogn (18 km øst for Esbjerg), og var gift med Metha Søndergaard (søster til politikerens Jens Sønderup), og datter af Svend Sønderup Madsen og hustru Mette Marie Rahbek Sørensen, Nr. Vium. Sin barndom tilbragte Søndergaard i Finderup ved Viborg.

FIGUR 62: SOFUS MARINUS ECHARDT SØNDERGAARD

Han blev gift med Metha samme år, som han blev ansat som mejeribestyrer. Ægteparret havde ikke børn.

Uddannelse og beskæftigelser

Som ung var Søndergaard elev på Møldrup Andelsmejeri, og han havde siden forskellige pladser på mejerier. Han supplerede sin uddannelse med ophold på Ladelund Mejeri- og landbrugsskole.

Efter et vikariat på Ringkøbing egnen blev han ansat som mejeribestyrer i Herborg i 1927.

Bestyrelser mv

Søndergaard gjorde et overordentligt stort og dygtigt arbejde forud for oprettelsen af Kondenseringsfabrikken i Videbæk, og han blev naturligt nok den første formand for bestyrelsen. Kondenseringsfabrikken interesserede ham meget, og det var f.eks. også på hans initiativ, at man på fabrikken optog produktionen af ost.

Han var i 15 år formand for Ringkøbing Amts Mejeristforening.

I efteråret 1961 blev han indvalgt i Dansk Mejeristforbunds hovedbestyrelse.

Søndergaard var medlem af menighedsrådet.

Han blev valgt til den første bestyrelse i Herborg Vandværk.

Søndergaard, der var en glad og munter mand, var også med i anden organisatorisk arbejde.

Herborg Ungdoms- og Foredragsforening

Søndergaard var med til at stifte Herborg Ungdoms- og Foredragsforening, og var i bestyrelsen fra foreningens start i 1932, hvor han var kasserer.

Senere var han formand i perioden 1945-1947.

Dilettant

Dilettant var Søndergaard efter forlydende fantastisk til, og han kunne virkelig improvisere under forestillinger, har undertegnede fået fortalt, men improviseringen stillede også store krav til de andre medvirkende i forestillingerne.

Avis

Undertegnede storebror Erik og storesøster Sonja byttede avis for Halkjær på Møllevej 10 som abonnerede på Vestkysten og mejeribestyrer Søndergaard på Finderupvej 12, der abonnerede på Ringkjøbing Amts Dagblad. Før skolealderen byttede de for dem hver dag, og da mine store søskende kom i skole, var det om søndagen (lørdagsavisen), og i ferier byttede de også avis for dem. Undertegnede storebror har spurgt mig, om jeg ikke har haft det tillidsfulde hverv, det var at bytte aviser for dem, hvortil jeg desværre må erkende, at det kan jeg ikke huske (da Sofus Søndergaard døde var jeg kun 6 år, og det har jeg givet som forklaring på, at jeg ikke fik dette hverv).

Honoraret var gode lommepenge på det tidspunkt midt i halvtredserne, hvor de fik 10 øre pr. uge. Rundstykkerne bestilte man på forhånd, og stod færdigpakkede til afhentning på hjemvejen fra Halkjærs, der boede lige ved siden af Brødudsalget. Når Søndergaards var hjemme hos dem selv til eftermiddagskaffe, skulle de også have 2 makronsnitter. Hos Halkjærs fik storebror Erik og storesøster Sonja endvidere en af deres velkendte pærer, når det var sæson for det.

Fødselsdagsgaver

Undertegnede storebror Erik fortæller, at vi børn fik fødselsdagsgaver af Søndergaards i mange år, og de var ovre til formiddagskaffe på dagen, og gaven var altid en to krone (mange penge dengang). Metha kom altid først og Søndergaard lidt senere (han passede jo mejeriet), og de gik samtidig. De gik altid ind af den fine dør og ind i stuen hvor de fik kaffe, fortæller undertegnede storebror.

Undertegnede kan trods mine kun 6 år da Søndergaard døde huske, at jeg godt kunne lide at besøge Søndergaards, der ikke selv havde børn.

Sofus Marinus Echardt Søndergaard døde i 1962, og han blev 66 år.
Metha Søndergaard døde i 1976, og hun blev 76 år.

Mejeribestyrer Holger Dalgaard

Efter Sofus Søndergaard blev undertegnede far Holger Dalgaard mejeribestyrer, og det var han indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. Holger stammede fra Lambæk vest for Finderup, hvor han var nummer 5 i en søskendeflok på 7, og efter skolegang på den lokale skole, var han ude at arbejde som

landbrugsmedhjælper indtil han startede som mejeristelev, hvor han i elevtiden var ved mejerierne Skelde Andelsmejeri ved Broager i 1937, Finderup Andelsmejeri, Lindelse Andelsmejeri (Langelands første mejeri) og Stadil Andelsmejeri, og herefter tilbage til Finderup Andelsmejeri som 1. mejerist før han rejste på Ladelund Landbrugs- og mejeriskole ved Vejen i 8 måneder til slutningen af april 1946.

Fra 1. maj 1946 blev han ansat som mejerist på Herborg Andelsmejeri. På Ladelund tog han også uddannelsen som kedelpasser, som blev afsluttet i foråret 1946.

Holger blev gift med Ingeborg (født Stræde) fra Vester Finderup, og datter af Magdalene og Peder Stræde, hvor Holger bl.a. arbejdede som landbrugsmedhjælper. Ingeborg havde 9 søskende, hvor hun var 4. yngst. Efter skolegangen var hun i huset flere steder, blandt andet på Fyn, og har også arbejdet i et hotel køkken samt som rengøringsassistent på Herborg Skole. Ingeborg og hendes 9 søskende var alle på højskole, og de havde ophold på 10 forskellige højskoler. Ingeborg var på Østbirk Højskole.

Ud over Holgers arbejde på mejeriet hjalp Ingeborg og Holger i de første år til på landet med roe hakning, og de havde også på et tidspunkt hjemmearbejde med strikning på maskine.

Ferie var der nok ikke meget der hed i det job dengang i tresserne. Mejeriet havde lukket 1. juledag hvert år, hvor han og de øvrige medarbejdere havde fri. Undertegnede storebror Erik har fortalt, at ud over 1. juledag hvor mejeriet havde lukket, så var han i tiden som bestyrer på en tur til Læsø sammen med købmand Jens Mølhede og slagter Viggo Madsen.

FIGUR 63: INGEBORG OG HOLGER DALGAARD

Børn

Ingeborg og Holger fik 5 børn, og det er Sonja der bor i Ølgod, Erik der bor i Ulfborg, Irene der nu bor i Esbjerg på et plejehjem for demente, Grete der bor i Videbæk og jeg Ole, der bor i Tjørring.

Bestyrelser og fritidsinteresser

Holger var blandt andet i bestyrelsen for Herborg Brugsforening og Herborg Vandværk.

Fritidsinteresser var især fodbold, lystfiskeri, et slag kort, gætte Jyllands Postens kryds og tværs og han læste rigtig mange bøger. Hustruen Ingeborgs store interesse var hækling og andet håndarbejde, haven, samt et slag kort ud over alt det huslige, der var ved at passe 5 børn.

Medarbejdere på mejeriet som jeg kan huske

I indvejsningen kan jeg huske at henholdsvis Johannes Pedersen og Knud Thomsen arbejdede og Knud Thomsen lavede som andet steds omtalt i vores skriv dritler til mejeriet til smør, og han havde også telefoncentralen. Han var endvidere skomager i Herborg.

I udvejsningen arbejdede Svend Aage Bendtsen. Både han og Johannes Pedersen havde landbrug ved siden af.

Ud over mejeribestyreren var der en mejerist ansat, og af dem der var ansat, kan undertegnede huske Bent Holm, Henry Thomsen og Arne Baagø.

Mejeriudsalg havde mejeriet i mange år, men lukkede de allersidste år på grund af miljøkrav. Af ansatte i mejeriudsalget husker undertegnede Elsebeth Bendtsen (genbo til mejeriet), Tove Dahl Pedersen (genbo til mejeriet) og Ketty Madsen fra Kirkevænget i Herborg.

Kontrolassistent var Anker Laustsen der tog rundt til gårdene, overnattede der, og tog forskellige prøver. Når han var hjemme boede han i øst gavlen af mejeriet, og han var altid hos os og spise fisk hver mandag aften i den tid undertegnede far var mejeribestyrer, og har garanteret også gjort det i Søndergaards tid som mejeribestyrer. Ud over Ankers faglige kunnen, husker undertegnede Anker for, at han havde en utrolig flot håndskrift.

Mælkekuskene

Mælkekuskene kan undertegnede kun huske fra den tid, hvor de kørte med traktorer og vogne. Min storebror der er 6 år ældre end jeg, kan også huske den tid, hvor der blev kørt med heste, og der var jo også en decideret hestestald til hestene lige over for der, hvor der blev afleveret mælk. Mælkekuske som jeg kan huske der har kørt mælk til Herborg Andelsmejeri er blandt andet Åge Jespersen, Svend Åge Bendtsen, Kristian Bendtsen, Johannes Pedersen (afløser), Svend Knudsen, Johannes Sig, Holger Madsen, Svend Pedersen, Aksel Hansen, Peder Jensen, Ammon Momme og Ejnar Poulsen (Ejnar hjalp jeg nogen gange, når det ikke var skoledage med at tage mælkespandene fra vognen og op på perronen, og det var altid godt at hjælpe Ejnar, da undertegnede altid fik en pose bolsjer).

Peter Ejstrup, Ernst Christensen, Marius Madsen, Egon Krog, Aksel Jacobsen, Anders Hilding, Thomas Larsen, Tage Jespersen, Nordestgaard og Andreas Pedersen har også været mælkekuske har undertegnede fået oplyst.

Der har garanteret været mange andre mælkekuske til Herborg Andelsmejeri gennem årene.

FIGUR 64: MEJERIBESTYRER HOLGER DALGAARD OG MÆLKEKUSKENE JOHANNES SIG OG EJNAR POULSEN

Lukning af Herborg Andelsmejeri

Herborg Andelsmejeri lukkede den 1. oktober 1968.

I Ringkøbing Amts Dagblad står der blandt andet, at på Herborg Andelsmejeris generalforsamling i november 1967 i Herborg Skole var der for anden gang spørgsmålet om mejeriets nedlæggelse på dagsordenen, denne gang på opfordring af en del leverandører. Ved afstemningen blev der afgivet 36 stemmer for nedlæggelse og 27 stemmer for bevarelse af mejeriet, og resultatet blev således, at mejeriet fortsatte, idet der krævedes to tredjedele flertal for nedlæggelse ved to følgende generalforsamlinger. Der var indvejet 4.623.444 kg sødmælk i løbet af de sidste 12 måneder.

To mejeriselskaber havde tidligere givet tilbud om køb af mejeriet.

Første gang der var afstemning om nedlæggelse af mejeriet, blev der afgivet 40 stemmer for nedlæggelse og 21 for bevarelse.

Efterfølgende har der været et overvejende flertal for at lukke mejeriet, og som skrevet lukkede mejeriet den 1. oktober 1968.

FIGUR 65: BILLEDE FRA AUKTIONS DAGEN MED SIDSTE FORMAND FOR MEJERIET VERNER HØHER THOMSEN OG BESTYRELSES MEDLEM CHR. HINDBO

Mælkekusk sluttede mejeriets æra med baglæns køretur og æresrunde gennem Herborg By (Overskrift i Ringkøbing Amts Dagblad)

I Ringkøbing Amts Dagblad fra 1. oktober 1968 står der, at Ammon Momme havde indgået et væddemål med nogle af leverandørerne på sin tur om på den sidste dag at køre turen baglæns med traktoren og vognen og slutte med en æresrunde igennem Herborg by.

Ammon Momme gennemførte turen, der er på 6-7 km og normalt varer en halv times tid på ca. 50 minutter. Væddemålet gjaldt en kroanretning og Ammon vandt således væddemålet.

Fra Ammon Momme selv har undertegnede også fået fortalt, at han og Svend Åge Bendtsen (2 altid friske personer) indgik et væddemål, der gik ud på, om Ammon kunne bakke hele mælkeruten med vogn. Der blev væddet en halv flaske snaps. Ammon vandt væddemålet, og undertegnede mødte mange år efter Ammon til Nordeas årsmøde i Videbæk Hallen, og vi kom til at tale om denne tur, hvor han bakkede hele ruten, anslået til små 6-7 km.

Ammon fortalte, at han godt nok havde ondt i æ nak bagefter. (Ammon var sønderjyde).

Leverandørkreds

I Ringkøbing Amts Dagblad den 2. august 1968 står der blandt andet i en overskrift, at kreds af leverandører nu er oprettet i Herborg. På et møde 1. august 1968 oprettedes en leverandørkreds med 40 medlemmer, der repræsenterede 2/3 af den samlede mælkemængde fra Herborg Andelsmejeri, og disse har foretrukket fremtidig leverance til Videbæk Mælkekondenseringsfabrik, og den resterende del af leverandører overgår leveringen af mælk til Nr. Vium Mejeri Høng. Der står, at der var 83 andelshavere i alt på Herborg Andelsmejeri.

Til bestyrelsen for leverandørkredsen til Kondenserings fabrikken valgtes ifølge avisen Jens Vad, Mads Chr. Kaasgaard, Karl Graakjær Jespersen, Niels Dahl Knudsen og Marius Bjerregaard.

FIGUR 66: FRA AUKTIONSDAGEN FRA VENSTRE SVEND KNUDSEN, NIELS KNUDSEN, JENS VAD OG NIELS MIKKELSEN DER OGSÅ VAR AUKTIONARIUS - BAGVED KONTROLLASSISTENT ANKER LAUSTSEN

Den leverandørkreds der gik til Videbæk havde efterfølgende år til og med 1989 en årlig udflugt rundt i det danske land, og i filmen fra 1989 som er lavet om Herborg, var det med lokale Knud Krogsgaard som chauffør.

Ifølge Ringkøbing Amts dagblad den 1. oktober 1968 var der 81 leverandører til Herborg Andelsmejeri da den lukkede, og årsproduktionen lå på daværende tidspunkt på godt 4 millioner kg mælk om året.

Bestyrelsen for Herborg Andelsmejeri

Verner Høher Thomsen var den sidste formand for Herborg Andelsmejeris bestyrelse som derudover i den sidste periode bestod af Niels Knudsen og Chr. Hindbo, Jens S. Vad og Niels Mikkelsen.

Holgers beskæftigelse efter lukningen

Efter lukningen var Holger Dalgaard en kort tid ansat på slagteriet i Skjern inden han de sidste 12-13 år af hans arbejdsliv var ansat på Faster Andelsmejeri, inden han gik på efterløn.

Auktionsdag efter mejeriets lukning

Et stykke tid efter mejeriets lukning blev der afholdt en auktionsdag på mejeriet, hvor folk fik lidt at spise og drikke. Niels Mikkelsen fra Trøstrup var auktionarius.

Mejeriets bygninger

En del år efter Herborg Andelsmejeris nedlæggelse købte tømrermester Gunnar Kjærgaard mejeriet og bygningerne i 1980, og lavede det om til 4 fine lejligheder, hvoraf den ene er den tidligere bestyrerbolig, to midt i og en i den østlige ende på første etage.

FIGUR 67: MEJERIET SOM DET SÅ UD I "DE GODE GAMLE DAGE" BILLEDET ER FRA DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Sjov historie

Fra Åge Videbæk, der bor på fødegården, har jeg fået oplyst, at gårdejer Niels Videbæk var sidste gård før Herborg By som mælkekuskene Svend Åge Bendtsen, Ammon Momme og Marius Madsen besøgte. Hver søndag var de altid inde og få kaffe på hjemvejen fra mejeriet og den 24. december var både Ammon og Svend Åge der, da der på denne dag altid var frokost med sild og snaps hos Niels Videbæk og frue. På det tidspunkt hvor Marius Madsen kørte med heste på mælkeruten, kørte de altid helt om på gårdspladsen om søndagen, hvor hestene fik rugbrød, og alle de andre dage læssede de spande af og på ved stakladen før gården. Hvor utrolig det end lyder, så havde hestene selv styr på, hvornår de skulle helt om i gårdspladsen.

Holger Dalgaard døde i 1998 og blev 79 år.

Ingeborg Stræde Dalgaard døde i 1995 og blev 74 år.

Ovennævnte er ud fra bl.a. oplysninger i nekrolog i januar 1962 i Ringkøbing Amts Dagblad om Sofus Marinus Echardt Søndergaard.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Dambrug, Adelvej 2a, Herborg, ved Nis Nissen Reinholdt

Herborg Dambrug blev startet i 1970 under navnet Herborg Dambrug.

Nis Nissen Reinholdt er søn af Helene og Nis Nissen Reinholdt, og han stammede fra Lunderskov, hvor hans far var købmand. Hustruen Valborg Abeline Weber Jørgensen, datter af Kirstine og Niels Peder Jørgensen, og hun stammede fra Lunde på Nordfyn, hvor hendes forældre drev landbrug. Nis og Valborg blev gift i sommeren 1946.

Børn

Valborg og Nis fik 5 børn, og det er

Helle Kirsten Reinholdt, født i 1947, bor i Skanderborg.

Tvillingerne Nis Thue Reinholdt, bor i Videbæk og Niels Steen Reinholdt, bor i Hvidbjerg ved Skive. Begge født i 1949.

Tove Gunver Reinholdt, født i 1954, bor i Middelfart.

Nanna Merete Reinholdt, født i 1963, bor i Ikast.

Skolegang og beskæftigelse før dambrug

Nis startede skolegang i Lunderskov. Da familien flyttede til Odense i Frk. Jørgensens skole i Odense. Kun 7. års skolegang.

Han ville være dambruger og fik arbejde på Hjortkær Fiskeri i Sønderjylland. Derpå på dambrug i Frankrig og Schweiz.

Inde som soldat i Sønderborg i Sønderjylland. Så på dambrug ved Scunthorpe i England.

Så brød krigen ud i 1940, og han ville hjem til Odense, hvor han fik arbejde på spritfabrikken. Her blev han gruppefører for en modstandsgruppe. Her under krigen mødte han Valborg, der også var kommet hjem fra det noget utrygge København.

Valborg 7 års skolegang i Lunde skole. Arbejdede som køkkenpige på forskellige gårde og hos forfatteren Thomas Olesen Løkken på "Kancelligården" i Løkken. Arbejdede på Håndarbejdets Fremme i Odense. Senere i København og så under krigen tilbage til Håndarbejdets Fremme i Odense.

Bording gl. Vandmølle

Efter giftermålet i 1946 købte Nis og Valborg Bording gl. Vandmølle. En lille gård med dårlig sandjord, men den havde fra vandmøllens tid stadig retten til at udnytte åvandet fra Skygge Å, et tilløb til Karup Å. Her startede Nis så med håndkraft, at grave de første fiskedamme. Det gik den første sommer med. Så først til foråret kunne der sættes fiskeyngel ud og så efter 1½ år først sælges fisk. Det var en streng tid, hvor de levede af Valborgs vævede arbejder til Illums Bolighus i København.

På Håndarbejdets Fremme havde hun lært at væve, så det levede de så af. Nis fangede også ål i en ruse i åen. I perioder levede de kun af ål og kartofler, derfor fik de aldrig siden ål.

Abildtrup Dambrug I/S

Nis oprettede i 1955 Abildtrup Dambrug - et interessentskab med hans bror Poul Reinholdt i Vejle samt dennes svoger og svigerinde fra København. Dambruget var et stort anlægsarbejde. Der skulle graves 1½ km. lang fødekanal (på gårdejer Svend Abildtrups jord) og så 50 damme. Arbejdslønnen var til gengæld kun 5 kr. i timen.

Nis familie bosatte sig i huset der hørte til dambruget.

Abildtrup Dambrug ligger ved Vorgod Å, der hvor den skæres af Hovedvej A 15. I dag hedder det Abild Dambrug.

Nis styrede interessentskabet Abildtrup Dambrug. Der var 2 fastansatte på dambruget, Christian Bendtsen, Barde og Arthur Andersen, der boede i et hus ved dambruget. De havde en 8 timers arbejdsdag. Den typiske arbejdsdag startede med at feje ristene (tilløbene), så dammene og dermed ørrederne fik nyt frisk vand. Så skulle fiskene fodres, det foregik med hakket skidtfisk, hovedsagelig sild og tobis.

En fast chauffør hentede skidtfiskene til os og Nr. Vium Dambrug i Frederikshavn. Senere på dagen skulle der så sorteres fisk, idet ørrederne ikke voksede lige hurtigt. Når de nåede den rigtige størrelse, altså var en portionsørred, kunne den sælges. En dag om ugen kørte Nis et læs portionsørreder til Esbjerg, hvor han havde en fast aftager i firmaet Bachmann.

Forinden skulle der hentes is til kasserne med ørrederne. Isen skulle hentes på isværket i Ringkøbing. Dagen sluttede altid med at ristene skulle fejes. Nis havde også selv moderfisk, store voksne regnbueørreder med æg og sæd. De skulle stryges i januar-februar måned. Da æggene ikke modnes lige hurtigt, skulle en dam med moderfisk igennem 3 gange før man havde fået alle æg. Når et vaskefad med æg var fyldt, tog man 3 hanfisk og strøg sæden fra alle 3 fisk ud over æggene. Så blev der rørt rundt i fadet, så alle æg blev befrugtede. Æggene kom så op i et klækkehus, hvor de under konstant rindende vand blev klækket til små fiskelarver. Disse nyklækkede fisk blev fodret med tørfoder, hentet på en fabrik, Dansk Ørredfoder i Brande.

Valborg var hjemmegående husmor til 1970.

Salg af Abildtrup Dambrug I/S

Nis solgte Abildtrup Dambrug I/S i 1970 til Dansk Dambrugerforening. De skulle bruge det til produktion af den resistente regnbueørredstamme for Egtvedsyge.

Hverken sønnen Steen eller tvillingbroderen Thue havde interesse for dambrug, så derfor så Nis en god mulighed for at få solgt i det skattefrie år 1970. Det betød også, at familien skulle flytte, idet familiens hus ved dambruget fulgte med i handelen.

Barde Antik og kunst

Nis og Valborg købte det nedlagte Vorgod-Barde Andelsmejeri i Barde. Her flyttede familien så ind i mejeribestyrerens villa. Selve mejeriet blev så lavet til antikforretning under navnet Barde Antik og kunst. Det var Valborg der styrede antikvitetsforretningen, Nis restaurerede møbler til butikken. Han havde også travlt med at etablere Herborg Dambrug. Herborg Dambrugs første regnbueørredproduktion startede i mejeriet i Barde, da dammene i Herborg ikke var helt færdige. Fiskeæg i klækebakker stod i mejeriets skummehal. Mejeriet havde sin egen vandboring, så der var kun udgift til pumpen.

Herborg Dambrug

Herborg Dambrug blev startet i 1970. Nis købte jorden af gårdejer Jens Vad.

Retten til af udnytte vandet fra Herborg Bæk skulle søges hos Ringkøbing Amt.

Arbejdsdagen på Herborg Dambrug startede med at feje ristene hver morgen. Derpå fodring med tørfoder og sortering. Her var intet klækkehus, så Nis købte hvert år yngel fra et andet dambrug. Dagen sluttede altid med at feje ristene.

Som nævnt under Abildtrup Dambrug I/S så solgte Nis fisk til Bachmann i Esbjerg. Tidligere eksporterede han levende fisk til især Tyskland, men også helt til Italien. En særlig lastbil med tanke og iltflasker gjorde dette muligt. I Herborg solgte Nis fisk, når de efter godt et år nåede portionsstørrelsen.

I Herborg var Nis alene om at passe dambruget. I weekender var det tit sønnerne Steen og Thue, der skulle ud og feje ristene hver morgen og aften.

Hustruen Valborg havde intet arbejdsmæssigt med dambrugene at gøre. Nis ordnede også regnskabet.

Mens Nis og Valborg havde Herborg Dambrug, boede de stadig på mejeriet i Barde.

FIGUR 68: NIS OG HUSTRUEN VALBORG

Salg af Herborg Dambrug og tiden derefter

Omkring 1975 solgte Nis dambruget i Herborg til Ville Damgaard. Der var et lille træhus på dambrugsgrunden i Herborg. Den indgik ikke i handelen. Den blev så i stedet til Nis og Valborgs sommerhus i Nr. Fjand.

Efter tiden i Herborg arbejdede Nis hos sin fætter og dambruger, Hans Reinholdt Rasmussen i Skarrild. Senere på Fjeldstervang Farveri.

Valborg fortsatte med antikvitsforretningen på mejeriet og senere på Jens Iversensvej i Barde.

En dramatisk historie fra dambrugstiden

En historie fra Abildtrup Dambrug omkring 1962 fortalt af sønnen Steen. Børnene var alene hjemme en søndag, da der kom en mand ind og fortalte, at hans datter fra hovedvejen havde set en mand falde ned i en af dammene. Tvillingebrødrene Thue og Steen styrtede afsted ned på fiskeriet og fandt ganske rigtigt firmaets fiskemester, Arthur i vandet. Han var viklet ind i noget tråd, der var spændt ud over dammen for at holde mågerne væk. Han havde kæmpet så hårdt for at komme op, at han havde fråde om munden.

De fik Arthur op, og hjulpet ham hjem i hans hus lige ved dambruget. Arthur havde været en tur på Westergaards Hotel i Videbæk, så derfor havde han mistet balancen, da han skulle feje ristene. Han var faldet i vandet allerede ved den anden dam. Thue fejede så ristene mens Steen havde det største besvær med at få det klaskvåde tøj af den berusede mand, få ham tørret og få ham iført tørt tøj. Da de var færdige sagde Arthur; ”Nu skal jeg ned og feje færdig!” ”Nej du skal ikke, for det har Thue gjort!”

Nis Nissen Reinholdt døde i 1991 på Herning Sygehus, og han blev 76 år.

Valborg Abeline Weber Reinholdt døde i 2013 på Videbæk Plejecenter, og hun blev 93 år.

Ovennævnte er ud fra beskrivelse 20. juli 2023 af sønnen Steen Reinholdt, Vikingebakken 24, Hvidberg, 7860 Spøttrup.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Korn og Foderstof, Møllevej 12

Eskild Pedersen, der stammede fra Aagaard ved Vejle blev forretningsfører for Herborg Korn og Foderstof i 1966. Han var gift med Poula, som stammede fra Christianshavn og sammen fik de børnene Ann født i 1948 og Kristian født i 1956. Ann var flyttet hjemmefra, da familien flyttede til Herborg. Poula var hjemmegående og passede hjemmet. Eskild var nummer 1 ud af en søskendeflok på 5 og Poula var nummer 2 ud af en søskendeflok på 3.

Kristian er gift med Margit og de har 3 sønner og 5 børnebørn.

Ann har en søn.

Firmaet forestod køb og salg af korn og foderstoffer, som blev leveret til landmændene i sække, som vejede 25, 50, 75 og 100 kg stykket og blev båret ind på skulder/ryg og sat af typisk i laden på anvist plads. Det kunne være foderblandinger til kvæg, grise og fjerkræ i papirsække fra Korn og Foderstofkompagniet (KFK) eller Peter P Hedegård (25 og 50 kg), og det kunne være forskellige kornprodukter (75 og 100 kg i jutesække) som hele kerner, formalet byg, valset havre og foderblandinger.

Kontakten til landmændene var pr brev, telefon eller ved fremmøde. De som mødte op blev tilbudt en cigaret eller cigar/cerut.

Sønnen Kristian anslår, at de var 2-4 ansatte. Af ansatte i den periode Eskild var forretningsfører kan nævnes Leo Hansen der nu bor på Finderupvej 12 og Poul Henriksen, der bor i Videbæk.

Edvard som stod for maling af byg og valsning af havre samt blanding af foderblandinger.

Martin var chauffør ved varetterne i firmaets Mercedes lastbil (model 1113 tror jeg det var)

Evald var alle steder i pakhuset og afløste Martin som chauffør.

Georg var på kontoret.

Bilen blev lastet så sækkene var nærmest for med hensyn til aflæsning via bagsmæk eller sider. Højden passede lige så sækkene kunne vippes ned på skulder/ryg.

Eskild og Poula flyttede i 1978 til Videbæk. Eskild blev pensionist omkring 1982.

I tiden før Eskild og familien kom til Herborg havde han blandt andet arbejdet hos BP Gas.

Hustruen Poula havde før hun kom til Herborg været hjemmegående husmor.

Sjove historier

Undertegnede kan huske at da Kristian begyndte i Herborg skole i 1966, at han allerede som 10 årig gav udtryk for, at han ville være dyrlæge, når han blev voksen. Hvad blev Kristian – han blev dyrlæge – flot Kristian.

Undertegnede og Kristian havde på et tidspunkt en klub bare os to, hvor vi skulle betale enten 5 eller 10 øre til en bødekasse, hvis vi tog hinanden i bandeord (tror ikke der kom ret meget i kassen), men

undertegnede tror at det enten har været undertegnedes mor (har aldrig hørt hende bande) der syntes vi skulle lave en sådan klub, da hun måske har hørt en af os komme med et bandeord eller også har det været Kristians mor.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med Kristian Pedersen, der den dag i dag er gået på pension og bor i Aalborg.

/Ole Stræde Dalgaard

Peder Krogsgaard, Genvej 2 og Skolevej 35, Herborg

Niels Peder Krogsgaard Jensen (kaldet Peder Krogsgaard) er født på en landbrugsejendom i Ejstrup.

Peder var nummer 4 i en søskendeflok på 7. Peder var gift med Esther, der kom fra Marstal på Ærø og hun bosatte sig sammen med daværende ægtefælle Johannes Nørregaard i Risdal i 1941. Johannes omkom i brunkulslejerne i Fiskbæk i en arbejdsulykke.

Landbrug

Peders interesse var ikke landbrugs faget, men forældrene havde kun råd til at have en' søn i lære, og det var en storebror, som var i møbelsnedkerlære. Peders interesse var mere mekanik relateret.

Da der som skrevet, ikke var råd til at have mere end 1 barn i lære, så tjente Peder en del år ved landbruget. Kendt blev Peder, da han spadserede hele turen til Lolland for at søge arbejde, og det blev til et visit der i 7 år, inden han vendte tilbage til Videbæk egnen. På Lolland arbejdede han som chauffør ved en gartner.

Briketfabrik

Omkring 1940 fik Peder arbejde på Briketfabrikken i Fiskbæk.

Lillebilkørsel

Senere begyndte Peder med lillebilkørsel, hvor Esther også hjalp til med at køre de første mange år. Esther kørte også meget med den første turistbil, som sønnen Johannes tror, at det var en "Commer" (se billede af bilparken).

FIGUR 69: BILPARKEN FORAN HUSET PÅ GENVEJ

Cykelforretning

Forretningsmand blev Peder også. Det begyndte med en cykelforretning (jeg skribent Ole fik en ny cykel af mine forældre i 1966 eller 1967), der senere også blev til salg og reparationer af knallerter, radioer, og fjernsyn og ikke mindst træ skomageri inden han atter gik tilbage til vognmandsforretningen. Som sønnen Johannes husker det, så startede vognmandsforretningen sammen med cykelforretningen og cykelforretningen gled mere og mere i baggrunden og blev til sidst lukket.

FIGUR 70: ESTHER OG PEDER KROGSGAARD

Grønland

Peder har selv oplyst, at der skulle lidt ekstra penge i kassen, og Peder var derfor i 4 måneder om sommeren i 3 år på Grønland, hvor han arbejdede i henholdsvis Julianehåb, Sukkertoppen og Holsteinsborg.

Vognmandsforretning

Vognmandsforretningen som Peder var gået tilbage til, fik Peder til at blomstre. Han arrangerede blandt andet ture til Fåborg, hvor de sejlede med spritruten til Tyskland, og det fristede mange sjæle. Smugleriet var i højsædet, og stemningen i bussen på vejen hjem, var meget afhængig af, om der var nogen, der blev taget i tolden. Peder kørte også os skoleelever som gik til præst i Nr. Vium og til sløjde på Nr. Vium skole.

FIGUR 71: GENBOEN EDWARD SAMMEN MED ESTHER OG JOHANNES I EN AF PEDERS BUSSE

Vi skribenter Niels og Ole husker også, at henholdsvis Peder og sønnen Knud kørte os til udekampe i fodbold, da vi spillede i Videbæk Idrætsforening. Min med skribent Niels Kvist fortæller, at han og hans forældre har haft Peder til at køre dem til Mors.

Peder overdrogede i 1973 vognmandsforretningen til Mona og Knud Krogsgaard.

I 1970 flyttede Esther og Peder til Skolevej 35.

Fritiden

Peder var meget jagtinteresseret, og det var en interesse, som han i stor grad delte med sønnen Knud. Knud pralede meget med, at han kunne gå på jagt hele vejen rundt om Herborg. Om det var sandt ved sønnen Johannes ikke, men de havde lejet rigtig meget jagt sammen.

Fiskeri havde også stor interesse for ham (især fjordfiskeri).

Et slag kort deltog Peder også gerne i, hvor han blandt andet i flere år gik til præmiewhist i Videbæk Idrætsforenings klubhus, ligesom jeg skribent Ole gjorde. Jeg skribent Oles far Holger havde i en del år kortklub sammen med blandt Peder, og min mor havde kortklub med Esther og Irene Nielsen fra Finderupvej 18 og et par stykker mere.

Fodbold i lokalet kan jeg skribent Ole også huske, at Peder og jeg skribent Oles far Holger kørte til sammen.

Børn og børnebørn

Esther havde sammen med Johannes Nørregaard datteren Karen, der er gift med Arne Pedersen, og de har sammen sønnen Keld, der har 3 børn, og de bor i Ry.

Sammen har Esther og Peder sønnerne Knud og Johannes.

Knud, der døde som 47-årig, var gift med Mona, og de har døtrene Vivi og Pia.

Johannes som vi børn kaldte Hejse har blandt andet været ved Invita Køkkener i Bording, og er gift og bor i Videbæk sammen med Bodil der blandt andet arbejdede på Videbæk Rådhus (Bodils far Holger Nielsen havde undertegnede som holdleder i Videbæk Idrætsforening, og han fik i 1978 JBU's sølvnål for mindst 15 års uafbrudt ulønnet arbejde i VIF). De har sammen børnene Majbrit og Kim.

FIGUR 72: BODIL OG JOHANNES KROGSGAARD

To fiskere savnet

Sønnen Johannes har sendt artikel til jeg skribent Ole om to fiskere savnet. Der er tale om to fritidsfiskere der ved middagstid stod ud fra Bork Havn, og de var i nogle timer savnet. De var taget ud at fiske i en 19 fods jolle med indenbords motor, men var endnu sent på aftenen ikke vendt tilbage. Derfor blev Falck og politi alarmeret, og blandt andet fordi det drejede sig om et par ældre herrer på 70 og 81 år, sendte Falck en ambulance til stedet. Den kom dog heldigvis ikke i aktion. For da mørket faldt på, konstaterede havnefogeden, at han oppe fra diget ved havneindsejlingen havde observeret en båd i nordlig retning med tændte lanterner.

Han sejlede derud, og det viste sig at være de to savnede. De havde fået noget gammelt garn på bunden af fjorden viklet ind i skrue og stævnør, og havde ikke kunnet sejle videre. Derfor havde de kastet anker på stedet, og signaleret med lysene.

De to fritidsfiskere der var tale om var Peder Krogsgaard og Peder Chr. Nielsen (også kaldet Peder vognmand eller Peder købmand).

Historisk vedrørende Genvej 2

Poul Viftrup Andersen, der er omtalt andet steds i vort skriv byggede huset på Genvej 2 i 1940. Fra anden side har jeg, Ole, fået bekræftet, at Poul byggede huset på Genvej 2 i 1940, og Peder Krogsgaard købte Genvej 2 af Mads Nisgaard som ejede Genvej 2 umiddelbart før Peder.

Johannes husker, at Peder havde butik i det lille værelse nedenunder. Da Johannes var teenager, fik han "butikken" som værelse, det må have været efter de var stoppet med "altmuligbutikken". Han husker også, at der i butikken var udstilling af cykler, radioer mv., samt at der blev solgt cigaretter, cigarer, slik mv. Ligeledes fortæller Johannes, at Peder i høstperioden havde meget travlt med at reparere "sejl" på selvbinderne. Smeden klarede nok de andre reparationer; men det med lærred, askepinde og læderstroppe, det klarede Peder.

Sjove historier

Jeg skribent Ole har fra min storebror Erik samt Peders søn Johannes fået fortalt, at Peder og Holger Dalgaard på et tidspunkt indgik et væddemål i forhold til hvor mange stære Peder kunne skyde i et skud. Stærene sad i en stor flok oppe i træet ved siden af beboelsesejendommen på Genvej. Peder Krogsgaard mente godt han kunne skyde mindst 50 stære i et skud, og det mente Holger Dalgaard ikke. Den der tabte skulle gøre stærene rene til at de kunne blive stegt. Peder skød, og optællingen af stærene viste, at der var enten 51 eller 52 stære, som jeg skribent Oles mor, således måtte gøre klar til stegning. Min storebror Erik fortæller, at mor Ingeborg Dalgaard sagde til min far, at et sådant væddemål behøvede han ikke indgå igen.

FIGUR 73: TRÆET PÅ GENVEJ HVOR STÆRENE BLEV SKUDT

Husker jeg som ca. 9-årig så Peder Krogsgaard stå på hoved ude midt på køkkengulvet på Genvej uden støtte. Peder har på det tidspunkt været 58 eller 59 år. Jeg var dybt imponeret, og kan huske, at det var sønnen Knud der sagde, at det kunne han ikke. Hørte det ikke selv; men har fra anden side fået fortalt, at Peder og sønnen Knud havde væddet Knuds første månedsløn fra Knuds beskæftigelse i Stauning. Så om det passer med dette væddemål, tør jeg ikke sige.

Jeg skribent Ole har fra min storebror Erik fået at vide, at en skoleelev der boede langt ude på landet, hvor der var meget grusvej at køre på, der aftalte Peder med forældre og søn, at hvis han (sønnen) ville stå oppe ved landevejen hver dag han skulle i skole, så ville Peder til gengæld give ham en ny cykel (Peder ville passe godt på bussen), og det sagde forældre og søn mange tak for (flot gestus af Peder). Så allerede dengang var der vind-vind aftaler.

Vi spillede ofte bold eller andre boldspil på Genvej, og til VM i fodbold i 1966 i England husker jeg skribent Ole, at en dag hvor Korea og Portugal mødte hinanden, at Johannes (Hejses) mor Esther råbte ud af vinduet til os nede på vejen, at Korea var kommet foran 1-0, lidt efter råbte hun 2-0, og lidt efter igen 3-0, hvorefter vi børn der var der syntes, at nu måtte vi hellere komme op og se den sensation, der var på vej, og det gjorde vi så. Da de var færdige havde Portugal vundet 5-3.

Halkjærs på Møllevej 10 var dem jeg troede, der først fik TV i Herborg. Sønnen Johannes kan huske, at der var rigtig mange børn, der så børnetime der. Johannes tror, at de (familien Krogsgaard fik TV et år eller to efter). Jeg skribent Ole, har også fået fortalt, at Niels Hilding på Møllevej 18 var den første der fik TV, så det er der delte meninger om, men en ting har Halkjær, Krogsgaard og Hilding haft til fælles - "de har begejstret mange børn" som meget ofte var samlet de 3 steder for at se TV.

Jeg har ladet mig fortælle, at Peder Krogsgaard har fortalt en af de lokale borgere noget i retning af følgende. Da han var helt ung, havde han kig på en pige ude på en gård, og det var gårdejerens lidt træt af, og en dag da Peder ville besøge hende, kom gårdejerens så ud, og Peder skyndte sig at gemme sig ved hjulet på det, man kaldte en stiv vogn. Skæbnen ville imidlertid, at gårdejerens åbenbart var blevet tisse trængende, og han tisede så op af hjulet, som Peder sad bag ved.

Sønnen Johannes fortæller, at der hos Poul Viftrup Andersen på Finderupvej 9, kom en ung dreng Leif, der var et par år ældre end Johannes. Johannes mener, at han selv nok har været 13-15 år. Leif var på ferie et par gange hos Poul. Han var nok Herborgs første Provo eller hippie eller hvad nu man skal kalde det. I hvert fald meget langhåret, og det var meget ilde set i Herborg. At han så samtidig spillede højt musik af en art, som bestemt ikke faldt i herborggenseernes smag, gjorde det ikke bedre. Når Johannes har fortalt denne historie, så kan jeg faktisk også godt huske Leif (han har måske inspireret mig med nok ca. 4-5 års forsinkelse).

Esther Krogsgaard blev 71 år og døde i 1991. Peder Krogsgaard blev 84 år og døde i 1989.

Ovennævnte er blandt ud fra kaffemøde hos sønnen Johannes og hustru Bodil sammen med Niels Kvist Vissing den 3. april 2023. /Ole Stræde Dalgaard.

Skjern – Videbæk banen, herunder Herborg Station, posthus og Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ)

Historie

Herborg fik i 1920 jernbanestation på Skjern-Videbæk banen. Stationsbygningen er på adressen Genforeningsvej 17.

Banen var en dansk statsbane mellem Skjern og Videbæk fra 1920, hvor persontrafikken blev indstillet i 1955, læssesporet blev nedlagt i 1970, og den sidste godstrafik mellem Skjern og Videbæk stoppede i 1981.

FIGUR 74: BILLEDE FRA 1974 AF GODSTOGET LIGE FØR HERBORG STATION PÅ VEJ MOD VIDEBÆK. I BAGGRUNDEN KAN MAN SE NIELS VIDEBÆKS GÅRD HVOR SØNNEN ÅGE BOR I DAG.

Allerede i 1870'erne drøftede man etableringen af jernbaner i Vestjylland, og i 1879 var en linjeføring fra Herning over Videbæk til Skjern på tale, men det blev i stedet til den mere direkte strækning over Kibæk og Trolldhede i 1881. I 1901 dukkede et forslag om en jernbane mellem Herning og Skive op, og i oplægget til den store jernbanelov i 1908 enedes Folketinget om anlægget af en statsbane fra Skjern til Skive. Landstinget beskar anlægget til Skjern-Videbæk, dog med bemærkning om at banen senere kunne forlænges til Skive.

Anlægget af banen som en let, u indhegnet bane blev indledt i 1918. Videbæk Station blev placeret lidt uden for byen fordi man regnede med, at banen skulle forlænges til Skive. Forlængelsen blev først vedtaget 6. maj 1921, men aldrig gennemført. Ved lov af 20. maj 1933 blev dette projekt helt opgivet.

FIGUR 75: HUSET VED SIDEN AF SELVE STATIONSBYGNINGEN

Strækingsdata

Skjern-Videbæk-banen åbnede den 15. november 1920, og den var 19,5 km lang. Maksimal hastighed var 45 km/t.

Persontrafik ophørte 2. oktober 1955. Godstrafik ophørte 1. juni 1981.

Standsningssteder

Skjern Station (Sj) i km 0,0 – forbindelse med Den vestjyske længdebane og Skanderborg-Skjern-banen.

Kongsholm station (Øo) i km 5,0. Ensom beliggende.

Sædding station (Æg) i km 9,2. Lå i Rækker Mølle, som delvis ligger i Sædding Sogn.

Risdal trinbræt (Rdt) i km 12,8 havde 1920-1922 sidespor, hvor der blev læsset brunkul, som tilførtes med en tipvognsbane.

Herborg (Er) station i km 15,1.

Videbæk trinbræt (Dæt) ved Gammel Kongevej blev anlagt i 1930, fordi stationen lå så langt fra bymidten.

Videbæk Station (Dæ) i km 19,5

Trafikken

Trafikken på banen levede ikke op til forventningerne, og snart begyndte drøftelserne om banens fremtid. DSB's sidebaneudvalg foreslog, at man enten nedlagde persontrafikken og varetog godstrafikken med rangertraktor fra Skjern eller at man motoriserede persontrafikken.

Under 2. verdenskrig voksede banens trafik og der måtte atter indsættes damplokomotiver, men da krigen var ovre normaliseredes trafikken og Triangel-motorvognene vendte tilbage i form af Litra Mc og Litra Mf.

Stationsforstander

Ifølge et skriv udarbejdet af Henry M. Hansen fra Herborg, så var det i tredive år stationsforstander Tagø med familie der passede togdriften, og sørgede for at alt fungerede, som det skulle.

Den sidste stationsbestyrer i Herborg var Anna Danielsen som først var stationsbestyrer på Kongsholm Station og derefter på Herborg station. Forud for hende var Møller Kamp stationsforstander, og hustruen Johanne sad i billetlugen.

Postkontoret

Da Anna Danielsen blev stationsforstander blev postkontoret bestyret af Niels Kresten Danielsen, og han var også reservepostbud i Herborg.

På kontoret arbejdede Marianne Birkmose (datter af gårdejer Thorvald Birkmose) fra 1969-1971, og hun fortæller, at hun gik ud med post tidlig morgen, og at Danielsen også gik ud. Om eftermiddagen var hun på kontoret og tog mod indbetalinger og lavede lidt regnskab, det hele skulle jo passe. Man skulle ikke prøve at sende check der ikke var dækning på, så blev Danielsen vred, og så var det kun kontanter derefter.

Eleonora Jensen (kaldet Nora Jensen) fra Skolevej 7 arbejdede hos Danielsen på Posthuset i en del år – først ugen op til jul, men senere som hjælp i privaten med rengøring mv., hvor hun var ansat af Danielsen selv.

Danielsen benyttede en Citizen regnemaskine, hvor der blandt andet skulle rykkes i håndtag, når tasterne var trykket ned.

Danielsen var meget pertentlig. Han vaskede selv gulvene i det store venterum, hans gulvklude var kridhvide, men han ville ikke fortælle hvad han gjorde for at holde dem så fine.

Postkontoret lukkede først sidst på eftermiddagen, så Danielsen havde en lang arbejdsdag. Herborg Postkontor lukkede i halvfjerdsene. Anna og Niels Kresten Danielsen flyttede fra Herborg omkring 1981.

FIGUR 76: STATIONSBYGNINGEN 2023

Ventesalen

I den ret store ventesal kunne man vente på kollektiv trafik forbindelse, der i min barndomstid var via bus, da persontogtrafikken som ovenfor oplyst ophørte i 1955, i det år jeg blev født. Rutebilmanden Chr. Dalgaard, Skjern, kørte ruten fra Skjern over Rækker Mølle og Herborg til Videbæk i mange år. Ruten blev senere overtaget af Knud Krosgaard, da Dalgaards enke stoppede i firserne.

Under 2. verdenskrig på et tidspunkt i 1943 og til krigen sluttede, blev ventesalen brugt til skole, da tyskerne besatte skolen. Hotellet blev også brugt til skole på samme tid som ventesalen på stationen. Ejerforhold Herborg Station.

Henning Pedersen, der nu bor i Opsund, købte i 1983 stationsbygningerne i Herborg. Bygningerne købte han af Videbæk Kommune, som tidligere havde overtaget bygningerne efter DSB/Banestyrelsen. Han renoverede bygningen indtil baneklubben købte bygningen til klubhus i 1999 (se afsnit længere nede under nedlæggelse).

Klubben har senere lavet en utrolig vellykket model af hele bygningen med hele miljøet og bygningen på Genforeningsvej 5, som oprindeligt blev brugt til personalet. I tresserne boede her 2 familier. Efter nedlæggelse.

Efter nedlæggelsen

Efter nedlæggelsen af persontrafikken 2. oktober i 1955 fortsatte godstrafikken. I Videbæk solgte man stationsbygningen og arealerne nord for hovedvejen, og der blev anlagt læssespor syd for hovedvejen. I 1970 fjernedes læssesporene i Kongsholm, Sædding og Herborg samt krydsningssporet i Sædding. Herefter havde kun Videbæk (og Skjern) læssespor, indtil godstrafikken helt ophørte i 1981.

I 1993 solgte DSB banen til kommunerne Skjern og Videbæk samt Ringkjøbing Amt. Banen blev overdraget til Skjern-Videbæk Veteran Jernbane (VSVJ) der var stiftet 24. juli 1992. Den 22. december 1998 blev VSVJ lagt sammen med Vestjysk Model-Jernbane til Videbæk-Skjern Veteran- og Modeljernbane (VSV&MJ).

Foreningen købte i september 1999 stationsbygningen i Herborg af Henning Pedersen for at bruge den som klubhus, hvor der kunne opbygges modeljernbane. Foreningen råder over køretøjer til vedligeholdelse af

jernbanestrækningen og udlejer ca. 18 skinnecykler, som den har i remise ved Herborg Station. Udlejningen varetages af Astrup Købmandshandel.

FIGUR 77: FORMAND FOR VIDEBÆK-SKJERN VETERAN- OG MODELJERNBANE (VSV&MJ) HENNING PEDERSEN OG LAURA OG LAURA DER SKAL UD OG PRØVE SKINNECYKLERNE

Foreningen har 2 gange om ugen klubaftener, hvor de bygger modelbaner, og om sommeren repareres der også skinnecykler. Der er ca. 30 medlemmer i foreningen her i 2023. Nuværende formand for foreningen er Henning Pedersen, som har været i bestyrelsen i godt 20 år.

Strækninger hvor bane tracéet er bevaret

Bane tracéet er bevaret og tilgængeligt på 16½ af banens 19½ km. Der ligger stadig skinner på 12½ km, hvor der kan køres med skinnecykler.

Grussti gennem det vestlige Skjern fra Bredgade til Ringvejen.

Højvang Mink har en vej over sporet, men portene kan åbnes.

Viadukt under en bivej nord for Kongsholm.

Mellem Herborg og Videbæk ligger skinnerne endnu, men der er lagt grus mellem dem.

Grussti fra mejeriet til rutebilstationen i Videbæk.

Ændringer i nyere tid på banestrækningen

I dag er der asfalt mellem skinner fra Herborg til Søndergade i Videbæk (cykelsti), og i 2012 blev viadukten som førte Herborgvej over banen fjernet af kommunen.

Ovennævnte er ud fra oplysninger jeg har fundet på internettet.

/Ole Stræde Dalgaard

Personer i Herborg

Agda Christensen, Skolevej 10, Herborg samt barndoms minder fra datteren Birgit (Bibsen)

Agda (kaldet Mitte) og Arne kom til Herborg i vinteren 1956 fra Karmark ved Løvskal (i nærheden af Bjerringbro), hvor de havde en landejendom. De fik 4 børn.

Arne, der gik 7 år i folkeskolen var født og opvokset i Norge ved Sandefjord. Hans mor var nordmand og hans far var dansker. Da han var 12 år gammel rejste familien til Danmark, hvor Arnes farfar overtog slægtsgården Stistrup Møllegård ved Farsø. Efter folkeskolen havde Arne ophold på Haubro efterskole.

Det sjove var, at Agda (Mitte) boede på en anden slægtsgård, og det var nabogården til Møllegården. Mitte havde 7 års skolegang. Var på Rønshoved Højskole, hvor hun tog delingsføreruddannelse i idræt. Hun var bl.a. også ung pige i huset i Norge.

Familien

Børnene hos Agda (Mitte) og Arne var:

Solveig. Handelsskoleuddannelse. Var ansat på Videbæk Rådhus i en del år, først en del år med hjemmehjælp og i flere år i Receptionen. Vi forfattere Niels og Ole var kollegaer til Solveig i en del år. (Døde af kræft i november 2002, 52 år gammel).

Grethe. Uddannet tekstildesigner. Har undervist i engelsk og billedkunst i folkeskolen og mange andre fag som vikar. Bor i Hammerum, og arbejder som frivillig på Toftebo.

Birgit (Bibsen). Uddannet folkeskolelærer. Hovedfag fransk og billedkunst. Har endvidere undervist meget i musik, kor og dansk. Pension i 2015. Bosat i Fælleshave (Bofællesskab) Haderslev.

Axel. Arkitektskolen 4 år, arbejdet ved den japanske ambassade i Chile, bosat i Chile, markedschef i køkkenfirmaer og selvstændig erhvervsdrivende inden for køkkener. Bor i dag i Ikast, hvor han arbejder for Røde Kors.

Mitte og Arne fik 7 børnebørn og 2 oldebørn mens de levede. I dag 14 oldebørn.

FIGUR 78: AGDA OG ARNE CHRISTENSEN

Hjemmet på Skolevej 10

Hjemmet på Skolevej 10 var et meget "åbent hjem"

Folk bankede på og blev budt på kaffe. Naboer, venner, posten (Jens og Anne Birgitte Ejstrup, som var far og mors gode venner) havde dengang tid til en kop kaffe, og så røg han pibe. Herlig duft.

Senere i vores spæde ungdom var det ofte hos mine forældre vi fik rundstykker efter halbal i Videbæk. Kl. 2.00 om natten!! Jeg forfatter (Ole) har selv flere gange været med sønnen Axel hjemme efter halbal i Videbæk, også hvor Grete og Bibsen var der sammen med en del andre. Os 2 skribenter Niels og Ole er kommet meget i det skønne hjem, og forfatter Niels og sønnen Axel havde en fælles kat "Krumle", der skiftevis boede hos Axel og Niels. Krumle fik killinger, og den fik lov at beholde en af killingerne, og den kom til at hedde Flormelis, så var der 2 katte Axel og skribent Niels havde sammen.

Mitte og Arne var unge forældre - også i sindet

Kis (Grethes skoleveninde) sov ofte hjemme i Mitte og Arnes hjem, for hun var den yngste og efternøler hos Nanna og Anders Iversen. Til gengæld smuttede Birgit (Bibsen) ned til Marie (Jens Jensen og Ingrid Jensens yngste datter og søster til Esther Carlsen, der er gift med Gjøde Carlsen) og sov hos hende. Bibsen var altid meget velkommen. Og så slap Bibsen for opvask mv. hjemme.

Beskæftigelser

Mitte var bortset fra ung pige i huset i Norge hjemmegående husmor indtil 1965. I 1965 hjalp hun i huset hos Birthe og Peder Just Pedersen (skoleleder). En stilling hun beholdt, indtil deres fire børn var blevet store. Herefter blev hun leder af Legestuen i Herborg og begyndte at undervise i almuemaling.

Arne var soldat ved Marinen.

Han arbejdede på mejeriet i Nørre Vium. Han havde uddannelse som mejerist fra Schweiz, og arbejdede på Høng Mejeri. Arne lavede dritler til smør i kælderen i Herborg efter arbejdstidens ophør. Senere skiftede mejeriet navn til mejeriselskabet Danmark og senere igen Arla.

Arne var glad for sit arbejde, og han skulle være meget syg for at forsømme på sin arbejdsplads. Han havde ofte nattevagter.

Arne var meget god til at lave ting af træ, og mens børnene var små tog han drejekursus i træ og metal. Han lavede mange fine ting. Han var dygtig med sine hænder og reparerede tingene frem for at smide væk. Han var lidt af en opfinder. Sønnen Axel husker jeg forfatter Ole også, der var fingersnild, da han kunne ordne knallerten, når der var lidt, vi skulle have gjort ved den.

Arne byggede drivhus, havestue, udvidede huset med værelser på loftet, hvor han selv lavede det hele. Tapetserede og malede sammen med Mitte.

Foreningslivet

Mitte var i 1960'erne+ meget aktiv i Foreningslivet i Herborg.

Hun var i Ungdomsforeningens bestyrelse i flere perioder.

Hun deltog ofte i årets dilettant. Har fået oplyst, at der var en skuespiller i Mitte, og at hun var rigtig god til at synge.

Hun underviste dameholdet i gymnastik.

Og da hun havde delingsføreruddannelse, vikarierede hun på et tidspunkt i gymnastik på Herborg skole, mens lærer Kai Gori var førstelærer.

Hun underviste både børn og voksne i folkedans. Har fået oplyst at Mitte syede dragter til børnene til folkedans. Agda var meget kreativ og syede også meget af døtrenes tøj.

Havde gymnastik for børn.

Hun deltog endvidere selv i porcelænsmaling, syning og broderi.

Glimt fra 1960'erne

1960'erne i Herborg var ifølge Bibsen for børn megen fri leg, Beatles og andre popgrupper kom frem, og der blev spillet musik fra morgen til aften på transistorradioen. Jeg forfatter Ole kan oplyse, at mange timer har vi på Axels værelse hørt hård rockmusik sidst i tresserne og først i 70'erne (det var bare hyggelig).

Hos Mitte og Arne havde de også en gammel radio med pladespiller, hvor der kunne være 10 single plader oven over hinanden, så skulle man ikke skifte plader hele tiden.

Var børnene alene hjemme blev der skruet op for lyden. Børnene samlede på Beatles mærker, og byttede dem i frikvartererne. I skolen såvel som i fritiden blev der løbet på rulleskøjter, hoppet i sjippetov og elastik, leget spark til bøtten, kædetagfat, antonius og mange andre lege.

Bibsen fortæller, at hos veninden Marie (nu Esther og Gjøde Carlsen) fik de lov til at indrette et træskur (tidligere hønsehus). Der fik de lov at sove om natten. Vi kaldte det Pophuset, og der digtede de sange.

De røg også på lakridsrødder, og legede det var cigaretter.

De var Marie Jensen (søster til Esther Carlsen), Kis Iversen, Bibsens søster Grethe og Bibsen. Nogle gange var Dorte Gundesen og Birte Hamborg også med.

Lektier var der ikke forfærdelig mange af, de nåede dem som regel i klassen.

Bibsen husker specielt, at de af og til var ude i naturen med fru Jeppesen for at botanisere. En dag tog lærer Gori dem med op i Herborg bakker, hvor de legede røvere og soldater. Det var sjovt, især fordi lærer Gori gik vildt meget op i legen. I det hele taget var de glade for at gå i skole.

De kunne nok fortælle mange flere ting fra 1960'erne. De har en barndomsvenindeklub, der mødes en gang om året, hvor de hver gang de mødes snakker om barndommen/ungdommen i Herborg, oplyser Bibsen.

Skribent Niels fortæller, at han også kan huske, at første gang han var i biografen, ja det var i Skjern, og det var Solveig (Axels storesøster) der havde taget Axel og Niels med. Det var filmen The Sound of Music de så – og det har været omkring 1965.

Det var en stor oplevelse kan Niels huske, men han kan desværre ikke huske om Grethe og Bibsen også var med – men det tror han faktisk, de var. Hvem der var chauffør kan Niels ikke huske, da ingen af Mittes børn var gamle nok til at køre bil (kan forestille os at det måske har været Solveigs kæreste).

Nabohjælp

Også i tresserne blev nabohjælp praktiseret i Herborg idet forfatter Niels kan huske, at engang han var alene hjemme som lille – ja da gik kaminen, der var i stuen amok, og flammerne stod op. Lille Niels blev skrækslagen, og løb over efter Mittes mand Arne, som hurtig kom til undsætning, og han fik ilden slukket. Ellers havde Skolevej 7 nok været brændt. Godt det ikke skete.

En anden situation fra Cementbyen hvor nabohjælp blev praktiseret i tresserne, var engang da Axel og skribent Niels sad i Axels far Arnes bil udenfor deres hus. Det gjorde de tit, og de legede, at de var ude at køre, og de havde det rigtig sjovt. Men en dag sad nøglen i bilen, og pludselig startede Axel bilen og satte den i gear. Harald Vejmand (naboen til Mitte og Arne) kom heldigvis ud i det samme, og fik hånden ind i bilen og fik den stoppet. Ikke godt at vide hvor langt de ellers var kørt?

Agda Christensen (Mitte) blev 73 år og Arne Christensen blev 74 år. De døde begge i 1999.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med datteren Birgit Hem Christensen (Bibsen) der bor i bofællesskab i Haderslev samt fortællinger fra skribent Niels Kvist Vissing i marts 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Jens Rabjerg, "Lille Vadgård", Finderupvej 27, Herborg

Jens er født i Herborg, og "kendte hver en plet i Herborg". Han blev i 1965 gift med Lydia, som han og fire børn mistede i 1980. Børnene var på det tidspunkt fra syv til fjorten år.

I 1982 blev Jens gift med Kirsten, med hvem han fik tre børn. Jens og Kirsten blev skilt i 2007.

I 2012 hvor Gjøde Carlsen interviewede Jens Rabjerg taltes den nærmeste familie til 35 personer.

Beskæftigelse

Efter blandt andet at have overstået soldatertid i 18 måneder i København og ophold på Haslev Udvidede Højskole (ved Næstved), uddannede han sig på Hammerum Landbrugsskole. Han havde også pladser på forskellige gårde i Jylland.

Herefter overtog han fødegården "Lille Vadgaard" i 1961, hvor der var 12 køer, 5 søer, 100 høns og 3 heste.

Besætningen var således traditionel, dog huskede Jens, hvordan hønsene kunne betale købmandsregningerne.

Jens valgte som mange andre landbrug at specialisere sig i takt med tiden. De 36 køer som han var nået op på, blev solgt i 1980 og de mange svin blev efterfulgt af en af datidens største kalvebesætninger i Danmark, der på sit højeste taltes til 800 kalve.

I en alder af 69 år (2004) stoppede Jens med at have slagtekalve, og jorden lejede han ud. Men livet gik ikke i stå af den grund.

Hustruen Kirsten blev pædagog, og sine drømme udlevede hun blandt andet derhjemme. Hun og Jens tog de første uopdragne unge ind som "medhjælp" i staldene. Det udviklede sig ret hurtigt til, at dem der kom, var anvist og boede på gården. De har været en del igennem, og det har været alt fra tyveknægte og misbrugere og mindre heldige unge.

Alle fik de kærlighed, og blev ikke set på som dem, der var forkerte, men som dem der manglede kærlighed og en "fast hånd". Det blev et fællesprojekt mellem Jens og Kirsten og dem der var der, var en del af familien på lige vilkår med os andre børn (det er siden gået godt for rigtig mange af de unge, og han vedholdt kontakten til flere af dem). Flot Kirsten og Jens.

FIGUR 79: JENS ERIK RABJERG

Nødhjælp

I 2004 startede et nyt kapitel i Jens liv. Glæden ved at hjælpe de fattige lande førte til et nødhjælpseventyr. De tomme bygninger på gården blev nødhjælpslager for to organisationer, inden han startede sin egen organisation. Jens udtalte til Gjøde Carlsen, at "det er utroligt dejligt at mærke, at man kan få lov at få mange gode varer, for eksempel skolemøbler og kontormåtter, som man så giver ud til andre organisationer". Varerne sendes blandt andet til Moldova og Ukraine, og Jens havde på daværende tidspunkt 15 frivillige til at hjælpe sig med at fylde containerne op.

Nødhjælps arbejdet har ført Jens til mange steder i verden, og han kunne kun opfordre folk til selv at gå ind i arbejdet. Det er en velsignelse at komme ud og se folk, der ikke har noget, og se hvor glade de blev, når man så havde lidt med i tasken til dem. Jens havde besøgt 44 lande, da han som 77 årig blev interviewet til Herborg Nyt, og Jens sagde "jeg er altid glad for at komme hjem til dejlige Herligborg (rigtig godt sagt Jens).

Søndagsskole

I tresserne gik jeg skribent Ole i søndagsskole hos Jens Rabjerg og familie, og husker rigtig godt, når der blev fortalt fra testamenterne, og det var bare spændende, det der blev fortalt. Vi blev også forkælet hos Jens Rabjerg og hustru med mundgodt hver gang.

Syng den igen

Jens er kendt i hele Danmark, for at være den der i gang satte den årlige stort anlagte sangaften som kaldes syng den igen sammen med missionær Villy Sørensen, og det er et årligt højdepunkt for mange. Kort tid

efter Jens død deltog barnebarnet Janna Rabjerg Poulsen og til dette arrangement i Skjern Kulturcenter, var der mødt 1.350 personer frem.

Syng den igen blev afholdt første gang i 2003.

Skøjteløb i Herning

Jens stod også bag et arrangement der hed "skøjtning" i Herning eller skøjteløb i Herning, hvor alle kunne møde frem og løbe på skøjter. Jens arrangerede dette i mange år, fordi han havde tabt et væddemål.

Det Jens ønskede var, at de unge kunne komme til noget uden alkohol og "disco". Egentligt startede det med, at han lavede en aftale med den daværende direktør om at betale 5000,- pr aften, og det som det gav i overskud, købte han børnebible for til fattige lande. Alt sammen aftalt med daværende direktør. Det endte med, at der kom en ny direktør, der så, hvor mange der kom, og økonomien var ikke for god for Herning skøjtebane, så "overskuddet" tog de til sidst. Mange efterskoler brugte det som weekend arrangement, og der var ofte mange til disse arrangementer.

Nye vandhuller

Et naturforbedrings initiativ fra Videbæk egnens Husmandsforening om nye vandhuller blev også igangsat på egnen, og i møderne med amtet deltog Jens Rabjerg og Ivan Birkmose fra landboforening og jagtorganisationer, som sammen med naturfredningsforeningen blev kontaktet om det nye initiativ.

Vandhuller startede i starten af 1990'erne, og det blev til en del søer rundt omkring, hvoraf Jens selv havde 2 på et tidspunkt.

Fiskeri på Ringkøbing Fjord

Jens fiskede i tresserne en del på Ringkøbing Fjord, hvor han satte net sammen med vognmand Ole Pedersen, og de fangede ifølge Ole Pedersen nogen gange op mod 100 skrubber.

Fremtiden som 77-årig

Som 77-årig udtalte Jens Rabjerg til Gjøde Carlsen fra Herborg Nyt, at han efterhånden havde nået en alder på 77 år, og at det satte tanker i gang og om fremtiden udtalte han, at han takkede for hver eneste dag, og så længe han kunne stå op selv, gå i bad og lave mad, blev han her på "lille Vadgård".

Døden fik også et ord med på vejen ved Gjøde Carlsens interview af Jens "Som kristne er vi glade for at komme hjem til Jesus, hvor vi skal være sammen med vore kære og spise sammen med Abraham, Isak og Jakob, og Jens håbede, at de så skulle have fedekalv".

Jens Rabjerg blev 80 år, og døde i 2016. Første ægtefælle Lydia Birgit Rabjerg blev kun 35 år og døde i 1980 og

Jens fraskilte ægtefælle Kirsten Oehlenschläger Rabjerg blev kun 51 år og døde i 2012.

Ovennævnte er baseret på skriftligt interview med sønnen Mikael Rabjerg i april 2023 samt artikel i Herborg Nyt ved Gjøde Carlsen. /Ole Stræde Dalgaard

Jeppe Christian og Marie Kirstine Jensen, Skolevej 42, Herborg

Jeppe (kaldet lille Jeppe) var gift med Marie. Marie er født i Fiskbæk, og gik i Fiskbæk skole. Jeppe er født i Hanning (Skårup) og gik 7 år i skole. Sammen havde de 4 børn og det var Ejner, Ketty, Mathias og Mads. De er alle døde.

Datteren Ketty og ægtefællen Johannes boede som voksne i Herborg, men flyttede i 1961 til Skjern, og de 2 sønner hed Niels, der nu bor i Søndervig og er gift samt født i 1955 (som jeg skribent Ole legede meget inden de flyttede trods mine kun 5 år) og Kristian der bor i Skjern og han er ungkarl - er født i 1960. Ketty var hjemmegående husmoder (døde i 2010 som 76-årig) og Johannes var efter flytningen til Skjern først slagteriarbejder, senere kom han på trikotagefabrikken. Johannes bliver 93 år til oktober og bor stadig i eget hus i Skjern.

Præmiewhist

Jeg skribent Ole har spillet en del kort med svigersønnen Johannes, senest lige før Johannes blev 85 år, og det foregik til præmiewhist i Videbæk Hallen. Han delte ved den lejlighed invitationer rundt til de venner, der spillede kort med ham.

Beskæftigelse

Jeppe arbejdede i mange år på Fiskbæk Briketfabrik.

FIGUR 80: JEPPE OG MARIE JENSEN

Marie var kogekone både ved private og i Herborg Forsamlingshus.

Kiosken

Parret havde en kiosk ved Herborg stadion, og det menes at de startede med at have kiosken i 1954/55. De passede kiosken sammen.

Husker tydelig at de forhandlede "Grotte IS", og det smagte bare rigtig godt. Herudover havde de et stort udvalg i forhold til slik.

Kiosken var åben hele dagen, når de var hjemme, også i weekender.

De stoppede med at have kiosken sidst i tresserne, hvor Jeppe og Marie flyttede til Skjern, hvor de også blev begravet.

Kiosken kom senere til at stå ved Tove Dahl Pedersen på Finderupvej 5 i Herborg sidst i tresserne.

FIGUR 81: KIOSKEN SOM JEPPE OG MARIE DREV

år, og var med fra start, da Kondenseringsfabrikken blev bygget. Holger var i en årrække fælles tillidsrepræsentant på Arinco, og han rejste med direktør Vogensen med fly til København ved overenskomstforhandlingerne. Eskild skriver at "det var stort i a lille hus i 70'erne"

Tove og Holger blev gift, og flyttede medio 50'erne til Herborg. Sammen fik de 6 børn og det var Gert, der nu bor i Ry, Inger-Merete (Rete), der nu bor i Hamburg, Margit, der nu bor i Køge (Margits datter Marie Stærke er borgmester i Køge Kommune), Søren, der bor i Videbæk (var chauffør for vognmand Søren Poulsen, Herborg, i en del år) Eskild, der nu bor i København og Britta, der nu bor i Tarm. Der er 17 børnebørn, 26 oldebørn og 2 tipoldebørn.

FIGUR 83: TOVE OG HOLGER PEDERSEN

Litteratur

Tove læste meget litteratur, og efterlod sig et større bibliotek af især de store russiske og danske forfattere, men også samtidens danske. Hun havde også mange vise sangbøger og elskede revyer.

Videbæk Teaterforening

Tove var aktiv i bestyrelsen for Videbæk Teaterforening, som trak mange omrejsende forestillinger til sig i udsolgte forestillinger i Videbæk forsamlingshus. Sønnen Eskild husker engang Karl Stegger hilste på ham ved den lejlighed. Senere blev Videbæk Hallen brugt, men det ebbede ud. Eskild husker engang Dirch Passer var med i et teaterstykke og forestillingen "Dødens Triumf" (som ikke var kommet til Videbæk uden Tove Dahls indsats) med musik af Thomas Koppel og med en nøgen kvinde på scenen. Det var stærk kost i starten af 70'erne, men det står ikke til at ændre. Forestillingen blev vist.

Komedier

Tove Dahl skrev nogle få små komedier til opførelse til forårsfesten i Herborg skole.

Festsange

Tove havde talent for melodikompositioner, og hun fandt en niche som festsange forfatter. Eskild mener det startede i slutningen af 60'erne og tog megen fart i 70'erne.

Kulturen ændrede sig efter Eskilds mening på egnen, og det blev mere udbredt med lejlighedssange (revysange) som ikke havde et alvorligt budskab og dog måske det mest alvorlige budskab af alle: Glæde og den kærlighed som ligger bag at nogen vil ofre tid (ressourcer) på at glæde et andet menneske".

Tove udfordrede autoriteter, og fortalte Eskild, at møder du et menneske, som mener at kende sandheden, da skal du være agtsom Eskild.

I 70'erne blev det til nogle hundrede lejlighedssange om året. Det betød mange besøg af "kunder" som kom og fortalte ved spisebordet i "A lillehus" (72m² efter udbygningen i 1968) anekdoter relateret den/dem som sangen var tilegnet. Og ofte lyttede Tove og Holgers børn med, når kunderne fortalte om altid lystige episoder og anerkendende ord til den, som skulle fejres, og Tove spurgte ind for at fange ånden, som kunden søgte i sit budskab på vers til sine nære/kære. Det lærte børnene meget af at lytte til, selv om der ofte var en underliggende melankoli i budskaberne (måske Kierkegaard heden ikke helt havde sluppet sit alvorstag udtaler Eskild).

Alle samfundslag og mange omkringliggende sogne fik skrevet lejlighedssange hos Tove, og Eskild husker især i sidste halvdel af 70'erne, at efterspørgslen toppede med 64 konfirmationssange til samme søndag. Da havde det nået et niveau, hvor Tove måtte takke nej til at hjælpe, og det gjorde hende ondt. Hun var drevet af at sprede kulturel glæde.

Herborg Sangen

Tove skrev i 1990 Herborg Sangen som fint illustrerer hendes kærlighed til sognet. Herborg Sangen er foran i vores skriv om Herborg.

Byens træfpunkt

Tove og Holger havde byens træfpunkt og oase for unger og unge mennesker i form af kiosken, hvor vi blandt andet kunne købe is og slik. Tidligere havde kiosken stået hos lille Jep ved Herborg stadion

Skift af strategi

I 1980 som 49-årig skiftede Tove strategi. Hun tog 9. klasse, herefter HF og lærereksamen og som 57-årig fik hun arbejde som lærer ved Videbæk Skolevæsen (flot).

Fællesskab og identitet

Tove spillede en rolle, da der skulle skaffes penge til indkøb af stole til gymnastiksalen, så denne kunne anvendes til forsamlingshus. Tove og Holger betalte 2 stole, og sådan skillede man sammen i sognet. Der var et fællesskab i at holde sognet oppe, og det betød meget for Tove. Hun elskede Herborg, og der er i familien knyttet en identitet til Herborg. Inge-Meretes barnebarn skal giftes i Herborg kirke i april 2023.

Videbæk

I 90'erne blev der bygget almene boliger (handicapvenlige) på Torvet i Videbæk og Tove og Holger flyttede ind i helt ny lejlighed der. Det var luksus for dem og en velfærds fremskridt. Lejligheden var på 89m² – aldrig havde de haft så meget plads, og aldrig havde de været så få. På Finderupvej 5 i Herborg, havde de 49m² indtil tilbygningen i 1968.

Anekdote

En lille anekdote fra a lille hus til Kronprinsen.

Margits datter (barnebarnet) kom meget og ofte på ferie i a lille hus i 80'erne. I 2010 bliver barnebarnet inviteret til Dronningens 70 års fest i Riddersalen på Christiansborg. Som barn af fattig familie var hun instrueret i at overholde alle regler – komme i god tid, neje, spise banan før ankomst (holde på vandet – man forlader ikke bordet under festen) og hun bliver vist hen til sin plads under festen. Bordherren lader vente på sig og hun bliver lidt forarget over, at bordherren ikke viser respekt at komme i god tid. Bordherren kom – til sidst – bordherren var Kronprinsen. Sådan kan det gå – fra a lille hus – til Kronprinsen i Riddersalen 😊

Holger Elsøe Pedersen blev 74 år og døde i 2005. Tove Dahl Pedersen blev 82 år og døde i 2013.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview i februar 2023 med Eskild Dahl Pedersen, der er tryghedschef i Bo Vita i København.

/Ole Stræde Dalgaard.

Knud Kristian Thomsen, Finderupvej 20, Herborg

Knud var fra Timring, og gik i skole der. Han blev gift med Agnes som døde i 1940 af tuberkulose efter at have været på Sanatorium i Ry. Efterfølgende blev Marie (kaldet moster) husholderske hos Knud (aldrig gift), og hun var en søster til Knuds første hustru Agnes. Vi ved ikke hvor Agnes og Marie (moster) stammede fra.

Familie

Knud og Agnes havde 7 levende børn, 2 øvrige var døde meget små. Eneste nu levende barn er Else født i 1935.

Knuds barnebarn Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) har jeg skribent Ole fået de fleste af oplysningerne om Knud Thomsen og familien. Jørgens mor Åse var tredje yngst, var født i 1933, yngst var Per.

Rækkefølgen af børnene: Vera (kaldet Ysse), Egon (kaldet Bror), Margit, Ejvind, Åse (Jørgens mor), Else, Per.

Telefon Centralen

Knuds barnebarn Jørgen mener telefoncentralen var installeret, da hans bedstefar købte huset på Finderupvej 20. Familien boede tidligere på adressen Møllevej 4 ovenfor brugsen, hvor han havde skomager forretning. Tidligere havde der været telefon central på Møllevej 1, hvor der også var smedeforretning. I 1921 var der 29 abonnenter. Der kom ifølge et skriv af Henry Hansen, Herborg, ny central på Finderupvej 20 i 1935.

Vera der var den ældste af børnene, havde fået konstateret tuberkulose, og det var årsagen til flytning til Centralen, hvor hun kunne få en slags skånejob.

Da Vera forlod Herborg, blev hun gift og boede i Herning med børnene Pia og Knud, som jeg skribent Ole har kendt, hun passede bl. a. Jørgens yngste moster Else, der er født 1935, samt centralen en del af tiden. Knud Thomsen selv passede også Centralen, som vi kan se af billedet, og Jørgen har også prøvet det et par gange.

Først senere fik de en fastboende pige til at passe centralen i dagtimerne. Først en der ikke huskes navn på, derefter Inga. Hun blev senere gift med Merete Gråkjær Nielsens bedstefar Gråkjær fra Finderupvej 18 og sidst passede Torben Bachs storesøster Tove fra Møllevej (datter af Eva og Peder Bach) centralen. Jørgen mener centralen blev nedlagt sidst i 60'erne.

Uden for dagtimerne passede de i familien centralen, man kunne også ringe om natten, det var dyrere for abonnenterne. Der var forskellige takster for dagtimer/nat/ søn- og helligdage, dette blev registreret på små sedler af forskellig farve som blev indsendt til Jydsk Telefon en gang om måneden.

Centralen blev automatiseret i 1968. Derefter en mønttelefon på Genforeningsvej 5 i den vestlige ende af huset, senere telefonboks i 1973 på Møllevej.

FIGUR 84: KNUD THOMSEN VED CENTRALEN

FIGUR 85: KNUD THOMSENS HUS PÅ FINDERUPVEJ 20

Dritler

Knud Thomsen lavede hele dritler til smør, disse lavet af bøgetræsstave samlet med pilebånd, fandtes i 2 størrelser, de store rummede 50,80 kg og skiftevis nogle år på det halve.

Han lavede dem efter at havde arbejdet på mejeriet som indvejer (modtagelse af mælk) om morgenen, og når der var til en vognfuld, kørte han dem hen til mejeriet. Der kunne være 12-16 styk alt efter model.

Han afleverede dritler efter behov på mejeriet, ca. hver anden dag.

Da mejeriet overgik til pap/plastemballage, beholdt Knud de tiloversblevne stave og bånd og fremstillede så på hobby/hyggebasis nogle af de små dritler, som så blev malet i almueblå eller som bejset.

Mejeriet

Knud var i mange år beskæftiget på Herborg Andelsmejeri, hvor han var i indvejningen.

Skomager

Knud Thomsen blev uddannet som skomager hos sin far. Her lærte han faget fra bunden, og var i stand til at sy sko som håndskomager; men i tiden i fattige Herborg bestod arbejdet af reparationer.

Da han stoppede som skomager, overtog hans bror Mads hans maskineri, slibe-pudsemaskine og symaskine.

Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen)

Jørgen er gift med Ulla Dyst Christiansen (før giftermålet hed hun Ulla Merete Dyst) der kommer fra området omkring Faxe Ladeplads, og de bor nu fast i det sydlige Spanien, og de har ikke børn. Jeg skribent Ole har god kontakt med Jørgen og Ulla.

Jeg skribent Ole har siddet ved siden af Jørgen i Herborg skole i 7 år, og vi gik i Videbæk skole sammen i 3 år.

Jørgen kom til Herborg da han var et par måneder gammel.

Årsagen (ifølge forklaring fra Jørgens moster Else) var at Jørgens far, som var ved at blive skilt og havde 3 piger fra første ægteskab, ikke brød sig om at få en søn på dette tidspunkt, så han gav Jørgens mor et ultimatum om at vælge mellem ham eller Jørgen, så Jørgen blev sendt i pleje.

Jørgens mor havde som uuddannet ingen chance for at klare sig alene med et barn i København.

Da Jørgen var et par år, prøvede bedstefar Knud og moster (Marie som jo var hele byens moster) at bringe Jørgen tilbage til far og mor af et par omgange, men det ville Jørgen ikke, for Jørgen var bedstefar og moster jo hans forældre, og så blev bedstefar blød og tog Jørgen med igen, og så blev han i det jyske.

Da Jørgens mor og far blev gift fik Jørgen en lillebror, der kom til at hedde Jan, og han voksede op hos forældrene i Glostrup.

Der blev Jørgen i følge bl.a. skribent Ole Dalgaard kaldet "københavnersnuden", på besøg hos lillebror så "jydetampen".

Jørgen så typisk lillebror Jan 1-2 gange om året ved sommerferie i Glostrup, eller han kom på besøg i Herborg. Ellers når de kom for et kort besøg uden for sommeren. Jan døde desværre i 2022 efter et kort sygdomsforløb.

FIGUR 86: 9-ÅRS FØDELSSDAG, BAGERSTE RÆKKE FRA VENSTRE: KLAUS NIELSEN, JØRGEN, JENS MERRILD, NIELS ANTON LARSEN, KURT BENDTSEN, OLE DALGAARD, FORRESTE RÆKKE FRA VENSTRE: EGON MADSEN, JOHS. KROGSGAARD, KURT LARSEN, GERT DEJGAARD

Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) og Ulla Dyst Christiansens beskæftigelser før flyt til Spanien

Jørgen bestod studentereksamen i 1975 og tog efterfølgende 1 års hh., hvorefter han tilbragte et halvt år på JBS i Herning som lager-altmuligmand inden han i januar 1977 blev indrulleret i hendes majestæts væbnede styrker ved artilleriet i Skive i 9 mdr.

Jørgen har i sit arbejdsliv prøvet meget forskelligt og læste blandt andet til edb-assistent, som han blev færdig med i 1983, hvor han sendte en uopfordret ansøgning til Datacentralen, hvilket resulterede i at Jørgen blev ansat der i november 1983.

Han var der indtil 2008, og indtil da havde Jørgen arbejdet som programmør og driftsmedarbejder med opgaver for bla. Danida, Udenrigsministeriet, forsvar og politiet. Jørgen fortæller, at han efter den tid blandt andet var 5 år på efterløn inden han kom på folkepension.

Ulla havde 4 storebrødre og fik også en lillesøster, der var svært handicappet. Lillesøsteren døde i 1988. Efter real- og handelseksamen samt uddannelse til edb-assistent fik Ulla straks ansættelse på daværende I/S Datacentralen, som primært udviklede og passede Edb-systemer for staten. Det var en stor virksomhed, som i sin storhedstid havde omkring 2000 ansatte. Senere blev den privatiseret og opkøbt af det amerikanske firma CSC.

Ulla var der i 35 år, startede som programmør men blev senere systemudvikler i mere bred forstand (analyse, planlægning, programmering, test, vedligeholdelse). Hun arbejdede på mange forskellige opgaver og i mange afdelinger gennem årene, men de områder Ulla beskæftigede sig mest med, var systemer til Udenrigsministeriet og Rigspolitiet.

De sidste år af Ullas ansættelse skar de mere og mere ned, og i 2015 (måske hjulpet på vej af længere tids sygdom i 2014 pga. hendes kræftsygdom) blev det også hendes tur til at blive fyret.

Så fik Ulla job på KMD (tidligere Kommunedata) som er konkurrent til det gamle firma. Der var hun indtil hun gik på selvfinansieret pension i 2017. Det var på Datacentralen Ulla lærte Jørgen at kende. Han blev ansat i den afdeling, hvor hun arbejdede, men på et andet projekt. Det var først efter over et halvt år at de faldt i snak og fandt ud af, at de havde en del til fælles.

Ulla, der her i marts 2023 er 62 år, og Jørgen der er 67 år, solgte huset i Vipperød (få kilometer uden for Holbæk) i sommeren 2017 medens de tilbragte en god måneds tid med at vandre på Caminoen i Nordspanien, og flyttede så til Spanien, Ugíjar-Las Alpujarras-Andalusien i oktober for at bo i det hus, de købte dernede i december 2002.

Fælles bil

Knud Thomsen havde flere biler sammen med skribent Oles far Holger Dalgaard, blandt andet en Citroen og en Mercedes og vist også et par stykker mere, hvor der ikke kan huskes bilmærke.

Go car

Knud Thomsen var en handy man, og han lavede på et tidspunkt en go car, som Jørgen og jeg skribent Ole var fælles om. Den havde vi stor fornøjelse af

Knud Kristian Thomsen døde i 1974 og blev 73 år. Knuds første hustru Agnes døde i 1940 og blev 36 år. Marie Nikoline Pedersen Nørsgaard (kaldet moster i Herborg) døde i 1981 og blev 80 år.

Ovennævnte er baseret på oplysninger i marts 2023 fra Knud Thomsens barnebarn Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen) der nu er fast bosiddende i Spanien med hustruen Ulla. /Ole Stræde Dalgaard

Mads Peder Thomsen, Finderupvej 3, Herborg

Mads Peder var den første fødte (1888), stammede fra Trolldhede, men har haft en del af sin opvækst i Timring, hvor familien flyttede til, da han var barn. Han havde 3 søskende, Dagmar (gift med mejeribestyreren i Timring), Knud Kristian og Aksel. Mads Peder købte som 25-årig i 1913 gården Tolsgaard i Herborg, og barnebarnet, der også hedder Mads Peder oplyser, at hans farfar som helt ung kom i skomagerlære, men sprang fra faget og tog i stedet arbejde på landet.

Ægtefællen Maren Thomsen var den først fødte (1892), var født i Malt ved Brørup, hvor hendes familie kom fra, og hendes pigenavn var Maren Høher. Marens søskende var August, Frederikke, Anna Susanne, Hans Peder, Marie, Magdalene, Martha og Johan Gotfred.

Maren og Mads Peder blev gift i 1916.

Tolsgaard er på ca. 75 tønder land/42 hektar, og det var den også på Mads Peders og Marens tid, og det er den stadig (alt inklusive veje, bygningsareal, skov og eng). Mads Peder og Marens dyrehold var ved ejerskiftet i 1958 på 2 heste, 20 køer, 8 kvier, 10 kalve, 5 grisesøer, 20 fedesvin, 30 smågrise og ca. 150 høns. Markarbejde var med heste indtil 50'erne.

Maren og Mads Peders børn

Sønnen Verner Høher-Thomsen var den ældste i søskendeflok på 6 bestående af Oscar, Tage, Ruth, Kristian og Inga (Ingen nulevende) og Verner overtog Tolsgaard den 1. januar 1958, og drev gården til 1. april 1995 sammen med ægtefællen Thyra Randeris Høher-Thomsen (født Randeris Vestergaard), der stammede fra Videbæk. Thyra var den yngste i søskendeflok på 4, og hun var en søster til Poul Rindom Vestergaard, der overtog VVS firmaet i Videbæk efter Thyras far.

Thyra og Verner, gift 1956, boede den første tid i 1957 sammen med Verners forældre på Tolsgaard, inden overtagelsen af Tolsgaard.

Verner var uddannet landmand fra Hammerum Landbrugsskole, havde et ophold på Askov Højskole og var i start 50'erne på et 9 mdr. arbejdsophold i Amerika, hvor han arbejdede på farme.

Besætningen i Verners tid bestod af ca. 18 køer plus opdræt og en del grise.

FIGUR 87: MADP PEPER THOMSEN

FIGUR 88: MAREN THOMSEN

Finderupvej 3

Tolsbo kom huset på Finderupvej 3 til at hedde, som Mads Peder og Maren flyttede til efter tiden på Tolsgaard, og det var Ejnar Hansen fra Cementbyen i Herborg, som byggede huset for dem. Barnebarnet Mads Peder tænker, at bedsteforældrene flyttede ind i 1957, de ejede huset indtil 1980.

Skomager

Det formodes at Mads Peder startede som skomager efter 1. januar 1958, og barnebarnet Mads Peder tænker, at jobbet var et supplement til folkepensionen. Mads Peder havde jo i ungdommen startet uddannelsen til skomager og måske han også har lært af broderen Knud Kristian Thomsen fra "Centralen", Finderupvej 20, der var uddannet skomager. Mads Peder overtog værktøj og maskiner efter broderen Knud Kristian.

Arbejdet som skomager gik ud på, at han tog opgaver ind for folk, der henvendte sig i forhold til reparation af fodtøj, fiksedes slidte træsko med hvad der var nødvendigt, beslag og såler. Reparerede også tasker, mapper, bæltter med mere der var fremstillet af læder. Barnebarnet Mads Peder tror, at han kunne lave sko og træsko helt fra bunden.

Han fortsatte med skomageriet så længe han kunne, og så længe der var kunder.

Vides ikke om Maren hjalp til med et eller andet i forhold til skomageriet.

Mads Peder Thomsens skomagerværkstedes maskiner og håndværktøj med mere blev givet til Vorgod Egnsmuseum.

Andre jobs

Mads Peder lavede også dritler til mejeriet, hvilket broderen Knud Kristian Thomsen også gjorde, ligesom han krævede kontingent op for sygekassen. Var måleraflæser for Herborg Transformatorforening og samlede ind for "Julens glæde".

Efter forlydender var Mads Peder med til at starte Herborg Mejeri i 1927 og med til at starte Herborg Brugsforening i 1937, hvor han efterfølgende var formand de første 25 år.

Mads Peder Thomsen stillede op til folketingsvalget i 1935 for et parti der hed 'Det frie folkeparti.' Kom ikke i Folketinget.

Han var valgt ind i Sognerådet i to perioder, slut 30'erne til begyndelsen af 40'erne. I den periode var han også i bestyrelsen for svineslagteriet i Esbjerg. Senere kom han ind i bestyrelsen for Videbæk Kartoffelmelsfabrik 1947-57.

Sønnen Verner og svigerdatter Thyra – bestyrelser/foreninger

Ud over at drive Tolsgaard var sønnen Verner i en del år i bestyrelsen for Herborg Mejeri, og han var også formand for bestyrelsen. Fortsatte i bestyrelsen for Arinco efter Herborg Mejeri blev nedlagt.

Han har været formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening i perioden 1952-1956.

Verner var en periode formand for Herborg Brugsforening.

Thyra sad i skolenævnet ved Herborg skole i 2 perioder i årene 1970-1978.

Fritidsinteresser

Sønnen Verner dyrkede i ungdomstiden gymnastik, og han gik på jagt på Tolsgaards arealer sammen med Frederik Nielsen fra Genforeningsvej 2, Herborg, hvor sønnen Mads Peder også var med nogle gange. Jeg skribent Ole har også flere gange været med Frederik på jagt hos Verner og Thyra.

Thyra passede hjemmet og familien.

Verner og Thyra Thomsens børn

Thyra og Verner fik 4 børn, og det er Mads Peder der bor i Ørre, gift og har 3 børn – Elna der døde i 2011 der var gift med Svend Pedersen og 2 børn – John, der bor i Videbæk, gift og har 4 børn – Carsten, overtog Tolsgaard 1. april 1995, gift og har 4 børn.

Gårdejer og efterfølgende skomager Mads Peder Thomsen døde i 1980 og blev 91 år, Maren Thomsen døde i 1969 og blev 77 år,

Sønnen Verner Høher-Thomsen døde i 1997 og blev 80 år, svigerdatter Thyra Randeris Høher-Thomsen døde i 2011 og blev 85 år og barnebarn Elna Pedersen (født Høher-Thomsen) døde i 2011 og blev 54 år.

Ovennævnte er baseret på skriftligt interview og telefonsamtaler senest den 2. maj 2023 med barnebarnet Mads Peder Thomsen, der bor i Ørre. /Ole Stræde Dalgaard

Jenny og Mads Søndergaard

Jenny (født Vad Kaasgaard) blev født d. 20.12.1927 på "Vad Nygaard" i Herborg (Vadvej 18) som den ældste af en søskendeflok på to. Hendes forældre var Jensine Petrea og Gustav Nikolaj Kaasgaard.

Jensine Petrea, som var født på "Vadgaard" (Adelvej 2, som har været i familiens eje siden 1852), og var ejer af "Vad Nygaard" (bygget i 1914) siden 1922, da hendes far døde, havde den betragtelige alder af 39, da hun fik Jenny som sit første barn.

Jennys far, Gustav, som var 7 år yngre, kom fra gården "Korsled" i Ferring, og var i 1924 blevet ansat som bestyrer af Jensine Petrea, som stod som gårdens ejer helt indtil gården blev solgt videre til sønnen Mads Christian og hans hustru Thyra i 1956.

Jenny kom fra et hjem, som var fyldt med musik og sang, og ikke særlig gammel fik hun et klaver af sine forældre (klaveret findes stadig på "Vester-Vad"), som hun hurtigt lærte at spille på.

Mads Søndergaard

Mads blev født d. 13.02.1928 på "Søndergaard" i FASTER, som den ældste i en søskendeflok på 8 (de to yngste børn døde omkring 1-års alderen af hals- og lungebetændelse).

Mads' mor Laura Søndergaard kom fra Stauning, medens hans far, Peder, var født på "Søndergaard".

Søndergaard har været i familiens eje siden omkring år 1750, og har indtil omkring år 2000, hvor den blev solgt, gået i arv fra far til søn. Da Mads var klar til at blive selvstændig landmand, var hans far imidlertid ikke klar til at sælge gården, så det blev Mads' bror, Gøde, som overtog gården

Også i Mads' hjem var der musik og sang og som dreng fik Mads en violin i jule- eller fødselsdagsgave.

Skæbnen ville, at det var samme tid, hvor hans yngste søskende (Sigrid og Sigurd) var alvorligt syge, hvorfor Mads i lang tid ikke måtte spille på violinen.

Mads tjente forskellige steder på landet og efter endt soldatertid på Middelgrundsforsæt ved København, blev han ansat som karl på "Vad Nygaard" hos Petrea og Gustav.

"Vester-Vad"

I starten af halvtredserne arbejdede Mads som karl hos Petrea og Gustav Kaasgaard på "Vad Nygaard", hvor han hurtigt fik et godt øje til gårdens datter Jenny. Jenny var, ligesom Mads, meget musikalsk og meget arbejdsom, og der gik ikke længe, før de to blev forelskede og blev forlovet.

Jenny ville gerne, at de skulle slå sig ned i Herborg og hendes kærlighed var faldet på en lille bakke nordvest for barndomshjemmet. Det lå lige ved siden af "Vilden", som var (og er) et kildevæld, hvor både dyr og mennesker gjorde holdt, for at slukke tørsten, når man skulle ud på de mest vestligliggende marker. Den dag i dag, rinder det reneste kildevand frem fra brinkerne dag og nat, sommer og vinter, og den smager stadig fantastisk.

Jennys forældre ville gerne hjælpe deres datter godt i vej, så de afstod omkring 15-20 hektar jord, som Jenny og Mads kunne starte deres tilværelse på, så 1. april 1953 flyttede Mads sit hønsehus ud på heden, gravede huller til hjulene og satte huset af, og flyttede ind i det.

Fra april til oktober arbejdede Mads nærmest i døgndrift, for at få bygget "Vester-Vad", medens han stadig var karl på "Vad Nygaard". Det var hårdt arbejde, men d. 9. oktober, da Jenny og Mads blev gift, var stuehuset indflytningsklar og den splitter nye kostald var klar til ca. 20 køer, 8-10 kvier, grise, høns og et par heste.

Inden længe blev familien forøget, da Peder d. 20. september 1954 blev født. D. 24. april i 1956 kom Gustav til, 18. januar 1958 Jens Ole, 4. marts 1961 Kjeld og som rosinen i pølseenden Bent, som kom til verden d. 15. december 1962.

Jenny og Mads skabte et helt fantastisk rart og trygt hjem for de 5 drenge, som i dag stadig har et meget nært forhold og alle bor i eller nær Herborg.

Skønt landbruget efter nutidens målestok ikke var særlig stort, var det efter datidens standarder meget moderne, og der var naturligvis både ansat en karl til at hjælpe i stalden og en pige i huset, som også hjalp til derude, når der var behov for det. Mads satte en kæmpe ære i at alt skulle være i orden, hvilket det også altid var.

Allerede i 1967, kun 14 år efter gården var blevet bygget, blev Mads ramt af astma i en sådan grad, at han ikke længere kunne tåle at være i stalden. Der var derfor behov for at sadle om, så alle dyr blev sat ud og Mads startede på en frisk som tømrer, samtidig med at han selv drev jorden. I 1972 købte han nabogården og lagde jorden til "Vester-Vad", så gården nu var på godt 50 hektar.

Fam. Sø & Co

"Vester-Vad" var altid fyldt med musik og sang, og alle i familien mestrede et instrument. Ofte gik turen til musikbutikken Alfred Christensen i Holstebro, og det var som at komme i himmelen, for der var alskens instrumenter, som man ofte kunne prøve.

Fra 1969 til 1970 gik Peder på Staby Efterskole, og han havde med sædvanlig optimisme foreslået skolens forstander, Kresten Hagsten, at han selv, hans forældre og 2 af hans små brødre (Gustav og Jens Ole) sagtens kunne sørge for underholdningen til skolen juleafslutningsfest.

Sådan blev det, og det blev startskuddet for orkestret "Familien Søndergaard", eller "Fam. Sø og Co" når det skulle lyde af lidt mere.

Efter debuten d. 16. december 1969 spredtes rygtet om Fam. Sø. & Co. sig som en steppebrand, og stille og roligt begyndte arrangementerne at dukke op.

Det blev i 1970 til 10 musikalske udflugter. D. 12. december 1970 bliver Kjeld og Bent optaget i Fam. Sø. og Co og der er nu for alvor tale om et familieorkester.

Nu begyndte tingene for alvor at tage fart. Fam. Sø & Co. blev hurtigt en nødvendighed for enhver pensionistforening eller husmorforening, når der skulle holdes møde.

I de efterfølgende 9 år huserede Fam. Sø. & Co over det meste af Vestjylland. I alt 270 gange blev violin, trompet, guitar, harmonika, trommer, xylofon og saxofon pakket i en lille hvid anhænger og blev kørt ud til forsvarsløse forsamlingshuse.

Fredag d. 1. december 1978, da Fam. Sø. Og Co. havde overlevet 5 stemmer i overgang, blev noderne lagt på hylden. Kun en enkelt gang i 1982 blev orkestret støvet af for at lave en enkelt optræden til en 80-års fødselsdag, hvor fødselarens eneste ønske var at høre netop Fam. Sø. & Co, og da Mads blev 75 år i 2003 bankede de 5 drenge igen rusten af instrumenterne og forsøgte sig med de gamle numre.

Fri idræt

I slutningen af tresserne startede Jenny og Mads sammen med Birthe og P. Just Pedersen Fri idræt i Ungdomsforeningens Regi. I en tid, hvor der var én Tv-kanal, som kun sendte få timer om dagen, hvor der ikke var så mange andre tilbud og hvor sociale medier om mobiltelefoner blot var fantasier i science fiction-film, blev Fri idræt en kæmpe succes.

Over hundrede børn, unge og ældre deltog år efter år i disciplinerne boldkast, slyngbold, højdespring, længdespring og løb. Mads havde på sit skrivebord en stor oversigt skrevet på en papplade, hvor der var en linje for hvert medlem, og i kolonnerne blev resultaterne fra disciplinerne fra de forskellige træningsaftener sirligt skrevet ned, så man, når sæsonen var forbi, kunne beregne, om man kunne få idrætsmærket.

Forinden skulle man dog bestå udholdenhedsprøven, som blev udført på den sidste træningsaften i sæsonen. Den bestod af 8 km gang eller 20 km. cykling på tid. Som oftest foregik de 8 km gang på Hestkærvej fra slutningen af Vadvej (ved "Kaasbo, Vadvej 20) og ud til missionshuset i Finderup for enden af Hestkærvej og så retur – og for at det så skulle blive helt ud 8 km, skulle man lige slå et slag hen til Søren Søbys vej og tilbage igen.

Når udholdenhedsprøven var forbi, var der saftvand på "Vester-Vad", hvorefter Mads på sin traktor og vogn kørte deltagerne op til skolen, så de kunne komme hjem.

På grund af den store succes og de mange års indsats for Fri idræt, modtog Herborg Ungdomsforening et Stopur fra RAGU (Ringkjøbing Amts Gymnastik og Ungdomsforening). Stopuret blev overrakt til formanden for HUF, Thyra Kaasgaard.

Mads havde også gymnastikhold i HUF regi, og flere år senere modtog Jenny og Mads HUFs vandrepokal for lang og trofast indsats. Endnu senere fik sønnerne Bent og Peder også en plads på pokalen, for tilsammen i 20 år at have bestridt kassererposten i Ungdomsforeningen – men det er jo en helt anden historie.

Hjemmegående husmor

Jenny var hjemmegående husmor, og det var på ingen måde et 8-16 job. Tværtimod.

Da hendes far Gustav blev syg, flyttede han fra "Kaas-bo" (Vadvej 20) og ind i "Vester-Vad", så Jenny kunne tage sig af ham, indtil han døde. For at kunne få lidt økonomisk hjælp til dette, blev Jenny hjemmehjælper, og det havde den uventede sideeffekt, at Jenny blev sendt ud til andre, som havde behov for det. Jenny havde et kæmpe omsorgsgen, så hun var god til det, men hun havde nok at se til derhjemme, så det var kun i en kort periode at hun gjorde det.

I hjemmet underviste hun masser af børn i klaverspil og en overgang var hun også dagplejemor for nogle få børn.

Der var ofte gæster i "Vester-Vad", for især Mads var god til at invitere Gud og hvermand. Til Sankt Hans kom familien, til sæsonafslutning på folkedans kom dansere i hobetal – der var altid en anledning til at invitere gæster.

Jenny måtte ofte med kort varsel trylle eftermiddagskaffe eller aftensmad frem, og det gjorde hun på en måde, så man altid følte sig velkommen i hjemmet. Det var vigtigere for Jenny og Mads at tage godt imod gæster end at få støvsuget i alle hjørner inden de kom, og det skabte en helt fantastisk atmosfære.

FIGUR 89: MADS OG JENNY SØNDERGAARD

Fritidsbeskæftigelser

Som tømrer havde Mads travlt med at bygge stuehuse, sommerhuse og maskinhuse rundt omkring, og ofte fik han hjælp af sine drenge. I perioder var han meget ramt af astma, og var flere gange indlagt, men når han ikke var syg, havde han lange arbejdsdage. Arbejdet var aldrig en sur pligt for ham. Tværtimod glædede han sig til hver dag, hvor han kunne passe sit arbejde.

Selvom arbejdsdagene var lange, blev fritiden ikke brugt på sofaen – tværtimod. På et tidspunkt deltog Jenny og Mads på et stenslibningskursus i Rækker Mølle, og kort efter købte de selv en tromlesliber. Senere byggede Mads også et bord med plads til 2 stenslibesten, og der blev produceret virkelig mange slebne sten, for som så mange andre ting Mads kastede sig over, gik der lidt "industri" i den.

De slebne sten blev lavet til smykker og snart deltog Jenny og Mads på messer nær og fjern, hvor de viste deres arbejde og solgte smykkerne.

Mads' far Peder havde hele sit liv dyrket Karvskæring, og på et tidspunkt besluttede Mads sig for at gøre ham kunsten efter og lære dette håndværk. Første opgave var to gardinkapper (som stadig hænger på "Vester-Vad"), Mads og hans far lavede sammen, og derefter tog det fart.

Han skar manglebrætter, skærebrætter, serveringsbakker, vægure, skrin, billedrammer, hjørneskabe og alt hvad man ellers kunne finde på af træting at skære i. Han besluttede sig for at lære sine kundskaber fra sig og startede kursus i karvskæring, og det blev en kæmpe succes. På et tidspunkt havde han 8 forskellige hold om ugen, så rigtig mange mennesker lærte dette ellers uddøende håndværk, heriblandt hans ældste søn Peder.

Én af de større udfordringer han stillede sig selv, var at skære et bornholmerur. Da han fået gjort alle dele klar sagde han "Så har jeg arbejde til hele vinteren", men inden der var gået en måned, var uret færdigt. Han besluttede derfor, at han ville lave et bornholmerur til alle sine nu voksne drenge, og som sagt så gjort. I løbet af kort tid lavede han yderligere 3 bornholmerure, medens Peder selv skar sit eget ur.

Mange i familien har stadig Mads' arbejde hængende på væggen eller stående i stuen eller har nogle slebne sten liggende, som et godt minde om et par ihærdige mennesker.

Ved siden af alt dette spillede Jenny og Mads i en årrække til Folkedans, blandt andet i Herborg og Videbæk, og når der var høstfest, var det Jenny der spillede "Nu er det længe siden", medens de spændte og rystende nervøse revyspillere (deriblandt hendes egen søn Bent) stod bag scenetæppet og ventede på at skulle på scenen.

Gymnastik og sløjd

Hvis man skal have noget gjort, skal man spørge en travl mand, så på et tidspunkt blev Mads tilbud jobbet som Gymnastik- og Sløjdlærer på Nr. Vium skole.

I gymnastik var det primært elever fra Nr. Vium han underviste, men da Herborg Skole i halvfjerdserne havde sløjd på Nr. Vium skole, underviste han også elever herfra.

Gennem sit arbejde på Nr. Vium Skole, fik han et livslangt venskab med inspektørparret Ingelise og Eli Jakobsen.

FIGUR 90: MAD SØNDERGAARD

Kirken

Kun 14 år gammel startede Jenny som organist i Herborg Kirke, hvor hendes far Gustav på det tidspunkt var kirkesanger. Hun bestred stillingen som organist i 52 år, og har kun to gange måttet melde forfald. Én af gangene skyldtes, at hun lørdag d. 15. december fødte sin 5. søn, og derfor ikke så sig i stand til at passe sit arbejde om søndagen.

Gennem sine 52 år i kirken, deltog Jenny i masser af festlige og triste begivenheder, når unge mennesker blev konfirmeret og gift og når gamle mennesker skulle begravnes.

Én af de oplevelser der for alvor ramte hende, var dog af en helt anden karakter, nemlig en teknisk fejl. Til en gudstjeneste, hvor provsten deltog, var der én af de dybe toner på orgelet som satte sig fast, så hele gudstjenesten igennem, brølede tonen ud i kirkerummet og overdøvede Jennys ellers sikre orgelspil. Da gudstjenesten var forbi, sad Jenny ved orgelet og græd, men provsten kom forbi og sagde "Der er da vist nogen der trænger til et nyt orgel", og kort efter blev det udskiftet. En fejl, som hun var ganske uforskyldt i, men som mange år senere sad dybt i hende.

Da hun stoppede som 66-årig var det i forbindelse med et præsteskitte, for som hun med et glimt i øjet sagde "Jeg orker næsten ikke at skulle til at lære endnu en præst op". Jenny var pligtro og sikker på tangenterne, og kort efter at hun havde valgt at stoppe, fik hun da også tildelt Dronningens Fortjenstmedalje i sølv. Det var en stor oplevelse for hende at være i audiens hos Dronning Margrethe, men nede på jorden, som Jenny var, bemærkede hun, at "jeg synes Margrethe virkede lidt træt".

Alting har en ende

Jenny og Mads fik 12 børnebørn og de stod dem meget nær. Når de var syge og kom hjem på bedstemors magiske sofa, gik der sjældent mere end en halv time, inden de var kureret og i stedet kunne lege og nyde godt af bedsteforældrenes nærmest ubegrænsede kærlighed til dem.

I 1996, da Jenny og Mads begge var 68 år, solgte de gården til deres yngste søn Bent og hans kone Vita, som samtidig solgte deres hus på Sortbærvej i Videbæk til Jenny og Mads. Det var meget hårdt for især Jenny at flytte fra sit elskede "Vester-Vad", men samtidig var hun glad for, at den blev i familiens eje.

Skæbnen ville, at Jenny få måneder efter flytningen blev ramt af tarmkræft, og skønt hun blev opereret og erklæret rask, vendte kræften tilbage i 1997. Jenny nåede at fejre sin 70-års fødselsdag, hvor hun for sidste gang spillede "Der er noget i luften" på sit elskede klaver. Kort før Jenny døde blev hun spurgt, om hun var bange for at dø. "Nej", svarede hun, "men jeg ville så gerne nå at se hvad der bliver af mine børnebørn".

Det ønske fik hun ikke opfyldt, for den 14. april 1998 tabte hun kampen mod kræft og døde, med Mads og Gustav ved sin side.

Igennem alle årene, havde familien været vant til, at det var Mads der var den syge i familien, men pludselig var det nu ham, som var alene tilbage. Tabet af Jenny var naturligvis en stor sorg for Mads, men som den ukuelige optimist han var, lod han livet gå videre og forsøgte at få det bedste ud af tilværelsen.

Han var ikke meget for at være alene, så han fik sig en veninde, Oda, som han kunne dele hverdagen med. Det var både godt for ham og godt for hans drenge, så de ikke skulle bekymre sig så meget om ham.

I efteråret 2005 fik Mads konstateret fremskreden kræft, og den 4. november 2005 døde han, med alle sine drenge omkring ham. Få timer før sin død formåede han at være vittig, så selvom det var trist, var det en livsbekræftende oplevelse for familien.

Navne og datoer

Navn	Født	Død
Jenny Søndergaard	20.12.1927	14.04.1998
Mads Søndergaard	13.02.1928	04.11.2005
Peder Søndergaard	20.09.1954	
Gustav Kaasgaard Søndergaard	24.04.1956	
Jens Ole Søndergaard	18.01.1958	
Kjeld Kaasgaard Søndergaard	04.03.1961	
Bent Kaasgaard Søndergaard	15.12.1962	

Ovenstående om Jenny og Mads Søndergaard er skrevet af sønnen Bent Søndergaard.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing), Skolevej 50, Herborg.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing) kommer sandsynligvis fra Borris, da navnet Feldsing er fra Borris. Blev også kaldt Mariane sypige. Endvidere også i folkemunde kaldt "Mariane o æ bakke"

Huset Mariane boede i, var beliggende på det vi altid kaldte Marianes bakke, nogle hundrede meter øst for Herborg Skole. Huset var en aftægtsbolig for hendes forældre. I mange år boede Svend Pedersen (skilt fra Ellen Pedersen) på loftet. Georg Nielsen, der arbejdede hos smed Niels Urup i Herborg sad også til leje hos

Marianne samt Klaus Nielsen (søn af Anna og Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder vognmand eller Peder købmand) boede også i nogle år på loftet hos Mariane.

Mariane var ugift, og så vidt jeg forfatter Ole ved, så havde Mariane ingen børn. Mariane var bror til Magnus Nielsen, og han var ligeledes ugift. Magnus havde gården "Højgård" i Herborg før Chr. Søndergaard overtog den.

Syning

Mariane syede tøj for folk i Herborg med flere, og i mit hjem fik vi syet og repareret rigtig meget tøj ved Mariane. Min mor sagde ofte, at Mariane var dygtig til at sy.

FIGUR 91: MARIANES HUS

Endvidere hjalp hun måske Magnus med sæsonarbejde, mens han havde gården.

Om syning altid som voksen har været hendes levevej er vi forfattere og andre vi har talt med usikre på, da vi ikke er bekendt med, at hun har erhvervet sig med anden beskæftigelse end ovennævnte.

Mariane Nielsen (kaldet Feldsing) døde i 1990 og blev 93 år. Broderen Magnus døde i 1968 og blev 78 år.

Ovennævnte er ud fra oplysninger fra Esther og Gjøde Carlsen marts 2023 samt egne oplysninger./
Ole Stræde Dalgaard

Anna Elisabeth Nielsen, frugt og grønt, Møllevej 4, Herborg

Anna blev født i 1932 og gik i skole i FASTER og Fiskbæk. Hun var nummer 4 i en søskendeflok på 4. Ægtefællen Peder Chr. Nielsen, af nogle kaldet Peder købmand, da han var vokset op med forældrenes købmandshandel, af andre kaldet Peder vognmand, efter at han og Anna i halvtredserne havde haft vognmandsforretning i Herborg. Hans forældre var Augusta Nielsen, af mange i Herborg i daglig tale kaldet "farmor" og Niels Peder Nielsen. Peder var født i Fiirgårde ved Ry, men kom som 6-årig til Herborg, hvor han voksede op og gik i skole. Han var først fødte ud af en søskendeflok på 6.

Familien

Anna og Peder har 4 børn, og det er:

Niels Peder bor i Videbæk sammen med Agnes Buch, der stammer fra Fiskbæk. Jeg forfatter Ole gik i klasse i 3 år med Agnes på Videbæk Skole.

Klaus, som jeg forfatter Ole har gået i klasse med i 10 år. Han bor i Silkeborg og er gift med Marian Grønbæk Nielsen, der stammer fra Videbæk. Som barn legede jeg Ole meget sammen med Klaus, og som unge var vi forfattere Niels og Ole en del sammen med Klaus, og nu som voksne er vi også så heldige at være en del sammen med Klaus og Marian.

Knud bor i Videbæk, og han gik i klasse med min lillesøster Irene.

Lone bor i Videbæk, og er gift med Benny Jensen, der er født og opvokset i Videbæk. Mine små søstre Grete og Irene var meget sammen med Lone som børn. Benny har jeg forfatter Ole spillet rigtig mange fodboldkampe med som voksen i Videbæk IF og lidt golf i ny og næ her på vores gamle dage i Trehøje Golfklub er det også blevet til.

Beskæftigelse.

Anna havde i 1962-1963 frugt og grønt samt blomster på Møllevej 4, og vi forfattere husker tydelig, hvor indbydende det så ud, når vi kom ind til frisk frugt og grønt. Sønnen Klaus kan huske, at de nogen gange var i Vildbjerg ved en gartner med nogle store drivhuse for at købe ind til butikken, og jeg forfatter Ole er overbevist om, at det har været ved Lindvig Blomster. Forud for frugt og grønt forretning havde Leif Bendtsen frisørsalon på Møllevej 4, inden han og familien flyttede til Finderupvej 7. Efter frugt og grønt havde Sparekassen på et tidspunkt filial der.

Medens Anna og Peder boede på Møllevej 4 byggede de hus på Finderupsvej 17, de flyttede i det nye hus i 1963. Anna var udover at være hjemmegående husmor også arbejde med rengøring på Fibo kontoret i Videbæk, sy opgaver for virksomheder og senere salgsarbejde som sælger/repræsentant for en systue. I sommertiden var en yndet beskæftigelse at hjælpe på landet med roe hakning. I de unge år arbejdede Peder i landbruget og som fængsels betjent flere steder i landet. I årene 1937-40 var han i Den kongelige Livgarde i København, en tid han så tilbage på med stolthed og stor glæde. Han arbejdede i mange år som gravemester på Trøstrup Teglværk. I en alder af mere end 80 år hjalp han ind imellem til på Herborg Mørtelværk med gravemaskine og kørsel af mørtel til byggesteder.

En af de mere specielle oplevelser i forbindelse med arbejdet på teglværket var at Peder fra gravemaskinen engang fik øje på 5 – 7 kæmpe ål, tykke som en arm og 105-110 cm lange. De blev i første omgang betragtet som uspiselige, men en mand fra Barde ville gerne prøve at ryge dem. Om de så alligevel endte på spisebordet står hen i det uvisse.

Senere dukkede der flere ål op og det var lidt af et mysterium hvordan de var havnet i ler graven, men en lystfisker fortalte senere, at han omkring 25 år forinden havde smidt nogle helt små ål ud efter en fisketur.

Anna og Peder boede i huset på Finderupvej til Peder døde i år 2000, 84 år gammel. Herefter flyttede Anna til Videbæk og boede her til hun døde i 2016, også 84 år gammel.

Fritid

Peder havde mange interesser, en af dem var jagt, en interesse han i fællesskab delte med mange i Herborg. Han havde en jagthytte i Stauning og som barn var jeg flere gange med ham og sønnerne Klaus og Knud og nogen gange også Niels Peder derude, det husker jeg forfatter Ole tilbage på med stor taknemmelighed. Ligeledes var vi nogle drenge fra Herborg ud over Peders egne sønner Knud og Klaus, der var med til skydning i vinterhalvåret i Skjern, hvor Peder lagde bil til (gad vide om jeg forfatter Ole nogensinde betalte til benzinen). Resultaterne fra aftnerne i hele vinteråret blev på afslutningsaftnen talt

op og der var hård konkurrence om hvem af os drenge, der skulle have de eftertragtede bronze, sølv eller guldnåle.

Sønnen Knud blev kørt ned

Da sønnen Knud var 6 år var han udsat for et alvorligt trafikuheld, hvor han lå i koma i over et døgn. Han havde en søndag formiddag lånt Klaus' cykel og på "æ spids" ramte han frontalt ind i en bil der kom kørende på Finderupvej. Han vågnede først op dagen efter på Tarm sygehus heldigvis uden mén.

Sjov historie

En gang hvor jeg forfatter Ole var med Peder Chr. Nielsen, sønnen Knud, sønnen Klaus, og Frederik Nielsen i Stauning og tidlig på hjemvejen bemærkede og fortalte Knud vi andre, at han så en kat, hvortil Frederik sagde et eller andet højt antal katte han havde set, hvortil Knud kort før vi nåede Herborg igen på ny så en kat, hvor til Knud (Knud har altid haft en god humor) sagde, at det var så nummer et eller andet højt tal lige over det Frederik havde sagt. Det syntes vi alle der var sjovt, og gode skønne Frederik Didrik klukkede med hans hy-hy-hy.

Anna Elisabeth Nielsen døde i 2016 og blev 84 år. Peder Christian Nielsen døde i 2000 og blev ligeledes 84 år.

Ovennævnte er blandt andet ud fra skriftlige oplysninger fra sønnen Klaus Ole Nielsen i marts 2023/Ole Stræde Dalgaard

Per Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg

Per der er født i 1958, er søn af Alma og Karl Erik Jørgensen, og er den ældste i en søskendeflok på 4. Lillesøster Anna Katrine bor i Videbæk og arbejder som social- og sundhedshjælper. Lillebror Niels Peder bor i Holstebro, og han er beskæftiget som maskinarbejder ved KP Komponenter i Spjald. Lillebror Karl Iver er bosat i Herborg, og arbejder hos Herborg Smede og Maskinforretning, og er også uddannet som maskinarbejder.

Skolegang

Per gik i 1. og 2. klasse i Herborg skole, hvorefter han begyndte på Kirkeskolen i Skjern, hvor Per gik i specialklasse, da Per er ordblind. Han gik på Kirkeskolen til og med 9. klasse. Per oplyser, at det med skole aldrig har interesseret ham, og det var tit en pest for Per at gå i skole. Ordblindheden er fra moderens side.

Opvækst

Per og hans ægtefælle Susanne bor i Pers barndomshjem, ikke med havudsigt, men med en endnu finere, nemlig Herborg by, eftersom bopælen ligger på et af de højeste steder i sognet. Grunden er udstykket fra morfarens gård, er på en hektar og delt på to matrikler, den største, der er på 9000m², er et stort udendørs reservedelslager til Pers favoritter Volvo og WV GOLF og to traktorer og mange andre gode sager, foruden paller med møllekomponenter og selvfølgelig et par vindmøller, da Per er søn af fantasten Karl Erik Jørgensen.

Værkstedet, der er bygget sammen med stuehuset, som Pers forældre byggede i 1956, rummede den tidligere møllefabrik, hvor HVK-møllen blev produceret.

Som ganske få er Per vokset op med begge hold bedsteforældre som nærmeste naboer. Det er ikke for meget sagt, at Herborgs vartegn, HVK (Herborg Vind Kraft) vindmøllen, er i baghaven. Den leder tankerne tilbage til Pers far, fantasien, smeden, opfinderen og møllebyggeren Karl Erik Jørgensen, som der er skrevet noget om andet steds. Evner for mekanik er fra begge forældre, og Per fortæller om, hvordan han som 10 årig gjorde sit første større projekt. Han var omme på hans fars arbejdsplads, der lå tre gamle Nimbus motorcykler i en skrotdyng, og dem kunne han få for en halv kasse øl. Per reagerede hurtigt, og derfor ned til købmand Mølhede og hjem med øllene. Så var Per den lykkelige ejer af tre nimbusser.

Per hjalp nede ved Poul og Mads V. Andersen, Herborg, og fik stumper for det. I løbet af en vinter, fik Per en standet, så den kunne køre.

Hænderne godt skruet på

Per blev efter skoletiden arbejdsdreng på Kallesøs maskinfabrik i Lem, og kørte frem og tilbage på knallert. Efter et halvt år der, blev han tilbudt en læreplads, og med lønkomensation fra kommunen bestod Per forskolen, og kom ind på teknisk skole. Alt det de skulle lave på teknisk skole, kunne Per på fingerspidserne, og det fik han 10 i karakter for. Efter et år mere på Kallesø, havde faderen Karl Erik så travlt med at lave vindmøller, at han bad Per om at komme hjem, og her gjorde han uddannelsen færdig som maskinarbejder.

Faderen Karl Erik døde alt for tidlig i 1982, og Per som på det tidspunkt arbejdede på Vestas i udviklingsafdelingen om dagen, og derhjemme efter fyraften, købte maskinerne af boet, og han startede herefter som selvstændig.

Selvstændig

Som selvstændig havde Per nok at lave, primært indenfor møllebranchen. Anna Katrine, som er den eneste af de 4 søskende, der ikke er ordblind, ordnede kontorarbejdet. Omsætningen faldt med 50% da Vestas gik fallit, og Karl Eriks patentanmeldte navgear blev solgt til AVP vindmøllen, dog mod at Per skulle lave fem komplette vindmølletoppe.

FIGUR 92: ARBEJDSITUATION MED BYGNING AF MØLLE

Per mente konstruktionen var underdimensioneret, men det ville man ikke høre tale om. Ganske rigtigt, møllen løb løbsk og firmaet gik konkurs, og Per fik ingen penge, Også MK stålindustri, som lavede master til AVP, gik fallit, og Per fik ingen penge, og Windworld, som han lavede vindmålere til gik også fallit, og Per fik

ingen penge, og oveni det en dækningsløs check på 75.000 kr., hvilket var mange penge dengang. Det var mere end Per kunne holde til og i 1992 trak han en streg i sandet. Slut som selvstændig og fik gjort regnskabet op, og fik endvidere tegnet en ophørsforsikring.

Efter ophør som selvstændig

De følgende ti år arbejdede Per indenfor jernindustrien i lokalområdet, men blev udfordret af den teknologiske udvikling på grund af hans ordblindhed, hvor de nyuddannede unge på tyve minutter kunne klare programmering af robotter og computere, hvilket tog Per 4 timer. Per arbejdede også som rejsemontør de sidste år, han arbejdede.

Helbred

En aften slog relæet fra, og i et forsøg på at aktivere relæet, snublede Per en bælgravende mørk aften på værkstedet, og skulderen revnede, og han var sygemeldt et helt år, inden han blev opereret. Per var efterfølgende i virksomhedspraktikker mv. i 8 år, hvorefter han blev tilkendt førtidspension.

I 2019 fik Per hjertestop, hvor Susanne gav ham hjertemassage, og 5 minutter efter at hun ringede 112, var der to ambulancer tilstede. Kort tid efter kom lægehelikopteren, og Per kom til Skejby, hvor han fik indopereret en pacemaker.

Susanne

Samleversken Susanne, der deltog i sidste halvdel af interviewet, traf Per i 1985 i Jomfru Ane Gade i Aalborg, hun er født i 1959 i Tommerup på Fyn. Hun gik i Nørre Kongerslev skole til og med 4. klasse, og herefter Annebergsvejs skole i Aalborg til og med 9. klasse. Herefter i huset og forskellige rengøringsjobs på forskellige sygehuse.

I 1986 flyttede hun og Per til Finderupvej 24 i Herborg, en ejendom som Per havde ejet i nogle år. Susanne fik arbejde på Sunesens Vaskeri, og var der i 5 år.

Siden 1994 har Susanne arbejdet som social- og sundhedshjælper på Bakkely i Videbæk.

Susanne og Per flyttede i 1995 til Øster Herborgvej 4, og her bor de stadig.

FIGUR 93: PER JØRGENSEN OG SUSANNE

Fritidsinteresser

Pers fritidsinteresse er værkstedet, der er tilknyttet boligen, hvor de bor. Herudover går han meget op i gamle biler.

Susanne holder meget af at strikke og hækle samt haven.

Rundvisning

Til allersidst i interviewet er jeg Ole med ude og se det værksted, hvor Per og hans far har arbejdet et utal af timer. Per fortæller mig forskellige ting, han har lavet i værkstedet, og jeg måtte flere gange spørge Per, hvordan han har kunnet finde ud af alt det og det, da mine fingre og hoved ikke er skruet sammen til at kunne disse ting (det ville jeg ellers gerne at jeg kunne).

Møllen der står udenfor

Møllen der står udenfor, her er gearkassen 42 år, og det samme er vingerne på den. Den har produceret ca. 2.200.000 kilowatt siden 1977.

FIGUR 94: MØLLEN

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview med Per og samleversken Susanne i deres hjem den 4. april 2023 samt artikel fra Herborg Nyt ved Gjøde Carlsen.
/Ole Stræde Dalgaard.

Else og Holger Madsen, tidligere Vadvvej 10, Herborg

Else er født i 1931 på Vadvvej 10 i Herborg, og hun gik i Herborg skole i 7 år. Holger er født i 1929, født på en gård på en af Brejninggaards marker, som er af udstykningerne fra den herregård Brejninggård, hvor der i dag er efterskole. Skolegangen var på Højmosse skole. Holger var elev på Brejninggaard Efterskole i 1946 (første hold efter krigen). Forældrene solgte gården i 1943.

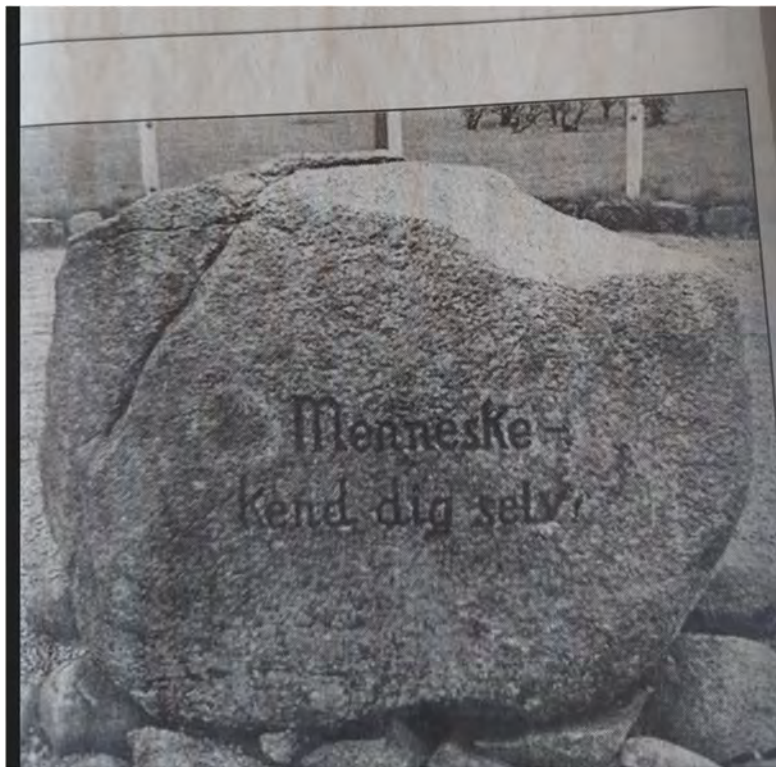
Tonstung sten

I vinteren 1945-1946 slæbte 72 stærke drenge, heriblandt Holger Madsen, fra efterskolen 2½ tonstung sten hjem til Brejninggård Efterskole på en strækning over ca. 2 km. Først blev der gravet en lang sliske, så det var muligt at trække stenen fri af marken, dernæst købtes det stærkeste tov, som Brugsen i Spjald kunne skaffe, og endelig konstrueredes en slæde, som var stærk nok til at bære den omkring 2½ tons tunge sten.

Og så var man klar til opgaven. Første forsøg mislykkedes ganske vist, men anden gang gik det som det skulle. På et tyndt lag sne gled slæden med sin tunge last ad grusvejene til Brejninggård.

Drengene blev næsten overmodige over succesen, og da slæden nærmede sig indkørslen til skolen måtte forstanderen op på stenen for at køre med de sidste meter til pladsen foran hovedbygningen.

I juni 2006 mindedes jubilarhold fra vinteren 1945-1946 denne store udførte opgave, og blev fotograferet foran "deres sten". Ved sammenkomsten blev der taget et billede af de elever, der kunne deltage i sammenkomsten, som var med til at slæbe stenen hjem.

FIGUR 95: DETTE BILLEDE ER TAGET FRA RINGKØBING AMTS DAGBLAD I 2006. HOLGER MADSEN OG 71 ANDRE STÆRKE DRENGE FIK DENNE TONSTUNGE STEN SLÆBT HJEM TIL EFTERSKOLEN.

Anna og Viggo Madsen

Som omtalt under Herborg Slagterforretning og Herborg Afholdshotel, så er Holger søn af Anna og Viggo Madsen, som overtog slagterforretning samt afholdshotel i Herborg i 1943.

Familien

Else og Holger har 4 børn, 8 børnebørn og 4 oldebørn.

Overtagelsen af Elses fødegård

Elses fødegård overtog Else og Holger i 1953, og i 1991 overtog sønnen Egon gården, hvorefter Else og Holger købte hus på Nygade i Videbæk, hvor de stadig bor. Egon og ægtefællen Birgit driver stadig Elses fødegård, og de har svineavl.

Undertegnede skribent har gået i klasse med Egon i 7 år i Herborg skole, og er kommet i Egons hjem som barn, blandt andet til de skønne børnefødselsdage, vi havde i klassen hos hinanden.

Beskæftigelse

Gården Else og Holger overtog i 1953 var på 40 tønder land, og de havde 14 køer samt et mindre antal kalve og grise.

Senere overgik de til udelukkende svineavl (ca. 1969) med ca. 300 fedesvin på stald.

Holger kørte som mælkekusk til Herborg Mejeri.

Ved siden af at drive landbruget kørte Holger mælketankbil for brødrene Frandsen til Arinco.

FIGUR 96: ELSE OG HOLGER MADSEN

Dagbladet Ringkøbing-Skjern har betydet meget for Else og Holger. De var med fra begyndelsen, da Dagbladet begyndte at dele aviser ud med bil. De var på lønningslisten i 22 år, og det gav mange kilometer på landevejene. I begyndelsen kørte de nok 100 kilometer om dagen, og en overgang var ruten på 150 kilometer.

I øvrigt har Dagbladet fulgt Elses familie gennem mange år. Forældrene blev gift i 1911, og de har altid holdt avisen. Selv om det er tredje generation, der har overtaget gården, bliver avisen stadig holdt. Så dagbladet er blevet leveret på gården i godt og vel 100 år.

Hus og have

Else og Holger holder stadig med lidt hjælp eget hus og have på adressen Nygade 34, Videbæk, og der har de nu boet i 32 år.

Diamantbryllup og krondiamantbryllup

Parret, der blev gift den 18. september 1954, har opnået både diamantbryllup (60 år) og krondiamantbryllup (65 år).

FIGUR 97: FAMILIEBILLEDE FRA DIAMANTBRYLLUPPET - FRA VENSTRE FLEMMING, DATTEREN MAREN, ERIK, DATTEREN BIRTHE, ELSE, HOLGER, SØNNEN EGON, BIRGIT, DATTEREN ANNA OG MOGENS

FIGUR 98: ELSE OG HOLGER MADSEN

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview i marts 2023 med datteren Maren Margrethe Madsen samt interview den 23. maj 2023 med sønnen Egon og hans ægtefælle Birgit Madsen samt ægteparret Else og Holger Madsen. / Ole Stræde Dalgaard

Thyra Kaasgaard, Finderupvej 28, Herborg

Thyra, der er 90 år, er født 29. marts 1932 i Borris, og hun gik i skole i 7 år i Lindvig Skole, der var en bi skole til Borris hoved skole. Hendes forældre var Thora og Kristian Rahbek Jensen og de drev landbrug på Ny Ahlegård, og Thyra var den anden ældste i en søskendeflok på fem.

Efter folkeskolen kom hun på efterskole på Ølgod Ungdomsskole, og var herefter ude og tjene. Kom efterfølgende på Danebod Højskole på Als.

En tur til Fyn kom Thyra også. Hun var forlovet, mens hun gik på husholdningsskole i Korinth (få km uden for Fåborg), og her var hun i 4 måneder.

Ægtefællen Mads Christian var søn af Gustav og Jensine Petrea Kaasgaard. Petrea var født på "Vadgaard" (Adelvej 2, Herborg, som har været i familiens eje siden 1852) og var ejer af "Vad Nygaard" (bygget i 1914) siden 1922, da hendes far døde. Hun havde den betragtelige alder af 39 år, da hun fik datteren Jenny som var den ældste af deres 2 børn, og senere fødte hun Mads Christian.

Mads Christian kom fra et hjem, som var fyldt med musik og sang

Han tjente forskellige steder i sin ungdom. Han var soldat i Sønderjylland, og havde et ophold på Ryslinge højskole på Midt Fyn. Han var desuden på Ladelund landbrugs- og mejeriskole ved Vejen.

Ægteparret havde guldbrillup den 21. februar 2006, og festen blev holdt på Westergaards Hotel i Videbæk.

Familien og landbruget

Thyra, der dyrkede gymnastik som ung, mødte Mads Christian til gymnastikopvisning, og de overtog Mads Christians forældres gård Vad Nygård i 1956, og de blev gift samme år. Sammen har de fået 8 børn, og det er Kristian i Råsted, Inge Dorthe i Torsted, Torben i Herning, Ragnhild i København, Agnethe i Videbæk, Anne-Sofie i Lind, Elisabeth i Birkerød og Esben, der har fødegården i Herborg.

Thyra har 23 børnebørn samt 6 oldebørn. På spørgsmål om det var en stor gård, de drev, fortæller Thyra, at som hun husker det, så var der små 100 tønder land, og de havde 69 køer sidst i firserne. Thyra fortæller, at de på Vad Nygård var de første på egnen, som forsøgte sig med majs avl.

Ægtefællen Mads Christian havde en søster, og det er Jenny Søndergaard (gift med Mads Søndergaard).

Mads Christian Kaasgaard døde som 80-årig den 14. december 2009. Mads Christian havde dårligt hjerte.

FIGUR 99: THYRA OG MADIS CHRISTIAN KAASGAARD

Keramik

Thyra startede med keramik kurser på Vad Nygård i 1974, og hun havde 3 hold om ugen med 23-24 kursister pr. gang. For 6 år siden flyttede Thyra kurserne til Finderupvej 28, hvor hun nu har 2 kurser om ugen, hvor der max. kan være 7 kursister pr. gang. Undertegnede havde fornøjelsen af at være med på et kursus omkring årtusind skiftet, og det var rigtig hyggeligt. Mads Christian kom hver aften med kaffen til os kursister.

Sange og sangaftener

Thyra har gennem årene skrevet sange og også holdt mange sangaftener.

Herborg Ungdomsforening

Herborg Ungdoms- og Foredragsforening blev stiftet i 1932.

Milepæle i Thyras formandsperiode for Herborg Ungdomsforening

Thyra var formand for Ungdomsforeningen fra 1975-1985, og af aktiviteter i foreningen kan blandt andet nævnes folkedans, foredrag, engelsk og tysk undervisning.

Stopur. I 1975 fik Herborg Ungdomsforening et stopur som en fin anerkendelse fra De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger for aktiv indsats i idrætsarbejde og atletik, idet ca. 70 af foreningens medlemmer dyrkede atletik.

Familie svømning i Videbæk som Thyra startede op i september 1975, hvor 90 unge og ældre var mødt op.

Sangkor for voksne.

I februar 1976 var der møde angående udvidelse af Herborg Forsamlingshus. Ungdomsforeningen fik en repræsentant med i aktivitetsudvalget.

17. april 1979 blev der opført friluftsspillet "Ved sladrebenken", der blev opført i haven hos Thyra og Mads Christian.

6. marts 1980. Omkring 120 mennesker var mødt til foredrag ved Gunnar Nu Hansen.

Marts 1981 initiativpokal. Thyra får årets initiativ pokal fra Videbæk Sparekasse for sin store indsats inden for foreningsarbejde (Herborg Ungdomsforening).

27. november 1982. Herborg Ungdomsforenings 50-års jubilæum med festmiddag. Alle forhenværende formænd var inviteret.

10. april 1985. Ved generalforsamlingen oplyses det, at foreningen nu har 440 aktivitetsmedlemmer.

Gymnastikleder

Thyra var gymnastikleder i en del år, og hun var også gymnastikleder for et drengehold omkring år 1980, og det var bare sjovt at være leder for drengene, fortæller Thyra.

Dilettant

Thyra var instruktør for dilettant i Herborg i over 30 år (spillede kun selv lidt i Herborg). Forud for det havde Peder Just Pedersen instrueret i et par år, og før det, var det frisørmester Leif Bendtsen, der instruerede en del år.

Jeg kan se fra gamle tidsskrifter fra Herborg, at Thyra selv spillede dilettant i 1960 i Herborg i stykket Smuglerkroen, hvor hun spillede bibliotekar. I stykket deltog også frisørmester Leif Bendtsen som postbud, Mads Søndergaard som disponent og Niels Søndergaard Birkmose som karl på kroen.

Før Thyra flyttede til Herborg, spillede hun selv dilettant i henholdsvis Borris og Trolldhede.

Dejbjerglund Efterskole (idrætsefterskole)

Thyra var med til at starte Dejbjerglund Efterskole op, og underviste i 7 år i formning.

Efter Herborg Ungdomsforening

Efter tiden som leder i Herborg Ungdomsforening var Thyra i bestyrelsen for Ringkøbing Amts gymnastikudvalg, og hun var i det der i dag hedder Grundtvigs Forum, hvor hun var repræsentant for DGI

Leder pokal

Ved Herborg Ungdomsforenings 50-års jubilæum i 1982 fik Thyra overrakt en leder pokal fra Ringkøbing Amts Gymnastik og Ungdomsforening. Pokalen uddeles hvert år til en leder, som har gjort sig fortjent dertil gennem sit arbejde i foreningen. Thyra var den første, der fik denne pokal overrakt.

Ægtefællen Mads Christians fritidsinteresser

Mads Christian var med i menighedsråd, spillede dilettant, var i skolekommission i både Herborg og Videbæk og i Ungdomsforeningen.

Han var formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening fra 1961-1964.

Han havde kortklub sammen med Arne Pedersen, Peder Just Pedersen, Søren Søby og Knud Krogsgaard. De spillede whist.

Thyra klarer selv tingene

Thyra klarer stadig tingene i hjemmet selv.

FIGUR 100: THYRA I DØREN TIL FINDERUPVEJ 28 DEN 23. MAJ 2023

Iderig

Thyra har stadig masser af ideer til forskellige tiltag.

Det bedste ved Herborg

Til sidst i snakken med Thyra spørger jeg, hvad Thyra syntes, der er det bedste ved at bo i Herborg. Thyra siger til det, at hun nyder den ro og fredsommelighed, der er her i Herborg. Der er nærvær her, fordi der ikke er flere, end der er, og så bliver der bakket godt op om aktiviteterne.

Man kan virkelig mærke og se hvor glad Thyra er for at bo her i herlige Herborg.

Ovennævnte er ud fra interview med Thyra Kaasgaard fredag, den 10. februar 2023 hos Thyra, og hun er blevet 91 år den 29. marts 2023.

/Ole Stræde Dalgaard

Jens Alfred Nielsen, Skolevej 16, Herborg

Jens Alfred (kaldet Alfred) er født på Fiskbæk Mølle, og han var søn af Anders Kristian og Ane Kirstine Nielsen. Alfred var ugift.

Alfred og hans forældre boede på Fiskbæk Mølle til 1957, hvor de flyttede til det der i dag hedder Skolevej 16 i det vi kalder bungalow. Hidtil havde søsteren Marie Klit og ægtefælle Kristen boet i dette hus, men de flyttede så længere op mod skolen, hvor der på posten stod Skolevej 7 (før der var vejnavne oplyser Wanda Sander (tidligere Klit). Huset der er hus nummer 2 på højre hånd efter kirken, når man kører ned mod byen, byggede Kristen Klit selv.

Alfred havde en storebror Jens Søndergaard Nielsen, som var gift med Harriet (hun var blandt andet i huset hos Arne Pedersens forældre Jørgen Pedersen og hustru), og de boede ikke så langt fra briketfabrikken i Fiskbæk. De fik 3 børn som er Alis, der er gift med Svend Mølsted (død for lidt over 20 år siden), Videbæk, Ejvind Nielsen (er død), der er gift med Mary og Anders Christian, der er gift med Inga.

Alfreds søster hed Marie og hun var gift med Kristen Klit, der i sit arbejdsliv arbejdede som murersvend hos Niels Stampe, Videbæk.

De fik sammen datteren Wanda.

Huset på Skolevej 16

Genbo Arne Knudsen oplyser, at huset på Skolevej 16 blev bygget af Alfred og Peder Andersens forældre fra Velling.

Beskæftigelse

Alfred var kommis på Fiskbæk Mølle, hvor der var købmandsbutik, når man gik tilbage til fyrrerne og halvtredserne. Storebroderen Jens husker Arne Pedersen, at han passede de 2 køer, kalvene, grisene, hestene, hønsene som de havde på Møllen, og Alfred passede købmandsbutikken på Møllen.

Efter tiden på Møllen arbejde Alfred som post, og havde postdistrikt i Nr. Vium, hvor han kørte på hans blå nimbus (motorcykel). Om vinteren når det var dårligt vejr, så kørte genboen Arne Knudsen ofte rundt med Alfred og posten.

Alfred var kendt for, at når han skulle læse et eller andet, så havde han det han skulle læse meget tæt på synet.

Alfred solgte på Skolevej cigaretter og undertegnede Oles storebror Erik har været oppe og købe cigaretter i slut halvtredserne. Han solgte blandt andet 5 stk eifel og York, og prisen var 1 krone.

FIGUR 101: ALFREDS HUS PÅ SKOLEVEJ 16

Ellers var Alfred jo ude i alt slags vejr, og det var medvirkende til, at Alfred som oftest havde under 15 graders varme i hjemmet på Skolevej 16.

Besøg hos genbo

Alfred var tit på besøg hos Lene og Arne Knudsen fra 1970 og fremefter, og de var genboer til Alfred, og det var ofte lørdag formiddag, hvor de så fik spejlæg.

Fritidsinteresse

Wanda Sander (datter af Alfreds søster Marie Klit) fortæller, at Alfred var eminent til at gætte kryds & tværs.

Alfred var en meget vidende person, og læste meget aviser, trods hans svage syn. Mens de boede på Møllen, så gik Alfred rundt i køkkenet og læste avisen højt for hans mor, mens hun lavede mad fortæller Wanda Sander (Alfreds søsters datter).

Damefrisør

Mens Wanda boede hjemme, arbejdede hun ofte som afløser i Herborg Brøddusalg for forretningsindehaver Elna Lauridsen på Møllevej 8, Herborg.

Wanda fortæller, at hun gik i Herborg skole, hvor hun sad ved siden af Gerda Ejstrup ude fra Jens og Birgitte Ejstrup. Hun fortsatte i Videbæk skole, og efter den tid arbejdede hun i 27 år i Herning ved en øre, næse- og halsklinik som lægesekretær/klinikassistent indtil 1990.

Wanda blev gift med Karsten i 1967, og de flyttede ud på en gård i Skibbild i 1986, hvor Wanda boede i 34 år. Ægteparret havde ingen børn. Mens hende og ægtefællen Karsten Sander boede der, var de først plejefamilie i 12 år for 5-6 børn og unge i aldersintervallet 7-20 år. Herefter drev de privat opholdssted "Lille Bredkær" i ca. 10 år. Opholdsstedet var til 6 unge i alderen 15-25 år. Karsten Sander døde i marts 2021. I dag er Wanda bosiddende i Herning området.

Wandas mor, Marie Klit, havde damefrisør "salon" i hjemmet i bungalowen. Det var blot inde i stuen. Hun permanentede ikke og Wanda kan huske, at hun sad på bænken ved spisebordet og tegnede og legede med påklædningsdukker.

Jens Alfred Nielsen (kaldet Alfred) døde i 1990, og han blev 78 år.

Ovennævnte er ud fra oplysninger fra Esther og Gjøde Carlsen, Lene og Arne Knudsen, Arne Pedersen og Alfreds søsters datter Wanda Sander (født Klit). 3. juni 2023 Ole Stræde Dalgaard

Karen og Arne Pedersen, boede tidligere Genforeningsvej 11, Herborg

Karen på 82 og Arne på 89 år (90 år den 19.1.2023) har i en årrække boet i Herborg, indtil de flyttede til Videbæk i 2006.

Karen er født i Marstal på Ærø, mens Arne er født i Herborg. Arne voksede op på gården Damgården i Herborg.

Karen fortæller, at hendes mor Esther og far Johannes flyttede til Risdal, hvor Karens far i 1941 fik arbejde i Brunkulslejerne, hvor han blev dræbt, da han fik hovedet klemmt mellem 2 muffer.

Esther blev senere gift med Peder Krogsgård, der også arbejdede i kullejerne. Esther og Peder fik sønnerne Knud og Johannes sammen.

FIGUR 102: KAREN OG ARNE PEDERSEN

Skolegang og ungdomsårene

Efter skolegang i Herborg var Karen på Lægård Ungdomsskole i Holstebro i 1956, og her traf hun Arne.

Efter ungdomsskoletiden fik Karen arbejde på Herborg Central og efterfølgende Videbæk Central. I fritiden var Karen med til håndbold, gymnastik og folkedans.

Arne gik ligesom Karen i skole i Herborg, og det var fra 1940-47. I 1943 bestemte den tyske værnemagt, at Herborg Skole, forsamlingshus og lærerboligerne, som var i skolebygningen, skulle inddrages til kaserne for de tyske soldater. Det vendte op og ned på elevernes skolegang, og en kort tid derefter var de skolehjemløse og måtte nøjes med lidt hjemmeundervisning, indtil jernbanestationens ventesal, samt en krostue på Afholdshotellet (Genforeningsvej 14) blev gjort klar som klasseværelse.

Fra to små værelser skulle hele skolens undervisning nu foregå. Eleverne kom først tilbage til Herborg Skole efter krigens afslutning, og skolen var som følge af tyskerne nedslidt og møgbeskidt, så alle kræfter i sognet måtte gøre en kæmpeindsats med masser af rengøring og oprydning. Først i 1946 var alt normalt igen set fra skolens side.

Arne sad i alle årene på Herborg Skole ved siden af Søren Søby. Søren Søby drev landbrug i mange år i Vester Herborg og Søren var gift med Vibeke Søby.

Efter skoletiden i Herborg tjente Arne på forskellige gårde, og han var også på Landbrugsskolen Lægården i Holstebro.

Søren Søby og Arne tog 1 år til Norge sammen, og under opholdet der, arbejdede de inden for landbrug og skovbrug, og det var en stor oplevelse for de 2 unge Herborg gutter.

Arne kom ind som soldat i 1953 og værnepligten var dengang 18 måneder. Arne var ved Artilleriet i Varde.

Karen og Arne blev gift i 1959, og samme år overtog de Arnes fødehjem Damgården. Arne fortæller, at da de overtog gården, havde de 17 køer, hvilket vi forfattere Niels og Ole mener, der var mange køer efter

datidens målestok. I 1962 fik de sønnen Keld, der er enebarn, og Keld bor nu i Gl. Ry, Ryesgade 3 sammen med ægtefællen Lisbeth, og de har 3 drenge sammen.

Arne fik med tiden problemer med ryggen, hvorfor de solgte gården i 1966 efter at have drevet landbruget i ca. 7 år.

Genforeningsvej og mejeriet i Nr. Vium

I 1966 byggede de hus på Genforeningsvej 11. Arne påbegyndte arbejde ved mejeriet i Nr. Vium, hvor han startede i pakkeriet, og herefter var han i ekspeditionen samme sted i 6-7 år. De fyldte hele paller med oste, som blev eksporteret til forskellige lande.

Efter tiden i ekspeditionen blev Arne leder af pakkeriet på mejeriet, hvor han blev leder for ca. 40 kvinder + 5-6 medarbejdere i vaskeriet. Arne var utrolig glad for dette arbejde, og Arne dygtiggjorde sig blandt andet med uddannelse på Mejeriskolen i Dalum. Som 60-årig gik Arne på efterløn.

Fritiden – foreninger og bestyrelser

Arne har gennem årene dyrket gymnastik, spillet fodbold og håndbold. Han har været formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening fra 1964 – 1967 samt været formand for Skjernegnens Hovedkreds (idræt) hvor han var kulturudvalgsformand.

I over 20 år havde Arne kortklub med Knud Krogsgaard, Mads Kristian Kaasgaard, Søren Søby og Peder Just Pedersen. De spillede whist.

I forhold til Karens arbejdsliv efter giftermålet og salg af landbruget, så fik Karen i 1973 arbejde i børnehave i Videbæk, og senere arbejde i fritidsklubben i Hallen i Videbæk. I fritidsklubben var det de store børn Karen passede.

Karen fortæller, at hun i 1994 fik fjernet en kræftknode i halsen (på struben), og både operationen og helbredet herefter er heldigvis gået rigtig godt.

FIGUR 103: KAREN OG ARNE PEDERSEN FORAN DERES HJEM I NØRREGADE I VIDEBÆK I 2023

Karen og Arnes tilbageblik over Herborg by

Karen og Arne kan blandt andet fortælle om hvilke forretninger/virksomheder de husker fra Herborg by i tresserne.

Magny Knudsen drev købmandsforretning og Magnys ægtefælle arbejdede på kontor på Svineslagteriet.

Slagterforretningen blev drevet af Anna og Viggo Madsen og de drev også Afholdshotellet. Karen husker, at hun som barn af hendes mor fik 1 krone, hvor der skulle købes for 25 øre leverpostej, 25 øre rullepølse, 25 øre hamburgryg og 25 øre spegepølse.

Købmand Mølhede husker de bl.a. for hans flotte juleudstilling med tog, der kørte med lys i vat.

Bageren (Brødudsalget) husker de også. Det var Kirstine Sig Jensen og Christen Sig Jensen, der boede der. Efter Kirstines død kom et ungt par fra Randers, hun hed Gerda, og hun drev brødudsalget og han hed Erik Andersen, og var maler, men det var ikke ret lang tid, de var der. Elna overtog herefter brødudsalget i august 1961, og boede der sammen med Martin Lauridsen, der havde sønnerne Aksel og Peder, som han fik sammen med første ægtefælle, der døde.

Anna Jensen havde garnforretning i Møllevej 6 ved siden af Brødudsalget og Kirstine Vad havde trikotagebutik i samme bygning før Anna Jensen havde det.

På Møllevej 4 var der en blomsterbutik. Sparekassen var også i samme bygning på et tidspunkt. Ovenpå boede Arnes bror, Niels Dejgaard. Anna Nielsen (vognmand) havde også frugt og grønt forretning der en kort tid.

Fiskbæk Mølle

Der var også købmandsforretning på Fiskbæk Mølle, hvor kommis var Alfred Nielsen. Fiskbæk Mølle er beliggende nogle få hundrede meter fra Arnes fødehjem Damgården og meget tæt på Risdal, hvor Karen kom. Alfred var MEGET nærsynet og stod helt krumrygget med næsen tæt på varerne for at kunne se prisen.

Ovennævnte artikel er ud fra interview af Karen og Arne Pedersen den 12. december 2022. /Ole Stræde Dalgaard.

Poul Viftrup Andersen, Finderupvej 9, Herborg

Landpostbud

Poul var landpostbud med det sydøstlige/Nr. Vium-Fiskbæk som distrikt. Som post stod man jo tidligt op, og havde så nogle timer hen på eftermiddagen til andre ting, og det benyttede Poul sig også af.

Værksted

På Rigsarkivet i Viborg har jeg fået bekræftet, at Poul ejede Genvej 2 fra 1940-1944 (blev bygget i 1940). Peder Krogsgaard købte senere Genvej 2 af Mads Nisgaard.

Poul havde cykelhandel på Genvej 2 og solgte også brugte motorcykler der, inden han byggede værkstedet på Finderupvej.

Ifølge forlydender havde Poul ret godt held med at sælge motorcykler til karlene ude på landet lige efter krigen. Så der må have været noget gang i handlen, for på et tidspunkt udvidede han med et lille udstillingsvindue, så man kunne se det fra vejen.

Efterhånden blev det mere biler, og Poul havde altid en hel række af dem stående fra vejen og ned til værkstedet. Det var typisk temmelig brugte biler, men der var løbende udskiftning i dem, så noget salg må han have haft.

Værkstedet var mødestedet for teknisk interesserede fra nær og fjern. Undertegnede Ole har ladet mig fortælle, at var der en motorcykel som gik rigtig godt, så skilte Poul motorcyklen af for at finde ud, hvad der gjorde den gik så godt. Poul havde en bror Mads, som kom der fast hver dag, når han kom fra arbejde.

Poul havde en lille engelsk motorcykel, som han kørte postruten på, tror det var en BSA 250. Og derudover en Skoda Octavia, det var en billig bil dengang.

FIGUR 104: POUL VIFTRUP ANDERSEN SAMMEN MED EN HUND

Messerschmidt

Pouls husbestyrerinde Harriet, der havde døtrene Inge og Karin kørte rundt i en såkaldt Messerschmidt. Det var en sjov blanding af en bil og motorcykel, og der var kun plads til 2. Passager sad lige bag fører. Der var ikke et rigtigt rat i, nærmere noget der lignede et cykelstyr. Man kan se den i ØB og Bøv filmene. I tresserne var den vist ikke så dyr, men her i 2023 koster den en del. Tror man kunne køre den med motorcykel kørekort.

Julehilsner

Sidste dag op til jul, var der var så mange julehilsner, at Poul godt ville have en til at løbe ind til husene med dem. Der kørte de i Skodaen, og Klaus Nielsen var med Poul, og kan huske at det gav rigtig mange småkager og pebernødder, og Klaus fik da også lidt af Poul.

GULF Benzin

Han havde også solgt af Gulf benzin, og der var en tank og skilt ved vejen. Klaus Nielsen kan huske de fine klistermærker med orange blå farver, som han nogen gange fik af Poul.

Elhegn

Poul lavede de første elhegn på Herborg egnen.

Jagt

Poul var meget jagtinteresseret, og han havde en jagthytte i Stauning.

Søndag formiddag mødtes flere af byens jægere i Pouls værksted, og så var de ude og skyde dåser ud over marken bag Pouls værksted, så der har været søndags hygge på værkstedet.

Poul Viftrup Andersen døde i 1983 og blev 80 år. Dagmar Andersen døde 1942 og blev 36 år.

Ovennævnte beskrivelse af Poul Viftrup Andersen er blandt andet baseret på egne oplysninger samt oplysninger fra Klaus Nielsen i januar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Esther og Gjøde Carlsen, Enggårdsvej 2, Herborg

Esther er født som nummer 3 ud af 4 søstre på Enggården i Herborg, og er datter af Ingrid der stammer fra Nøvling mellem Herning og Vildbjerg (var os skribenter Niels og Oles lærer i de små klasser på Herborg Skole) og gårdejer Jens Christian Jensen, der kom fra en anden gård i Herborg. Esther havde 2 søstre, der var ældre, end hun selv var, og det var Grethe og Rigmor og lillesøster Marie.

Gjøde er født i Stauning, og er søn af gårdejer Peder Christian og Maja Carlsen. Gjøde har en storebror og en lillesøster.

Børn

Esther og Gjøde har 8 børn, og det er Frits, Merete, Pauline, Kirstine, Helene, Jens Christian, Maja og Peder. De har 25 børnebørn, men endnu er der ikke nogen oldebørn.

FIGUR 105: BAGERST FRA VENSTRE - HELENE, FRITS, MERETE, PEDER, MAJA, JENS CHRISTIAN, KIRSTINE - FORAN - PAULINE OG ESTHER OG GJØDE

Beskæftigelse

Efter skolegangen tog Esther sig en uddannelse som sygeplejerske. Hun var elev på sygeplejeskolen i Silkeborg, og var på sygehusene i Silkeborg, Horsens, Brædstrup, Juelsminde og Augustenborg.

Efter elevtiden var hun en kort tid på Herning Sygehus, og efterfølgende var hun 40 år på Spjald Plejehjem.

Gjøde var på Bygholm landbrugsskole ved Horsens, hvor han fik det grønne bevis (driftsleder) efter 9 måneder der.

Gjøde blev færdig som soldat i 1965 efter 16 måneders tjeneste ved Infanteriet i Viborg. Efterfølgende var han og Esther på Grundtvigs højskole i Hillerød i vinteren 65/66.

Blev 1. oktober 1968 ansat som karl ved Jens Chr. Jensen efter 1 år som landbrugsmedhjælper i Ry. Den 1. oktober 1969 overtog Esther og Gjøde Enggården, hvor de også bor den dag i dag.

Da Gjøde og Esther overtog gården, var der 18 køer og herudover kalve og kvier samt 12 søer. Gården var på 50 tønder land.

Hjemme på gården har Esther og Gjøde lavet en form for bed and break fast som de kalder for «Carlsens Kotel». Der er indrettet nogle værelser, toiletter og bad i de bygninger hvor der før var kostald, lade mv. og værelserne bliver så udlejet til turister, der gerne vil overnatte i Herborg.

Kirkesanger ved Herborg kirke blev Gjøde i 1992 og Nr. Vium kirke i 2001, og han er stadig som 77-årig kirkesanger begge steder.

Herborg Mørtelværk hjælper Gjøde også efter behov.

Gjøde kører med skolebørn fra Friskolen i Herborg 2 gange om ugen.

Fritidsinteresser

Esther og Gjøde danser meget, og underviser stadig derhjemme på gården og rundt omkring i nærområdet. De har begge dyrket gymnastik i Herborg, hvor Gjøde har været med i 50 år med "Æ" Herborg Knægt" fra 1967-2017 som blandt andet blev ledet af Stinne Juhl fra Videbæk. Esther har trods 8 fødsler dyrket gymnastik i ca. 40 år.

FIGUR 106: ESTHER OG GJØDE CARLSEN

Foreninger og bestyrelser

Esther var med i Musikvinten, hvor temaet var musikundervisning.

Hun var også med i Herborg Ungdomsforening.

Gjøde har været med i Herborg Ungdomsforening, og var formand i perioden 1970-1971.

Brejninggård Efterskole hvor alle 8 børn har gået, har Gjøde været i bestyrelsen.

Menighedsråd ved Herborg Kirke har Gjøde været i 12 år.

Sogneforeningen har Gjøde været i bestyrelsen. Har herudover lavet mange flotte interviews mv. til bladet Herborg Nyt.

Lokalhistorisk arkiv i Videbæk har Gjøde været i bestyrelsen.

Nævning har Gjøde været ved landsretten i Esbjerg og Viborg i 8 år samt byretten i Skjern i 4 år.

Gjøde har under vore snakke ikke selv nævnt det, men vi har fået at vide andetsteds fra, at i 2016 blev Gjøde kåret som "Gjæv" vestjyde!

Årets gang i Herborg 1989

I 1989 tog en række foretagsomme borgere initiativ til at lave en film om årets gang i Herborg.

Resultatet af de mere end 30 timers optagelser blev en 3 timers film, som er intet mindre end et lokalhistorisk klenodie.

Leder på turen rundt i Herborg: Gjøde Carlsen.

Fotografering: Jens og Edvard Fuglsang.

Drejebog: Jens Fuglsang, Peder Just Pedersen, Gjøde Carlsen og Tove Dahl Pedersen.

Indtaling: Jenny Søndergaard (står for os skribenter Niels og Ole regning, men en fantastisk skøn Herborg dialekt).

Produceret af befolkningen i Herborg, som sluttede op om Kulturcentertanken.

Vi 2 skribenter Niels Kvist og Ole Stræde Dalgaard har set filmen flere gange, og vi er meget begejstrede for det flotte resultat, der er blevet ud af det.

Matrikler - gårdene i Herborg

Christen Hamborg og Gjøde Carlsen har lavet oversigt over, hvem der boet på og ejet de forskellige gårde i Herborg. Et utrolig flot stykke arbejde der her er lagt for dagen, og garanteret med utrolig mange timer på Landsarkivet i Viborg for at nå dette fornemme resultat.

Klubhuset ved Herborg skole

Beboere i Herborg havde ofte ytret ønske om bedre omklædningsfaciliteter ved Herborg skole.

Dette resulterede i, at Herborg Ungdomsforening den 8. oktober 1985 sammenkaldte til møde med sogneforening og skolenævn for at drøfte muligheder for tilbygning af omklædningsrum og klublokaler ved skolen.

På det tidspunkt havde Videbæk Kommune i langtidsbudgettet afsat midler i 1987 til udbygning af omklædningsfaciliteter ved Herborg Skole. Samtidig blev der iværksat en idekonkurrence med placering og indretning af lokalerne. Der indkom flere forslag, og ved et møde den 8. januar 1986 blev man enige om projektet.

Herefter blev der nedsat et aktivitetsudvalg med Peder Just Pedersen som formand, til at varetage projektering, byggeriets gennemførelse og indsamling af økonomiske midler. Opførelse af bade- og omklædningsrum var en kommunal opgave, hvorimod klublokalerne blev finansieret med Ungdomsforeningens egne/indsamlede midler.

Økonomien var sædvanligvis en stor opgave. Samtlige husstande blev besøgt, og 160 husstande bidrog. I alt blev indsamlet 123.000 kr. og hertil kom 50.500 kr. fra fonde, pengeinstitutter og kreditforeninger + yderligere 50.000 kr. fra Skak fonden. Endelig var der tilsagn om 65.000 kr. fra tipsmidlerne og 30.000 kr. i lån fra DDGU.

Klubhuset ved Herborg Skole blev indviet den 14. november 1987.

Der blev blandt andet inden indvielsen også lavet et tiltag, hvor 3 par der bestod af Gjøde Carlsen og Mads Kristian Kaasgaard, Tove Dahl Pedersen og Marianne Birkmose (dengang Poulsen) og Ville Damgaard og Knud Krogsgaard, skulle få 1.000 kr. til at yngle.

Gjøde husker ikke, hvilket beløb de nåede op på, da klubhuset skulle indvies.

Kuben i Herborg

Kuben blev indviet den 1. marts 2016, og der blev lavet en mega stor fest.

Gjøde var en form for koordinator for de frivillige i hele forløbet omkring Kuben, hvor der var ca. 70 frivillige, der hjalp til i løbet af byggeperioden.

Et flot bygningsværk Herborg her har fået, og et rigtig godt samlingssted, der bruges til både aktiviteter og fester.

Skak Fonden donerede 2,0 millioner kroner til projektet. Kuben er omtalt andet sted.

Hvad syntes Esther og Gjøde der er godt ved Herborg

På spørgsmål om hvad der er godt ved Herborg, så er Esther og Gjøde enige om, at det de ser, der præger Herborg er nærhed, sammenhold og masser af initiativer. Her i 2023 var der til forårsafslutningen i gymnastik over 200 gymnaster, og det er utrolig flot, når man på internet kan læse, at Herborg har 264 indbyggere.

Jeg skribent Ole oplever, at der i Herborg er en speciel god ånd, og har også i barndomstiden oplevet denne ånd, hvor man interesserer sig for hinanden, og håber det bedste for de borgere, der er i sognet, så det glæder mig meget, at Gjøde og Esther oplever det samme.

Niels som medhjælper

Som barn har jeg – Niels – været utrolig meget hos først Jens Chr. Jensen og Ingrid Jensen og derefter hos Esther og Gjøde.

Fra omkring 1963 kom jeg næsten daglig på gården og hjalp til med alt forefaldende arbejde, som jeg udførte efter bedste evne.

Jeg hjalp med pasningen af dyrene, og syntes især det var rart at passe kalvene og blandt andet hjælpe de helt spæde kalve til at lære at drikke mælk.

Jeg har også mange gange siddet hos søerne, når de skulle fare. Har hjulpet de små grise ud i verden, og jeg kan huske, at jeg var pavestolt, når der kom rigtig mange smågrise ved en fødsel.

Jeg samlede æg ind i hønsehuset og området omkring, og jeg kunne godt lide at gå og hygge mig med det.

Da jeg blev lidt ældre, gav Gjøde mig lov til at køre traktor, og det var virkelig noget, jeg synes var rigtig sjovt. Jeg både pløjede og harvede, og jeg tror faktisk det gik ret godt – når jeg nu selv skal sige det!

Jo, jeg havde nogle rigtig dejlige år som ”landbrugsmedhjælper” – og her over 50 år efter vil jeg sige mange tak til Gjøde, for alt det han dengang gjorde for mig.

Ovennævnte er ud fra interview den 1. maj 2023 med Esther og Gjøde på Enggård i Herborg.

Niels Kvist Vissing og Ole Stræde Dalgaard

Karl Erik Jørgensen, Øster Herborgvej 4, Herborg

Karl Erik er født i Herborg, og han var gift med Alma. Han er søn af Jens Pugflod Jørgensen og Maren Jørgensen. Maren døde i 1933. Jens Jørgensens 2. hustru Ane Katrine var husbestyrerinde efterfølgende, og hun og Jens Jørgensen blev senere gift. Richard Sørensen og Ane Kathrine Sørensen var Almas forældre. I alt havde Jens Jørgensen 17 børn med de to hustruer.

Karl Erik har 4 børn, og det er Per, som nu har fødehjemmet, Anna Katrine i Videbæk, Niels Peder i Holstebro og Karl Iver i Herborg.

FIGUR 107: FRA VENSTRE HUSTRUEN ALMA, KARI IVER, KARL ERIK, NIELS PEDER FORAN, PER BAGVED OG ANNE KATRINE

Beskæftigelser

Karl Erik havde uddannelse som smed, og han blev uddannet hos Herborgs lokale smed Niels Urup Christensen.

Af andre beskæftigelser kan nævnes, at han arbejdede ved en smed i Troldhede, hos Dyhr Thomsen i Herning, hvor de blandt andet lavede mink ventiler samt hos Uniterm i Videbæk og KP Komponenter i Spjald. Karl Erik var også underleverandør til Heisteel på et tidspunkt.

På et tidspunkt havde Karl Erik maskinstation i nogle år.

Det med interessen for vindmøller startede i sidste halvdel af tresserne og interessen blev større og større, og han havde i 1978 udviklet en mølle som fungerede i modsætning til mange andre prototypemøller, men Karl Erik havde økonomiske problemer, og måtte derfor sælge til Vestas.

Han lavede også nogle flere møller under navnet Herborg Vindkraft.

Karl Erik fortsatte efter 1978 med at lave vindmøller indtil 1982, hvor han døde alt for tidlig 51 år gammel.

FIGUR 108: EN AF KARL ERIKS VINDMØLLER

En af møllerne sidder stadig på tårnet i Herborg, og snurrer fortsat rundt.

Den ældste stadig fungerende vindmølle i kommunen står uden for det værksted, hvor Karl Erik startede Herborg Vind kraft. Sønnen Per var med til at sætte møllen op og udvikle på den. Det er den ældste mølle i Ringkøbing-Skjern Kommune, der stadig producerer strøm til elnettet. Den blev sluttet til nettet i 1978 ifølge Energistyrelsens tal. Sønnen Per var med til udviklingen af møllen. Møllen er nummer fire mølle. Gearkassen er magen til den mølle, der blev solgt til Vestas.

Fritid

I forhold til fritidsinteresser så var Karl Erik i mange år med i hjemmevernet.

Han gik på jagt, og var med til riffelskydning.

Hustruen Alma var organist i kirken og underviste i orgel og klaver spil, og havde ugentlige spilleaftener med lokale Richard Sørensen og Gunnar Jensen fra Fiskbæk samt 2-3 stykker mere.

Barsk historie. Lillefingeren

Sønnen Per fortæller mig, at Karl Erik på et tidspunkt var træt af sin lillefinger. Den havde drillet ham og siddet i vejen, lige siden den var blevet stiv efter at være kommet i klemme ved et uheld med en mejetærsker, og tog nu til læge, da han havde fået den i klemme i en drejebænk. Da Karl Erik havde travlt, spurgte han lægen, om han ikke kunne klippe den af, hvilket lægen sagde nej til, og henviste Karl Erik til skadestuen.

Men Karl Erik havde jo travlt, og havde ikke tid til at sidde og vente på sygehuset, så han langede resolut ud efter en tang, lægen havde liggende på sit bord, og så klippede Karl Erik selv fingeren af for øjnene af manden i den hvide kittel. Lægens sekretær forbandt den blodige rest af lillefingeren – lægen selv var for chokeret til at gøre det. Men så var det overstået, og så kunne Karl Erik komme hjem og arbejde videre.

FIGUR 109: ALMA OG KARL ERIK MED SØNNEN PER

Nekrologer

Bladet Naturlig Energi bragte tre nekrologer om Karl Erik, og i en af dem skrev Birger T. Madsen fra Vestas blandt andet:

”Med Karl Erik Jørgensens død er en af de betydeligste vindmøllepionerer gået bort. Karl Eriks indflydelse på dansk vindmølledesign fik en langt større betydning, end man umiddelbart skulle tro. Således blev Karl Eriks og Henrik Stiesdals 30-kw-møllegrundlaget for det fremherskende designprincip”.

Mænd i modvind

I bogen mænd i modvind af Ib Konrad Jensen er Karl Erik Jørgensens virke beskrevet meget mere detaljeret.

Karl Erik Jørgensen døde i 1982 og blev 51 år, og Alma S. Jørgensen døde i 2009 og blev 78 år.

Ovennævnte er beskrivelse ud fra interview med sønnen Per Jørgensen, den 4. april 2023. / Ole Stræde Dalgaard

Niels og Ane Julie Halkjær, Møllevej 12, Herborg

Niels Halkjær er født i Madum, der ligger 4-5 km fra Ulfborg, og Ane Julie er født i Nr. Vium.

Niels Halkjær er efter os skribenter Niels og Oles opfattelse en person, der har betydet utrolig meget for Herborgs udvikling fra før 1920 og til ultimo halvtredserne.

Niels Halkjær blev udlært i herretøjs forretning ved Peder Haahr i Videbæk.

Senere startede han købmandsforretning i Cementbyen på Skolevej 7, i det hus hvor skribent Niels er født i 1956.

Et støberi startede Halkjær også op i Cementbyen, og han lavede blandt andet cement tagsten og brøndrør, og støberiet var der, hvor murer Ejnar Hansen senere havde bopæl.

I 1920 startede Halkjær købmandsforretning op på Genforeningsvej 16. Da han startede i 1920, handlede han også med foderstoffer fra adressen Genforeningsvej 16, hvor der var et lille pakhus i forlængelse af købmandsbutikken ud mod Møllevej.

I gårdspladsen bag ved Genforeningsvej 16 flyttede Halkjær støberiet fra Cementbyen.

FIGUR 110: HALKJÆR

Købmand Jens Mølhede overtog i 1928 købmandsforretningen, hvor forretningen blev delt, således at Mølhede blev købmand og Halkjær blev foderstof handler. Mølhede havde efterfølgende forretningen i over 60 år.

Halkjær havde foderstofforretningen, der var flyttet over på Møllevej indtil 1956, hvor Jørgen Eriksen overtog forretningen.

Grunden til forretningslivet med Halkjærs købmandsforretning, senere afholdshotel og slagter samt de andre forretninger i Herborg by var jernbanen og stationen, som startede i 1920 i Herborg. Skjern-Videbæk banen som er omtalt under afsnittet Herborg Station.

Det nuværende Møllevej blev dengang i daglig tale kaldt "Sct. George Street".

Den gamle vej ned i Herborg fra Herborg skole ned gennem Cementbyen fortsatte ligeud efter vandværket på Skolevej (nu er der jo et sving) og ned til Købmand Mølhede, og blev i daglig tale kaldt "Langelinie."

FIGUR 111: HALKJÆRS HUS PÅ MØLLEVEJ SOM DET FREMSTÅR I DAG

Fjernsyn

Vi skribenter Niels og Ole har fra flere fået oplyst, at Ane Julie og Niels Halkjær var de første der fik TV i Herborg, og alle byens børn var velkomne til at se TV hos Halkjær. Halkjærs havde ikke selv børn. Undertegnede har også fået oplyst, at Niels Hilding var den første, der fik TV i Herborg.

Avis

Halkjær abonnerede på Vestkysten og mejeribestyrer Søndergaard abonnerede på Ringkjøbing Amts Dagblad, og de byttede aviser. Undertegnede storebror Erik og storesøster Sonja sørgede for, at de fik byttet avis. Er nærmere beskrevet under Herborg Andelsmejeri under beskrivelsen af mejeribestyrer Sofus Søndergaard.

Niels Halkjær døde i 1965 og blev 77 år, og Ane Julie Halkjær døde i 1976, og blev 85 år.

Ovennævnte er ud fra hvad jeg har fået fortalt af personer fra Herborg. /Ole Stræde Dalgaard.

Manufakturhandler Anna Jensen, Møllevej 6, Herborg

Anna Jensen var ugift, og hun boede alene. Hun var tilflytter, og kom fra Pandrup i Nordjylland.

Forretningen

Kirstine Vad, der var ugift, havde forretningen fra 1920-1955. Frederik Didrik, der senere købte hus på Genforeningsvej 2, boede en overgang til leje hos hende på 1. etage, hvor der var indrettet en lille lejlighed. Birte Sig Andersen, der har boet på Fiskbæk gl. skole i mange år sammen med lærer Jens Peder Andersen er født i lejligheden i 1937. Hendes forældre var Niels Sig Jensen og hustru Sara, hvor Niels er søn af Kirstine og Chr. Sig Jensen, der boede i huset ved siden af på Møllevej 8.

Lærer Jakobsen fra Herborg skole boede også i den lille lejlighed hos Kirstine Vad under krigen fra 1943-1945.

Anna overtog forretningen efter Kirstine Vad, og hun havde nærmest det man kalder en manufakturforretning.

FIGUR 112: HUSET PÅ MØLLEVEJ SOM DET SER UD I DAG

Hvad tilbød forretningen kunderne?

En fin lille butik med alt mulig man kan tænke sig havde Anna. Hun solgte blandt andet hygiejnebind, hårnet, strømper, broderi ting, metervarer, garn, tråd, nåle, andre syting, ugeblade, Anders And, billig bøger såsom western romaner, som f.eks. Bil og Ben og Walt Slade samt farvekridt.

Hun syede også tøj for folk. Hun syede blandt andet en kjole til Elsebeth Bendtsen, der nu bor på Finderupvej 7.

Kirstine Vad flyttede på et tidspunkt til Videbæk, men hun boede også oven på forretningen, mens Anna Jensen drev forretningen efter hende. Kirstine Vad blev 84 år

FIGUR 113: ELNA LAURIDSEN FRA BRØDUDSALGET SAMMEN MED AKSEL LAURIDSEN I 1962 FORAN ANNA JENSENS HUS

Hvornår ophørte Anna Jensen

Anna drev forretningen til op i midt i tresserne, og hun døde ikke så mange år efter fraflytning fra Herborg. Hun flyttede tilbage til Pandrup, og Peder Lauridsen (kaldet Peder Bager) oplyser, at Peders familie et godt stykke tid efter Anna flyttede fra Herborg, stadig havde kontakt med hende i form af breve.

Ovennævnte er blandt andet ud fra oplysninger fra Elsebeth Bendtsen, Finderupvej 7, Herborg, og Marianne Birkmose, tidligere Herborg, men bor nu lidt uden for Farsø, Erik Stræde Dalgaard, tidligere Herborg, bor nu i Ulfborg, Peder Lauridsen (kaldet Peder Bager), Møllevej 8. /Ole Stræde Dalgaard

Karin Pilgaard, Skjern. I barndomstiden Finderupvej 16, Herborg

Niels Kvist Vissing og undertegnede har hver især lavet vores skriv om vores barndomstid. Tænkte at det jo også kunne være sjovt at få skriv fra Karin Pilgaard (datter af Marie og Sigfred Pedersen) om hvordan hun oplevede det som barn i Herborg, og Karin der er født i 1954, gik to klasser over Niels og en klasse over undertegnede i Herborg skole.

Henning, lillebror, blev født på Karins 1-års fødselsdag - sikke en gave at få. De kom til at gå i klasse sammen, hvor Henning startede som 6-årig og Karin som 7-årig i Herborg Skole. De fik fru Jensen til klasselærer og de syntes begge, at hun var fantastisk skøn, dygtig og sød, men også bestemt.

Mange år senere, da Karin rejste som frivillig på ferie med ældre og handicappede, mødtes fru Jensen og Karin igen. Alle deltagere og hjælpere var på gåtur, for at få en lille formiddags forfriskning, og pludselig kunne Karin høre en velkendt stemme. Dejligt gensyn!

Karin har 4 søskende, og det er storesøster Jytte Hansen, der bor i Herborg, lillebror Henning der døde i 1999, Mikael der bor i Herning, og Bente der bor i Ringkøbing.

Hvad gik barndomstiden i Herborg med uden for skoletid

Karin og en skoleveninde Dorte Jespersen skulle på drengebesøg på en gård. Den dag var det Karins tur til at passe hendes lillebror Mikael efter skoletid. Han kom i barnevognen, og de trillede af sted. Tiden løb fra dem og tiden nærmede sig kl. 18, hvor familien spiste aftensmad. De løb med barnevognen, som væltede og Mik (kalder jeg ham stadig, selvom han ikke er så vild med det 😊) trillede ud. Han og de andre blev forskrækkede, men der skete ham heldigvis ikke noget. Karin fik dog en gang skæld ud!

I de små klasser var Karin en del sammen med en veninde fra deres nabolag (Margit Dahl Pedersen). Hun og hende søster Inge Merete var så smadder heldige at have et legekøkken med sprit tabletter til opvarmning. Der stegte de på en pande små franskbrødstern i margarine. Det smagte himmelsk. Karin kan stadig fornemme smagen og duften.

Karins mormor fra Holstebro var ofte på ferie hos Karin. Så stoppede hun strømper og lappede tøj, og lærte børnene gode manerer, at sidde ordentlig på stolen, rette ryggen og absolut ikke bande!! Og noget helt specielt og rart ved at mormor var på besøg var, at Henning og Karin så fik aftenkaffe på trappen op til loftet, hvor de havde deres værelser. Mormor listede lige ud med lidt til dem.

Som oftest var Karins morbror Lars også med. Han var udviklingshæmmet og boede på institution. Han gik tur med familiens hund Fido og havde en passion for Dannebrog. Kendte alle i byen og på mærkedage, bad folk ham ofte om at hejse flaget for dem. Han var meget stolt, og Karins mormor og mor var taknemmelige for, at folk accepterede ham.

Når Lars var hos dem, inviterede Karins familie nogle gange Maren, Tage og Karl Erik fra Skolevej 12 til kaffe. Hyggeligt 😊

Grisekartofler

Når landmænd i Herborg skulle have kartofler kogt til deres grise, foregik det i en stor beholder på Mejeriet. Karin ved ikke om beholderen blev brugt til andet? Det mener undertegnede ikke, at de 2 beholdere gjorde.

Der var stor stimlen sammen af alle de børn, der kunne lide kartofler. Karin oplyser, at de nød det og sad på trappen til mejeribestyrer Holger Dalgaards trappe, og spiste og spiste (eller Karin gjorde ihvertfald 😊 oplyser Karin).

Broderen Henning

Lillebror Henning havde i ferierne besøg af fætter Marinus fra Holstebro, og de lavede drengestreger.

Mekaniker Poul Vittrup havde sit værksted og Benzintank ved siden af Marie og Sigfred Pedersens hus og privaten på den anden side af vejen. Når Poul var gået over i huset morede Henning og Marinus sig med at trykke på ringeklokken ved tanken, og så løb de, og de gemte sig. Når det var sket nogle gange, ringede Poul på hos Hennings forældre, og klagede sin nød til forældrene Marie og Sigfred. Poul mente ham den lille hvidhårede fra Holstebro, at han satte griller i hovedet på Henning 😊

FIGUR 114: FRA VENSTRE SØSTER JYTTE, KARIN SELV, BROR HENNING, BROR MICHAEL OG DEN LILLE SØSTER BENTE

Karins voksenliv

Karin har det meste af sit arbejdsliv været sygehjælper på Tarm Sygehus. Derefter har hun passet demente. Hun er gift med Jens. Hun har to børn. Datteren Sidse som bor med mand og barn på Vesterbro. Sønnen Casper bor også på Vesterbro.

Før Karin blev uddannet, arbejdede hun på plejehjem, og boede stadig hjemme.

Hun var så heldig at få kørelejlighed med Maja Madsen (hustru til Hartvig Madsen i Vester Herborg), som gjorde rent på Tarm sygehus. Husker at hun ofte havde smukke blomster med fra haven, til stor glæde for patienter og personale 🌸

Har også nogle gange haft kørelejlighed med Viggo Madsen (kaldet Viggo Slagter), som hjalp i sin datter og svigersøns slagterbutik i Skjern.

Karin har været i huset hos Anna og Viggo Madsen i et år. Hjalp lidt her og der med rengøring. Skrællede spandevise af kartofler, når der var fest i forsamlingshuset, hvor Anna var kokekone. Har stadig håndskrevet anbefaling, som Viggo skrev. God og lærerig tid.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med Karin Pilgaard, den 11. juni 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Irene Nielsen, Finderupvej 18, Herborg

Irene er født i Nordslesvig i 1930, og hun kom som 19-årig til Danmark. Hun blev gift med Peter Christian Gråkjær Nielsen i 1950. Peder er barnefødt i 1919 i Herborg. De fik sammen datteren Merete, der bor i Aarhus.

Bopæl gennem tiden i Herborg

I starten boede Irene og P.C. (som vi kaldte ham i daglig tale) i lejlighed ovenpå købmand Knudsen på Genforeningsvej, og derefter i lejlighed på adressen Finderupvej 10, Herborg inden de købte P.C.'s fars hus på Finderupvej 18.

Beskæftigelse gennem årene

Irene arbejdede som "pige i huset" hos Ingrid og Jens Jensen på Enggåardsvej 2, Herborg, og herefter som køkkenassistent i næsten 25 år på de gamles hjem i Videbæk.

P.C. var inde som soldat i Sønderborg den 9. april 1940, da tyskerne besatte Danmark. Kresten Jensen fra Skolevej 7 var ligeledes inde som soldat i Sønderborg på samme tidspunkt. Kresten Jensen er far til Niels Kvist Vissing, der også er med til at lave det, vi skriver om vores barndomstid i Herborg.

P.C. arbejdede som chauffør i Fiskbæk på Klinkefabrikken, herefter som maskinarbejder på et maskinværksted i Herning, og inden han gik på efterløn, arbejdede han et par år på Høng Mejeri i Nr. Vium.

FIGUR 115: IRENE NIELSEN SOM 89-ÅRIG

Fritidsinteresser

Irene spillede i fritiden whist med bl.a. Dagmar Jørgensen fra Finderupvej 3, Agnes Andersen fra Genforeningsvej, Ninna Nybo fra Genforeningsvej, Nora Jensen fra Skolevej, Henry og Mary Bach fra Skolevej, Ester Krogsgaard fra Genvej og senere skolevej og Ingeborg Dalgaard fra Finderupvej. Irene gik til andespil i forsamlingshuset ved skolen, og hun fulgtes som regel med Nora Jensen fra Skolevej 7. Hun gik også til almue maling, tegning, træskæring, syning og både Irene og P.C. gik til smykkelavning/stenslibning.

Irene gik til engelsk og P.C. til tysk.

P.C. gik meget på jagt.

Han havde stor interesse i sine chinchillaer (gnavere), og han lavede meget i metal i sit værksted i form af lamper, vejrhane osv.

Irene er nu 93 år, og er på plejehjem i Mårslet ved Aarhus.

Peder Christian Gråkjær Nielsen er født 28. juli 1919 og døde i februar 2000 (79 år).

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview 4. august 2023 med datteren Merete, der har egen speciallægepraksis i Reumatologi (gigtsygdomme og idrætsskader) i Speciallægenes hus i Aarhus.
/Ole Stræde Dalgaard

Mads Vesterby Andersen, Genforeningsvej 6, Herborg

Mads var søn af Kirstine og Anders Andersen, der blandt andet har boet på det, der nu hedder Skolevej 7, Herborg. Mads havde 3 søskende, og det var Tinne, Janne og Poul.

Hustruen Agnes er datter af Mads Madsen og ægtefælle hvis navn ikke huskes, og hun er født i Skarrild Krat, hvor hendes forældre havde et lille husmandssted. Hun gik også i skole der. Hun havde 6 søskende, og det var Stinne, Niels, Kristian, Martin, Harry og Mary. Faderen var også mælkekusk.

Børn

Agnes og Mads fik 5 børn, Arne, Anny, Viggo, Ingrid og Tove. Tove lever stadig, og bor i Egtved, og Ingrid lever stadig, og bor i Vejen. De 3 andre søskende er døde.

Arne og hustru fik 3 børn, Lone, Jørgen og Per.

Anny fik 3 børn, Lilian, Carsten og Conny.

Viggo og hustru fik 2 børn, Johanne og Jette.

Ingrid har 4 børn, Jytte, Ole, Henrik og Tine.

Tove har ingen børn.

FIGUR 116: MADS MED BØRNEBØRNENE

Beskæftigelse

Mads var uddannet som grovsmed (ved ikke hvor han fik uddannelsen). Han var smed på Clasonsborg ved Skarrild, hvor sønnen Arne er født. Købte herefter cykelforretning i Arnborg, hvor de boede. Anny og Viggo er født der.

Efterfølgende flyttede familien til Fiskbæk, hvor Mads arbejdede i 40 år som smed på Fiskbæk Briketfabrik, og han var formand i brunkulslejerne.

Agnes var tidligt ude at tjene. Hun hakkede roer, gjorde gæs og ænder klar op til jul. Hjalp til i forsamlingshuset, når slagteren holdt fest der for andre.

Flytning til Herborg

I 1947 flyttede de til Genforeningsvej 6 i Herborg, hvor de selv byggede huset. Datter Ingrid og barnebarn Lone oplyser, at de selv byggede huset, og da det var lige efter krigen, måtte man kun bygge, hvis man havde materialer til det. Agnes rensede murstenene fra huset i Risdal (Fiskbæk) for cement og ligeså i forhold til tagstenene.

Efter arbejdstid på Briketfabrik lavede Mads cykler og knallerter, og de unge mennesker elskede at komme hos Mads.

FIGUR 117: AGNES OG MADSEN

Fritidsinteresser

At lave cykler og knallerter var Mads store hobby (undertegnede og Niels Kvist Vissing) har mange gange fået lavet knallert hos Mads). Kortspil var også hans store lidenskab.

Agnes hobby var kortspil, og hun var altid med på et slag kort. Hun var også med i kortklubber. Hun var også meget flittig ved sin symaskine. Her syede hun tøfler, som hun solgte af til private. Gik på et tidspunkt til læderarbejde, og Agnes har tillige broderet meget.

Der blev altid spillet kort, når der var familie komsammen.

Ture på motorcykel

Datteren Ingrid fortæller, at det var et særsyn, når hun og hendes søskende skulle på tur med deres forældre Mads og Agnes. Det foregik på motorcykel, og Agnes havde en Nimbus, hvor en af drengene sad bagpå. Mads havde en Harley Davidson med sidevogn. I sidevognen sad de 3 piger og den anden dreng sad bagpå.

Mads døde i 1979 og blev 72 år. Agnes døde i 1987 og blev 75 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview den 22. juli 2023 med Agnes og Mads barnebarn Lone Jørgensen, der bor i Vejen og Agnes og Mads datter Ingrid Vesterby Mikkelsen, der ligeledes bor i Vejen.

Holger S. Carlsen og Maren Kirstine Gahner Carlsen, Sæddingvej 39, Herborg

Holger Carlsen og hustruen Maren drev et lille landbrug på Sæddingvej 39 i Herborg, hvor Holger også var vokset op. Holger havde en søster og to brødre, og Maren der stammede fra Sædding, havde en søster og en bror.

Maren var efter folkeskolen på efterskole i Nr. Nissum.

Beskæftigelse

Holger kunne lave alt mulig, og han var god til at hjælpe naboerne.

Ud over landbruget var Holger hjemmeslagter, hvor han tog rundt på de forskellige gårde, hvor han slagtede grise. Han arbejdede en overgang som chauffør for Laurits Jørgensen, Herborg.

Man siger om Holger, at han var hjemmets mand.

Maren var også aktiv udenfor hjemmet, og det oplyses, at hun var en habil maler. Hun også var god til at tapetsere.

Hun underviste i Husholdningsforeningen en tid, og var kogekone rundt omkring.

Om sommeren kørte hun rundt på hendes lille knallert og hakkede roer.

Ophør af hjemmeslagtning

Hvilket årstal Holger ophørte med hjemmeslagtningen vides ikke bestemt, men anslås at have været sidst i halvfjerdsere.

FIGUR 118: EJENDOMMEN HVOR HOLGER OG MAREN BOEDE FOR MANGE ÅR SIDEN

Flytning til Videbæk

Holger og Maren købte et hus på Nørre alle i Videbæk i nærheden af Videbæk Maskinfabrik.

Holger S. Carlsen døde i 1988 og han blev 66 år. Maren Kirstine Gahner Carlsen døde i 2020 og hun blev 94 år. De er begge begravet på Videbæk Kirkegård.

Ovennævnte oplysninger i juli 2023 er blandt andet fra Mie Ladekjær, Videbæk, der tidligere boede i Herborg fra 1960-1967, hvorefter hun og ægtefællen Vagn Ladekjær flyttede til Fiskbæk, hvor de overtog Vagns fødehjem, inden de flyttede til Videbæk. Åge Videbæk fra Herborg har også bidraget med oplysninger om Maren og Holger Carlsen.

/Ole Stræde Dalgaard

Inga og Niels Korsholm

På Skolevej 11 – lige midt i det vi kaldte Cementbyen – boede Inga og Niels Korsholm.

Inga var født i Dejbjerg den 5. marts 1931 og var datter af Laura og Frederik Dam. De boede lige ved siden af Bundsbæk Mølle – og hun er vokset op sammen med ”Rakkerne ved siden af Bundsbæk Mølle.”

Hun havde hele 9 søskende, og de kunne endda have været flere da et par var dødfødte og en der døde i barselssengen.

Niels var født i Herborg den 8. august 1933, og var søn af Anne og Jacob Korsholm. Niels havde også en lillesøster.

Inga og Niels Korsholm blev gift på Videbæk Rådhus i 1956.

FIGUR 119: INGA OG NIELS KORSHOLM

Børnene

Inga og Niels fik 4 børn – Anna der er født den 13. oktober 1956, Jens Jakob der er født den 15. oktober 1957, Niels født den 24. april 1959 og endelig Karin født den 3. september 1960.

Anna fik en uddannelse efter den gamle hjemmeuddannelse – og den udvidede hun med kurser, så hun har kunnet arbejde som omsorgs- pædagog- og social og sundhedshjælper, hvilket hun har gjort indtil hun kunne gå på pension.

De tre andre børn fik ingen uddannelser.

Anna gik ud af 3. real og derefter var hun ”ung pige” i huset i Astrup. Derefter boede Anna et par steder i Skjern inden hun flyttede til Fyn – Munkebo – hvor hun boede i 3 år. En tur til Lolland er det også blevet til og efter Lolland havde Anna et par fantastiske år i Odense inden turen igen gik hjem til Skjern i 1987. Der fik hun straks arbejde hos Gaab/Velux i Skjern. Der var hun i knap 25 år hvoraf hun i 9 år stod for madlavning til personalet. Resten af tiden var Anna i elproduktionen. I 17 år var Anna også AMRér i virksomheden. Derefter kom Anna til at arbejde i Videbæk fra 2014, og det arbejde var med multihandicappede på en institution, og det arbejde har Anna haft til nu. I dag bor Anna i Stauning hvor hun og manden nyder livet. Anna blev skilt i 1987 fra børnenes far – og den nuværende mand – som er fra Sæby – blev hun gift med i 1995.

Jens Jakob bor i Skjern, og han har fået 4 børn. Den førstefødte var desværre multihandicappet og døde i en alder af 42 år. Det yngste barn – en datter – er født i 2016, altså da Jens Jakob var 59 år.

Niels bor i Videbæk – og han har fået 3 piger samt en bonusdatter.
Karin fik 2 børn – men Karin blev desværre syg af Parkinson og hun døde allerede i 2013.

FIGUR 120: FRA VENSTRE JENS JAKOB, ANNA, KARIN OG NIELS - FORAN MOR INGA – FRA 1991

Adresser

Inga og Niels boede flere forskellige steder inden de fast slog sig ned på Skolevej i Herborg.

Da Anna blev født boede de i Videbæk. Derefter boede de ovenover købmand Knudsen i Herborg – en periode boede de også hos Niels' forældre ovenover Forsamlingshuset ved Herborg skole. Derefter var adressen det som i folkemunde blev kaldt "Grønlænderhuset" på Møllevvej i Herborg. Da Jens Jakob blev født var adressen på Sjælland – Niels er født i Kibæk hos en søster til Inga. Der boede Inga nemlig da Niels i den periode arbejdede på Grønland. Derefter var adressen i Barde, hvor Karin blev født.

Siden 1962 hed adressen så Skolevej 11, hvor familien boede gennem mange år.

FIGUR 121: NIELS, ANNA, KARIN OG JENS JAKOB FRA 1960'ERNE

Arbejdslivet

Inga var hjemmegående husmor medens børnene var små. Derefter arbejdede hun med rengøring på Herborg skole og samtidig hjalp hun til fester i forsamlingshuset som slagteren stod for. Hendes mor var i øvrigt kokekone i Forsamlingshuset. Jeg – Niels Kvist – kan i øvrigt også fortælle, at Inga hjalp med madlavning og servering til min konfirmation i 1970.

Inga fik også arbejde på mejeriet i Nr. Vium – Høng – og der arbejdede hun indtil hun som 60 årig holdt med arbejdslivet.

Niels var uddannet tømrer – og han havde forskellige arbejdssteder. Han var bl.a. på Grønland i en del år hvor han arbejdede som tømrer i Godthåb.

Efter han kom hjem fra Grønland, arbejdede han på Herborg Kirkegård, hvor hans far var graver og, kirketjener gennem rigtig mange år.

Niels fik også ansættelse som post ved Herborg Posthus – og han kørte på landet. Desværre blev han sygemeldt de sidste år han levede da han blev ramt af flere blodpropper.

FIGUR 122: NIELS KORSHOLM VED SIN 60-ÅRS FØDSELSDAG

Skilt

Inga og Niels blev skilt i 1986, og Niels fortsatte med at bo på Skolevej i Herborg. Kort tid efter skilsmissen flyttede en kvinde, som hed Bitten, ind hos Niels og de boede sammen til han døde den 1. marts 1994.

Inga flyttede til Videbæk hvor hun boede på Bøgelundsvej. Hun boede dog også en tid i en ejendom lidt uden for Tarm i en by der hedder Foersum.

Medens hun boede i Foersum havde hun en utrolig masse forskellige dyr – og det var et sandt paradis for hendes børnebørn der elskede at besøge hende der.

Men Inga flyttede tilbage til Bøgelundsvej – og der boede hun indtil hun i 2016 kom på Spjald Plejehjem. Inga boede så på plejehjemmet til sin død den 2. februar 2020.

FIGUR 123: INGA KORSHOLM

Brand

Jeg kan huske, at der engang kom flere brandbiler til Herborg. Det var på Skolevej 11 det brændte og det var fordi der var sket en kortslutning i elinstallationerne på loftet. Det var "Ejner murer" der boede lige overfor der opdagede ilden og fik slået alarm.

Anna fortæller, at de kom over i lejligheden lige overfor – og der kunne de høre hvordan folk snakkede. Blandt andet blev der sagt, at børnene var slemt forbrændte og kørt på sygehuset. Det var dog heldigvis kun fri fantasi og altså ikke rigtig.

Men branden var såmænd alvorlig nok. Da Niels åbnede loftlemmen og der kom ilt til gav det et stort brag. Det brag forfulgte Anna gennem mange år.

Skyderi

En anden dramatisk episode skete også i huset på Skolevej 11. Engang syntes Niels at alt var træls. Han truede derfor Inga og sønnen Niels med en riffel. Heldigvis skød han kun ned i fodlisten. Men al det politi der var i byen var bestemt ikke hverdagskost i Herborg.

Anna kan huske, at skolebørnene i Herborg skole hang ud af vinduerne da de så betjentene komme. De tog skudsikre veste på udenfor skolen inden de kørte til Skolevej 11. Niels lå på sengen da betjentene kom, og han afleverede riflen helt frivillig og uddramatisk.

Allerede dagen efter var Niels igen hjemme efter politiet havde taget ham med.

FIGUR 124: ANNAS SKOLEBILLEDE FRA ENGANG I 1970'ERNE

Livets gang i Herborg

Jeg er kun nogle måneder ældre end Anna, men alligevel gik vi i hver vor klasse. Rigtig tit fulgtes jeg dog med Anna op ad Skolevej på vej til skole – og det var altid dejligt at være sammen med hende. Anna husker, at børnene i Herborg var rigtig gode til at lege med hinanden – og tit blev der leget ”røvere og soldater”. Sportspladsen blev også flittig benyttet af alle os børn.

Anna og jeg var også ind i mellem en tur ”ud i det blå”. Jeg havde en forholdsvis ny knallert, og den blev brugt til vore udflugter.

Husker også, at jeg havde en lærer i Videbæk som var meget interesseret i fugle – og han fik os elever til at hjælpe sig med blandt andet at finde uglegylp rundt omkring.

Jeg var så så heldig, at jeg også fik Anna med til at lede – og sammen har vi flere gange været i skoven for at lede efter uglegylp...

Anna husker den gang skorstenen på mejeriet blev sprængt i stykker, og i det hele taget husker hun mange ting fra vor barndomsby Herborg. Hun tænker også på, at der i Herborg faktisk var en del mennesker, som blev kaldt for andet end det de rent faktisk var døbt.

F.eks. blev min far altid kaldt ”Kræ Jan”, selvom han var døbt Kresten.

Ejnar Sigvald Poulsen, Genforeningsvej 13, Herborg

Ejnar er født i 1906 Herborg, og var søn af Kirsten og Poul Poulsen. Faderen kom hjem fra USA i 1893 eller 1894, og i 1894 købte og drev de gården på Birkmosevej 1, som Ejnars lillebror Holger og senere Holgers søn Georg Poulsen senere drev. Ejnar havde 10 søskende, og det var Søren, Richard, Knud, Arne, Holger, Asker, Anne, Sigrid, Katrine og Thora.

Mette er født i 1909 i Herborg, og hun var datter af Niels og Margrethe Hamborg Jensen i Vester Herborg. Mette havde 2 søskende, og det var Kristen Hamborg Jensen (gårdejer og sognefoged i Herborg op gennem tresserne) og Jenny. Jenny døde som ung.

Mette og Ejnar blev gift i 1934.

Børn

Mette og Ejnar fik 5 børn, og det er Niels, Jenny, tvillingerne Oluf og Søren samt Poul. Søren døde i 2013. De øvrige søskende bor alle i lokalområdet.

Skolegang og beskæftigelser gennem årene.

Ejnar og Mette gik begge 7 år i Herborg Skole.

Ejnar var elev på Asmindkloster Landbrugsskole. Han var på Rødding Højskole og Snoghøj Gymnastik Højskole, hvor han tog lederuddannelse i kvindegymnastik, hvor det var noget helt nyt, at mænd kunne lede pigegymnastik.

Han tjente på forskellige gårde, både i Vestjylland og Østjylland, samt arbejdede hjemme på fødegården på grund af faderens sygdom.

Mette var elev på Danabo Højskole og tjente som ung i København på Frederiksberg. Hun tjente også i Skårup ved Hanning, og arbejdede hjemme ved forældrene Niels og Margrethe Hamborg Jensen i Vester Herborg.

I 1934 - samme år som Ejnar og Mette blev gift, købte de gården (Bakkegården), Birkmosevej 15, Herborg, og den drev de til 1968, hvor de flyttede til byen i Herborg.

Mælkekusk

Ejnar var mælkekusk og havde 2 ruter til Herborg Mejeri. Han var mælkekusk fra 1956, hvor sønnen Niels var hjemme på gården, og Ejnar kørte mælk til Herborg Mejeri indtil mejeriet lukkede 1. oktober 1968. I de sidste år kørte tvillingerne Oluf og Søren oftest mælkeruterne i weekenderne.

Første rute var Thorvald Birkmose, Jens Søndergaard Birkmose, Alfred Birkmose, Hans Peder Jensen, Holger Poulsen, Thorvald Eriksen og Jens Chr. Jensen.

Anden rute var Aksel Hansen, Peder og Stine Gråkjær (senere Poul Gråkjær), egen gård, Laurids Andersen, Thomas Larsen, Chr. Søndergaard, Hans Pedersen og Strandbygaard Jespersen.

Når de kørte hjem fra mejeriet, havde de ofte noget med på tilbagevejen til leverandørerne, og det kunne være brød fra brødsalget, ting fra smeden, varer fra foderstof, brugs og købmænd.

FIGUR 125: BILLEDE FRA CA. 1938 MED EJNAR POULSEN TIL HØJRE, SØNNEN NIELS PÅ HESTEN, KARLEN HOLGER HANSEN OG PIGEN GRETE DER SENERE BLEV GIFT MED HANS NIELSEN, VIDEBÆK

Uldkræmmer

Ejnar og Mette solgte gården i 1968, og flyttede til Genforeningsvej i Herborg i 1969. Det var børnene der byggede huset.

Ejnar elskede at snakke med folk, og han begyndte derfor som uldkræmmer, hvor han kørte rundt i lokalområdet med en radius på 25-30 km og solgte tøj. Tøjet købte han på fabrikker i Ikast. Ejnar blev ved med at være uldkræmmer op i en høj alder.

Bestyrelse

Ejnar kom i bestyrelsen for Herborg Mejeri i 1962. Det var det år hvor undertegnede far Holger Dalgaard blev mejeribestyrer efter mejeribestyrer Sofus Søndergaards pludselige død i januar 1962.

Fritidsinteresser

Ejnar var i mange år ivrig gymnast, og havde som ovenfor nævnt en lederuddannelse i kvindegymnastik. Et slag kort i form af whist yndede Ejnar, og han har spillet meget whist med undertegnede far, Svend Aage Bendtsen og Kristian Pedersen samt med mange andre.

Dans dyrkede Mette og Ejnar også.

Mette fotograferede meget som ung, og ellers var det husholdningen, og gården hun brugte tiden på.

Sjove historier

I de sidste år mejeriet havde åbent hjalp jeg nogle gange Ejnar med at læsse mælkespande af og på vognen, når jeg havde fri fra skole. Ejnar var rar at hjælpe, da man altid fik en pose bolsjer af ham.

Ejnar, min far og andre spillede ind imellem whist om aftenen hjemme i stuen hos undertegnede, og jeg så ofte på, når de spillede. Når Ejnar skulle på toilet, så bad han mig om at spille hans kort. Vandt jeg så spillet med makker, så gav Ejnar mig de penge, vi vandt i spillet. Tabte vi spillet, så betalte Ejnar (det er noget man husker).

Ejnar Sigvald Poulsen døde i 1993 og blev 87 år.

Mette Kathrine Poulsen døde i 2002 og blev 92 år.

Ovennævnte er ud fra interview med Ejnar og Mettes søn Oluf Poulsen, den 24. juli 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Nora og Kresten Jensen, Skolevej 7

På skolevej 7 boede mine – Niels – forældre. Min mor hed egentlig Eleonora, men er aldrig blevet kaldt andet end Nora. Hun var født på Mors, Ejerslev, i 1925 og min far, Kresten, var født i Nr. Vium i 1917.

Mor

De var 8 børn i min mors barndomshjem i Ejerslev, så der var munde nok at mætte for mine bedsteforældre. Min bedstefar arbejdede på Molerværket, og min bedstemor var hjemmegående husmor. Efter konfirmationen kom Nora ud at tjene – og hun havde forskellige arbejdsgivere inden hun tog til Fyn hvor hun i Fåborg fik arbejde på et hotel som husassistent.

Far

I min fars barndomshjem var de 6 børn, og hjemmet var et husmandssted i Nr. Vium. Også min far kom efter skolen ud at tjene ved forskellige landmænd.

Da far blev 18 år tog han til Sønderjylland, hvor han var karl på forskellige gårde. Hans store interesse var at arbejde med heste, og han købte og solgte selv heste i den periode.

Da 2. Verdenskrig kom til Danmark i april 1940, ja da var far indkaldt som soldat, og han lå ved kasernen i Sønderborg.

Ægteskab

Efter krigen mødtes mor og far – og sød musik opstod. Den 23. juli 1950 blev de så gift i kirken i Ejerslev og umiddelbart derefter flyttede de til Herborg.

I 1956 flyttede de til Skolevej 7 hvor de boede til deres alt for tidlige død i 1986.

Så Skolevej 7 blev mit barndom- og ungdomshjem.

FIGUR 126: NORA OG KRESTEN JENSEN

Børn

Nora og Kresten fik kun et barn – nemlig mig Niels, som er født i 1956.

Huset på Skolevej 7

De første år Nora og Kresten boede på Skolevej 7, boede de til leje. Huset var ejet af Laust Holm og han havde udover at leje til Nora og Kresten også udlejet dele af huset til Ellen Pedersen og Stinne Iversen. Huset var nemlig inddelt i tre lejligheder – den største, som Nora og Kresten boede i var længen ud mod vejen – lejligheden til højre var udlejet til Stinne Iversen og Ellen Pedersen havde så den mindste lejlighed, som lå mellem de to andre.

Huset var bygget i 1916 og vistnok det ældste hus i Herborg. Niels Halkjær havde engang en købmandsforretning i denne bygning.

I midt tresserne kom det Nora og Kresten for øre, at der var nogle der ønskede at købe huset af Laust og de ville så bo der hvor Nora og Kresten boede.

Så fik Kresten travlt – og han kontaktede Laust som meget gerne ville sælge huset til Nora og Kresten. Så for den fyrstelige sum af kr. 25.000 blev Nora og Kresten ejere af Skolevej 7.

Med købet af huset blev Nora og Kresten så også udlejere da både Ellen Pedersen og Stinne Iversen fortsatte deres lejemål.

Da Ellen fraflyttede lejligheden blev den sammenlagt med Nora og Krestens. Det betød bl.a., at jeg, Niels, fik et stort værelse i stedet for det lille jeg havde haft ved siden af soveværelset.

FIGUR 127: SKOLEVEJ 7 CA. 1965

FIGUR 128: SKOLEVEJ 7 CA. 1975

Arbejde

Kresten fik arbejde på Fiskbæk Briketfabrik – og der var han i en del år. Han var arbejdsmand på fabrikken, men efter nogle år tog Kresten en kedelpassereksamen i Esbjerg – og de næste år arbejdede han som kedelpasser.

Sidst i 1960'erne kom han til Kondenseringsfabrikken i Videbæk – det senere Arinco – og det var også som kedelpasser, han arbejdede der.

Det var også et arbejde hvor han arbejdede i treholdsskift, og det var også med arbejde både lørdage og søndage.

Kresten var glad for arbejdet og for kollegaerne og arbejdede der, indtil helbredet svigtede i 1985, hvor han gik på pension.

Nora var i mange år hjemmegående og sørgede for hus og til dels også have. Men i slutningen af 1960'erne begyndte hun så småt at hjælpe til forskellige steder. Blandt andet hjalp hun på posthuset omkring december hvor der var en masse at lave. Hun hjalp også af og til i Brødudsalget på Møllevej, og endelig var hun privat hjemmehjælper hos naboen Kristian Hansen.

Senere blev hun "rigtig" hjemmehjælper og arbejdede i en del år i Videbæk kommune som sådan.

FIGUR 129: NORA OG KRESTEN JENSEN

Gæstebud

I alle årene var der rigtig mange gæster på Skolevej 7. Nora og Kresten var meget glade for at få besøg, og da de jo begge havde en del søskende, var der ved højtiderne som regel besøg af familie.

Da Nora og Kresten ikke havde bil kom deres søskende som regel til Herborg og det var mest i ferier og mærkedage, at de selv tog på besøg hos deres søskende.

Nora og Kresten kom også meget sammen med mennesker der boede i Herborg – og derfor var der ofte "kaffebord" i hjemmet på Skolevej.

1986

Nora blev juleaften 1985 desværre ramt af en blodprop som hun aldrig rigtig kom sig over – og den 4. februar 1986 døde hun kun 60 år gammel.

Det var et hårdt slag for Kresten der på dagen hvor Nora døde netop var blevet opereret for kræft. Den kræft kom han sig aldrig over, og den 22. december 1986 døde han.

Frederik Richard Nielsen, boede på Genforeningsvej 2, Herborg

Frederik Nielsen, der blev kaldt Frederik Didrik, var født i Herborg den 14. november 1903. Han var gift først med BIRTHA, der døde som 26-årig, og siden blev han gift med Lis, der i forvejen havde børnene Berit og Bent, og de blev skilt, hvorefter Lis og børnene rejste fra Herborg. Frederik havde en del søskende, og jeg husker, at hans brors søn Peder Nielsen boede ude i Risdal.

Frederiks forældre var husmand Niels Jakob Nielsen og hustru Jakobine Andrea født Jensen, og han er født i Vester Herborg.

Frederiks søskende var Niels Didrik, Ane, Jakob, Lars Chr., Jens Jakob, Birthe Marie, Marie Kirstine, Niels Jakob og Adolf. Frederik var nummer 9 i søskendeflokken.

Frederik blev af mange kaldt Frederik Didrik selv om han ikke havde navnet Didrik i modsætning til hans storebror Niels Didrik

Frederik gik i Herborg skole, og gik blandt andet i klasse med Harald Pedersen (kaldet Harald Vejmand) fra Skolevej 8.

Beskæftigelser

Arbejdsomt fortalte Frederik mig ofte om hans arbejde som landbrugsmedhjælper på Lønborggård samt på et landbrug i Lunderskov. Han var også på andre gårde.

Han arbejdede mange år på Fiskbæk Briketfabrik, og Frederik der var en mester i at fortælle, fortalte mig flere gange om, at han og store Niels Madsen fik vognene som de skulle læsse sidst, men de formåede at have vognene læsset først, så Frederik der ikke var så stor, har virkelig slidt hårdt.

Frederik var også på Grønland omkring 1960 i sommerhalvåret, og han fortalte om rigtig mange oplevelser derfra, og husker at jeg fik en sølv-dollar af ham, da han kom hjem. Min storesøster fik en bog om Grønland af Frederik i konfirmationsgave.

FIGUR 130: HUSET PÅ GENFORENINGSVEJ HVOR FREDERIK BOEDE

Fritidsinteresser

Frederiks store fritidsinteresser var jagt, fiskeri og at læse bøger.

Jagtkammerater havde Frederik mange af, og de kom ofte på besøg hos Frederik. Jeg besøgte selv Frederik hyppigt, og nød at høre, når de hver især fortalte om, hvad de havde oplevet og skudt.

Fiskeri sammen med Frederik har min storebror, min far og jeg gjort masser af gange sammen med Frederik.

De ture jeg selv husker sammen med Frederik var turene til Skjern å, hvor jeg de første gange sad bag på hans knallert, senere var jeg på slæb, hvor han kørte på knallert og jeg selv på cykel, og de sidste mange år i

bil med min storebror og senere min far, da han gik på efterløn, hvor min far så kunne betale tilbage på alt det, Frederik havde gjort for min storebror og jeg. Frederik tattede i sommermånederne ål sammen med min far og storebror, og så spiste vi fangsten efterfølgende.

Har også fisket sammen med Frederik en del gange i Herborg bæk, og det passede ham også godt, når jeg nogen gange kom med pæne bækørreder til ham, som jeg havde fanget. Rækker Mølle og i en å mellem Hanning og Skjern som jeg ikke husker navnet på, prøvede vi også af.

Bøger læste Frederik en del af og især af forfatteren Lars Nielsen.

Sjove historier

Et utal af gode historier har jeg og andre af Frederiks gæster fået gennem årene.

Jagthistorie

Frederik havde ikke hund i den tid jeg kan huske. Han havde haft det tidligere. Han havde et stykke jord i Vester Herborg omme i nærheden af Kristian Kragemose, hvor der var lidt skov samt Herborg bæk, som han drev jagt på. Vi sad altid helt stille, og vi havde den aftale, at hvis han skød af og vi kunne se, at Frederik ramte, så skulle jeg finde vildtet. Jeg kan ikke mindes, at han skød forbi.

Jeg oplevede nogle gange, at han skød skovduer, som jeg også fandt. En gang jeg var med ham på jagt, kom der en hare hoppende hen mod os, og den var meget tæt på os. Frederik kunne så nem som ingenting have skudt haren, men valgte i stedet for at skyde den at sige en bestemt lyd, og så fes haren bare af sted. Det var et stort øjeblik for mig at se, at haren fik lov til at sprinte væk uden at blive skudt.

Salonriffel fra Grønland

Frederik havde en utrolig flot salonriffel med hjem fra Grønland, og det var en Browning, kaliber 22. Da Frederik døde fik Frederiks brors barnebarn Mogens denne riffel, og jeg har taget billede af Mogens og riffel.

FIGUR 131: MOGENS NIELSEN MED RIFLEN FRA GRØNLAND

Børstehandleren

Der kom en børstehandler på besøg hos Frederik, mens min storebror og jeg var på besøg. Børstehandleren ville sælge børster til Frederik, hvor Frederik gav udtryk for, at han ikke på dagen manglede børster. Børstehandleren blev ved med at presse Frederik, og det blev på et tidspunkt for meget for Frederik (der ikke var ret stor), som resolut tog i kravetøjet på børstehandleren og smed ham ud, og der lå efterfølgende flere børster omkring blommetræet, der stod uden for Frederiks køkkenvindue.

Husskader - stuevinduet

Frederiks yndlingsfugl var helt klart solsorten. Husskaden var han ikke glad for, og nogen gange lukkede han vinduet op i stuen, og skød skaden ned fra daværende træer over for stuevinduet.

Regnspove

Var vi på jagt, hvor Frederik kunne se, at der lidt langt ude kom regnspove, så prøvede han at fløjte ligesom dem, og det lykkedes ham flere gange, at få dem til at ændre kurs uden, at han fik skudt nogen af dem.

Røde pølser

Hans Hansen (søn af murermester Ejnar Hansen, Skolevej 12) kom på besøg hos Frederik. Hans var nok mindst 10 år ældre end jeg. Vi fik lidt at spise, det vil sige, at jeg fik meget at spise. Vi kom til at drøfte røde pølser, og jeg mente jo godt, at jeg kunne spise mange pølser. Aftalen mellem Hans og jeg blev, at hvis jeg kunne spise 20 pølser, så ville han betale dem, og hvis jeg ikke kunne, så skulle jeg selv betale.

Jeg slog i hvert fald større brød op end jeg kunne bage, da jeg måtte indse, at jeg ikke kunne spise flere, da jeg havde spist 14. Hans og Frederik morede sig kostelig over min spisen, og rare Hans nænnede ikke, at jeg skulle betale. Jeg har nok har været omkring konfirmationsalderen.

Frederik Richard Nielsen døde i 1977 og han blev 73 år.

Birtha Nielsen døde i 1938, og hun blev kun 26 år.

Ovennævnte er ud fra oplevelser jeg haft med Frederik Nielsen/Ole Stræde Dalgaard.

Eva og Peter Bach, Møllevej 18

På Møllevej 18 boede Eva og Peter Bach.

Eva var født i Vejle i 1927, og Peter var født i Salling i 1915.

Eva var ud af en børneflokk på hele 20 børn, og da hun var nummer 12 fik hun også mellemnavnet "Dusine" Peter havde noget færre søskende. De var nemlig kun tre søskende.

Bryllup

Eva og Peter blev gift efter krigen. Da Eva endnu ikke var fyldt 21 år skulle der et Kongebrev til før de fik lov at gifte sig.

Bopæl

Efter brylluppet boede Eva og Peter en tid i Fiskbæk inden adressen blev Møllevej i Herborg. Huset på Møllevej 18 er opført i 1954. Huset kostede den fyrstelige sum af kr. 12.000 at opføre. Huset var med kakkelovn, fastbrændsels-kogeplader og ovn. Der var ingen bad, og toilettet var udendørs. Siden kom der indendørs bad og toilet, ligesom der også kom oliefyr og gaskomfur.

FIGUR 132: EVA OG PETER BACH

Børn

Eva og Peter Bach fik 4 børn.

Kurt som blev født i 1948, Tove blev født i 1949, Torben blev født i 1956, og Jens Jakob kom i 1957.

Gennem barndommen sov alle børn i samme rum, og som Jens Jakob udtrykker det: Bad var en ugentlig begivenhed i en zinkbalje.

Tove arbejdede som centraldame, hos B&O, og senest hos Holstebro Garnspinderi. Tove døde i 2010 og ligger begravet i Holstebro.

Kurt arbejdede som tømrer, og senest var han sekretær i Snedker og Tømrer Forbundet i Skjern. Kurt døde i 2023, og er begravet i Lønborg.

Torben var gennem livet Smed, fisker og senest var han Forbundssekretær i SID. Torben døde i 2002, og han er begravet i Ringkøbing.

Jens bor i dag i Viborg, men har gennem mange år boet i Aarhus. Jens er uddannet arkitekt MAA, og han har arbejdet som IT-specialist, marketingschef og direktør.

FIGUR 133: ØVERST TORBEN OG TOVE, NEDERST JENS TV. OG KURT

Arbejdsliv

Eva Bach har gennem tiden arbejdet som husmor, rengøringsassistent og hjemmehjælper.

Peter Bach arbejdede som landbrugsmedhjælper, "brunkulsbisse", og gennem mange år teglværksarbejder.

Peter var ansat på Trøstrup Teglværk.

Fritidsinteresser

Eva var meget glad for at sy, og hun kunne også lide, at gå og arbejde i haven og så kunne hun lide at gå til banko i skolens gymnastiksal.

Læsning var også en stor del af Evas fritid, og i Herborg var det sådan, at rigtig mange fik leveret et stort antal ugeblade som så gik på skift blandt byens borgere. Derved kunne alle spare nogle penge. Politiken blev også læst om søndagen.

Peters fritidsinteresser var historie og politik ligesom også haven havde hans interesse. Også Peter fik læst Politiken om søndagen.

Politik

Som far så også børnene – politik var en stor interesse i huset på Møllevej 18. Torben var aktiv socialdemokrat gennem mange år, og han blev også formand for SID i Ringkøbing. Senere arbejdede han sig til tops i fagbevægelsen, og blev Forbundssekretær i SID fra 1996-2002.

Også Kurt havde interesse for politik, og han blev sekretær i Snedker- og Tømrerforbundet i Skjern.

Jens var lidt mere til venstre end de øvrige på Møllevej 18, og han valgte, at blive medlem af SF.

Jeg, Niels, kan huske, at der var rigtig mange i Herborg, der var imponerede over, at både Jens og Torben sendte læserbreve til avisen – og at de fik dem trykt.

Jeg, Niels, kom ofte og gerne i hjemmet, og jeg kan huske, at det altid var meget interessant at diskutere politik med både sønnerne, men også med Peter.

Jeg tror egentlig, at Peter og jeg var meget enige, men som ung var jeg en drillepind og spillede sommetider lidt "borgerlig", og det kunne godt gøre Peter vred.

Sjove ting

Når jeg spørger Jens om sjove episoder fra Herborgtiden kommer han i tanke om et vers der var flere i Herborg som brugte – det var:

- Der er de gode
- Der er de unde
- Og så er der dem fra Herborg

Jens husker også, at der i Herborg var rigtig mange mennesker der havde såkaldte "øgenavne" – som i Herborg dog blev brugt kærligt, og for at kunne identificere folk. Blandt navnene er:

Harald Vejmand (han var vejmand)

Peter Vognmand (han havde engang været vognmand)

"Buller" (en af Jens' tætte barndomsvenner og nok mere fordi, han var mere livlig end gennemsnittet)

"Fine Niels" (fordi han som landmand altid gik i bad før han hentede rundstykker om søndagen – og så havde han engang set Paven i virkeligheden)

Dres Træhus (fordi han boede i et træhus)

Maren Hyt (fordi hun boede i et hus, som hed "Hytten")

Henning Sigfred (fordi hans far hed Sigfred)

Og sådan var der mange flere der havde andre navne end dem de var døbt med i Herborg.

Hunde

Familien Bach havde i mange år en hund og de hed Vaks, Lady og Freya.

Jeg, Niels, har rigtig mange gange været med Jens ude at gå med især Lady og Freya. Det var som oftest på togskeerne hundene blev luftet.

FIGUR 134: FREYA

Fremmedarbejdere

I 1960'erne begyndte der at komme en del såkaldte fremmedarbejdere til Danmark. De kom hovedsagelig fra Tyrkiet, og nogle af dem kom også til Vestjylland. Nogle af dem fik arbejde på Trøstrup Teglværk, hvor Peter jo også arbejdede.

Hvert år afholdt Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund (det vi i dag kender som 3F) en juletræsfest/bal. Det blev holdt 2. juledag i Astrup. Et år samledes der en flok, som arbejdede på teglværket, hos Eva og Peter. Der iblandt også nogle tyrkere – og hurtig spottede Eva, at de jo var muslimer og dermed ikke spiste svinekød. Så derfor fik de serveret æg på maderne som de fik. Dengang var oksekød alt for dyrt.

Til sammenkomsten blev der også drukket både øl og snaps. Som Eva sagde: Det prøven bliver man snydt ved. Men prøver man ikke, bliver man også snydt.

Ringkøbing

Omkring 1990 valgte Eva og Peter at flytte fra Herborg til Ringkøbing.

Der boede de så resten af livet.

Peter døde i 1992 og Eva i 1996.

De ligger begge begravet på Ringkøbing Kirkegård.

Sognefoged og gårdejer Kristen Hamborg Jensen, Adelvej 3, Vester Herborg

Kristen er født 1. Maj 1915, og er søn af Niels Hamborg Jensen, der var født på Brogård i Videæk, og Kirstine Margrethe Jensen, der er født i Vorgod Præstegård som datter af Jens Dyrvig Jensen og Mette Knudsdatter. Kristen var den yngste og eneste dreng i en søskendeflok på 3. Hans 2 ældre søstre var Mette født i 1909, der senere blev gift med Ejnar Poulsen, og de drev Bakkegården på Birkmosevej i Herborg i mange år samt

Jenny der var født i 1912, og hun blev gift med Laurids Kamp, der var handelsuddannet, og han drev købmandsforretning i Vinding ved Holstebro. Jenny døde allerede i 1942.

Kristen blev i 1944 gift med Elise Solveig Merrild Nielsen, der er født i 1920, og Elise var datter af Bertha og Jens Merrild Nielsen. Elise var enebarn.

Hedegården, opvækst, skolegang, uddannelse og beskæftigelser

I 1905 tog Kristens forældre fat på opdyrkningen af 67 tønder land med påstående bygninger, 6 køer og et spand heste på Hedegården i Vester Herborg. På en af mindestenene i Kongenshus Mindepark står forældrene Niels og Kirstine Margrethes navne indgraveret.

Kristen er således opvokset på Hedegården i Vester Herborg, og han startede i Herborg skole, da han var 6½ år. Man kunne dengang i 1921 begynde til maj eller november. Skolen var 4-klaset. Det var med den "Vestjyske skoleordning" der fungerede på den måde, at første og anden klasse gik hver anden dag hele året, medens tredje og fjerde klasse om sommeren kun gik en halv dag om ugen, men om vinteren hver dag i ugens 6 søgnedage.

Han blev konfirmeret i 1929, og var derefter yngste karl hjemme, hvorefter han kom på efterskole (Askov Sløjds skole ved Vejen) i vinteren 1930-31, og det var en stor oplevelse for en vestjysk dreng. Kristen skriver i hans erindringer, at der var elever fra næsten alle egne af landet, og at der dengang endnu taltes med uforfalskede dialekter (skønt).

I vinteren 1937-38 var Kristen på Ladelund Landbrugs- og Mejeriskole, hvor de var 143 landmænd og 108 mejerister. Efter skoleopholdet fik Kristen plads på en gård i Andst ved Vejen, og han fik 750 kr. i løn for perioden april-november. Herefter rejste han hjem, og han var igen karl hjemme på gården.

Elise voksede op i Enslev på en gård (20 km fra Randers), hvor forældrene Bertha og Jens havde en gård (forældrene stammede fra henholdsvis Nøvling og Snebjerg). I 1939 hvor Kristen og Elise traf hinanden, var Elise i huset på Store Ahlegård i Vorgod. Hun var også på Danebod Højskole i 1939, og havde senere en plads i Videbæk.

Hedegården i Vester Herborg overtog Kristen og Elise ved deres giftermål i 1944. De drev gården, og havde deres virke der indtil 1986. De sidste 7 år fra 1979-86 i halvpart med sønnen Jens, som efterfølgende drev gården videre sammen med ægtefællen Ruth, og de har stadig gården her i 2023. Kristen og Elise flyttede til Dalsvinget 10 i Videbæk i 1986 i det hus som Elises far havde boet i fra 1969 til 1979 (han blev enkemand i 1958, og han havde solgt gården)

FIGUR 135: GÅRDEN SOM DEN SÅ UD INDTIL TRESSERNE - STAKLADEN SOM BRÆNDTE CA. 1962 ER MED

Kristen og Elise havde i øvrigt fremmed pige-hjælp til 1963, og sidste karl var til omkring 1965-1966 skriver Kristen Hamborg Jensen i hans erindringer om forholdene og livet på landet gennem ca. 80 år.

Børn, børnebørn og oldebørn

Elise og Kristen har 5 børn.

Niels - bor i Værløse sammen med Karen.

Birte - bor i Holstebro sammen med Karsten.

Jens - bor på fødegården i Herborg sammen med Ruth.

Inger Margrethe - bor i Videbæk sammen med Finn.

Bodil - bor i Farum sammen med Henrik.

Herudover er der 12 oldebørn pr. 4. september 2023.

FIGUR 136: GÅRDEN SOM DEN SER UD I DAG

Sognefoged

Kristen Hamborg Jensens søn Jens, der bor på fødegården, har skrevet følgende til vores skriv om hans far som sognefoged.

Kristen blev sognefoged i 1958. Hans far Niels Hamborg Jensen havde været sognefoged fra 1931 og op til 1958, og før ham var det sviger faderen Jens Dyrvig. Jeg hørte ikke så meget om det at være sognefoged.

Sognefoged i Herborg stoppede som så mange andre steder i 1970 ved Kommunalreformen bortset fra nogle øer.

Der var forskellige opgaver forbundet med at være sognefoged. Kristen Hamborg Jensen har aldrig fortalt om udpantning, men sønnen Jens har hørt om, at hans farfar i et tilfælde blev sat på den opgave at udpante. Han nåede ikke det med kørekort og bil, så vejen frem var på cykel. Hvor meget han fik udpantet ved Jens ikke, men til sidst var der tale om et klædeskab. Efter pålidelig kilde sagde personen, der skulle udpantes "Så må vi jo se om du kan have skabet med på cyklen". Mon ikke skabet fik lov at stå!

Sønnen Niels husker, at der en gang om året blev uddelt hundetegn på Afholdshotellet i Herborg. Fra skoletiden kan sønnen Jens også huske, at han havde hundetegn med i skole til andre elever hvis forældre, der havde hund. Så der må have været mere registrering af hunde dengang. Tilsigelser og stævninger kørte Kristen også ud med. At være med til sessionen, som alle 18-årige unge mænd skulle igennem, var også en opgave for sognefogeden.

Kristen Hamborg Jensen havde et politiskilt. Det var ikke gemt væk, da skiltet hængte på et lille søm i soveværelset.

Det var ikke meget man hørte om eventuelle problemer med folk; men Jens fik engang fortalt, at der var kommet en af landevejens farende svende hos vognmand Sigfred Pedersen i Herborg. Dengang gik der flere rundt på vejene - i dag er det jo sjældent at se. Vedkommende havde bragt sig selv i en situation "Kikket lidt dybt i flasken" så han ikke kunne overskue noget. Han havde ringet fra Herborg til Kristen Hamborg Jensen, hvor han beklagede sig, og han gentog sig selv flere gange: "Jamen hvad skal jeg gøre hr. sognefoged, det regner, og jeg fryser". Hertil havde far svaret "vi må nok have dig til Ringkøbing". Her kunne han jo sove rusen ud hos politiet. Egentlig var det jo ret uskyldigt.

Sognefoged i 2023

Her i 2023 er der 14 sognefogeder tilbage i Danmark, og de er på danske øer, hvor der er 5 ved de jyske øer, 5 ved de sjællandske øer og 4 ved de fynske øer. Jeg har kontaktet Henrik Iversen, der er sognefoged på Orø, og har været det de sidste 40 år, og han har skrevet følgende til mig i august 2023.

Hej Ole.

Jeg har lige fået skrevet lidt op her i dag, hvor regnen bare væltede ned. Orø er en ø i Isefjorden med ca. 1000 fastboende, og 1200 sommerhuse.

En kort fortælling:

Min farfar Laurits Iversen var Sognefoged fra 1 januar 1933 til 1 januar 1958 i 25 år.

Harald Petersen var derefter Sognefoged fra 1 januar 1958 til 1 januar 1983 også i 25 år.

Fra 1 januar 1983 har jeg så haft opgaven som Sognefoged, Strandfoged og Stævningsmand.

Jeg har dagbøger tilbage fra 1943 fra de tidligere sognefogeder, interessant at læse.

Dengang var der flere opgaver som:

Tilladelse til biograf som kom til øen engang imellem
Udpantning
Mælkeprøver
Hundeforsikring
Bødeforlæg
Vielser
Forespørgsel om høstpantebreve
Anmeldelse om indbrud mm.

Flere af de ting har jeg ikke mere, det har kommunen overtaget.

I dag har jeg opgaver

Som stævningsmand har jeg tilsigelser og stævninger, jeg kører ud med.
Som Strandfoged når der er løsrevne både, bådebroer og andet som driver ind.
Som Sognefoged har jeg opgaver, når politiet ringer om hjælp.
Det kan være Nabostridigheder, nogle spiller for høj musik ud på natten.
Ved færdselsuheld at køre derud, indtil politiet når frem. Det tager jo godt en halv time før de kan være fremme med færgen.
At tilbageholde spritbilister indtil politiet når frem.
Vielser.
Sommetider kan jeg finde folk, hvor de opholder sig, fordi jeg er lokalkendt.
Det er også sket, at jeg er kørt ud sammen med politiet.

Der er også mange, som ringer til mig for at høre mit råd inden, de ringer til politiet. Så kan jeg guide dem.
Det var lidt om mit job som Sognefoged på Orø

I er velkommen til at stille flere spørgsmål.

Men I kan jo også komme en tur til Orø!!

Som "Orø Guide" kan jeg fortælle en masse om øen.

mvh Henrik Iversen

Bestyrelser og foreninger

Kristen var sognefoged 1958-1970.
Menighedsråd i 1961 hvor Kristen sad 12 år.
Vurderingsmand til ejendomsskyld fra 1968-1986 (blev valgt til dette af kommunalbestyrelsen).

I Kristen Hamborg Jensens erindringskriv oplyser han, at udadvendte aktiviteter som bestyrelsesposter i sognets forskellige foreninger som foredrags-, husholdnings-, elektricitets-, mejeri- og landbrugsforening og lignende, er vel noget de fleste prøver. Vi gjorde da også vores pligt, men sørgede altid for at komme ud efter en passende tid.

FIGUR 137: ELISE (KALDET LISE) OG KRISTEN HAMBORG JENSEN

I ungdomsårene deltog Kristen i gymnastikforeningens og ungdoms- og foredragsforeningens arbejde, var med i bestyrelserne, og spillede også dilettant.

Fritidsinteresser og dagligdagen på gården

Kristen gik meget op i fortiden. Han har taget en del ture til landsarkivet i Viborg sammen med Gjøde Carlsen. De har listet de tidligere ejere på gårdene i Herborg op (jeg har set fortegnelsen, og det har været en kæmpe arbejdsindsats Kristen og Gjøde har gjort her).

Slægtsforskning har han også brugt en del tid på. Det historiske interesserede i det hele taget Kristen rigtig meget, og han har også i hans erindringer skrevet meget historisk om hans opvækst, familien og gården hvor de boede mv.

Han var heldig engang først i tresserne med at finde en kværnsten. Der har været ca. 2 hektar hede hos naboen nord på ved vores skov. Ejendommen var lige blevet handlet. Der kom yngre kræfter til, så det var klart, at heden blev pløjet. Her var det så en søndag eftermiddag Kristen gik på den nypløjede jord. Kunne han finde noget - heden havde ligget urørt i flere hundrede år, og jo han fandt en kværnsten - det er vildt. Han gik så over til den nye nabo, som dengang var Johannes Jensen, og tilbød ham stenen, men han sagde, at den måtte Kristen gerne beholde, og det havde han vist ikke noget imod. Kværnstenen er sikkert brugt for ca. 2.500 år siden i jernalderen. Vildt at tænke der har boet folk herude dengang. Det må have været hårdt at komme igennem vinteren og det med at have nok forråd.

FIGUR 138: KVÆRNSTENEN SOM KRISTEN HAMBORG JENSEN FANDT

Elise havde aldrig arbejde uden for hjemmet. Arbejdet var delt op på en sådan måde, at Kristen klarede stalden og marken. Elise klarede det huslige arbejde, herunder børnepasning, madlavning, rengøring og vask.

I starten efter etablering var der ikke de hjælpemidler i husholdningen, som vi kender i dag, så som opvaskemaskine og vaskemaskine samt køle- og fryseboks. Kælderen var datidens køleskab. Da Jens selv var dreng (Jens er født i 1955) var det første møde med en frostboks i Opsund, hvor der var et fælles frysehus, hvor familien kunne leje sig en lille fryseboks.

Elise var medhjælpende hustru. Hun havde småjobs i stalden, og hun passede hønsene. Der blev i nogle år solgt æg til købmand Mølhede. Det tog toppen af købmandsregningen, som blev betalt 1 gang hver måned.

Hun var altid meget flittig. Der blev syet meget tøj til børn- og børnebørn, lavet smykker, broderet lampeskærme mv. Trængte huset til en omgang maling, klarede hun også det.

Elise gik meget op i haven, herunder forskellige blomsterbede, køkkenhave og drivhus. Det gav jo en masse forskellige bær samt tomater og agurker. En enkelt vinplante var der også i drivhuset. Engang var Elise med i en lokal vinklub, hvor man lavede noget vin - og senere blev vinen prøvesmagt. Kristen var også med til prøvesmagningerne, og de var rundt ved de forskellige familier. En god hyggeklub.

Sidst og ikke mindst så var Elise god til at samle familien, og helt naturligt hjalp hun til, hvis en af børnebørnene var for syge til at komme i skole.

Kristen Hamborg Jensen døde 9. marts 1996, og han blev 80 år.

Elise Solveig Merrild Jensen døde 31. december 2001, og hun blev 81 år.

Nanny og Svend Aage Bendtsen, Møllevej 11, Herborg

Som barn og ung kom jeg meget i hjemmet hos Nanny og Svend Aage Bendtsen, og havde rigtig mange gode og sjove timer der. De boede på Bakkegården i Herborg sammen med deres 5 børn Kurt, Anni, Jette, Karsten og Gunnar.

Svend Aage er født 8. juni 1928 i Fiskbæk, og er søn af Sinne og Hans Chr. Bendtsen. Han er nr. 2 i en søskendeflok på 6 drenge. De andre drenge er Hans, Ejgil, Christian, Villy og Knud, men de er alle døde.

Nanny er født 24. marts 1929 i Lintrup i Sønderjylland, og er datter af Agnethe og Harald Hansen. Hun er nr. 2 i en søskendeflok på 4 og de andre søskende er Erling, Hertha og Villy. Hertha og Villy lever stadig.

FIGUR 139: NANNY OG SVEND AAGE BENDTSEN

Opvækst og beskæftigelser

Svend Aages forældre drev landbrug i Fiskbæk, og efter endt skolegang i Fiskbæk, var Svend Aage ude og tjene på forskellige gårde i Lintrup og Hjerting, hvor han mest arbejdede som fodermester.

Nannys forældre drev landbrug i Lintrup. Efter endt skolegang i Lintrup var hun i huset i Hjerting, og hun var også et par andre steder.

Nanny og Svend Aage mødte hinanden i Lintrup, og de blev gift 2. november 1952.

Bakkegården

Nanny og Svend Aage kom til Herborg i 1956, og de har boet på Bakkegården siden den 1. april 1956. I starten var der ca. 20 hektar jord, hvoraf noget var lejet.

Ud over at drive landbruget arbejdede Svend Aage i udvejningen på Herborg Andelsmejeri indtil den lukkede i 1968. Efter mejeriets ophør, byggede han ny stald og lejede mere jord, og fik dobbelt så mange køer.

Nanny ordnede alt det huslige, og ud over at passe hus og have samt 5 børn, så var hun medhjælpende ægtefælle på gården.

FIGUR 140: BAKKEGÅRDEN

Børn

Sønnen Kurt er gift med Gitte, og de bor i Herborg. De har 3 børn.

Datteren Anni er gift med Kresten og de bor i FASTER. De har 2 børn.

Datteren Jette er gift med Mogens, og de bor i Ringkøbing. De har 3 børn.

Sønnen Karsten var gift med Dorte og de har 2 børn. Karsten døde 18. november 1994, hvor han i en trafikulykke var så uheldig at køre op bag i en bus, da han blev blændet af solen.

Sønnen Gunnar bor sammen med Lisbeth i Herborg, og han har 3 børn med Bettina.

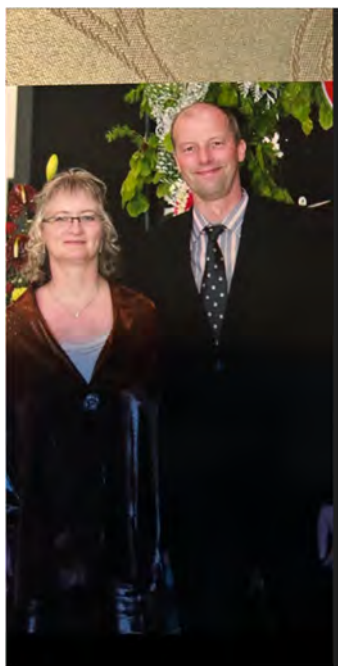
Ud over børn og børnebørn så har Nanny og Svend Aage 11 oldebørn.

FIGUR 141: SØNNEN GUNNAR SOM EJEDE GÅRDEN FRA 1992-2007

FIGUR 142: DATTER ANNI OG ÆGTEFÆLLE KRESTEN

FIGUR 143: DATTER JETTE OG ÆGTEFÆLLE MOGENS

FIGUR 144: SØNNEN KURT OG ÆGTEFÆLLE GITTE

Bestyrelser, foreninger og øvrige fritidsinteresser

Svend Aage var i bestyrelsen i Herborg Brugsforening.

Han var på et tidspunkt også i bestyrelsen for leverandørkredsen i forhold til landmænd der gik til Arinco efter at mejeriet i Herborg lukkede.

Han spillede meget kort (Nanny og Svend Aage var i en del år i kortklub med hans forældre, broderen Christian, Lisbeth og Christian Pedersen, Esther og Peder Krogsgaard samt mine forældre Ingeborg og Holger Dalgaard).

Nanny var i bestyrelsen for 4h, og hun var tillige i husmoderforeningen.

Hun spillede også kort samt strikkede og hæklede en del.

Flyt til Solsøhedevej 1, Videbæk

Nanny og Svend Aage flyttede til Videbæk den 1. august 1992, og sønnen Gunnar og daværende ægtefælle Bettina overtog Bakkegården, som de senere solgte i 2007.

Sjov historie fortalt af sønnen Kurt Bendtsen

Kurts nabo Ammon Momme og Kurt far Svend Åge Bendtsen væddede på et tidspunkt (husker ikke årstal) om de kunne lade være med at ryge. Hvis en af dem begyndte at ryge igen, så kostede det en ko. Der var ingen af de to der begyndte at ryge igen, så væddemål af en sådan størrelse kunne måske få endnu flere til at holde op med at ryge.

Sjov historie

Svend Aage og naboen Ammon Momme indgik også et andet væddemål. Væddemålet der også er omtalt under Herborg Andelsmejeri gik ud på, om Ammon kunne bakke hele mælkeruten på 6-7 km med vogn. Turen varede normalt en halv time, og Ammon bakkede den på 50 minutter. Han sluttede herudover af med en æresrunde i Herborg by.

Ud over væddemål med flere leverandører fortalte Ammon mig mange år efter, at han også væddede en halv flaske snaps med Svend Aage Bendtsen. Han fortalte med hans sønderjyske accent, at han godt nok havde ondt i "æ nak" bagefter.

Svend Aage døde 28. oktober 1992 og han blev 64 år.

Nanny døde den 26. juni 2015 og hun blev 87 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview den 15. januar 2024 med sønnen Kurt Bendtsen.

/Ole Stræde Dalgaard

Merete Graakjær Nielsen, Helenelyst 221, Brabrand.

Merete, der er enebarn, er født 28. august 1958, og er datter af Irene Nielsen og Peder Graakjær Nielsen. De sidste mange år boede hun og hendes forældre i huset på Finderupvej 18 i Herborg.

Merete fortæller, at Herborg ligger ca. midt mellem Herning og Ringkøbing, og fortæller nedenstående som hun husker det fra hendes barndomstid.

Erhvervslivet i Herborg, da Merete var barn.

Det var en aktiv og livlig lille by. Der var næsten erhverv i hvert andet hus. Der var en brugs og købmændene Mølhede og Knudsen, en slagter hvor der også til at begynde med var et missionshus, en bager, en blomsterbutik, en butik hvor man kunne købe garn, knapper, sytråd, stof og påklædningsdukker, og det er nok derfor, jeg kan huske butikken.

Der var en smed og en tømrer, et foderstof hvor korn blev malet til mel og et posthus, hvor der til at begynde med også var togstation, hvor man kunne køre med tog til Skjern og Videbæk.

Der var skrædder Augusta Siig, vognmand Peder Nielsen, cykelhandler Peder Krogsgaard. Et mejeri hvor der også var en kartoffel koger. Her kom landmændene med deres kartofler, som skulle koges og bruges som

foder til grisene. Så sad mange af byens børn også og ventede på, at kartoflerne blev færdige, da vi fik lov til at tage en kartoffel, som vi pillede og spiste. De smagte super godt.

Frisør var der også, skomager, telefoncentral, tankstation, to værksteder hvor Poul Viftrup havde det ene, og han lavede biler og motorcykler, og det andet værksted havde hans bror Mads, som reparerede knallerter. Og så var der selvfølgelig kirken og skolen og et lille ishuse ved sportspladsen, som senere flyttede til Finderupvej 5 ved Tove Dahl Pedersen og ægtefællen Holger.

Fiskehandler kom til Herborg i sin bil hver uge om mandagen. Han boede i Videbæk. Der kom også en uldkræmmer i sin bil, og han solgte strømmer, undertøj og andre ting.

Grusgrav havde vi også i Herborg, og det var døtrene Hanne og Connies far Aksel og hans bror Marinus der ejede grusgraven, hvor jeg mener de lavede mørtel. Der legede vi børn også ofte, og så fik vi boller med marmelade og saftevand hos Connie og Hannes mor Nora. Posten blev i mange år gennem min barndom bragt ud af postbude til fods, på cykel og på knallert. Jeg var ofte hos Dagmar Jørgensen på Finderupvej 1, som var en reserve bedstemor for mig, og når postbud Danielsen en vinterdag kom med posten, blev han altid inviteret ind på kaffe og en lille snaps, inden han gik videre på sin postrute.

Leg i Herborg

Dengang var der ikke vuggestue eller børnehave. De fleste mødre gik hjemme og passede børn og hjem. Derfor var der altid liv i gaderne. Vi børn legede sammen på kryds og tværs af aldre. Der blev spillet dødbold, leget røver og soldater, gået på stylder og løbet på rulleskøjter.

De større børn hjalp os mindre med at lære at cykle. Vi havde også sæbekassebil ræs. Vi lavede alle selv vores biler, og så kørte vi om kap rundt i landsbyen, mærkelig at ingen gammel dame eller mand blev kørt ned af os. Engang fik vi den ide, at vi i lille skoven skulle lave en by med underjordiske huler. Så mange af byens børn var i gang med at grave huler. Det var der så nogle voksne, som fik sat en stopper for det, da de mente, det var for farligt. Vi kunne jo risikere, at hulerne faldt sammen over os.

Jeg og mine veninder Irene Dalgaard, Hanne Pedersen, Eva Vilstrup og Anne Korsholm legede meget på Jens Jensens gård (der hvor Esther og Gjøde Carlsen bor i dag). Vi legede på høloftet, hjalp med at genne køerne ind i stalden sådan at de kunne blive malket, fodrede grisene og gav kalvene mælk. Det var rigtig sjovt.

Vi børn kiggede også ind til dem der lavede noget derhjemme. Vi så hvordan Mads Thomsen syede sko i kælderen på Finderupvej 5, og så gik vi op ovenpå til Maren Thomsen og fik saftevand og spillede lidt æsel med hende. Hun sad i kørestol, og hun var meget hårdt ramt af leddegigt. Vi kiggede på hvad smeden, tømreren, og hvad Poul og Mads lavede. Når vi skulle hente noget ved bageren eller slagteren, så fik vi for det meste et stykke slik af Elna bager eller en rød pølse af Viggo slagter.

Sport

Der var også en idrætsforening i Herborg. Næsten alle gik til gymnastik, håndbold, fodbold og atletik. Mange gik også til danseskole. Dilettant blev der også spillet i gymnastiksalen.

I Herborg havde vi ikke et svømmebassin, men det havde de i Videbæk. Der var et udendørs svømmebassin. Vi børn fra Herborg blev hentet af en bus ved skolen og kørt til svømning i Videbæk, hvor vi lærte at svømme.

Fritidsarbejde

Da vi blev lidt større hakkede vi roer ved landmændene og tjente lidt penge ved det. Det gjorde vi især hos Jens Chr. Jensen og hos Eigil Keseler.

Herborg Skole

Skolen i Herborg gik fra 1-7 klasse, herefter måtte man til Videbæk.

Herborg skole var en dejlig lille skole, Vi var ikke så mange i vores klasser. I min klasse var vi 14 elever, 6 piger og 8 drenge. Det var en dejlig klasse. Vi havde det godt i skolen. Vi sang morgensang hver morgen. Alle klasser stod på gangen uden for vores klasse og Inger Jeppesen spillede på klaver til morgensangen. God måde at starte dagen på.

Til jul var der andespil i gymnastiksalen. Der kunne man være heldig og vinde flæskestege, medisterpølser, fars og ænder. Der var også to slikkasser fra bageren, og det var selvfølgelig det, vi børn gerne ville vinde. I gymnastiksalen blev der endvidere afholdt julefest, forårsfest, høstfest, gymnastikopvisning og afdansningsbal som jeg tror vi kaldte det samt meget andet.

Ved Karl Graakjær Jespersen og søster Dagny, Finderupvej 28

I Karl Graakjær Jespersens skov kan man i dag se små påskeliljer, som fem piger plantede der for mange år siden. Irene Dalgaard, Maren Madsen, Hanne Pedersen og Inge-Dorthe Kaasgaard og jeg legede nemlig indianere der i skoven.

Vi fik lov at bygge en rigtig flot hytte af træ. Træet fik vi af Karl. Selv om vi legede indianere syntes vi nu, der skulle være en have med blomster ved hytten, så derfor blev der sat påskeliljer og krokus. Vi inviterede det voksne søskendepar Karl og Dagny til kaffe og kage, da hytten stod færdig. Vi fik også lov til at lave bål og stege pølser, men Karl skulle være med, det syntes vi var alletiders.

De voksne

Ja dengang var der meget plads og tid til os børn. Fik aldrig fornemmelsen af, at vi forstyrrede de voksne. Vi havde frihed til at lege i skovene og på hølofter osv. Vi var ikke voksen overvåget, som børn er i dag. Det var bare alletiders.

De voksne nød også hinandens selskab. Man drak kaffe hos hinanden, man spillede kort sammen, og man hjalp hinanden med mange forskellige ting. De passede hinandens børn, hvis der var behov for det. Min mor og Dagmar Jørgensen bagte altid kager sammen, det var hyggeligt.

Skærslibere

Der var ofte landevejs strygere/skærslibere som vi kaldte dem dengang, som var på visit i Herborg. Hvis de bankede på mine forældres dør, blev de inviteret til spisning. Så jeg har som barn spist samme med mange skærslibere.

Jul

Til jul var der altid et juletræ med lys ved skolen, og på genforeningspladsen ved posthuset. Det var hyggeligt.

I butikkerne var der lodsedler fra Røde Kors, som man kunne købe, og gevinsten var ofte en dejlig flot dukke, jeg ved ikke om det er noget drengene i Herborg husker.

Ovennævnte er ud fra skriftlig indlæg den 30. juli 2023 af Merete Graakjær Nielsen, der er gift, og har et barn. Merete har egen speciallægepraksis i Reumatologi (gigtsygdomme og idrætsskader) i speciallægernes hus i Aarhus.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg i lidt nyere tid

Herborg Vognmandsforretning v/Frits Gjøde Carlsen.

Frits er født og opvokset på en gård i Herborg (søn af Esther og Gjøde Carlsen), og er den ældste af en søskendeflok på 8. Opvæksten skete på Enggårdsvej 2, og 9 års skolegang blev det til, før han tog grundskole på Landbrugsskolen.

Tidlige arbejdsliv

Efter grundskole på Landbrugsskolen arbejdede Frits på landet hos de lokale landmænd William Dyrvig og Georg Poulsen.

Forud for landbrugsarbejde og landbrugsskole brugte Frits allerede som 13-årig al sin fritid på at være med vognmand Søren Poulsen, som var en skøn mand, der var utrolig god til at snakke med unge mennesker. Efter Frits fik stort kørekort som 18-årig, kørte han ved vognmænd i Sunds og Lem St., og sideløbende med det kørte han for Søren Poulsen.

Søren overtog jo firmaet efter bornholmer Ole Pedersen, og Søren fik i starten god hjælp af bror Oluf og Henning (søn af Marie og Sigfred Pedersen) samt ikke mindst Søren Pedersen (søn af Tove Dahl og Holger Elsøe Pedersen), der begyndte at køre for Søren i 1976. De kørte med 2 biler indtil 1995, hvor Søren Poulsen købte en tredje bil til sønnen Flemming, som var en fantastisk god chauffør og en rigtig- rigtig god fyr. Desværre havde han både pacemaker og sukkersyge, så han kunne ikke få lov til at beholde det store kørekort. Flemming døde alt for tidlig i 2003. Han blev 27 år.

I 1994 var Frits og ægtefællen Lisbeth flyttet til Aalborg, da Lisbeth skulle studere. Frits fik job hos en vognmand i Nr. Sundby, og i 1997 mens Frits var der, ringede Søren til Frits, og spurgte om han ikke kom hjem og køre for ham.

Frits tog hjem og arbejdede for Søren. Lisbeth var ikke helt færdig med uddannelsen, så hun blev i Aalborg. Frits flyttede ind i kælderen ved Ella og Søren, og da Lisbeth blev færdig, flyttede hun også ind i kælderen, og der boede de til marts 1999, hvor deres træhus blev færdigbygget. Det var en skøn tid, de boede hos Ella og Søren. Pigerne hjalp hinanden med maden, og Søren og Frits arbejdede på fuldt tryk.
Parløb

Som 30-årig den 1. januar 2000 kom Frits med i firmaet med Søren Poulsen, hvor de lavede et I/S. Firmaet byggede i 2004 garage på Tolsgårdsvej 6, Herborg.

FIGUR 145: SØREN POULSEN OG FRITS CARLSEN

Overtagelse af firmaet

Som 36-årig den 1. januar 2006 købte Frits Søren ud af firmaet, og Søren kørte efterfølgende et par år for Frits, men kræfterne slap op for Søren, og Frits lillebror Jens Christian overtog Søren's plads.

En arbejdsuge for Frits er mellem 40 og 70 timer, og hoved arbejdet består i at køre kreaturer til slagtning og salg. Udlejning af containere samt levering af sand og grus i området er andre dele af arbejdet.

Frits har 2 biler, som han springer imellem. Har også en rendegraver. Har ingen ansatte men Søren Poulsens enke Ella hjælper med bogføringen.

Familien

Frits er gift med Lisbeth, der arbejder som sygeplejerske i hjemmeplejen. De har 3 drenge, hvor en er chauffør, en i lære som lastvogsmekaniker og en på HTX i Skjern.

Tilbageblik

Frits fortæller, at de også oplevede bump på vejen. Flemmings død i 2003, var forfærdentlig. Søren's død som 66-årig var også forfærdelig. Mister i 2005 grisekørslen til Danish Crown, hvor de kørte 4000 grise hver uge. I 2006 lukker KFK, hvor de kørte med 3 biler, så hver gang man mister arbejde, skal man ud og finde ny kørsel.

Sjove oplevelser

Søren var en skøn mand, og fredag aftener var altid festlige, hvor det endte med at Søren og Frits snakkede til langt ud på natten over en tår vin.

Ovennævnte beskrivelse af vognmand Frits Carlsen er ud fra skriftligt interview i februar 2013. /Ole Stræde Dalgaard

Herborg Tømrer og Snedkerforretning, Brinken 4

Brødrene Bjarne og Kurt Kjærgaard overtog i 1995 firmaet efter faderen Gunnar Kjærgaard, der drev firmaet i Herborg fra 1953-1995. Gunnar kom trods sin høje alder på værkstedet daglig til 2015, og udførte forskellige arbejdsopgaver.

Begge brødre har gået 7 år i Herborg Skole.

Bjarne

Efter Herborg Skole gik Bjarne 2 år på Brejninggård efterskole 1980-1982. Han kom derefter i tømrerlære hos sin far fra 1982-1986, og efterfølgende arbejdede han kort ved et tømrerfirma i Videbæk. Efter det var han beskæftiget hos faderen inden overtagelse af firmaet i 1995 sammen med Kurt.

Bjarne er gift med Jette, bor i Herborg. De har 2 drenge (Daniel bor ved Aarhus og David som endnu bor hjemme).

Kurt

Efter Herborg skole gik Kurt 3 år i Videbæk skole. I lære hos tømrerfirma i Videbæk (1978-81).

Bygningskonstruktør i Horsens (1981-84). Byggeleder hos totalentreprenør i Herning (1985-94). Kun arbejdet for faderen i ferieperioder inden ansættelsen i 1994 og overtagelse af firmaet i 1995 sammen med Bjarne.

Kurt bor sammen med Bodil i Kibæk, og de har 2 piger sammen (Louise bor i Vejle og Linea som endnu bor hjemme). Kurt har desuden Sandra, som bor i Lind.

Fordeling af arbejdsopgaverne

Kurt klarer regnskaberne og de store tilbudsarbejder, og Kurt arbejder samt leder og fordeler arbejdet på de store projekter. Bjarne klarer de mindre tilbudsarbejder samt sørger for at klare arbejderne i og omkring Herborg.

Hvilke opgaver har firmaet udført efter overtagelsen

På spørgsmål fra forfatter Ole oplyser Kurt følgende

1995-2000 byggede vi også en del boliger for Ringkøbing Boligforening.

2000-2015 renoverede vi en del skoler, lavede landbrugsbyggeri blandt andet en del maskinhuse i Jylland og på Fyn

2015- en del store projekter omkring Herning – først Fakta butik med lejligheder på Grøndahlsvej, 2 boligblokke på Sabroevej 1 og 3, Herning Sky, Tårn 1 og 2, Grøndahlsvej 11 og 15.

16 ældreboliger, Enghaven, Kibæk

7 ældreboliger, Gyvelvej 2, Herning

Dæmningen 2 og 4, 48 boliger (kun vinduesmontering)

Jordbærmarken, etape 2, 45boliger (kun vinduesmontering)

Open Sky, Tårn 1 og 2

Grøndahlsvej 19 og 21 (der er vi i gang pt) (januar 2023).

Knuthenborgvej 19, Tjørring (35 nye lejligheder). Billederne af bil samt Kurt og Bjarne er taget på Knuthenborg.

FIGUR 146: BJARNE TV OG KURT KJÆRGAARD

Sammen med ovennævnte bygger vi enkelte sommerhuse og parcelhuse. Vi har også bygget parcelhuse og lejligheder i Herborg

Ellers alt forefaldende tømrerarbejde, herunder glasudskiftninger, tagudskiftninger, vinduesudskiftninger, renoveringer, tilbygninger i Herborg og omegn.

Antal ansatte

Der er i januar 2023 6-8 ansatte i firmaet.

Forældre og søskende

Bjarne og Kurt har søster Birthe, der bor i Ikast. Birthe er tvilling til Bjarne. Herudover var der storesøster Conny, der døde i 2010 som 54-årig.

Bjarne og Kurts forældre er døde. Esther døde i 2021 og blev 91 år. Gunnar Kjærgaard døde i 2020 og blev 91 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra skriftligt interview med Kurt Kjærgaard i januar 2023. /Ole Stræde Dalgaard

Tre smede gennem 100 år i Herborg

Det er 100 år siden, Kristen Knudsen Kristensen etablerede smedje i Herborg.

100 år blev markeret med åbent hus fredag den 3. november 2023 og lørdag den 4. november 2023.

FIGUR 147: BIRTHE OG OLUF POULSEN - BILLEDE FRA HERNING FOLKEBLAD

Birthe og Oluf Poulsen driver fortsat Herborg Smede- og Maskinforretning sammen med familien og Semler Danmark, der ejer 51 procent af forretningen. Det har parret gjort i 49 år. Med virkning fra 1. januar 2024 har Semler købt de resterende 49% af aktierne og overtager dermed det fulde ejerskab. Dog fortsætter familiemedlemmerne som ansatte i firmaet.

De tre smede

Fra 1923 til 1945 ejede Kristan Knudsen Kristensen smedjen i Herborg. Fra 1945 til 1975 ejede Niels Urup Kristensen smedjen. Siden 1975 har Birthe og Oluf Poulsen drevet Herborg Smede og Maskinforretning. Forretningen har siden 2018 været majoritetsejet af Semler Agro A/S med 51 procent (uddrag fra Herning Folkeblad, fredag den 3. november 2023).

Kuben

Herborg Fritids- og Kulturcenter er en selvejende institution, som står for driften af Kuben. HFK ledes i det daglige af et Forretningsudvalg, medens den øverste myndighed er Repræsentantskabet, som er sammensat af repræsentanter fra forskellige foreninger:

Som Repræsentant for de forskellige foreninger i Repræsentantskabet 2023/24 sidder følgende:

Herborg Borgerforening: Anne Vad, Linda Venø Nielsen og Patrick Jespersen

Herborg Ungdomsforening: Stefanie Villadsen og Mads Peder Andersen

Herborg Friskole: Allan Dalum Schmidt, Carsten Skovgaard og Jim Andersen

Herborg-Videbæk Jagtforening: Ivan Birkmose

Herborg Menighedsråd: Maren Margrethe Madsen, Jette Kjærgård og Albert Dyrvig

Herborg Friskoles Støtteforening: Kenneth Nielsen

I det udpegede Forretningsudvalg sidder H.C. Vad, Trine Garner, Preben Hamborg, Esben Kaasgaard og Bent K. Søndergaard.

Den 27. februar 2016 blev Kuben officielt indviet i Herborg efter nøjagtigt et års arbejde fra man startede nedrivningen af det gamle forsamlingshus.

I alt 85 personer har ydet et stykke frivilligt arbejde på Kuben, under en eller anden form, hvor Gjøde Carlsen har stået for organiseringen af de frivillige. Han samlede Jens Kaasgaard, Jens Birkmose, David Jakobsen og Arne Knudsen i gruppen, som i daglig tale blev omtalt som "Ældrestyrken" (en sarkastisk kommentar til den på det tidspunkt så meget omtalte "ældrebyrde")

De frivilliges arbejde på Kuben har vist et stærkt sammenhold i Herborg.

Byggeudvalget der var nedsat i forbindelse byggeriet af Kuben bestod af H.C. Vad, Keld Andersen, Preben Hamborg, Bjarne Kjærgaard, Gunnar Bendtsen, Olav Vind Ebbesen og Claus Pedersen.

Byggeriet er på 800 kvadratmeter, og dertil har man Herborg Ungdomsforenings gamle klubhus på 200 kvadratmeter, hvor der stadig er omklædningsfaciliteter.

Som gamle Herborg drenge er vi utrolig imponerede over det flotte bygningsværk, der er kommet ud af de mange frivilliges store indsats.

FIGUR 148: EN MASSE GLADE MENNESKER FORAN KUBEN

Fra venstre er det Fritz Christensen, Gjøde Carlsen, Jytte Hansen, David Jacobsen, Peder Søndergaard, Leo Hansen, Gertrud Birkmose, Elly Jacobsen, Niels Jensen, Vibeke Søby, Jens Birkmose, Gitte Bendtsen, Niels Birkmose, Anne Kirstine Søndergaard, Ida Christensen, Johannes Hindbo, Esther Carlsen, Esther Søndergaard, Elsebeth Bendtsen, Arne Knudsen, Olga Thomsen, Kirsten Bjerg, Kurt Bendtsen, Jens Kaasgaard, Kirsten Kaasgaard, Ellen Hedvig Jespersen, Laurids Bjerg, Magda Birkmose, Ole Stræde Dalgaard, Lene Knudsen og Laila Hindbo

Man træder ind i en smuk, lys foyer, der er perfekt til alle former for møder og receptioner, hvor stilen er caféagtig. Mellem foyeren og hallen er opsat en stor foldedør, som gør, at der kan lukkes af, så der kan holdes foyermøder og være aktiviteter i hallen samtidigt.

Inde i hallen deler endnu en foldedør hallen i to, så man får et mindre lokale og så den store hal, hvor gymnasterne kan tumle. Kuben er derfor en tre-i-en-løsning.

Til at klare de mange møder har Kuben et 20 kvadratmeter stort køkken og dertil to yderligere rum til opvaskemaskine og andet.

I selve hallen er der lagt et godt gulv, der fjedrer som det skal, når gymnasterne springer. Der er streget op til to badmintonbaner og en volleybane.

Springgraven er på 72 kvadratmeter, fordelt på to trampoliner og den store skumgummimadrass, der vejer 850 kilo og krævede mange mand at bære den ind på plads. Madrassen kan hæves op i en meters højde over gulvet ved hjælp af en mekanisme nede i den to meter dybe grav. Pris: 400.000 kroner plus moms.

Byggeriet af Kuben har kostet ca. syv millioner kroner. Heri har man indregnet frivillig arbejdskraft for 750.000 kroner.

Indtægter i forbindelse med byggeriet

Indtægter

Fonde og Puljer	2.837.500,00
Gaver, Private	957.608,05
Sponsorater	1.145.500,00
Foreningsbidrag	254.415,88
Sponsorcykelløb	43.000,00
Gourmetaften	17.223,20
HUF Sommerfest	3.235,88
Salg af Herborgfilm	18.500,00
EM Håndhold	2.373,45
Simon Grimstrup	-333,90
Lodsedler til Weekendophold	8.298,00
Øvrige arrangementer	70.042,64
Indtægter i alt	5.357.363,25

Herudover er udgifterne finansieret af opsparet egenkapital på 708.283,75 kr. samt DGI-lån på 500.000 kr.

Ovennævnte er ud fra oplysninger fra avisartikel i Dagbladet Ringkøbing-Skjern den 2. februar 2016 samt skriftligt interview den 10. oktober 2023 med H. C. Vad og Bent Søndergaard fra Herborg.

Herborg Turistfart ved Niels Christian Keseler, Storgårdsvej 1, Herborg

Niels Christian, der gik 7 år i skole i Herborg, er født i Herborg i 1960, og han er søn af Anna Kirstine (kaldet Stinne) (født Sandegaard) og Eigil Keseler, der var gårdejer, og drev Storgård i Herborg. Stinne og Eigil blev skilt sidst i tresserne, hvor Stinne flyttede fra Herborg. Hans Henrik Keseler er storebror til Niels Christian, og han bor i Videbæk. Hustruen Karin Høj stammer fra Herning, og er datter af Signe og Hugo Jensen Høj, og er den yngste i en søskendeflok bestående af 5 piger.

FIGUR 149: NIELS CHRISTIAN OG HUSTRU KARIN

Storgård

Faderen Eigil Keseler, der stammede fra Dejbjerg, boede på Storgård fra 1954-2013. Han døde i 2016 som 90-årig, og han er begravet i gårdspladsen på Storgård. Anna Kirstine (kaldet Stinne) blev 73 år.

FIGUR 150: EIGIL KESELER'S GRAVSTEN

Privat

Niels Christian og hans hustru bor privat i et dejligt hus på Fredensvej 12 i Herborg, og med flot udsigt ud over kornmark. Karin havde 1 pige (Louise) før hun traf Niels Christian, og datteren bor i Tjørring, og sammen har Karin og Niels Christian herudover 2 børn, og det er Katrine, der bor i Lind og Frederik, der bor i Herning. Så 3 børn i alt og der er 3 børnebørn på 7, 11 og 12 år.

Beskæftigelser før buskørsel

Efter skolegangen i Herborg startede han op i 8. klasse i Videbæk, men var der ikke ret lang tid, da han hellere ville ud og tjente, hvor han var 2 år på landet, blandt andet i Spjald og Lunde ved Nr. Nebel. Niels Christian var på landbrugsskole 2 gange på Hammerum Landbrugsskole, og tog det grønne bevis.

Herefter arbejdede han nogle år på Vølund i Videbæk som svejser.

I 1978 blev Niels Christian selvstændig landmand, hvor han købte halvdelen af fødegården, og i 2001 købte han sidste halvdel. Han driver stadig gården, hvor han har 110 tønder land. Han købte i 1980 halvdelen af Laust Thorup Sørensens jord, og i 1986 købte han Sigvald Bækdals ejendom, og her boede Niels Christian selv en overgang.

Hustruen Karin har blandt andet været leder af SFO på Nr. Vium Skole.

Herborg Turistfart

I 2001 startede Niels Christian Herborg Turistfart.

Firmaet har pt. 8 ansatte, og der er 4 biler, der benyttes til turistikørsel i både indland og udland.

FIGUR 151: EN AF BUSSENE

Sø camping

I 2013 startede Niels Christian campingpladsen op i Herborg. En ide han fik nytårsaften 2011/2012 sammen med John Søndergaard fra Møllevej 2 i Herborg. Undertegnede syntes det ser rigtig flot ud på campingpladsen.

På pladsen er der 4 hytter, der hver især er 35m², og der er ca. 40 pladser.

FIGUR 152: STEMNINGSBILLEDE FRA CAMPINGPLADSEN

Aktiviteter er der i form af legeplads, shelters, put and take sø, vandcykel, robåd med mulighed for at sejle nogle få meter ud til øen i søen (Christians ø).

FIGUR 153: JETTE OG OLES BARNEBARN BERTRAM HAR FANGET EN FLOT FISK I FISKESØEN I HERBORG

Lejligheder

Niels Christian ejer og udlejer 11 lejligheder i Herborg.

Bestyrelser og foreninger

Hustruen Karin er i skolebestyrelsen, ungdomsforeningen, spejder og familieudvalg.

Fritidsinteresser

Niels Christians fritidsinteresse er især buskørsel.

Hustruen Karins fritidsinteresser er, motion, gymnastik, haven, foredrag og børnebørnene.

Sjove historier

Vi skribenter Niels og Ole har kendt Niels Christian fra han var en lille dreng. Om sommeren hakkede Ole sammen med andre roer for faderen Eigil, og satte neg (til ror) for Eigil. En dag hvor Klaus Nielsen nede fra Anna og Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder købmand eller Peder vognmand) gik over marken sammen med

Egil Keseler, sønnen Niels Christian og jeg Ole, drøftede vi en pris for et område, hvor Klaus og jeg skulle sætte til ror. Egil Keseler og Klaus og jeg nåede frem til en pris, hvor sønnen Niels Christian udbrød ”Det er sku alt for møj får”, og gamle Keseler lagde sig simpelt hen ned på marken og grinte så meget på den skønne sommerdag, som det var. Prisen kom derefter lidt ned, og Klaus og jeg var temmelig irriterede på Niels Christian der allerede der som ca. 10-årig udviste sit store talent for at drive virksomhed.

Ovennævnte er ud fra såvel skriftlig som mundtligt interview med Karin Høj og Niels Christian Keseler, senest den 28. juli 2023.

/Ole Stræde Dalgaard

Herborg Ungdoms- og Foredragsforening

Torsdag, den 24. november 1932 blev der afholdt stiftende generalforsamling for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening og til bestyrelsen valgtes lærer Jakobsen, mejeribestyrer Søndergaard, Maren Vad, Arne Poulsen og Petra Birkmose. Til suppleanter valgtes Chr. Vad og H.P. Jensen og til revisorer Jens Jensen og Julie Halkjær.

Foreningens formål: På kristentroens grund, ved foredrag, oplæsning, sang at virke for god sund folkelig oplysning og derved for styrkelse af sammenhold og fællesskabsfølelse mellem ældre og unge.

Foreningen har haft et solidt fundament i sognet siden dens start i 1932. Ud over alle de idrætslige aktiviteter var dilettant en tradition i mere end 75 år og foreningen har gennem årene haft besøg af en del kendte personer som Gunnar Nu Hansen i 1980, Samuel Racklin i 1986, 240 til gudstjeneste i kirken og efterfølgende foredrag ved Johannes Møllehave i 1993, skuespilleren Lone Hertz i 2000 og mange andre.

I 1970 blev idrætsforeningen som dengang hed F.I.F. 66 – og Ungdoms- og Foredragsforeningen slået sammen. Det kom der en næsten ny forening ud af, formentlig var det ved den lejlighed at navnet blev Herborg Ungdomsforening.

På generalforsamlingen den 23. april 1970 blev der godkendt, at foreningen udvidede sine aktiviteter med gymnastik, atletik, håndbold, fodbold, badminton og folkedans.

Formænd i foreningen:

Jens Møller Jakobsen	1932-1945
S. M. E. Søndergaard	1945-1947
Jens Søndergaard Vad	1947-1950
Gustav Kaasgaard	1950-1952
Verner Høher-Thomsen	1952-1956
Jens Søndergaard Vad	1956-1960
Møller Pedersen	1960-1961
Mads Christian Kaasgaard	1961-1964
Arne Pedersen	1964-1967
P. Just Pedersen	1967-1970
Gjøde Carlsen	1970-1971
Johannes Jeppesen	1971-1972
Christian Kjærgaard	1972-1974
Tage Jespersen	1974-1975
Thyra Kaasgaard	1975-1985
Olav Vind Ebbesen	1985-1990
Ernst Jørgensen	1990-1994
Hanne Vinther	1994-1999
Hans Christen Vad	1999-2005
Anette S. Gaasdal	2005-2008
Maren Margrethe Madsen	2009-2012
Bettina Bendtsen	2013-2022
Tina Jespersen	2023-

Ovennævnte er blandt andet fra gamle protokoller samt jubilæumsskriv fra 2007. /Ole Stræde Dalgaard

Fra formand Tina Jespersen har vi fået følgende beskrivelse af Herborg Ungdomsforening i 2023:

At I vil skrive om de lokale firmaer og ildsjæle som hver især gjorde en stor indsats, er heldigvis stadig gældende i byen, selvom der er langt færre virksomheder, så deltager og bidrager alle med hjælpende hænder, udlån af udstyr eller hvad de kan gøre, for at styrke sammenholdet i byen. Jeg er selv tilflytter i 2010, men kommer fra en mindre landsby Ølstrup, hvor mine forældre har været aktive i foreninger, så det er meget naturligt for både min mand og jeg, at engagere os i byen, og gøre den attraktiv for alle.

I Herborg Ungdomsforening forsøger vi med vores forskellige udvalg at skabe gode muligheder for, at alle små som store, og unge som gamle kan deltage i aktiviteter. Vi har på nuværende tidspunkt et vinterprogram for gymnastik med 5 børnehold, 4 voksenhold, linedance hold og senioridræt om formiddagen for det "grå guld", som afsluttes med en gymnastik opvisning i marts, med efterfølgende forårsfest, som har erstattet dilletant, som desværre ikke er her mere. Der har efter dilletant været andre underholdende indslag, men ikke som tidligere, hvor det var egen medbragt mad og dilletant. Forårsfest er for alle med god mad og musik der spiller op til dans.

I sommerhalvåret har vi fodbold med 4 børnehold, og 2 voksenhold, samt 6-10 som mødes ugentlig og spiller kroket.

Sidste år kom vores eventteam til live, som står for at afvikle foredrag, juledemonstration, og det næste på programmet en julekoncert med acapella koret Vocaline i november.

Vi arbejder på at udvikle HUF, så vi stadig kan tilbyde et bredt udvalg af aktiviteter for alle aldre, selvom vi er en mindre by.

Herunder et gymnastikhold i Herborg fra 1966

Bagerst fra venstre: Kurt Bendtsen, Aksel Lauridsen, Hans Jørgen Lange, Kari Lægsgaard Andersen, Peder Schmidt Mikkelsen, og Niels Anton Larsen.

Midterste række: Johannes Krogsgaard, Jens Korsholm, Bent Pedersen, Bent Westergaard, Ove Ejstrup, Kurt Korsholm og Jens Merrild Jensen.

Forreste række: Ole Stræde Dalgaard, Egon Madsen, Johannes Hindbo, Anders Kristian Eistrup, Kurt Larsen og Henning Pilgaard Pedersen.

Leder er Peder Just Pedersen.

Landbruget i Herborg i tresserne og op til i dag

Over en kop kaffe og kage sidder vi ret så hyggelig i Esther og Gjøde Carlsens stue og drøfter Herborg og landbruget i tresserne og op til i dag. Mødedeltagere er

Vibeke Søby (gift med Søren Søby), Jens Birkmose (gift med Gertrud), Niels Birkmose (gift med Magda), Jens Kaasgaard (gift med Kirsten) Esther og Gjøde Carlsen samt jeg skribent Ole. De har alle drevet landbrug på et eller andet tidspunkt i Herborg. Vibeke kom til Herborg for ca. 65 år siden fra Kerteminde egnen, Gjøde fra Stauning i 1965 og alle øvrige, der er barnefødt i Herborg.

I 1950-erne i Danmark

I 1950 blev der registreret 210.000 landbrug i Danmark. På alle disse landbrug boede der en familie. Ca. 25 procent af Danmarks befolkning boede dengang på en gård. Andre ca. 25 procent boede i en landsby med under 800 indbyggere, hvor der var serviceerhverv for landbruget. Endnu 25 procent var født på landet, men fraflyttede. Det vil sige, at 75 procent havde kendskab til, hvad et landbrug var, og hvordan det var på landet.

I 1950-erne var Danmark uden for de større byer præget af en landbokultur, der havde rod i sogne, landsbyer og andelsbevægelse. Landbruget var førende erhverv og sammen med de kirkelige og folkelige miljøer centrum for en særlig livsform.

I år 2020 var der ca. 10.000 mennesker, der levede af at være på et landbrug.

I 1950 blev der produceret 5 mio. svin om året i Danmark. I 2020 blev der produceret 29 mio. svin.

I 1950 var der 1,5 mio. malkekøer i Danmark. De producerede i alt 4 mio. kg mælk om året. I 2020 var der en halv mio. malkekøer, der producerede i alt 6 mio. kg mælk.

I dag er der mange flere huse i landsbyen, men ingen butikker.

I dag bor 70 pct. af danskerne i en forstad til en by.

De ovennævnte oplysninger er fra nyhedsbrev nr. 45 fra Hardsyssel Historisk Samfund.

Den grå Ferguson

Den grå Ferguson, er nok det bedste eksempel på den begyndende mekanisering i landbruget i 1950-erne. Professor Johannes Nørregaard Frandsen spurgte på årsmødet den 11. marts 2023 i Historisk Samfund. Ved I, hvorfor den grå Ferguson var grå? Jo, Harry Ferguson, der opfandt denne traktor, opkøbte hele restlageret af den grå maling, der tidligere blev brugt til maling på krigsskibe. Da den grå maling slap op, blev Ferguson-traktorerne røde, konstaterede Johannes Nørregaard Frandsen.

Oplysningerne om den grå Ferguson er ligeledes fra nyhedsbrev nr. 45 fra Hardsyssel Historisk Samfund.

Alsidige contra specialiserede

Landbruget i tresserne blev oplevet som mere alsidig end her i 2023. Her i 2023 er gårdene mere specialiserede, og i forhold til mejeriregnskab for perioden 1/10-1946 til 30/9-1947 var der 105 leverandører af mælk til Herborg Mejeri. I dag 2023 er der nu kun 4 landbrug i samme distrikt, der har køer. De 4 gårdejere er Kim Risbjerg, Jørgen Kaasgaard, Niels Chr. & Mads Peder Andersen (Trøstrupgård) og Kristian Korsholm. Georg Poulsen, der døde 22. januar 2023 havde også køer indtil for 4-5 år siden.

Den samme tendens har der også været i forhold til svineavl, hvor der her i 2023 i samme distrikt kun er 3 gårde, hvor der er svineavl. Det er hos Birgit og Egon Madsen, Jens Henrik Volsmann (fra 1. august 2023 Henrik Frost Andersen) og Christian Pedersen (daglig tale Mads Jepsens gård).

Som en følge af Danmarks indtræden i EF blev der indført mindstepriser som subsidære priser, hvilket også var en ændring. Danmark indtrådte i EF den 1. januar 1973.

Et gennemsnits landbrug i tresserne i Herborg vurderer vi til at have været 15-20 køer og 40 tønder landjord, hvor man i dag har flere hundrede køer og flere hundrede tønder landjord (meget af jorden er i dag lejet). I tresserne malkede man 2 gange om dagen, hvor man her i 2023 typisk malker 3 gange om dagen. En ko kan i dag godt yde over 20.000 kg mælk om året, lige så meget som nogen af landbrugene producerede på et helt år i 1946/47.

I tresserne dyrkede man meget roer og korn, mens man her i 2023 er mere tilbøjelig til at dyrke majs, korn, hestebønner og frøavl. I modsætning til tresserne, er der mange vinterafgrøder i dag, og der bliver leveret en del andet års afgrøder til biogasanlæg.

Mekaniseringen

Mekaniseringen af landbrugene har også gennemgået en kolossal udvikling, hvor selvbindere blev afløst af mejetærskers indtog i slutningen af halvtredserne og begyndelsen af tresserne. Mælken der tidligere var blevet transporteret til gårdene med heste og vogn, blev afløst af traktorer og vogne, og her i 2023 er det store mælke tankvogne, der transporteres mælk i.

Roerne hakkede vi manuelt, hvor vi hakkede ukrudtet op, og skilte roerne af. Den manuelle proces blev afløst af tyndnings maskiner og udviklet rent genetisk, således at roerne stod enkeltvis. I forhold til at hakke i roer og samle kartofler op var der et mere eller mindre fast sjak bestående af Anna Nielsen, Mary Bak, Maren Pedersen og Ketty Heinze.

Kartoflerne blev kogt på mejeriet (vi børn syntes de smagte pragtfuld), og der skulle bestilles kogning i god tid. Der var en 25 tønder og en 12-13 tønders beholder, der blev brugt til kogningen. Den store var til brug for dem med gummivogn, og den lille til brug for stiv vogn. I den tid hvor der blev benyttet heste, da kunne hestene nemt blive forskrækkede, når dampen fra kogeriet blev lukket ud.

Kontrolassistenten

Kontrolassistent Anker Laustsen (jeg forfatter Ole husker Ankers utrolig flotte håndskrift) boede for enden af mejeriet, og han tog rundt på gårdene, hvor han målte fedtprocenten i mælken. Anker boede rundt på gårdene, efterhånden som han kom frem.

FIGUR 154: KONTROLASSISTENT ANKER LAUSTEN

Gerberering kom på tale i vores interview (et udtryk jeg skribent Ole aldrig havde hørt før mødet i dag) er et ord, der er dannet efter navnet på en schweizisk kemiker, dr. Gerber i 1898.

Han udarbejdede en metode til hurtig bestemmelse af fedtindholdet i mælken. Hans metode fik stor betydning for det moderne landbrug, som udvikledes i den tidlige danske andelsepøke, for hermed kunne man hurtigt og præcist afgøre ydeevnen, hvor meget foder en ko derfor skulle have og med hvilken sammensætning, men især, om den pågældende ko var værd at avle videre på. Det gjaldt jo om at fremavle dyr, som havde høj ydelse af smørfedt. Det danske landbrug var videnskabeliggjort allerede før 1900. Det er ikke noget nyt, at det er et videnstungt erhverv.

Casein blev også drøftet. Casein er et protein fremstillet af mælk, indeholder calcium og fosfor, to vigtige mineraler for vores knogles og tænders sundhed.

Miljø

Krav i forhold til miljø var der ikke i tresserne, men det kom der gradvist op gennem årene. I slutningen af firserne kom der krav om opbevaring af gylle i tanke (9 måneder). Nu om dage er kommunen ude og foretage kontroller, og kravene til landbrug i forhold til miljø er her i 2023 store.

På foranledning af forfatters forespørgsel har Vibeke, Jens, Niels, Jens, Esther og Gjøde ud over landbrug gennem årene arbejdet med blandt andet:

FIGUR 155: FRA VENSTRE - GJØDE CARLSEN, ESTHER CARLSEN, VIBEKE SØBY, JENS KAASGAARD, NIELS BIRKMOSE OG JENS SØNDERGAARD BIRKMOSE

Vibeke:

Videbæk Kommunes Byråd i 2 valgperioder fra 1987, var i socialudvalget og kulturudvalget.

Var faglærer rundt på skolerne, havde 10 hold løbende.

Var med til at starte Husflidsefterskolen (DHe) op, og var i bestyrelsen der i 18 år. Startede op med 76 elever, og i dag er der 186 elever.

Hun var i skolebestyrelsen i Herborg skole.

Jens Birkmose:

Menighedsråd i Herborg i 3 perioder.

Landboforening i bestyrelsen. Leverandørforening bestyrelsen.

Gymnastikleder i Herborg.

Bestyrelsen for Ringkøbing Amt Højspænding.

Niels:

I bestyrelsen for Herborg Ungdomsforening. I bestyrelsen for Herborg Gymnastikforening.

Spillet dilettant med blandt andet Mads Christian Kaasgaard.

I bestyrelsen for Herning Garderforening (Niels har selv været garde).

I bestyrelsen for Lokalhistorisk Arkiv i Videbæk i 18 år.

I Brejninggård Efterskoles bestyrelse.

Gjøde:

I bestyrelsen for Herborg Ungdomsforening.

Menighedsråd i Herborg.

Kirkesanger i godt 30 år i Herborg Kirke og i Nr. Vium Kirke.

I bestyrelsen for Lokalhistorisk Arkiv i Videbæk.

I Brejninggård Efterskoles bestyrelse.

Undervisning i dans sammen med hustruen Esther.

Esther:

I bestyrelsen for Herborg Ungdomsforening.

Undervisning i dans sammen med ægtefællen Gjøde.

I bestyrelsen for Musikvinten i Videbæk.

Jens Kaasgaard:

Skolebestyrelsen i 8 år.

RAH i Herborg.

Leverandørforeningen.

Ovennævnte er beskrivelse af de ting vi drøftede hos Esther og Gjøde Carlsen den 6. februar 2023.

Huse i Herborg FØRST i 1930'erne

Herborg By fra første del af 1930'erne hvor Henry Hansen, Herborgvej 9, Herborg, har skrevet nedenstående

Herborg by har jo ikke som kirken og skolen nogen egentlig historie bag sig, eftersom det meste af byen først er bygget efter at jernbanen blev anlagt i 1920.

Herborg er således ikke nogen gammel by, og jeg skal her forsøge at fortælle lidt om Herborg, jeg vil fortælle lidt om byen og dens beboere, som jeg mener at huske det fra min barndom, det vil nok sige i første halvdel af trediveerne, dengang var der i byen omkring en snes huse, hvoraf de fleste lå i nærheden af stationen og kun nogle få på vejen op mod skolen.

Skolevej

Men lad os prøve at tage en tur gennem byen, vi kan jo tage skolen som udgangspunkt og forestille os, at vi tager en rundtur gennem byen, og jeg vil forsøge at gøre rede for de huse der var den gang, og hvem der boede der.

Fra skolen følger vi Skolevejen mod vest, det er en smal grusvej med grøfter på begge sider af vejen. På det første stykke af vejen er der åbne marker med landbrugs afgrøder helt ud til grøftekanterne, derefter kommer vi ned til Cementbyen, som vi kalder det. Her ligger først et par huse på nordsiden af vejen.

I det første hus (nr.15) boede Kathrine og Niels Vestergaard, han var landpost og havde i en menneskealder ruten fra Herborg til Vester FINDERUP.

I det næste hus (nr. 13) boede Gunder og Jan Aaes, han var tidligere landmand, nu tømrede og snedkererede han lidt for folk.

På modsatte side af vejen ligger cementstøberiet (nr. 12) heraf navnet Cementbyen, her havde Halkjær et cementstøberi, hvor de lavede både mursten og tagsten af cement og sand, i beboelsen forinden boede Terkel Nielsen med familie, på loftet boede Janne og Laurids Schulst.

Lidt længere fremme på vejen lå en lille ejendom (nr.7), her havde Kirstine og Anders Viftrup Andersen til huse, også han var landpost, og havde ved siden af lidt landbrug, i alle de år jeg husker, havde han ruten fra Herborg til Fiskbæk og Nr. Vium.

Disse fire bebyggelser var alt hvad der dengang var af huse mellem skolen og baneoverskæringen.

FINDERUPVEJ

Når vi kommer over banen og følger FINDERUPVEJ, kommer vi hen til mejeriet på højre hånd (nr. 12). Det blev bygget i 1927 og blev igen nedlagt i 1968. Her boede Metha og S.M.E. Søndergaard, der var mejeribestyrer, mejeriet var dengang det eneste byggeri på nordsiden af FINDERUPVEJ.

I det store hus som vi kaldte det, (nr. 7) lige over for mejeriet, her boede der fire familier, forinden boede i vestenden vognmand Laurids Jørgensen og Pethrine, i østenden boede Margrethe og Kjær Carlsen, han var møllersvend hos Halkjær. På loftet boede i østenden Rosa og Peder Pedersen, der var arbejdsmand, og i vestenden boede Kirstine og Vilhelm Simonsen, han var chauffør hos Laurids Jørgensen.

I det næste hus på vejen (nr.9) bor Dagmar og Poul Viftrup Andersen, også han er post, og desuden havde han et træskur, hvor han i sin fritid arbejdede med cykler og motorcykler.

Møllevej

Nu kommer vi hen til Møllevej, her bor på hjørnet (nr.1) byens smed Christen M. Christensen, han var en dygtig smed og kendt over store dele af Vestjylland for sin fremstilling af gummivogne, vogne som han fremstillede af undervogne fra gamle lastbiler, og de var særdeles velegnet til mælkekørsel, så de blev meget efterspurgt af mælkekuske, som kom langvejs fra og købte dem. Hans kone Kathrine bestyrer byens første telefoncentral, som hun havde hjemme i spisestuen.

I det næste hus på Møllevej (nr.3) var der tømrerværksted. Her boede tømrer Chr. Axelsen og hans kone, hun hed også Kathrine.

Lige over for dem, på den anden side af gaden i (nr.4), har vi Agnes og Knud Thomsen. Han var skomager og havde en lille butik med værksted, hvor han reparerede sko m.m. Desuden arbejdede han også på mejeriet, hvor han stod for udvejningen, og i sin fritid lavede han alle dritlerne til mejeriets smørproduktion.

Det næste hus vi møder i rækken (nr.6) ejes af Kristine Vad, hun er ugift, og har en lille manufakturforretning. På loftet er der indrettet en lille lejlighed, som hun lejede ud. Den blev dengang beboet af Frederik Nielsen (Didrik).

Nu kommer vi op til Chr. Sig Jensens hus (nr.8), også deres hus var delt op i to lejligheder, Kirstine og Chr. Sig bor selv i den sydlige ende af huset, han er snedker og har et værksted i baghuset. I nordenden bor Karen og Niels Christensen, han var arbejdsmand og graver ved kirken. Da de fraflyttede lejligheden blev den ændret til butik, og der blev oprettet et brødsalg fra bageren i Videbæk.

På modsatte side af gaden ligger Halkjærs foderstofforretning, som han lod skille fra dengang, da han solgte købmandsforretningen til Mølhede, og byggede villaen skråt overfor på Møllevej (nr.10).

Det sidste hus på højre hånd (nr.12) er stuehuset til den gamle Storgård, der brændte i 1920, og gården blev da flyttet over på den anden side af banen, her boede i vestenden af huset Maren og Jens Christensen (smed), han var arbejdsmand og søn af smed Christensen nede på hjørnet. I østenden boede Maren Eriksen (Maren Mikkell), stuehuset benyttes i dag som kontorbygning af Herborg Korn.

Genforeningsvej

På Genforeningsvej har vi først på hjørnet (nr.16) købmandsbutikken som Halkjær byggede, og som han i 1928 solgte til Lovise og Jens Mølhede Nielsen. Her drev Mølhede forretning i 63 år.

Den næste bygning er Afholdshotellet (nr.14) her er det Abelone og Chr. N. Christensen der har til huse, han er slagter og har en lille slagterforretning, og handler desuden med kreaturer til slagtning, han kører også en gang ugentlig en varetur ud på landet.

Det tredje hus i rækken (nr.12) er også en købmandsbutik - her møder vi Augusta og Niels Peter Nielsen. Han var også træskomager og lavede nye træsko eller satte nye bunde i de gamle, om ellers overlæderet var godt nok.

Vi skal nu helt hen til den anden ende af gaden. I det første hus vi kommer til på nordsiden af vejen bor Laurids Madsen (nr. 4), han var forhenværende gårdejer, og gik nu i dagleje på gårdene.

I det sidste hus på Genforeningsvejs (nr.2) bor Andrea og Niels Didrik Nielsen, han var fiskehandler og kørte rundt ude på landet, og solgte fisk fra en trillebør.

På den anden side af gaden ligger banehuset (nr.5), et hus med to lejligheder, som statsbanen byggede til sine funktionærer ved banen, men som nu blev lejet ud til andre, i den boede der to ældre ægtepar, pensionister eller aftægtsfolk eller hvad de nu kaldtes den gang. I den østre ende boede Ane og Peder Jespersen (kaldet Peder Grønne). Og i vestenden bor Johanne og Niels Peter Nielsen (kaldet Peder Skovby).

Og som sidste hus i byen er der stationen, vel nok den bygning der dannede grundlag for hele byens eksistens, her var det stationsforstander Tagø med familie, der passede togdriften og sørgede for at alt fungerede som det skulle.

Ja det var så turen gennem byen og alt hvad jeg havde at fortælle om den, der er jo sket hen hel del siden da, men det er jo så en hel anden historie.

Bortset fra overskrifterne er ovennævnte en beskrivelse af Herborg By, som tidligere gårdejer Henry Hansen fra Herborg har udarbejdet, og som jeg har lånt af sønnen Egon Hansen, Lærkevænget, Videbæk.

FIGUR 156: HENRY HANSEN

Henry Hansen døde i 2007 og han blev 81 år. Ægtefællen Bodil Hansen døde i 2023 og hun blev 85 år.

Oversigt over borgere der har boet i Herborg By på et eller andet tidspunkt fra 1960 til og med 1970

Oversigt over nogle af dem der boede i husene på gaderne i Herborg by på et eller andet tidspunkt i tresserne til og med 1970. Vi er bevidste om, at der garanteret er flere end nedenstående navne.

Kirkevænget

Nr. 1 Ketty og Harry Madsen

Arthur Andersen og frue på 1. sal.

Nr. 3 Kirstine Klit Jensen og Milter A.P. Jensen

Skolevej

Nr. 3 Petra og Svend Aage Jensen (kaldet Sig).

Kathrine og Kristian Hansen

Nr. 5 Herborg Vandværk

Nr. 7 Nora og Kresten Jensen

Stinne Iversen

Ellen Pedersen

Nr. 8 Harald Pedersen

Nr. 9 Kirstine og Karl Madsen

Inger og Svend Jensen + Svends far Jens.

Nr. 10 Agda og Arne Christensen

Nr. 11 Cecilie og Ingvar Korsholm

Jens Korsholm

Inga og Niels Korsholm

Nr. 12 Øverst i bygningen: Jens Jensen

Mellemste: Amalie og Arnold Refstrup

Inger og Svend Jensen

Kirsten og Ejnar Hansen

Nederst: Kirsten og Ejnar Hansen

Maren og Ole Pedersen

Leo Hansen og Hans Kurt Bach

På et tidspunkt benyttede Kirsten og Ejnar Hansen hele huset + 4 voksne børn

Karl Erik, Tage, Maren og Anna Elisabeth.

Nr. 13 Møller Kamp og Johanne Kamp

Lene og Arne Knudsen (boet i huset siden 1970)

FIGUR 157: LENE OG ARNE KNUDSEN SKOLEVEJ 13

Nr. 15 Kathrine og Niels Vestergaard og voksne søn

Peder Vestergaard

Ellen Vestergaard og hendes bror Peder Vestergaard samt

Ellens voksne søn Bent Vestergaard

Nr. 16 Jens Alfred Nielsen

Nr. 17 Krista og Mads Green

Nr. 19 Marie og Otto Knudsen

Nr. 21 Margrethe og Åge Jespersen

Nr. 23 Magda og Niels Birkmose (boet i huset siden 1970. (Niels er barnefødt i Herborg).

FIGUR 158: MAGDA OG NIELS BIRKMOSE SKOLEVEJ 23

Nr. 31 Ane Kathrine Olesen samt 4 voksne børn

Karl Aage, Else, Hans og Laust Holm Olesen

Nr. 32 Mary og Henry Bach

Nr. 33 Ingeborg og Jørgen Pedersen

Nr. 34 Maren og Jens Chr. Pedersen

Nr. 35 Esther og Peder Krogsgaard

Nr. 37 Garage.

Nr. 40 Herborg skole

Skolelederboligen: Bodil og Arne Møller Petersen

Skolelederboligen: Rita og Kai Gori

Skolelederboligen: Birthe og Peder Just Pedersen

Andenlærerboligen: Ella og Børge Vilstrup

Lejlighed på loftet: Inger og Johannes Jeppesen

Lejlighed over Forsamlingshuset: Anna og Jakob Korsholm

Nr. 41 Mette Marie og Kristen Klit

Nr. 42 Marie og Jeppe Christian Nielsen

Nr. 43 Niels V. Olesen og Inger Kirstine Olesen

Nr. 43a Herborg Kirke

Nr. 45 Kirstine Marie Laura (kaldet Dide) og Børge Risvig

Fredensvej

Blev kaldt Dres.

Enggårdvej

Nr. 1 Ketty og Johannes Viftrup Andersen

Egon og frue

Nanna og Ejnar Sandgrav

Inge Else og Viggo Baltzer Laursen

Esther og Gjøde Carlsen

Finderupvej

Nr. 3 Maren og Mads Peder Thomsen

Nr. 5 Tove Dahl og Holger Eløe Pedersen

Nr. 6 Inge Else og Viggo Baltzer Laursen

Nr. 7 Damefrisør Spåbæk og ægtefælle - stuetaen

Elsebeth og Leif Bendtsen – stuetaen. Elsebeth bor der stadig og har boet der siden 1962

Ada og Sigurd Jespersen – 1. sal

Sonja og Karl Johan Sørensen - 1. sal

Henny og Søren Jacobsen - 1. sal

Edvard Christiansen – 1. sal

Ingrid og Arthur Andersen – 1. sal

Nr. 8 Anna Elisabeth Nielsen og Peder Chr. Nielsen

Ella og Børge Vilstrup

Nr. 9 Poul Viftrup Andersen og husbestyrerinde Harriet

Nr. 10 Ingeborg og Holger Dalgaard

Yrsa og Bent Holm

Irene og P.C. Nielsen på øverste etage

Dagmar og Evald Reinhold Jensen på øverste etage

Olga og Ole Thomsen på øverste etage

Arne Baagø Pedersen og frue på øverste etage.

Nr. 12 Metha og Sofus Marinus Echardt Søndergaard

Ingeborg og Holger Dalgaard

Thorvald Balleby og frue samt voksne søn Erik Balleby

Nr. 14 Poul Viftrup Andersens Værksted

Nr. 15 Olga og Ole Thomsen

Nr. 16 Marie og Sigfred Pedersen

Nr. 17 Anna Elisabeth og Peder Chr. Nielsen

Nr. 18 Henny og Søren Jacobsen

Stinne og Peder Graakjær Nielsen

Irene og P.C. Nielsen

Leo Hansen (i kælderen)
Nr. 19 Henny og Søren Jacobsen
Nr. 19a Ketty og Kristian Bertelsen
Alfred Bertelsen
Nr. 20 Marie Nikoline Nørgaard og Knud Thomsen
Telefonomstillingsdamen Inga
Telefonomstillingsdamen Tove Bach
Nr. 22 Ingrid og Harry Poulsen
Jørgen Primdal og frue
Asta og Jens Lund Birkmose

Møllevej

Møllevej 1 Inger og Niels Urup Christensen
Møllevej 2 Oda og Kristen Gundersen
Anette og Tom Jensen
Møllevej 3 Esther og Gunnar Kjærgaard
Møllevej 4 Edith og Svend Nielsen - stueetagen
Elsebeth og Leif Bendtsen – 1. sal
Evald Ejstrup og Pusser blev hun kaldt - stueetagen
Anna Elisabeth og Peder Chr. Nielsen - stueetagen
Olga og Ole Thomsen - stueetagen
Annina og Hans Chr. Pedersen - stueetagen
Ole Pedersen – stueetagen
Frida og Niels Dejgaard – 1. sal
Sparekassen - stueetagen
Møllevej 6 Anna Jensen
Annina og Hans Chr. Pedersen
Møllevej 8 Gerda og Erik Andersen
Elna og Martin Lauridsen
Møllevej 10 Ane Julie Halkjær og Niels Halkjær
Møllevej 12 Bitten og Jørgen Eriksen
Else og Erik Windfeldt Pedersen
Poula og Eskild Pedersen
Møllevej 16 Martha og Kristian Sørensen
Møllevej 18 Eva og Peder Bach
Niels Hilding
Møllevej 20 Nora og J.A. Madsen
Aksel Kristiansen (store Aksel smed) boede ovenpå hos Nora og J.A. Madsen

Genforeningsvej

Genforeningsvej 2 Frederik Nielsen
Genforeningsvej 4 Dagmar og Laurids Jørgensen
Genforeningsvej 3 Nina og Johannes Nybo
Genforeningsvej 5 Poul Kjeldsen
Genforeningsvej 6 Agnes og Mads Vesterby Andersen
Genforeningsvej 7 Metha Søndergaard
Genforeningsvej 8 Maren Kirkegaard
Genforeningsvej 9 Inger og Johannes Jeppesen

Genforeningsvej 10 Nora og Aksel Jacobsen
Marianne Birkmose og Søren Poulsen
Augusta Jensen (kaldet Augusta Green og Augusta Sig)
Jakobine Hansen
Genforeningsvej 11 Karen og Arne Pedersen
Genforeningsvej 12 Magny og Thomas Knudsen
Marianne Birkmose og Søren Poulsen - lejlighed ovenpå
Maren og Ole Pedersen – lejlighed ovenpå
Genforeningsvej 13 Mette og Ejnar Poulsen
Genforeningsvej 14 Anna og Viggo Madsen samt voksne søn Niels Peder Madsen
Sparekassen
Genforeningsvej 15 Maren og Anders Jespersen
Genforeningsvej 16 Lovise og Jens Mølhede
Genforeningsvej 17 Anna og Niels Kresten Danielsen

Genvej

Genvej 2 Esther og Peder Krogsgaard
Genvej 4 Augusta Nielsen

Herborg Kirke

Lige overfor skolen på Skolevej ligger Herborg Kirke.

Den er bygget i årene 1898 og 1899 og indviet den 19. marts 1899.

Som en del danske kirker bygget i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet er kirken tegnet af arkitekt V. Ahlmann, født i Sverige den 14. februar 1852 og død i Hillerød den 12. maj 1928. Kirken er bygget i røde sten og kirken består af Kor, Skib og Tårn med spir.

Herborg er langt fra den eneste kirke som er blevet tegnet af V. Ahlmann. Hele 19 landsbykirker har han tegnet.

Altartavlen som har motivet "Den gode hyrde" er malet af Sophus Vermehren som var professor og levede fra 1823 til 1910.

Altartavlen er meget bevarelsesværdig, da der egentlig kun er få værker af Sophus Vermehren selvom han havde stor tilknytning til kunstakademiet Charlottenborg.

Det var mest portrætter som Sophus Vermehren lavede i sine aktive år.

På en bjælke inde i kirken står "gå da frit enhver til sit og stole på Guds nåde."

Herborg kirke har betydet meget for beboerne i Herborg – og den har været flittig brugt gennem årene.

Tilslutningen til folkekirken er da også ret stor i sognet – hele 88,8% var i 2022 medlem af Folkekirken mod et landsgennemsnit på 72,1%.

Som dreng var det altid en stor oplevelse, at komme med "ringeren" op i kirketårnet og ringe solen ned. Det har jeg været med til rigtig mange gange.

FIGUR 159: ORGLET I HERBORG KIRKE

Præster ved Herborg Kirke

1899-1903 Vilhelm Carl Poulsen

1903-1910 Hans Peter Laurits Rossen

1910-1934 Paul Birger Eller

1935-1942 Harry Andersen Øllgaard
1942-1959 Otto Bertelsen
1960-1969 Gudmund Busk Sørensen
1969-1978 Niels Christian Bork Hansen
1978-1985 Hans Peter Askou
1985-1995 Egon Weber Paulsen
1995-2020 Lene Thomsen Birkmose
2020- Jens Borg Spliid
2022 Michael Berghof 25% stilling fra 1. februar til 28. februar
2022 Karl Lund 25 % stilling – fastansat fra 1. januar 2024 i 25% stilling

FIGUR 160: ALTERTAVLEN I HERBORG KIRKE

FIGUR 161: HERBORG KIRKE SET FRA KIRKEGÅRDEN

Jeg, Niels, blev i 1956 døbt i kirken og i 1970 blev jeg konfirmeret. Ole, blev også døbt i 1956 og han blev konfirmeret i kirken i 1969.

I dag har jeg stadig tilknytning til kirken og kommer der flere gange om året da mine forældre ligger begravet på kirkegården.

Herborg Skole

Herborg Skole blev taget i brug i 1901, hvor der skulle undervises efter den vestjyske skoleordning, hvis særkende det var, at den største del af undervisningen blev henlagt til vinterhalvåret, især for de større børns vedkommende, idet de i tidsrummet fra 1. november til 1. maj gik i skole hver dag, 6 dage om ugen, mens de om sommeren kun blev undervist i 5 timer en dag om ugen.

Tanken med den vestjyske skoleordning, og at de store børn kun skulle i skole en gang om ugen var vel nok den, at man om sommeren havde brug for børnenes hjælp derhjemme, og på gårdene hvor de tjente, der var jo mange gøremål som store børn kunne være behjælpelige med, ikke mindst med at passe kreaturerne og fårene, de skulle jo både flyttes og vandes, og mange gange kunne de jo også give et nap med ved markarbejdet m.m.

At den gamle vestjyske skoleordning var meget populær dengang hersker der ikke stor tvivl om, idet den fortsatte indtil 1957 inden den blev afløst af en ny lov. 1957 var året hvor lærer Arne Møller Petersen tiltrådte som skoleleder på Herborg skole, og skolen blev i 1960 udvidet, så det blev en fem klasses skole.

Møller Petersens efterfølger Kai Gori kom 1. februar 1961 og han var her til 30. november 1964, så han var her ikke så længe, men i den korte tid han var her, fik han gennemført en modernisering af skolen, således blev 2. lærerboligen inddraget til undervisningslokale, og alle de små gange med hver sin indgang ud mod vejen blev lagt sammen til en lang gang, med indgang i øst gavlen, og lærerindens lejlighed mod vejen blev lagt sammen til en lang gang, med indgang i øst gavlen, og lærerindens lejlighed på loftet, blev ændret til lærerværelse, depot og oplagsrum.

Den 1. februar 1965 blev Peder Just Pedersen ansat som skoleleder, men allerede efter et par års forløb måtte Just begynde en sej kamp for skolen, der var ved at komme i modvind. Vi elever fulgte også med i debatten om nedlæggelsen af skolen, og den daværende 6. klasse formede en protestskrivelse til Nr. Vium-Herborg sogneråd.

FIGUR 162: HERBORG SKOLE

Just Pedersen trak sig tilbage i 1993 efter at have udført en kæmpe indsats for Herborg skole. Han var også, det jeg vil kalde sognets mand, da han var i byrådet i Videbæk Kommune i flere byråds perioder.

Jubilæumsskrift der blev udgivet i 2001 i forbindelse med 100 års jubilæum fortæller om Herborg Skole fra 1901-2001, hvorfor vi i vores ikke vil skrive om alle de renoveringer og tilbygninger, der er blevet gennemført gennem årene.

I 2008 er der blevet oprettet en friskole i Herborg. På skolens hjemmeside står der, at skolen her i 2023 tilbyder undervisning på 0.-8. klassetrin, og der er tilknyttet vuggestue, børnehave og SFO.

I de år Niels Kvist Vissing og jeg gik i Herborg Skole var det således Kai Gori og Peder Just Pedersen, der var skoleledere på Herborg Skole. Ud over dem var der lærerne Børge Vilstrup, Rita Gori, Ingrid Jensen, Inger Jeppesen, Birthe Just Pedersen og Sigrid Vad (fra 1970).

Herudover var der pedelparret Anna og Jakob Korsholm, som boede i lejligheden over forsamlingshuset, og de var flinke og gode at snakke med for os børn.

Noget af ovennævnte er uddrag af Henry Hansens skriv fra Herborg.
/Ole Stræde Dalgaard

Inger Jeppesen – lærer ved Herborg Skole 1963-92

Forud for flytning til Herborg og ansættelse ved Herborg Skole tog Inger uddannelse på Musikkonservatorium i Aarhus med uddannelse inden for musik og sang.

Medio juli 1963 flyttede Inger og Johannes Jeppesen ind på Herborg Skole i en lille interimistisk lejlighed på loftet over klasseværelserne. I august 1963 begyndte Inger sit arbejde på Herborg Skole, og det blev til 29 års ansættelse ved Herborg Skole. I april 1964 flyttede Inger og ægtefællen Johannes i nybygget hus i Herborg By på adressen Genforeningsvej nr. 9. Inger husker også, at i forbindelse med at de fraflyttede lejligheden på Herborg Skole, at der blev anskaffet et andet klaver, købt hos private i Videbæk.

Ægtefællen Johannes startede arbejde på Nr. Vium Mejeri sammen med blot 3 andre + mejeribestyrer, da de kom til Herborg, og Johannes var den første medarbejder, der opnåede 25 års jubilæum på mejeriet. Sikken udvikling Johannes har været med til på mejeriet. Johannes døde i 2005. Jeg skribent Niels havde fornøjelsen af at køre sammen med Johannes og P.C. Nielsen i ca. 3 mdr. i efteråret 1976, hvor jeg Niels arbejdede på Høng forud for min ansættelse ved Videbæk Kommune.

Inger husker tiden i tresserne som en travl tid, og ikke uden bekymringer, da skolens eksistens var temmelig truet.

Inger som lærer

Vi Niels og Ole har haft fornøjelsen af at have Inger som lærer fra henholdsvis 1. og 2. klasse og til og med 7. klasse. Vi husker begge Inger som en lærer, der var en meget seriøs og kompetent lærer i de fag, vi havde med hende, og det var i fagene sang og formning. Inger underviste også andre klasser i dansk, regning og håndarbejde. Inger formåede også at skabe hygge i klassen, hvilket var med til at gøre tiden på Herborg Skole til en rigtig god tid. Ud over at synge i sangtimerne fik Inger lært os noderne, og vi husker begge sangtimerne, som timer vi altid så frem til, selv om hverken Niels eller Ole var de store sangere. Inger stod også for at lede skolens sangkor. Inger var også rigtig god til at spille på klaveret ved morgensangen.

Kordegner og kirkesanger

Ud over lærergerningen fungerede Inger en tid som kordegn og kirkesanger (blandt andet i julen 1964) da kordegn og førstelærer Gori fraflyttede byen på grund af andet arbejde.

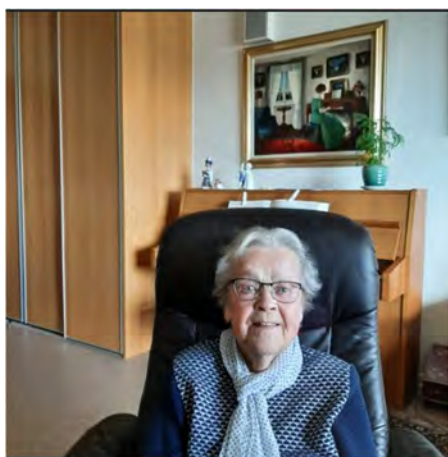
Foreninger

I foreningslivet har Inger blandt andet spillet klaver til damegymnastikken.

Johannes Jeppesen var formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening i 1971-1972.

Menighedsråd

Herudover har hun været med i Menighedsrådet i 2 perioder.

FIGUR 163: INGER JEPPESEN

Nytårsaftener

Uden for skolen husker Ole og Niels en del nytårsaftener i tresserne, hvor vi var mange børn, der besøgte Inger og Johannes. Vi hyggede os der, og vi fik en masse mundgodt. Vi børn truede vist med at hejse en kaffekande op i flagstangen uden at gøre alvor heraf, men hejste i stedet noget andet op, uden at vi kan huske hvad det var.

Videbæk

Inger flyttede i år 2008 til Videbæk.

Inger er nu 95 år, og er her i december 2022 efter eget ønske flyttet på Plejehjemmet Bakkely i Videbæk.

Dagbog

Inger skriver dagbog hver dag, og har gjort det gennem mange år.

Dødsfald

Inger Jeppesen døde den 6. december 2023 og hun blev 96 år.

Johannes Jeppesen døde den 15. maj 2005 og han blev 76 år.

Ovennævnte beskrivelse er ud fra interview afholdt med Inger Jeppesen den 12. december 2022.
/Ole Stræde Dalgaard.

Lærer Børge Engedal Vilstrup

Børge Vilstrup var i en årrække lærer på Herborg Skole, og skoleleder Kai Gori har i et skriv oplyst, at Vilstrup var anden lærer. Hustruen Ella var hjemmegående. Da hun var alene med Annie, Aase og Orla boede de i Jelling, og der var hun bl.a. ledvogter, og lejede værelser ud til nogle der læste på seminariet, og en af dem var Børge.

Børge Vilstrup og hustruen Ella boede sammen med børnene i lejlighed på Herborg Skole i de første år han var lærer i Herborg, inden de i 1961 flyttede i huset på Finderupvej 8, Herborg.

Børge og Ella har fællesbørnene Elin og Eva. Derudover har Ella fra tidligere børnene Orla, Åse og Annie. Elin, Aase og Annie bor nu i Skanderborg, mens Eva og Orla bor i Videbæk.

Fagene

I min tid på Herborg Skole havde jeg Vilstrup som klasselærer, og jeg vil mene, at det har været fra 4. klasse. Jeg havde Vilstrup til dansk, og efter min mening var han en dygtig dansklærer.

Senere da vi fik fysik på skemaet, havde vi også Vilstrup til dette. Husker fra min tid på Videbæk Skole, at vi i 2. real trak fysik til eksamen, og her var Vilstrup censor. Det gik heldigvis godt, selv om jeg normalt ikke var god til fysik. Var heldig med det emne jeg trak.

Vilstrup underviste også andre klasser i regning og matematik.

FIGUR 164: BØRGE ENGEDAL VILSTRUP

Fra Herborg Skoles 100-års jubilæum står der blandt andet under afsnit med Peder Just Pedersen side 59, at lærer Vilstrup var ansat ved Herborg Skole ved Just Pedersen og hustrus ankomst i 1965. Just Pedersen husker Vilstrup som en god fortæller og en fantastisk dygtig regne- og matematiklærer. Niels Kvist Vissing (tidligere Jensen) der havde Vilstrup til regning og matematik, kan bekræfte Just Pedersens udtalelse.

Vilstrup som nabo

Børge og Ella Vilstrup flyttede i 1961 ind i huset på Finderupvej 8, og det var nabo til os på Finderupvej 10 indtil vi flyttede i mejeri bolig på Finderupvej 12. Da vi flyttede tilbage til Finderupvej 10 efter mejeriets nedlæggelse, boede Børge og Ella stadig på Finderupvej 8.

De var nogle rigtige gode og hjælpsomme naboer. Husker især da min mor døde i 1995, at Børge Vilstrup til bisættelsen pyntede Herborg Kirke.

En gang hvor jeg besøgte Frederik Nielsen (kaldet Frederik Didrik) på Genforeningsvej 2, kom Vilstrup på besøg. Husker det var en søndag, hvor han spurgte Frederik (Frederik havde ikke bil) og jeg, som var en lidt større dreng, om vi ville med ham på en køretur, hvor vi så skulle ned og se Billund Lufthavn, og det sagde vi straks ja tak til.

Ud over at se lufthavnen kørte han rundt med os nede i Grejsdalen. Det var en rigtig flot og god tur.

Efter tiden som lærer ved Herborg Skole

Efter at Vilstrup havde søgt sin afsked ved Herborg Skole, var han blandt andet ansat på Vølund og Faster Andelsmejeri, hvor min far havde ham som kollega.

Børge og Ella boede de sidste år i Videbæk.

Børge døde i 2004 og han blev 77 år.

Ella døde i 2006 og hun blev 87 år.

Ovennævnte er ud fra egne oplevelser samt bogen om Herborg Skoles 100-års jubilæum./Ole Stræde Dalgaard

Førstelærer Kai Gori og Rita Gori, ansat ved Herborg skole fra 1.2.1961 – 30.11.1964

Kai Gori er født i Lille Rørbæk (en lille friskole i Himmerland) den 10. april 1935. Hans mor døde ved fødslen. Efter nogen tid flyttede Kai og hans far til Koed på Djursland, hvor faderen blev førstelærer. Da Kai var ca. 3 år giftede hans far sig igen, og i det ægteskab fik Kai 3 søskende – et hold tvillingepiger og en bror. Rita er født i Skive den 29. december 1939, og hun er nr. 3 i en søskende flok på 9 bestående af 3 piger og 6 drenge.

Kai og Rita mødte hinanden i 1955, og blev gift 16. marts 1958 i Skive.

De har 5 børn.

Allan født 17. december 1958, Anette 21. oktober 1960, Steen 4. juni 1965, Jesper 20. juni 1970 og Karsten 20. juni 1970.

I dag er familien vokset til med svigerbørn – 11 børnebørn (plus koner og kærestes) og 5 oldebørn.

Efter Kai's død i 2004 samles familien hvert år i pinsen hos Rita i Sæby fra lørdag – mandag, hvor de er 25-30 mennesker. De er delt ind i hold, og står hver for et måltid eller lignende. Ved siden af Ritas hus, er der en frigrund, som de bruger til teltplads = Campingplads.

Uddannelse og arbejde

Rita:

Haderslev eksternatskole - Åbenrå eksternatskolen - Herborg skole fuldt timetal - Odense, dagplejemor -

Randers C.la Cours skole - V.Sottrup, Sundeved: Ungdomsskole, keramik - Sundeved: Husmoderforeningen, keramik.

Bakkensbro skole, Sundeved, støttelærer - Frederikshavn, Privatskolen, børnehaveklasselærer 1.8.1979 – 31.12.1999. Stoppede på privatskolen i år 2000 efter 21 år. Rita var da 60 år.

Kai:

I 1953 startede Kai på seminariet i Kolding, men allerede i starten af 1954 overflyttede han til Skive seminarium, hans far havde fået stilling som skoleinspektør i Skive, og det var billigere, da Kai kunne bo hjemme.

Kai var efterfølgende:

Lærer i Rødby havn - Haderslev eksternatskole som lærer - Herborg skole som førstelærer - Tømmerby centralskole – som førstelærer Tønder kaserne, Forsvarets civilundervisning som viceforstander - Odense kaserne, Forsvarets civilundervisning som viceforstander

Randers, C. la Cours skole, skolebestyrer - Sundeved, V.Sottrup, Nydams skolen, ledende skoleinspektør - Frederikshavn, Privatskolen i Frederikshavn, ledende skoleinspektør 1.5.1979 – 31.7.1996. Derefter pensionist.

Før tiltræden i Herborg

Efter end uddannelse som lærer blev Kai ansat som lærer på eksternatskolen i Haderslev, og der var han i 1½ år. Ambitionsniveauet var højere end det, og han begyndte derfor at se sig om efter andre muligheder, hvor hans søgen stoppede ved en førstelærer- og kirkesangerstilling i Herborg med ansættelse efterfølgende – kun 25 år gammel - efter sigende landets yngste førstelærer.

Ansættelsen var betinget af, at Rita kunne overtage den ene lærerindestilling, og at hun var kvalificeret til det. Så det var ikke blot Kai der var til ansættelsessamtale, men også Rita, og hun blev fundet egnet til jobbet og godkendt af Ringkjøbing Amt som lærerinde ved Herborg skole. Rita skulle undervise de yngste 3 årgange samt alle pigerne i håndarbejde og gymnastik.

Uddrag fra tiden i Herborg skole beskrevet af Kai Gori

Herborg skole lå i Nr. Vium Herborg kommune (nu en del af Videbæk kommune). Den ny skole i Herborg blev taget i brug i 1901, og var en 5-klasset skole med 7 årgange (1.-7. klasse). Der var 5½ lærer ansat ved skolen, som husede 110 elever.

Herborg kirke lå lige over for skolen og var bygget i 1899. Sognepræst var G. Busk Sørensen, der også var sognepræst i Nr. Vium sogn. Præsteboligen lå midt mellem de to kirker for sig selv på åben mark ved sogneskellet.

Kirkesanger - beskrevet af Kai Gori

Som kirkesanger ved Herborg kirke, skulle jeg forestå kirkesang med meget mere alle søn- og helligdage samt ved bryllupper og begravelser og bisættelse i kapellet.

Førstelærerstillingen - beskrevet af Kai Gori

Det undervisningspligtige timetal i skolen var 36 timer, og der var lørdagsundervisning, så fritid var der ikke meget af, når så dertil kommer, at jeg engagerede mig i alle mulige ting i den sparsomme fritid, så var det egentlig underligt, at mine to børn kunne genkende mig, når jeg en gang imellem dukkede op hjemme i stuen. Men Herborg blev en lykkelig tid i mit 39-årige lærerliv, hvad den efterfølgende beskrivelse her vil illustrere.

Vi faldt begge hurtigt til i skolen og i det lille landsbysamfund – og blev også accepteret og respekteret trods vores meget unge alder. Vi var de yngste lærerkræfter på skolen, de øvrige var mellem 35 og 50 år, og vi var 21 og 25 år.

Det at være førstelærer gav ikke reduktion i timer, men derimod et beskedent løntillæg.

Som kirkebylærer (det vil sige at man skulle føre kirkebogen for Herborg sogn over fødte, døbte, bryllupper og dødsfald) og som kirkesanger fik man løn kvartalsvis forud, ca. 500 kr. i kvartalet for at stå til rådighed ved alle gudstjenester på alle søn- og helligdage samt alle kirkelige handlinger, bryllupper, begravelser, bisættelser med mere. I øvrigt overlod jeg indføringen i kirkebøgerne til Rita, da hun havde en væsentlig bedre skrift end mig.

Som ung og førstelærer havde jeg mange ideer, jeg ville have gennemført – og de demokratiske regler havde jeg ikke rigtig fået lært i min opdragelse, så jeg gennemførte blot tingene uden at drøfte ideerne med de øvrige lærere eller skolekommissionen, og lærerne adlød pænt og gjorde det, jeg bestemte uden vrøvl, dog syntes anden læreren, Vilstrup, at jeg havde lovlig mange nye ideer, men hans forsigtige indsigelse bed ikke på mig. Jeg tror slet ikke, jeg fattede, at han egentlig ønskede, at jeg tog tingene med ro.

Meget hurtigt arrangerede jeg åbent hus på skolen. Forældremøder blev også arrangeret, og som den første landsbyskole i Danmark, fik jeg oprettet en skolepatrulje. Alle ting sørgede jeg for at meddele til Ringkøbing Amts Dagblads journalist i Videbæk, så omegnen blev klar over, at nu var der kommet liv i Herborg skole. Forældrekredsen var meget glad for de mange initiativer, og megen ros kom der ud af det.

FIGUR 165: JULEHYGGE I SKOLESTUEN

Bygningsmæssig renovering - beskrevet af Kai Gori

Efter et års forløb begyndte jeg at tale med myndighederne om, at skolen trængte til en bygningsmæssig renovering. Der var 4 klasseværelser i skolen. Skolen var en lang rødstensbygning. I den sydlige ende var førstelærerens bolig, derefter et klasseværelse, så kom anden lærerens bolig, derefter to klasseværelser. Over anden lærerens bolig var der en lille lærerindelejlighed. I en fritliggende bygning på den anden side af skolegården var skolens gymnastiksal, som også var byens forsamlingshus. For enden af gymnastiksalen gik der en trappe op fra en stor forgang til et klasselokale, der lå over forgangen. Her havde Rita i øvrigt sit klasselokale i de 4 år, vi var i Herborg.

Da skolen var 5-klasset, manglede vi et klasselokale, således at alle klasser havde eget lokale. Det lykkedes mig at få sognerådets (Kommunalbestyrelsen) tilslutning til ombygning af Herborg skole. Ganske vist var der et mindretal i sognerådet, der ønskede skolen nedlagt, men ombygningen blev vedtaget, og blev lavet 100% efter mit forslag. Anden lærerens bolig blev nedlagt og indrettet til klasselokale. Jeg fik et lille kontor, hvor der før var indgang til mit klasselokale. Indgang til de 4 klasselokaler blev i enden af bygningen og en lang gang blev lavet, hvorfra man gik ind i de enkelte klasselokaler. Lærerindelejligheden oven på blev indrettet til lærerværelse og depot. Samtlige gulve blev brudt op, og der kom betongulve med

vinylbelægning på. Nye tavler og glade farver på væggene. Alt dette blev lavet i en lidt udvidet sommerferie i 1962, og skolen var ikke til at kende igen. Befolkningen var begejstret for den ”nye” skole. Til erstatning for de to lærerboliger på skolen købte kommunen to huse i Herborg til de to, der blev hjemløse. Førstelærerboligen var stadig i sydenden af skolebygningen.

Skolen blev taget i brug igen midt i august og i oktober blev der holdt en stor indvielsesfest arrangeret af mig. Alle forældre i skoledistriktet var inviteret til festen i forsamlingshuset, skolekommissionen og sognerådet havde jeg også inviteret. Ca. 150 mennesker mødte op.

Nu havde jeg fået det i skolen, som jeg gerne ville have det, og så måtte jeg tage fat på nye udfordringer. Herborg var et godt sted at vokse op for børnene Allan og Anette. De kunne lege i skolegården lige uden for vinduerne i mit klasselokale. For dem var vi jo stadig hjemme, når vi var på arbejde. Rita var inde hos dem i næsten alle frikvartererne, så vi følte, at det må have givet dem trykthed, at vi hele tiden var i nærheden.

Kai og Rita - nye udfordringer i Herborg – beskrevet af Kai Gori

Ret hurtigt involverede jeg mig i meget forskelligt i Herborg. I 1962 blev jeg indvalgt i brugsforeningens bestyrelse, og blev fodboldtræner for idrætsforeningens seniorer.

FIGUR 166: RITA OG KAI GORI

I foråret 1962 indmeldte jeg mig i socialdemokratiet, og kom hurtigt i bestyrelsen i socialdemokratiet for Videbæk og omegn. Ved valget til kommunalbestyrelsen blev jeg opstillet som nr. 1 på en liste for socialdemokratiet i Nr. Vium – Herborg. Den mangeårige spidskandidat og kommunalbestyrelsesmedlem fra Fiskbæk blev blot nr. 2 på listen, og fordelingen af stemmer på os betød, at ingen af os kom i kommunalbestyrelsen. Så vidt jeg husker, manglede jeg 4 stemmer.

I stedet blev jeg af den nye kommunalbestyrelse valgt til at være formand for ungdomsskoleudvalget, og som formand fik jeg oprettet en kommunal ungdomsskole for 14 – 18-årige, som jeg selv blev leder af. Jeg oprettede også og blev leder af en landbrugsfaglig ungdomsskole samt et teknisk forberedelseskursus for voksne – det første i en landkommune. Der ud over underviste jeg i dansk på Skjernegnens realkursus og på Videbæk handelsskole – så megen fritid var der ikke.

Rita tog i fritiden idrætsmærker i Herborg, og hun gik endvidere til gymnastik og porcelænsmaling.

Familiefester og sammenkomster mv. – beskrevet af Kai Gori

En lille tjans som festtaler havde jeg også. Rita og jeg blev inviteret til så at sige alle familiefester i Herborg. Sammenkomster efter begravelser og fester ved bryllup og sølvbryllup foregik i skolens gymnastiksal, der også var forsamlingshus. Efter suppen og den første halvdel af hovedretten, var det først præstens tur til at holde tale. Derefter fulgte førstelæreren (mig) og så først kunne familie og bekendte holde tale og evt. sange synges. Rita og præstefruen havde også en opgave ved disse fester, de skulle hælde suppe op i

tallerkenerne og skære evt. kransekage for. De skiftedes til at klare tingene og havde godt styr på, hvem der gjorde hvad sidst.

Konfirmationsgilderne foregik i de private hjem. Til disse gilder blev man inviteret efter stand. På selve dagen var præst og førstelærer inviteret sammen med familien – men man kunne jo kun være et sted på selve dagen. Derfor var folk også tidligt ude med invitationerne. Hvis man ikke kunne komme på konfirmationsdagen, blev man inviteret til aftenen efter. Første aften blev præsten, førstelæreren, købmanden og gårdmændene inviteret. Anden aften var det anden læreren, de øvrige lærere, brugsuddeleren og husmændene og enkelte arbejdsmænd. Den ”pæne” aften blev der snakket og diskuteret, de øvrige aftener blev der spillet kort. Begge slags aftener var fårene skilt fra bukkene, det vil sige, at damerne gik i en stue for sig selv, når kaffen var drukket. Sådan var skik og brug i Herborg.

Paris i efterårsferien 1962 og i efterårsferien 1963 – beskrevet af Kai Gori

Jeg sad i en regnetime i 7. klasse i 1962 og tænke på, at det kunne være skønt at komme til Paris. Mens børnene sad og passede sig selv med regnestykker, sad jeg ved katederet og regnede på, hvad en tur ville koste – og fandt ud af, at hvis der var 3 elever, der ville med, så kunne vi få råd til turen, så inden timen sluttede, bekendtgjorde jeg i klassen, at vi skulle til Paris i efterårsferien, og at vi havde plads til 3 elever, så de første 3, der meldte sig, kunne komme med. Jeg mener, at de skulle betale 125 kr. hver. Så var alt iberegnet – også entre’r mv. Heldigvis accepterede Rita min ide, og under en halv time efter skoletidens ophør havde 3 drenge meldt sig til turen – og heldigvis kun tre, så jeg slap for at udelukke nogen.

Vi brugte 2 dage til turen til Paris, og overnattede i bilen på vej ned. Bagsædet kunne slås ned, så de 3 drenge og vores søn Allan kunne ligge og sove bagi. Rita og jeg sad så på forsæderne og halvsov.

FIGUR 167: RITA OG KAIS VW

Overnatningen i Paris foregik i telt på campingplads. I de 6 dage, vi var i Paris, så vi alt, hvad man skulle se i Paris.

I efterårsferien 1963 tog vi sammen med 3 af pigerne på skolen på en tilsvarende tur til Paris, og igen var der heldigvis kun 3 elever, der tilmeldte sig.

Gardasøen og Venedig – beskrevet af Kai Gori

Vi bestemte os for at spørge nogen af de store piger i skolen, om de ville gå ture med vore børn Allan og Anette en times tid hver eftermiddag. Vi udpegede 3 gode piger, og de fik tilbud om, at lønnen var en tur med os til Gardasøen og Venedig i påsken 1963. De og deres forældre sagde ja – og palmesøndag drog vi af sted til Italien. Vi kørte til Garmisch Partenkirchen i et stræk – og næste dag til Gardasøen. En tur rundt om Gardasøen blev det til og en tur til Venedig – og ellers afslapning.

Pigerne var i den drengeglade alder. Vi overhalede på turen i Norditalien en militærkolonne i lastbiler. De vred hovederne helt af led for at kigge ud af bagruden og vinke til dem. I Venedig fik de lov at gå på egen hånd rundt på Markuspladsen, og vi gjorde dem bl.a. opmærksom på den flotte Markuskirken. Da vi mødtes efter en times forløb, spurgte vi dem, om de havde været i Markuskirken. Det havde de ikke, så de fik en halv time mere til at se ind i kirken. Vi ”skyggede” dem – og fandt hurtigt ud af, at det ikke var kirken, der havde deres interesse, men 3 unge drenge. Da den halve time var gået, kom de igen, og vi spurgte, om de havde set kirken. Ja, ja, lød svaret, og vi havde pli og fin følelse nok til ikke at udspørge dem om ting i kirken, men sagde, at det var godt, de havde fået den oplevelse med. De fik aldrig at vide, at vi havde luret dem. En god tur havde vi og det samme syntes pigerne, som foråret igennem pænt gik tur med Allan og Anette.

Andre ture mens de boede i Herborg

Ud over ovennævnte ture så var de i julen 1961 på en tur til Norge og i sommerferien 1962 på en tur til Rom, Napoli og Sorrento.

Efter Kai's død

Efter Kai var død i 2004, startede Rita med at gå til spinning 2 gange om ugen og i motionscenter 2 gange om ugen. Begge dele gør hun stadigvæk.

Ligeledes var de en gruppe på 5 på skolen, som startede en KREA-klub. En klub, hvor de på skift skulle bestemme, hvad aftenen skulle gå med (f.eks. binde kranse, sy skindtasker, patchwork, strikke med mere. De mødes ca. 5 gange om året.

De spiser også hos hinanden.

Pensionisterne på deres skole mødes ca. 1 gang om året, til et stykke mad ude i byen.

Ritas teatervenner er fra en privatskole i Sæby. De spiser også på skift hos hinanden, inden de skal i teater. De ser ca. 5 forestillinger på en sæson.

Rita oplyser, at hun er rigtig glad for at bo i Vendsyssel/Sæby, hvor de har boet siden 1993, og de nåede heldigvis at flytte dertil inden Kai blev syg og døde af Als i 2004.

Sjove historier

Lærer Vilstrup og skoleleder Gori indgik på et tidspunkt et væddemål. Væddemålet gik ifølge min storebror Erik ud på, hvem der kunne komme hurtigst op af trapperne til klasseværelset, der var ovenpå ovre ved forsamlingshuset. Der blev taget tid, og Gori der som jeg husker det, var meget atletisk, tog som den første af de to alle trinene op først. Derefter blev det Vilstrup tur, og han tog flere trin af gangen (der var ikke aftalt noget om, at det måtte man ikke), så det har de garanteret begge moret sig over.

Kai Gori væddede med en ven om han kunne køre fra Herborg til Paris og retur på en weekend. Vennen mente, at Kai kun kunne køre til Köln og tilbage. Den der tabte væddemålet skulle betale benzinen. Kai vandt væddemålet, hvor afgang fra Herborg var lørdag kl. 15.00 og han var retur i Herborg mandag morgen kl. 8.00. I alt 2.885 km i familiens VW. Med på turen var ud over Kai og vennen en bankmand fra Videbæk som opmand. Kai Gori havde fri i skolen den mandag, hvor de kom tilbage til Herborg. De sendte postkort til Danmark ved Eiffeltårnet, som bevis på at de havde været der.

Kai Gori døde i 2004 og han blev 68 år.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview den 27. september 2023 med Rita Gori.
/Ole Stræde Dalgaard.

Lærerinde Ingrid Holflod Jensen

Ingrid Holflod Jensen er født i gården Holdflod i Nøvling ved Vildbjerg, som nr. 11 ud af en søskendeflok på 11. Hendes forældre var Marie og Anders Møller.

Ægtefællen Jens Chr. Jensen blev født på den gård, der nu har adressen Birkmosevej 2 i Herborg, og hans forældre var Pouline og Niels Jensen. Niels Jensen havde 2 sønner fra 1. ægteskab, Hans Peter og Christen.

Ingrid gik i Nøvling skole og Jens Chr. gik i skole i Herborg,

Ingrids opvækst

Gården Ingrid voksede op på, var en større gård, og Ingrid har fortalt, at selv om der var mange børn i hjemmet, blev hun ikke sendt ud at tjene, før hun var 18 år. På det tidspunkt blev hun ung pige i huset på Kollund Mejeri.

I hendes hjem var der overskud til, at børnene kunne pleje deres interesser, og Ingrid fik som niårig et Kodak-kamera og kunne snart derefter fotografere og selv fremkalde billederne. Fiksersalt, som hun skulle bruge til fremkaldelsen, købte hun på apoteket for 25 øre.

Det var også en familie med musik i. Selv spillede Ingrid violin, fra hun var otte år.

Jens Chr.'s opvækst

Jens Chr. der i 1932 blev gårdejer på adressen der nu hedder Enggårdsvej 2, Herborg, som Ingrid senere i livet mødte, var efter skoletiden på sløjdscole i Askov, og han havde flere pladser på landet, blandt andet i en præstegård på Fyn. Han var endvidere på Ladelund Landbrugsskole.

Lærerjob og gård

Som ung havde Ingrid plads på en præstegård i Vellev ved Langå, og derefter valgte hun at søge ind på seminariet – Th. Langs Seminarium i Silkeborg – for at blive lærer.

Med eksamensbeviset i hånden fik hun i 1936 job som lærer på Herborg Skole. Blandt de tre lærere var hun den eneste kvinde, men det generede hende ikke.

Træk fra en lærergerning i 30'erne, 60'erne og 70'erne ved Ingrid Jensen, lærer ved Herborg Skole 1936-38 og 1961-1980. Artiklen er fra bogen, der blev udgivet i forbindelse med Herborg Skoles 100-års jubilæum

FIGUR 168: INGRID JENSEN

Jeg begyndte ved Herborg skole den 20. oktober 1936. Det var dengang, der var vinterlærerembede. Skolen var dengang en lang bygning, med tre kviste ud til gårdsiden. Førstelæreren havde den største lejlighed til højre og anden læreren en mindre lejlighed til venstre. Jeg boede ovenpå ved den midterste kvist med et værelse. Der var både stue og soveværelse med kakkelovn. Et lille rum der skulle være køkken – uden komfur, så jeg brugte en primus, og et lille bitte toilet uden træk og slip.

Der var tre klasseværelser, men kun elektrisk lys i det der skulle bruges til aftenskole. Der var kakkelovne, så der skulle jo helst være varmt, når børnene kom, der var jo ingen pedel den gang. Ude i gården var der en pumpe, hvorpå der hang en øse med et langt skaft, som børnene kunne skiftes til at bruge, når de var tørstige.

Jeg fik af sognerådet bevilget en symaskine, der var ingen i forvejen. Jeg fik 100 kr. for hele vinteren for at gøre rent i klasseværelset og gangen. Lønnen var 180 kr. pr. måned. Jeg var der kun to vintre i denne omgang, og vendte tilbage i 1961, først som vikar, det var på grund af lærermangel, der var dengang, og jeg havde jo min eksamen. Lærerne var Kai Gori, fru Gori og Vilstrup. Gori's rejste så i 1964. Vi var kede af, at de rejste, for vi var godt tilfredse med dem, hvem kunne vi så få; men heldet var med os, da Just og fru Just søgte embedet, og fik det. Herborg Skole skulle jo nedlægges, og var det ikke kommet til at gå godt på skolen, så havde den ikke eksisteret i dag (2001).

Jeg kom så til at arbejde sammen med Just, fru Just, Finn, Fru Jeppesen og fru Vad. Jeg søgte min afsked i juni 1980, og med mig forsvandt titlerne frk. og frue, og nu var det fornavnet, der gjaldt.

I 1936 og 1937 sagde vi De til hinanden på skolen, det er da heldigvis afskaffet. Hvad bliver det næste?

Jens Chr. Jensen og børn mv

Kort efter at Ingrid kom til Herborg, mødte hun Jens Chr. Jensen, som drev en gård. De blev gift, og i løbet af 10 år kom der fire døtre til, og det er Grethe, Rigmor, Esther (bor på fødegården og er gift med Gjøde

Carlsen) og Marie. Siden kom der svigerbørn og en stor flok børnebørn og oldebørn til. Da Ingrid døde havde de 14 børnebørn og 28 oldebørn.

Mens døtrene var små, holdt Ingrid en pause fra lærerjobbet, men hun vendte som ovenfor beskrevet tilbage til Herborg Skole i 1961, og hun stoppede først, da hun fyldte 67 år.

Datteren Esther og svigersønnen Gjøde overtog landbruget i 1969 (boede indtil 1972 i huset lige før gården på Enggårdsvvej 1), hvorefter Ingrid og Jens Chr. Jensen flyttede i hus på Solsøhedevej i Videbæk i 1972. Jens Chr. døde i januar 1992.

FIGUR 169: GÅRDEN HVOR INGRID OG JENS CHR. JENSEN BOEDE

Foreninger og bestyrelser

Ingrid var i skolekommissionen og var i bestyrelsen for Herborg – Videbæk Pensionistforening.

Jens Chr. var på et tidspunkt kirkeværge, og han var medlem af skytteforeningen i mange år. Han var tit til skydning søndag formiddag i Fiskbæk.

De var begge medlem af ungdomsforeningen, og fulgte de foredrag, der var der.

Læsekreds

På et tidspunkt var Ingrid og Jens Chr. med i en læsekreds. Det vil sige, at de var ca. 10 par, der købte lige så mange bøger. Så mødtes man måske en gang om måneden, hvor de byttede bøger.

Når sæsonen var slut, holdtes der auktion over bøgerne.

100-års fødselsdag

Ingrid Jensen fejrede i februar 2013 sin 100-års fødselsdag på Westergaards Hotel i Videbæk med over 100 gæster

Sjove historier

Niels Kvist og jeg bliver nostalgiske, når vi tænker tilbage på dansktimerne. Vi havde Ingrid Jensen i 1., 2. og 3. klasse. Jeg husker at vi havde "Musebogen", som vi brugte til at lære at stave og læse, og at jeg derhjemme stavede sammen med min mor. Da vi begyndte at kunne skrive og aflevere, det vi havde skrevet til Ingrid, som vi altid kaldte fru Jensen, så var man altid spændt på fru Jensens tilbagemelding. Som jeg husker det, var det fornemste man kunne få et påklustret flag, derefter stjerne, fint og pænt, og det var efter min mening en fantastisk god måde at motivere os elever på. Jørgen Central som jeg sad ved siden af, konkurrerede jeg ofte med (Jørgen var noget dygtigere end jeg), og både Jørgen og jeg husker en gang hvor vi skrev om kap i fru Jensens time, og skriften blev derefter, hvor fru Jensen fuld berettiget skrev "sjusket" i tilbagemeldingen, så det gjorde vi ikke igen.

Når vi havde Ingrid (fru Jensen) i sidste time, så sluttede vi altid af med sangen: Nu er timen til ende, og fra skolen vi går osv., og det var en fantastisk dejlig måde at slutte skoledagen af med, hvor som jeg husker det, at vi drenge bukkede for fru Jensen og pigerne najede, når vi gik forbi hende ud af klasseværelset.

Ingrid Holflod Jensen døde i 2014 og hun blev 101 år.

Jens Chr. Jensen døde i 1992 og han blev 87 år.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med datteren Esther Carlsen, artikel i Herning Folkeblad den 13. oktober 2014 samt artikel fra Herborg Skoles jubilæumsskrift i 2001.
/Ole Stræde Dalgaard.

Skoleinspektør Peder Just Pedersen og lærer Birte Just Pedersen, Herborg Skole

Peder Just Pedersen (kaldet Just) er født i Bostrup i Lyby Sogn, og gik i Jebjerg skole på Salling. Han er søn af Marius og Ingrid Just Pedersen, hvor han er nummer 2 i en søskendeflok på 3, der også består af storebror Niels og lillebror Svenning (Svenning bor i Herborg).

Faderen var arbejdsmand og sygekasseformand, og moderen stod for sygekassekontoret i deres private hjem. Her mødte arbejdere op, og fik understøttelse eller blev sendt i arbejde, hvis der var bud efter dem. Hun var herudover også husmor, og derudover organist ved Lyby kirke og senere ved Jebjerg Kirke.

Birte Just Pedersen (kaldet fru Just) er født i Esbjerg Vor Frelsers sogn, og gik i skole i Esbjerg. Hun er datter af Jens og Ellen Ilya Magdalene Bredahl, og hun er den ældste i en søskendeflok på 3 med småsøstre Bente (Bente bor i Herborg) og Jette (Jette døde som 5-årig som følge af dårligt hjerte). Faderen var bogholder, senere pantefoged og moderen var husmor, men blev senere kendt af alle som nissemor, fordi hun hvert år pyntede huset op med flere hundrede nisser.

Birte og Peder Just blev gift den 2. oktober 1954, og de fik børnene Lisbeth, Erik, Hanne og Gitte.

Lisbeth har 3 børn og bor i Nordby på Fanø.

Erik har 2 børn og bor i Herborg.

Hanne har 2 børn og hun døde i 2002 af kræft.

Gitte har 3 børn, og bor på grund af sygdom i en plejebolig i Hvide Sande, men vender, når det er muligt tilbage til Ringkøbing, hvor hun har boet i mange år.

Uddannelse og beskæftigelser

Peder Just blev uddannet som lærer ved Esbjerg Aftenseminarium. Han begyndte på aftenseminariet, da han var 19 år. Forud for det havde han arbejdet som karl på en gård. Han var også på Krabbesholm Højskole for at tage forberedelsesfag til aftenseminariet.

Birte Just blev også uddannet som lærer på Esbjerg Aftenseminarium. Hun var ca. 17 år. Hun havde ikke som sådan haft beskæftigelse inden.

Både Just og fru Just var ansat på Nr. Søby skole forud for ansættelsen ved Herborg skole.

Peder Just var ansat ved Herborg skole fra 1.2.1965 – 31.1.1993.

Birte Just var ansat ved Herborg skole fra 1.2.1965 - 30.11.1994.

FIGUR 170: PEDER JUST PEDERSEN

Videbæk Kommunes byråd

Peder Just blev valgt ind i byrådet i Videbæk Kommune i 1970, og var der til udgangen af 1985. Ud over at være medlem af byrådet så var han i socialudvalget, og han var i den sidste periode formand for socialudvalget. Jeg var selv ansat i socialforvaltningen i Videbæk Kommune fra 1973-1984.

Bestyrelser og foreninger

Peder Just var med i en del bestyrelser og foreninger i Herborg. Blandt andet følgende:

Formand for Herborg Ungdoms- og Foredragsforening 1967-1970.

I Menighedsrådet ved Herborg Kirke.

Formand i Herborg Brugsforening. Var den sidste formand og brugsen lukkede i 1970.

Aktiv omkring svømmeklubben i Videbæk.

Fodboldtræner for serie 5 i Herborg i midten af tresserne, og var også træner for os drenge.

Leder af aftengymnastik for os drenge.

Birte Just var leder af fri idræt sammen Jenny og Mads Søndergaard, Kristian Kjærgaard, Sigrid Vad og Peder Just (ikke alle ledere samtidig).

Fritidsinteresser

Peder Just gik meget op i sport, både som aktiv, men også som tilskuer, især fodbold.

Frimærker samlede han på i rigtig mange år, og han havde mange frimærkemapper.

Taler skrev han mange af, både de officielle i forbindelse med hans arbejde, men også til private begivenheder.

Birte Just gik meget op i madlavning, og hun strikkede meget til både store og små.

Hun var også rigtig glad for gåture i naturen, og holdt derfor også meget af deres ophold i sommerhuset i Søndervig.

Birte læste mange bøger.

FIGUR 171: BIRTE JUST PEDERSEN

Flytning til Skolebakken

De flyttede til Skolebakken i 1975. Tidligere boede de i førstelærer bolig på skolen.

Hvad husker vi Niels Kvist Vissing og undertegnede fra tiden med Just og fru Just.

Niels Kvist havde Peder Just som klasselærer, og ud over dansk havde han Just til geografi og gymnastik. Som jeg husker det, så havde jeg Just til regning, geografi og gymnastik.

Fru Just havde vi begge til engelsk.

Vi husker, at både Just og fru Just var to meget seriøse lærere, og ud over deres store faglighed, så var der altid ro i klassen. Hvis der i fru Just timer var ved at være lidt for meget snak fra os elever, så husker jeg, at fru Just hævede stemmen og sagde noget i retning af øj-øj, og så var der ro (rigtig godt). Det er med stor taknemmelig, vi tænker tilbage på tiden i Herborg skole, og ud over deres store indsats på skolen, vil jeg også kalde dem for sognets folk, når man tænker på, hvad de udrettede ud over deres arbejde som lærere. Det har ikke altid være nem at bestride posten som skoleinspektør på Herborg Skole, når man tænker på at man ofte var lukningstruet - især i tresserne.

Bornholm

Just og fru Just var med Niels Kvist klasse på Bornholm, da Niels gik i 6. klasse. De havde en rigtig god tur, og Niels husker, at Just købte en bog i Rønne, som han læste op af på resten af turen, når de var kommet hjem på vandrehjemmet i Tejn.

"Blyanten"

En slags skoleavis "Blyanten" gik 6. klasse (klassen over mig og to klasser over Niels Kvist Vissing) i gang med at producere sammen med deres klasselærer Birte Just, og dette foregik uden for skolens normale undervisningstid om aftenen. Har ladet mig fortælle, at fru Just gjorde det rigtig hyggelig med hjemmebagte boller, når klassen var sammen om aftenen.

FIGUR 172: PEDER JUST MED PIPE

Frimærkeklub

En frimærkeklub havde vi også om aftenen med Peder Just som leder, og det var rigtig hyggelig. Jeg havde selv en flot samling. Husker at vi trak lod om, hvem der skulle have de frimærker med størst værdi, der var bestilt hjem i kilovarer, så det kunne ikke være mere retfærdigt. Hvor mange vintre vi havde denne klub, det husker jeg ikke.

Byggerier ved Herborg Skole

I den tid hvor Peder Just har været skoleleder ved Herborg skole, er der ud over det faglige sket en del bygningsmæssige udvidelser. Ud fra jubilæumsskrift om Herborg Skole fra 2001, har jeg blandt andet bemærket følgende i den tid Just og fru Just var på Herborg Skole.

I 1976 blev gymnastiksalen i Herborg udvidet. Ved receptionen om eftermiddagen var der omkring 150 personer, der deltog, og om aftenen blev deltagerantallet fordoblet, og der var omkring 300 personer. Ved samme lejlighed markerede man skolens 75-års fødselsdag.

I 1983 indvielse af ny klassefløj og ved den officielle indvielse var der 260-270 personer, der deltog i kaffebordet.

I 1986 ser klublokaler dagens lys med blandt andet nye omklædningsfaciliteter.

I 1990-91 bliver førstelærerboligens garageanlæg og de to små udhuse forvandlet til et lille værksted såvel for skolen som for fritidsordningen. Pedellen Niels Birkmose forestod sammen med nogle frivillige for alt det indvendige arbejde.

Masser af frivillige har gang på gang ydet en stor indsats, når der har været brug for det.

Ved udvidelsen af gymnastiksalen i 1976 støttede S. A. Skaks Fond herudover med 25.000 kr.

Videbæk Kommune har også ydet tilskud.

Birte Just Pedersen døde i 1996, og hun blev 61 år.

Peder Just Pedersen døde i 2013 og han blev 80 år.

Lærer Sigrid Vad, Adelvej 1, Herborg

Sigrid Vad er født i Trunderup på Sydfyn, og hun var den yngste i en søskendeflok på 6. Hun gik i Ollerup Friskole, og kom på efterskole i Ringe. Ægtefællen Jens Søndergaard Vad er født på Vadgaard i Herborg, og han var nummer 5 i en søskendeflok på 6. Forældrene var Maren og Christen Hansen Vad. Hans forældre drev landbrug på Vadgaard, og Christen H. Vad var desuden bankdirektør.

Sigrid og Jens blev gift i 1963.

FIGUR 173: SIGRID OG JENS VAD VED DERES GULDBRYLLUP. SIGRID VAR 80 ÅR OG JENS VAR 91 ÅR

Børn og børnebørn

Sigrid og Jens har fået 5 børn. Det er:

Anne Marie (bor i Frøslev på Mors).
Else Margrethe (bor i Uggeløse i Nordsjælland).
Hans Christen (bor på fødegården i Herborg).
Svend Erik (bor i Spjald).
Niels Henrik (bor i Herborg).

Herudover er der 9 børnebørn.

Uddannelse og beskæftigelse

Sigrid blev uddannet som lærer på Silkeborg seminarium.

Lærer i Herringløse på Østsjælland.

Lærer i Herborg skole fra 1970 - 1995. Hun underviste i fagene matematik, historie, idræt, formning mm. Undertegnede gik ud af Herborg skole i sommeren 1969, og Niels Kvist gik ud af Herborg skole i 1970, så det har været meget lidt, hvis Niels Kvist har haft Sigrid som lærer.

Jens havde ophold på henholdsvis Rødding og Askov højskole.

Han var på Ladelund Landbrugsskole.

Ude at tjene forskellige steder samt hjælp til hjemme på gården før overtagelsen af denne i 1958.

Foreninger og bestyrelser

Sigrid var aktiv atletik instruktør, og hun var med i Skjernegnens hovedkreds.

Hun var en af lederne i Fri Idræt i Herborg, og hun var leder i mange år. Stoppede som leder i 1988 jf. hendes egen udsagn i Herborg Ungdomsforenings jubilæumsskrift fra 2007.

Jens var meget politisk aktiv i sine unge dage i partiet Venstre.

Været aktiv i Herborg Ungdomsforening og han var formand i perioderne 1947-1950 samt 1956-1960.

Sønnen Hans Christen Vad var også formand for Herborg Ungdomsforening i perioden 1999-2005.

Jens har været i menighedsråd.

Han har i en del år været formand for Lokalrådet i Sparekassen.

FIGUR 174: SIGRID VAD

Gården på Adelvej 2

Vadgaard er en gammel gård, og gården er nævnt tilbage i 1500-tallet. Stuehuset er fra 1882.

Sigrids og Jens søn Hans Christen Vad drev landbrug på Adelvej 2 indtil 2019, hvor jorden blev solgt fra. Han og ægtefællen Anne bor stadig på gården.

Jens og Sigrud boede på gården til 1995, hvorefter de flyttede til Adelvej 1. Herefter overtog sønnen Hans Christen gården.

FIGUR 175: JENS VAD

Jens Søndergaard Vad døde i 2017 og han blev 96 år.
Sigrid Vad døde i 2022 og hun blev 89 år.

Ovennævnte er ud fra skriftligt interview med sønnen Hans Christen Vad, Adelvej 2, Herborg den 23. november 2023.

Genforeningsstenen

Genforeningsstenen i Herborg er et af de mere end 600 genforeningsstene og genforeningsmærker der er blevet rejst i Danmark efter Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920.

Den 7 tons store sten står på Genforeningsvej lige over for den gamle station og posthus og blev afsløret den 15. juni 1922.

Folketingsmedlem for venstre, Anders Lebeck, foretog afsløringen og ud over Anders Lebeck holdt også den lokale præst, Paul Birger Eller også tale.

Den store sten blev fundet på en mark tilhørende Amalius Sørensen, Sandberg, Vester Herborg – og han skænkede stenen som er af lysegrå granit og måler 0,7 meter i tykkelsen, 1,7 meter i bredden og 2,25 meter i højden.

Den store sten blev i foråret 1921 transporteret fra Amalius Sørensens mark og de ca. 2 km. til Herborg by. Som sagt blev stenen afsløret i 1922, men bag på stenen står at den er rejst af beboerne i Herborg og omegn i 1921.

Det skyldes, at det tog nogen tid at få tilladelse fra DSB til at sætte stenen på deres grund. Så stenhuggeren havde altså været lidt for hurtig må man sige.

På stenen står under "overskriften" Sønderjylland 1864-1920:

Alt, hvad Fædrene har kæmpet
Mødrene har grædt.
Har den Herre stille læmpet,
Saa vi vandt vor Ret.

Teksten er fra den Norske nationalsang som er skrevet af Bjørnstjerne Bjørnson.

FIGUR 176: NIELS KVIST VED GENFORENINGSTENEN

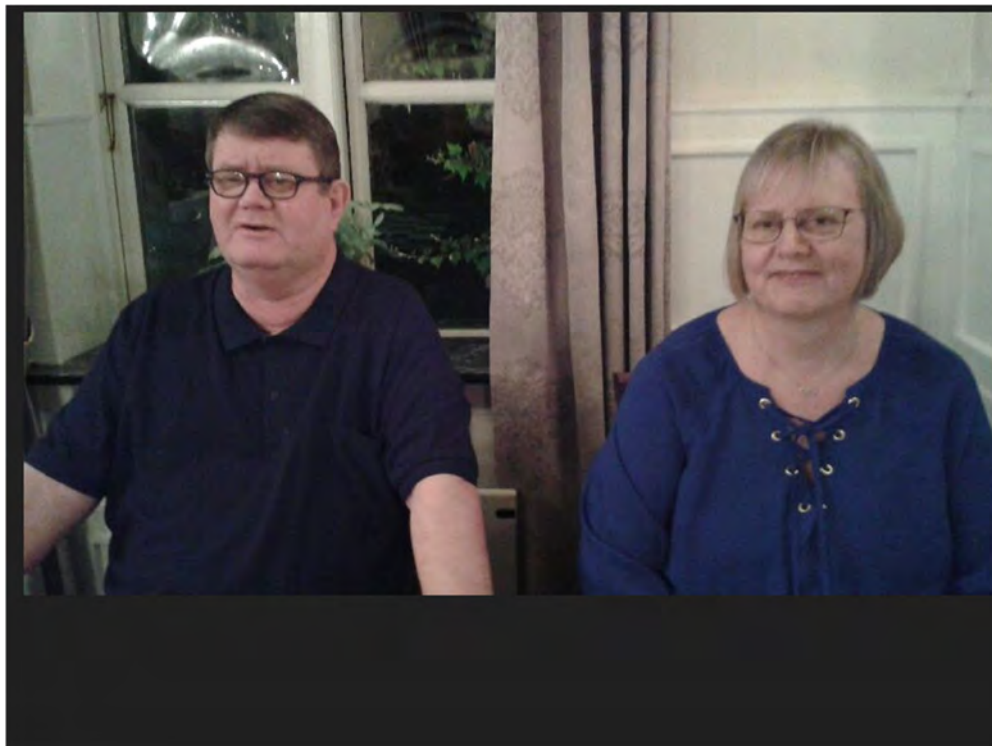
Ole og Niels barndom i Herborg

Niels

Jeg er født i Herborg den 16. marts 1956 på Skolevej hvor jeg boede indtil 1979.

I 1979 flyttede jeg til Videbæk hvor jeg boede indtil januar 1984. Der flyttede jeg til Aarhus hvor jeg først boede i Risskov, derefter i Midtbyen og til sidst i Aarhus Vest.

I 2000 mødte jeg min nuværende hustru og flyttede til Randers hvor jeg stadig bor.

FIGUR 177: LOLA OG NIELS VISSING

Skole og arbejdsliv

Jeg gik i Herborg skole fra 1963, og derefter kom jeg til Videbæk skole i 3 år. Efter Videbæk skole begyndte jeg på Handelsskolen i Skjern hvor jeg i 1974 fik en handelseksamen.

Da jeg på det tidspunkt ikke vidste hvad jeg ville lave, ja så tog jeg de næste 2 år en Hf-eksamen fra gymnasiet i Tarm.

Efter HF så jeg en dag, en annonce fra Videbæk kommune, at de søgte elev til Skatteforvaltningen. Jeg søgte stillingen, og var så heldig at få den.

Så i slutningen af 1976 startede jeg i Videbæk kommune på Rådhuset i Videbæk.

Jeg var elev i to år, og efter elevtiden blev jeg fastansat som assistent i Skatteforvaltningen. Jeg havde nogle rigtig gode år hvor jeg arbejdede sammen med nogle rigtig gode kollegaer.

I 1984 fik jeg arbejde i Finansbogholderiet i Dansk Supermarked som jo lå i Aarhus. Derfor flyttede jeg til Aarhus hvor jeg fik en bolig i Risskov.

Jeg havde nogle rigtig gode år i Dansk Supermarked, men i 1988 valgte jeg, at søge en stilling i Regnskabsafdelingen hos DSB-restauranter og Kiosker A/S, hvor hovedkontoret også lå i Aarhus.

Jeg fik jobbet, og fik der nogle rigtig gode kollegaer og et rigtig spændende job. Jobbet indebar blandt andet, at jeg var med til at kontrollere nogle statusoptællinger i de kiosker som blev drevet af firmaet.

Det var især i København der var behov for den kontrol, så gennem mange år var jeg i København minimum 4 gange om året.

I år 2000 fik jeg så lyst til igen at komme tilbage til det offentlige, og da jeg så, at det daværende Århus Amt søgte en intern revisor, ja så søgte jeg den stilling som jeg også fik.

Jeg startede i Amtet den 1. maj, og det sjove er, at samme dag, ja da startede min nuværende hustru også i Regnskabsafdelingen i Amtet.

Det varede ikke længe før Lola – min hustru – og jeg begyndte at komme sammen, og det var ikke så godt, at jeg så havde en kontrolfunktion overfor de samme institutioner som Lola skulle servicere.

Derfor kom jeg året efter til en stor institution i Aarhus der var bo- og dagcenter for psykisk sårbare personer.

Der var jeg indtil kommunalreformen i 2007 hvor Amterne jo blev nedlagt og erstattet af regioner. I den forbindelse blev jeg flyttet til Urbakken i Hammel hvor jeg også blev ansat i regnskabsafdelingen.

Jeg var på det tidspunkt bosiddende i Randers og Lola havde arbejde i Aarhus, så det var besværligt, at vi hver morgen skulle afsted til to byer.

Så i 2008 så jeg, at Aarhus kommune søgte en regnskabsmedarbejder til en institution for udviklingshæmmede personer.

Jeg søgte, og var heldig at få stillingen, og så kunne Lola og jeg igen køre sammen på arbejde.

Jeg var så i Aarhus kommune resten af mit arbejdsliv, lige indtil jeg i 2020 fik tilkendt en seniorpension. En pension som var en følge af, at jeg havde haft et par blodpropper, og ikke længere kunne holde til at arbejde.

I 2023 blev jeg så 67 år og fik min folkepension.

Jeg kan sige, at jeg har været meget heldig altid at have jobs hvor jeg kunne lide at være. Altid har jeg haft gode kollegaer og jeg har haft rigtig mange spændende opgaver gennem de mange år på arbejdsmarkedet.

Opvæksten

Jeg er enebarn og er vokset op på Skolevej 7 i Herborg. Jeg havde en rigtig dejlig barndom og min ungdom kan jeg heller ikke klage over.

Da jeg blev født arbejdede min far på Fiskbæk Briketfabrik, og min mor var hjemmegående. Den gang var der ikke noget der hed børnehave i Herborg så jeg var derhjemme hos min mor medens far var på arbejde. Vor genbo var Agda og Arne Christensen, og de havde en søn på min alder, Aksel. Aksels mor, Agda blev aldrig kaldt for andet end Mitte.

Aksel og jeg legede meget sammen i de første år af mit liv. Aksel havde tre storesøstre, Solveig, Birgit og Grethe.

Dem både legede vi med og dem drillede vi efter bedste evne. Jeg tror de mange gange har været rigtig trætte af Aksel og jeg.

Tit hørte Aksel og jeg musik sammen med hans søstre og det var især Beatles der var det store hit for mig dengang.

Mor og far

Jeg havde et par dejlige forældre og havde en rigtig god barndom. Mor var som sagt hjemmegående de første mange år af mit liv, og far arbejdede. Først var han på Fiskbæk Briketfabrik hvor han de første år arbejdede med at grave kul op. Senere tog han eksamen til kedelpasser, og det arbejdede han så som i nogle år.

I midten af 1960'erne skiftede far arbejde fra Briketfabrikken til det der i dag hedder Arinco. Der blev han også ansat som kedelpasser, og det job havde han helt til sin pensionering.

Omkring 1970 begyndte min mor, at arbejde. Tidligere havde hun dog hjulpet en smule i Brødudsalget hvor hun hjalp med forskellige ting, bl.a. ekspederede hun når Elna, som havde Brødudsalget, skulle noget andet.

Men omkring 1970 begyndte mor, at arbejde med hjemmehjælp. I begyndelsen var det, som det vi i dag ville kalde ”privat hjemmehjælp”, men snart blev hun ansat i Videbæk kommune som hjemmehjælper. Mor kunne rigtig godt lide jobbet, og hun nød, at komme ud til de ældre som havde behov for hjælp. Nu var det jo sådan i Herborg, at stort set alle kendte alle, og de mennesker mor kom hos var jo også nogle som hun kendte ret godt. Så arbejdsdagene kunne godt blive lange, for der skulle jo også drikkes kaffe, og snakkes om løst og fast.

Juleaften 1985 blev mor pludselig syg, hun fik en blodprop. Hun kom afsted til sygehuset i Herning hvor hun blev indlagt. Allerede inden Nytårsaften kom hun hjem igen, men hun var ikke rask. Og allerede den 4. februar døde hun, efter at have haft det mere eller mindre dårligt siden hun blev udskrevet. Hun døde faktisk på den dag min far blev opereret for kræft første gang.

Far var derfor naturligvis indlagt på sygehuset, det var i Tarm, men alligevel ville ham med til begravelsen, og det lykkedes da også for ham at komme.

Han kom dog aldrig rigtig hjem igen, men var mere eller mindre indlagt hele 1986 hvor han også var på Silkeborg Kurbad et stykke tid. Og den 22. december døde han.

Da jeg jo boede i Aarhus og arbejdede der, havde jeg et rigtig dårligt år, for jeg kunne ikke nå hjem til, at besøge far på sygehuset og til Herborg så ofte, som jeg gerne ville.

Husejer

De første år jeg levede, boede vi til leje på Skolevej 7. Men i midten af 1960'erne købte far huset af Laust Holm som hidtil havde ejet huset.

Huset var i ret dårlig stand, men det kostede også kun kr. 25.000, som dog var en del penge dengang.

Far gik straks i gang med at forbedre huset da han havde købt det, og bl.a. lavede han nyt toilet og bad.

Taget blev også udskiftet lidt senere, og der havde han hjælp af Mads Søndergaard, som var en meget dygtig tømrer.

Ellen og Stinne

I samme hus som mine forældre og jeg boede i, var der to andre boliger. Ellen Pedersen boede i den midterste bolig og Stinne Iversen i den sidste bolig.

Ellen var fra København og var en rigtig rar ældre dame som jeg holdt meget af at besøge. Ofte kom nogle af hendes børn og børnebørn på besøg, og jeg legede tit med børnebørnene.

En sjov ting var, at den dag Ellens børn skulle tilbage til København, ja så købte de altid rugbrød i Brødudsalget. De bestilte brødet den dag de kom så Elna kunne have det klar. Hele 10 brød købte de, da de syntes det var langt bedre end det de kunne købe hjemme.

Ofte var jeg inde hos Ellen for at spille musik for hende, på den båndoptager som jeg var meget stolt over at have. Det var dansktop som Ellen godt kunne lide – og da jeg også synes det var godt, kunne vi rigtig sidde og nyde musikken sammen.

Stinne var også en rar kvinde på samme alder som min far. Der kom jeg også engang i mellem, og især når hendes bror Ole var på besøg. Han havde boet mange år på Grønland og han viste ofte lysbilleder for os børn. Det var meget fascinerende for os børn at se de mange flotte billeder han havde.

Stinne lavede ofte æbleskiver til os børn – Aksel og jeg – da vi var mindre, og det var nogle virkelige gode nogen kan jeg huske.

Far købte huset midt i 1960'erne og da fulgte både Ellens og Stinnes bolig med i købet. Så blev far pludselig boligudlejer.

Dyr

I min barndom havde jeg en del dyr. Jeg havde i mange år en kat der hed Krumle, og det sjove af det var, at Krumle egentlig var Aksels, men den boede det meste af tiden hos os.

Da Krumle døde fik vi en kat der hed Flormelis, og også den kat var en dele kat mellem Aksel og mig.

I baghaven havde jeg i nogle år høns og kaniner havde jeg også i en periode. Da jeg blev træt af hønsene og kaninerne, ja så blev de solgt til slagteriet i Skjern. Spise dem selv, ja det havde vi bestemt ikke lyst til.

Sound of Music

Første gang jeg var i biografen var i 1965. Det var storfilmene Sound of Music jeg var nede at se. Det var Aksels tre søstre der sørgede for, at også Aksel, og jeg kom med i biografen.

Hvem der kørte os til Skjern husker jeg ikke, men ingen af søstrene var 18 år og dermed havde ingen af dem kørekort.

Jeg husker, at filmen gjorde et meget stort indtryk på mig, men jeg har aldrig genset den efterfølgende.

Øjenlæge

Jeg skelede ret meget på mit højre øje som lille. Og jeg husker med gru de besøg der var til øjenlægen i Herning.

Jeg kan her over 60 år senere stadig se venteværelset hos øjenlægen foran mig. Der blev forsøgt, at sætte et plaster for mit dårlige øje, men det eneste det hjalp på, ja det var, at jeg så lignede en sørøver.

Lidt efter jeg var fyldt 6 år blev det så besluttet, at jeg skulle opereres i øjet og operationen skulle foregå hos øjenlægen i Herning.

Da vi ikke havde bil i mit barndomshjem lejede far Peder Krogsgaard som var vognmand i Herborg, til at køre os til Herning.

Både mor og far var med og jeg husker stadig den rædsel jeg oplevede da vi sad i venteværelset, og ventede på, at jeg kunne komme ind på operationsstuen.

Som i en anden tegnefilm forsøgte jeg da også at flygte, og far fik kun lige akkurat fat i mig ude på trappen inden jeg var flygtet ned ad trapperne.

Men opereret blev jeg, og jeg husker stadig, at jeg havde bind for begge øjne. Et bind jeg skulle have på i to dage, og derefter kun på det opererede øje.

Jeg husker også, at mor og far havde købt et elektrisk tog til mig som jeg så fik, da jeg kom hjem. Den havde jeg ikke meget glæde af de første dage hvor jeg ikke kunne se, Jeg havde forbindelse på begge øjne, men senere blev det tog noget jeg legede rigtig meget med, og som jeg var utrolig glad for.

Operationen gik godt, men mit syn havde lidt skade på højre øje, og den dag i dag ser jeg ikke helt normalt med det.

Landbrugsmedhjælper

Bag vort hus på Skolevej havde Jens Chr. Jensen et af sine marker. En dag i midten af 1960'erne gik jeg bag huset, og så, at en mand var ved at hakke roer på marken.

Nysgerrig som jeg jo var, gik jeg ud for at tale med ham. Det viste sig, at det var Viggo Laursen, og han var karl hos Jens Chr. Jensen.

Vi snakkede, og Viggo foreslog, at jeg næste dag kom over til gården, og så stalden, og laden, og hvad der ellers var på en sådan gård.

Det gjorde jeg, og de næste mange år var jeg næsten hver dag på besøg på gården. Det varede ikke længe før jeg hjalp med både at fodre, og at arbejde i marken samt mange andre forefaldende ting.

Både Viggo og Jens var nogle rare mennesker, og jeg nød, at komme der.

Som tiden gik fik jeg flere og flere arbejdsopgaver, og jeg var meget stolt når jeg havde lært noget nyt.

En dag kom Gjøde Carlsen til gården. Han var kæreste med Inger og Jens Jensens datter Esther. Han skulle arbejde et stykke tid på gården. Gjøde var også en utrolig rar og dygtig mand, og jeg blev også meget glad for at hjælpe ham med de forskellige arbejdsområder der nu engang er på en gård.

Faktisk varede det ikke længe før jeg hver eneste dag efter skoletid kom på gården, og jeg nød, at hjælpe med flere og flere ting.

Inden længe fik jeg også lov, at køre traktoren, og jeg synes selv, at jeg hurtig blev ret god til at pløje.

Jeg fik ikke løn, men ofte fik jeg andre ting for min indsats – først af Jens senere af Gjøde, da han overtog gården.

De ting jeg fik kunne være en halv gris når der blev slagtet, det var æg, det var høns og kyllinger når der blev slagtet fjerkræ, og det var æbler, pærer og blommer.

Mor var glad for alt det jeg kom hjem med, og jeg fik så nogle lommepenge af hende for de mange gode ting.

Hver eftermiddag var vi inde i stuehuset for at drikke kaffe, og få en bolle, og det var altid meget hyggeligt. Jens's hustru, Ingrid, var samtidig min klasselærer på Herborg skole, og hun sørgede altid for en rigtig god stemning.

Selvom jeg som sådan ikke var ansat, ja så følte jeg mig som en vigtig del af det som blev lavet på gården.

Jeg var da også rigtig glad, da Esther og Gjøde skulle giftes, at jeg var inviteret med til brylluppet. Festen foregik i skolens forsamlingshus, og det var en rigtig dejlig fest husker jeg tydeligt.

Vandværket

Mit barndomshjem på Skolevej 7 var nabo til byen vandværk. Vandværket blev passet af Harald Pedersen (Harald vejmand), og jeg fik ofte lov til at komme med ind i vandværket for at se hvad der foregik. Det var spændende, og jeg nød at komme med, for nysgerrig var jeg.

Jeg kan huske, at når det var varmt om sommeren, ja så måtte folk ikke bare vande løs på deres græsplæner mv. Ofte blev det sådan, at lige husnumre måtte vande på lige datoer, og ulige på ulige datoer. Jeg kan huske eksempler på, at folk ikke helt overholdt dette – og en enkelt gang kan jeg huske, at Harald var hurtig. Han lukkede simpelthen for vandet, fordi der var nogen der ikke overholdt reglerne. Så var der ingen i Herborg der havde vand.

Den arme stakkel der havde vandet uretmæssigt fik så skylden, og når vedkommende havde lovet bod og bedring, ja så lukkede Harald op igen.

Sprede sand

Vor genbo på Skolevej var Harald, som blev kaldt Harald Vejmand – og jeg kom ofte over til ham. Noget af det bedste jeg vidste var, at komme med ham ud at smide grus på vejene når det var glat i vintermånederne.

Utallige gange har jeg været med, og jeg arbejdede hårdt for at holde varmen.

Det var god motion jeg der fik, og samtidig fik jeg en god tur rundt i kommunen.

Tv

I mit barndomshjem havde vi ikke tv i de første af min leveår. Faktisk fik vi først tv i 1963 lige før Kennedy blev myrdet i USA. Jeg husker tydeligt de udsendelser der var i den anledning, og jeg husker også den frygt det gav mig at se tv, om det der er kaldt "Cubakrisen".

Inden vi fik tv, ja så var jeg af og til over ved Harald som boede lige overfor os for at kigge lidt, og jeg kom også hos Alfred som boede lidt længere oppe ad Skolevej.

Husker engang, at jeg sad hos Alfred og så tv og pludselig kom der en tiger springende inde i tvét. Kors hvor blev jeg forskrækket, og jeg hamrede mit hoved op i det bord som jeg sad under.

Sygdom

Engang i 1964 husker jeg, at mor og far stod ude i køkkenet og så meget alvorlige ud. Mor kiggede på fars ene øre, og jeg husker tydeligt, at de blev enige om, at far hurtigst mulig skulle gå til læge.

Det var godt han gjorde det, for det viste sig, at det var kræft der var i øret.

Far blev så indlagt på Aarhus Kommunehospital, og jeg husker stadig hvor bange jeg var for at det skulle ende helt galt.

Vi havde ikke bil i min barndomshjem, så mor tog offentlig transport når hun skulle besøge far, og en enkelt gang var jeg også med på besøg på sygehuset.

Det kunne jeg ikke lide, for dengang var der en meget grim duft af "sygehus", og jeg fik det faktisk dårlig af at være der.

Far blev opereret, og heldigvis blev han helt rask. Han fik fjernet en stor del af øret og lægerne tog noget hud fra hans pande, og lavede et nyt øre af det.

Rigtig dygtig gjort når man tænker på, at vi var i 1964.

Efter ca. 3 uger kom far hjem igen, og var erklæret helt rask. Dog skulle han de næste mange år til kontrol på sygehuset, men han mærkede aldrig senere noget til øret.

Skolen

Jeg startede i Herborg skole i august 1963, og jeg husker stadig den første dag ganske tydeligt. Aksel og jeg fulgtes sammen med vore mødre til skolen hvor vi den første dag havde fru Jensen, som jo altså også var Jens Chr. Jensens hustru.

Vi fik is kan jeg huske – is som blev købt i kiosken som lå lige ved siden af skolen.

Vi var en ret stor klasse, men der var kun 5 piger i klassen medens vi var mange drenge. I løbet af de næste år blev vi endnu flere drenge da både Kim og Søren kom til.

Jeg husker den dag i dag tydelig alle mine klassekammerater, og jeg synes vi havde en rigtig god klasse. Vi havde fru Jensen, Vilstrup, Fru Jeppesen, Fru Just og hr. Just gennem de 7 år vi gik på skolen – og det var alle dygtige og gode lærere.

Da jeg startede i 1. klasse hed skolelederen Gori – og jeg må erkende, at ham kan jeg ikke huske.

I dag er 4 af mine klassekammerater fra dengang desværre døde og det er:

Torben der døde i 2002

Kim der døde i 2005

Søren der døde i 2010 og endelig

Ole der døde i 2020.

FIGUR 178: HERBORG SKOLE I DAG, HVOR DET ER BLEVET EN FRISKOLE

Sløjd

I Herborg skole var der intet lokale til sløjdundervisning. Derfor blev vi i bus kørt til den nybyggede skole i Nr. Vium når vi skulle have sløjd.

Lad mig være ærlig, og sige, at sløjd aldrig har været noget for mig, og jeg har aldrig lavet noget som helst i sløjd, som var brugbar til noget som helst.

Men sløjd skulle vi have, og vi fik en lærer i Nr. Vium som hed Tunbo. Tunbo var fra Mors, og det kunne tydelig høres på ham.

Jeg husker ganske tydeligt, at han mange gange sagde: "Godt savet er halvt høvlet, godt høvlet er halvt pudset og godt pudset er færdigt arbejde".

Vi blev som sagt kørt i bus til Nr. Vium skole, og vi skulle jo også hjem til Herborg igen. Det skulle også foregå med bus, men et par gange har nogen af os åbenbart lavet så meget ballade, at vi blev sat af bussen og selv skulle finde hjem.

Skrivelse til Sognerådsformanden

Da jeg gik i 6. klasse blev der talt en del om, at Herborg skole skulle nedlægges. Det var vi skolebørn meget kede af, for det ville betyde, at vi så skulle til Videbæk skole og det ville vi i al fald ikke før efter 7. klasse.

Torben Bach fra min klasse forfattede et brev til sognerådsformand Niels Jensen om, at det ville vi i al fald ikke finde os i.

Brevet var ikke særlig diplomatisk må man sige. Det startede med ordene: "Skift Niels Jensen ud med en ko, den kan være ligeså god".

Alle vi elever i klassen skrev under, og sendte brevet afsted.

Jeg har sidenhen hørt, at Just Pedersen efterfølgende blev spurgt ind til brevet – og han anede ikke noget som helst – det var helt og holdent Torbens ide.

Om det var det brev der gjorde, at skolen ikke blev nedlagt den gang skal jeg ikke sige, men jeg ved, at det skabte en del røre i sognerådet.

Rold Skov

Vi skulle jo på udflugter i vor skoletid. Jeg husker især engang jeg i den mindste klasse skulle på udflugt til Rold Skov.

Der skulle vi lege gemmeleg – og vi skulle derfor sørge for, at vi fandt et godt gemmested.

Jeg må have været dygtig til at gemme mig, for pludselig kunne ingen finde mig. Der blev – som jeg husker det, og har fået fortalt – slået alarm, og flere mennesker kom til for at lede efter mig.

Det blev en af de større drenge fra skolen der fandt mig – dybt sovende i en grøft. Så man kan vist rolig sige, at jeg vandt den gemmeleg.

Men det havde været temmelig sindsoprivende for min mor, som også var med på udflugten, at jeg sådan var væk i langt over en time.

Begravelser

I 1960 døde min fars mor og vi skulle naturligvis til begravelse. Begravelsen skulle foregå fra Nr. Vium kirke, og jeg kan faktisk stadig svagt huske det.

Men jeg var mere interesseret i at gå på opdagelse i området uden for kirken, og vupti var jeg væk. Efter hvad jeg har fået fortalt, ja så var det højest et par minutter, men nok til, at der blev kigget efter mig.

Godt der blev det, for jeg var på vej mod Vorgod Å, som ligger tæt på Nr. Vium kirke, og lige da nogen fik øje på mig, ja så faldt jeg i åen.

Efter hvad jeg senere har fået fortalt, så var der mange mænd der kom spurtende for at få mig op af åen, og far måtte springe i åen for at få fat i mig.

Heldigvis skete der ikke mere, jeg blev ikke engang syg efter den kolde dukkert.

Året efter, i 1961, døde min mors far så. Derfor skulle vi til Ejerslev hvor han skulle begraves fra Ejerslev kirke.

Bagefter var der kaffe og brød i forsamlingshuset, som også var skolens gymnastiksal. Der var rigtig mange mennesker, og mange af mine fætre og kusiner. Ude i skolegården var der gravet et meget stort hul.

En af mine, noget større fætre, skulle blære sig ved at vise hvor let han kunne hoppe over det hul.

Jeg ville naturligvis ikke stå tilbage for ham, så jeg sprang også. Ak og ve, jeg kom ikke over hullet, og faldt ca. 3 meter ned, og slog mit hoved ind i noget beton der var i hullet.

Jeg husker stadig, da den sorte ambulance kom, og fik mig med til sygehuset i Nykøbing. Jeg var sluppet billigt ved kun at få slået hul mellem munden og kæben. Jeg blev indlagt, og var på sygehuset i 3 dage, så mor måtte blive på Mors, og vente på, at jeg blev udskrevet.

Godt, at der ikke var flere bedsteforældre som døde – for det var jo farlig for mig at være til begravelser.

Konfirmation

Den 3. maj 1970 blev jeg konfirmeret i Herborg kirke sammen med alle mine klassekammerater, og det var en rigtig dejlig dag.

Konfirmationsforberedelserne var foregået i præstegården i Sønderup som ligger lige midt mellem Nr. Vium kirke, og Herborg kirke. Konfirmationsforberedelserne foregik sammen med eleverne i Nr. Vium skole, men vi blev konfirmeret i henholdsvis Nr. Vium kirke og Herborg kirke.

Vi blev transporteret til præstegården med bus, og når vi var færdige blev vi også kørt retur til Herborg skole med bus.

Da mine forældre ikke havde bil, ja så kørte jeg, og mine forældre sammen med Aksel og hans forældre til kirken den dag vi skulle konfirmeres.

På det tidspunkt var Ellen flyttet fra den lejlighed som lå ved siden af os. Far havde slået en væg ned, og nu havde vi så hele Ellens lejlighed til vor rådighed. Min konfirmationsfest foregik i Ellens gamle stue – og vi var rigtig mange da alle mors og fars søskende stadig levede på det tidspunkt.

Jeg havde en rigtig dejlig dag, og jeg fik den fyrstelige sum af kr. 1.040 fra borgere i Herborg.

Efter konfirmationen blev alle der havde givet mig en gave eller et beløb, inviteret til kaffe med brød hjemme hos os. Jeg tror, at det strakte sig over 4 aftener inden alle havde været hos os.

FIGUR 179: HERBORG KIRKE HVOR JEG ER DØBT OG KONFIRMERET

FIGUR 180: MIG PÅ MIN KONFIRMATIONSDAG

Mejeritur

Viggo, som jo havde været karl hos Jens Chr. Jensen holdt på gården, og fik i stedet arbejde på Høng mejeri i Nr. Vium.

Han hentede mælk fra bønderne rundt omkring i både Nr. Vium og andre steder. Ja, han hentede mælk helt i Arnborg kan jeg huske.

Mange gange fik jeg lov, at tage med Viggo på arbejde, og jeg nød sådan en lørdag morgen kl. ca. 5 hvor jeg satte mig ind i Viggos bil for at køre med ham på arbejde.

Dengang satte bønderne mælken ud i mælkejunger, og de skulle så læsses på lastbilen som Viggo kørte. Jeg hjalp så godt jeg kunne, men jeg har nu nok ikke været til stor hjælp, for jungerne var rigtig tunge.

Husker, at et par steder var vi inde, at få kaffe og boller, og et sted havde vi nogen gange rundstykker med til. Det var altid rigtig hyggeligt, og jeg nød de ture sammen med Viggo.

Inge Else og Viggo

Som tidligere nævnt, ja så havde jeg rigtig meget med Viggo at gøre, både på gården, og på turene i lastbilen fra Høng mejeri.

Jeg kom også en del i deres hjem, både da de boede på Enggårdsvej og da de flyttede ind i et helt nybygget hus på Finderupvej.

Min mor, og Inge Else kom også en del sammen til en kop kaffe med mere, og i det hele taget kan jeg kun sige mange tak for rigtig mange gode stunder i deres nærvær.

Ofte inviterede Viggo mig med til Videbæk når de, om fredagen, skulle handle ind i brugsen. Det kunne jeg godt lide, og ofte fik vi da også en pølse ved pølsevognen i Videbæk.

Af og til var jeg også inviteret med til Tim hvor Inge Else kom fra, og hvor hun stadig havde familie. Der var der en dreng som jeg kunne lege med – så det var nogle rigtig gode ture.

Telttur

Engang fik Gert Dejgaard, som boede på Møllevej, og jeg lov til at tage på en lille ferie ved Kvie Sø. Gerts far kørte os ned til den campingplads hvor vi skulle være.

Jeg husker, at vi havde nogle rigtig gode dage og at vejret var rigtig fint.

Andespil

I efteråret og vinteren var der næsten altid andespil i gymnastiksalen på Herborg skole. Min mor holdt meget af, at være med, og som regel kom Irene Nielsen hjem til os, og så gik hende, og mor afsted til andespillet.

Der kunne man vinde ænder, flæskesteg, og kvarte grise, og det var forskellige foreninger der holdt andespillene for at tjene lidt til foreningens kasse.

Nogle gange var jeg også med, og engang var jeg så heldig, at jeg vandt en kvart gris. Det var stort for mig og jeg fik, som jeg husker det, en fin betaling fra mor for at overdrage den kvarte gris til hende.

Men blandt børnene i Herborg kom jeg til, i en periode, at hedder "Niels andespil". Jeg tror, at det var Ole Dalgaard der var ophavsmand til øgenavnet – og han fik hurtig mange af de andre børn med på det.

Senere har Ole og jeg tit grinet af det, og ingen tvivl om, at Ole var meget misundelig på den gevinst.

Den enarmede mand

I 1960'erne var der en filmserie som hed "Flygtningen". Hovedpersonen var en læge, som fejlagtig blev anklaget for mord på sin hustru.

Lægen jagede en enarmet mand, da han havde set ham flygte fra huset hvor konen var blevet myrdet. Jeg fulgte meget med i den serie, og jeg syntes det var temmelig uhyggeligt.

En aften min mor gik udenfor så hun et par drenge som sneg sig rundt ved vort hus. Den ene havde den ene arm gemt så det så ud som om han var enarmet.

"Hvad i alverden laver I her" udbrød mor – og det viste sig, at det var Ole og Aksel der ville forskrække mig. De var vist nok temmelig flove da de blev pågrebet i deres foretagende.

Ødelagte sko

Jeg husker engang, at Aksel og jeg ville til Videbæk for at se en "sengekantfilm" i biografen. Det var jo ikke noget man talte højt om dengang, at man så sådanne film. Hvad vi har haft af undskyldning for at tage til Videbæk husker jeg ikke, men afsted kom vi.

Jeg sad bag på Aksels knallert, og det gik også fint til Videbæk.

Da vi skulle hjem, ja så slappede jeg af i benene, og mine sko ramte vejen. Ak og ve, da vi kom hjem, var begge sko faktisk kun laser, og de kunne i alt fald ikke bruges længere.

Det var næsten helt nye sko, og jeg husker, at mor blev meget ked af det, for sko var også dyre dengang.

Knallert

Da jeg blev 15 år fik jeg en knallert – en Radexi – som jeg var rigtig glad for. Den gjorde det meget lettere, at køre både til Videbæk, og hvor jeg ellers kørte hen. Det var en god knallert, og i Herborg var vi så heldige, at der var en mand, Mads Vesterby, som kunne lave knallerterne når de gik i stykker. Han var meget dygtig, og han var også billig, i al fald i forhold til, hvis man skulle havde noget lavet andet sted.

Knallerten blev også brugt når jeg bare skulle ud i "det blå", og nogle gange var jeg så heldig, at Anna Korsholm, som boede et par huse fra mig, ville med.

Vi havde nogle gode ture, men jeg husker også engang, at vi var kørt til Kulsøen i Troldhede. Der var det lige ved at gå galt, for en meget gal hund jagede os. Det var vist et mirakel, at ingen af os blev bidt.

Selvsamme Anna fik også engang lov at køre knallerten, men ak og ve, Anna mistede herredømmet over den, og kørte lige ind i en hæk. Det gav nogle små skrammer på knallerten, men hun var nu hurtig tilgivet. Anna kom heldigvis ikke noget til.

Jeg kan også fortælle, at min knallert aldrig, som i aldrig, har været gjort ulovlig. Jeg kunne jo se, at rigtig mange kunne køre fra mig, men jeg har aldrig haft lyst til, at ændre på knallerten.

Fætre i Nr. Vium

Min fars ene søster boede i Nr. Vium hvor hun sammen med sin mand drev et landbrug. De havde to drenge, mine fætre, og jeg nød, at komme på besøg hos dem.

Ofte cyklede jeg de ca. 11 km. som der var fra mit hjem til deres. Og min yngste fætter, og jeg havde rigtig mange gode timer hvor vi lavede alt muligt.

Nogle gange fik jeg lov, at overnatte hos min fætter, og så sov vi nogle gange i halmen over i laden. Det var lidt uhyggeligt når det var mørkt, men vi syntes det var godt, og vi havde mange gode nætter i den lade. Kan huske, at min fars søster var rigtig god til at lave is. Og hun havde næsten altid hjemmelavet is, som vi nød i fulde drag.

Der var en lille bæk på gårdens jord, og der fiskede vi også af og til, men jeg husker nu ikke, at det var de store fangster vi gjorde.

Duer

En af mine klassekammerater, Gustav, boede ude på landet i Vester Herborg, og der kom jeg også ind i mellem. Hans forældre, Jenny og Mads, var nogle rigtig rare og søde mennesker som det var en hel fornøjelse at besøge.

Gustav havde en gang nogle duer som skulle slagtes, og jeg var så heldig, at jeg var der medens det skete og bedst af det hele, ja så fik jeg nogle stykker med hjem.

Det var virkelig dejlig mad, og mums hvor det smagte godt.

Gal hund

På Herborg Andelsmejeri boede en af mine rigtig gode kammerater, Ole Dalgaard, og ofte kiggede jeg forbi. Familien Dalgaard havde en gravhund, og den kunne ikke rigtig lide mig.

Jeg fik stor færdighed i, at så snart jeg havde banket på døren, ja så åbnede jeg døren, og i samme sekund sprang jeg op på deres køkkenbord hvor hunden så ikke kunne nå mig.

En enkelt gang gik det galt for mig, og jeg blev bidt. Heldigvis ikke særlig alvorlig, men bange for den hund, ja det var jeg.

Mejeriet

Jeg kom som sagt ofte på mejeriet, og der havde Ole og jeg nogle gode stunder. Ole havde et par boksehandsker, og tit og ofte tog vi en boksekamp i en af deres stuer.

Da Ole kun havde et par handske, ja så måtte vi nøjes med at have handske på den ene hånd, og det var forbudt at slå med den hånd der ikke var handske på.

Jeg husker engang, at Oles lillesøster, Irene, kom i vejen for os, og pludselig fik hun sådan en på siden af hovedet, at hun gik i brædderne.

Der fik Ole, og jeg en velfortjent røffel af Oles far.

Jeg husker også, at der ved siden af mejeriet var en ovn, eller noget i den retning, hvor der blev kogt kartofler. De smagte himmelsk kan jeg huske, og vi børn fik lov til at spise løs af dem.

Olympiade

Det var også ved mejeriet, at Ole Dalgaard holdt noget som jeg tror han kaldte Olympiade. Der foregik det, at rigtig mange af os børn i Herborg var med til mange forskellige former for idrættskonkurrencer.

Vi løb, vi sprang og vi løftede tunge ting. Som jeg husker det, ja så sad Ole som regel på et trappetrin med et vækkeur som han brugte til at holde styr på hvilke tider vi havde i løb.

Det var rigtig fornøjeligt, og de fleste af Herborgs børn, har med garanti været med til i al fald nogle af de gange der blev holdt olympiade.

Sommerferier

Min mor stammede fra Mors, faktisk helt oppe fra Nord Mors, en lille landsby som hedder Ejerslev. Da jeg var barn boede der stadig en søster og en bror i byen.

Hver sommer tog vi på sommerferie i Ejerslev, og vi boede hos mors bror, som stadig boede i mors barndomshjem.

Naboen til barndomshjemmet, ja det var mors søster hvor vi naturligvis også kom rigtig meget.

Vi havde ikke bil, så mor og jeg måtte tage bus, og tog for at komme frem. Far havde ikke så meget ferie, så når mor, og jeg havde været en god uges tid i Ejerslev, ja så kom far for at være der den sidste uge af vor ferie.

Det var nogle fantastisk gode ferier vi der havde. Mor havde hele 6 søskende, og de kom også hjem på ferie. Så der var rigtigt liv og glade dage i sommerferierne.

Der var rigtig mange fætre og kusiner og de fleste af dem var jævnaldrende eller lidt ældre end mig, og vi havde det fantastisk sjovt i de uger vi var sammen.

Huset lå ca. 500 meter fra Limfjorden, og ofte var vi ved vandet for både at svømme eller fiske.

Jeg husker det helt fantastiske sammenhold der var mellem alle mors søskende, de nød virkelig hinandens selskab.

FIGUR 181: MIG OG MINE FORÆLDRE ENGANG I 1960'ERNE

Bjerringbro

I Bjerringbro havde min mor også både en søster og en bror. Derfor var det naturligt, at vi også ofte kom der. Også til Bjerringbro brugte vi offentlig transport, og jeg kunne rigtig godt lide, at køre især med tog. Når vi var i Bjerringbro var det hos mors søster vi skulle bo, og de havde et rigtig godt værelse som vi boede i, i den tid vi var der.

Mors søster, og mand havde to piger, Inger og Kirsten, og de var ganske vist et par år ældre end mig, men alligevel kunne vi lege rigtig godt sammen.

Senere i livet, hvor vi fik andre interesser, ja så var vi også en del sammen til både fest og ballade.

Mors bror var ansat i et bageri hvor han bl.a. kørte rundt med brød til folk rundt omkring Bjerringbro. Når vi var på ferie i byen, ja så var jeg ofte med ham rundt, og det var rigtig spændende.

Han arbejdede også på den lokale biograf i Bjerringbro. Han var operatør, og altså den der satte filmene i maskinen og spillede dem for publikum.

Mange gange har jeg været med ham, og set filmene oppe fra hans rum i biografen. Også dette nød jeg i fulde drag.

Min mors søsters mand var en ivrig lystfisker, og da Gudenåen jo løber midt gennem Bjerringbro, derfor var jeg også ofte med ham ude at fiske.

Jeg har aldrig været god til at fiske, men alligevel husker jeg engang hvor jeg fangede en meget stor laks, og Villiam, mors søsters mand, ikke fangede noget. Da var han meget tavs da vi kom hjem.

Ture med Krogsgaard

Som tidligere nævnt havde vi ingen bil i mit barndomshjem. Det betød, at vi ofte måtte bruge den offentlige trafik, og det var også rigtig fint når vi skulle på ferie, eller have længere ophold forskellige steder.

Når vi kun skulle afsted en enkelt dag, ja så lejede far ofte Peder Krogsgaard til at køre os. Jeg husker, at om efteråret skulle vi altid til et ålegilde på Mors. Mors søster og hendes mand havde jord helt ned til Limfjorden, og den fiskeret der fulgte med, havde de solgt til en anden. I aftalen stod, at de hvert år skulle have et antal kilo ål.

Flere gange havde vi lejet Peder Krogsgaard til at køre, og han var selvfølgelig også med inde at spise ål.

Efter Peder Krogsgaard holdt, så har far også lejet Knud Krogsgaard, når vi skulle på en endagstur.

FIGUR 182: MOR OG FAR I BEGYNDELSEN AF 1950'ERNE HVOR DE CYKLEDE FRA HERBORG TIL EJERSLEV

Torben og Jens

Et sted jeg ofte kom som barn og ung, ja det var hos Torben og Jens Bach. De boede sammen med deres forældre, Eva og Peter Bach, på Møllevej.

Der var yderligere to børn i familien, Kurt og Tove, men de boede ikke længere hjemme da jeg begyndte, at besøge familien.

Det var nogle virkelige rare og sympatiske mennesker, og især Peter Bach har jeg snakket rigtig meget med om især politik.

Torben og jeg gik i klasse sammen medens Jens gik i en klasse under os. Familien havde i mange år hund. Og jeg, og Jens har gået rigtig mange ture på jernbaneskinneerne hvor der var rigtig gode forhold for at lufte hunden.

Da vi blev lidt ældre gik Jens, og jeg også en del i byen sammen, og ofte var vi også sammen med både Ole Dalgaard, og hans bror Erik Dalgaard, når vi skulle ud i weekenderne.

Vi havde rigtig mange gode ture rundt til rigtig mange haller i det vestjyske, og af og til var det også Ringkøbing eller Holstebro eller for den sags skyld Varde der var målet for vore ture.

Ulykke

Peter Bach havde på et tidspunkt en bil selvom han ikke havde kørekort. Bilen var til brug for Torben som jo boede hjemme.

Jeg husker, at engang Torben var på udlandstur – jeg husker ikke hvortil – men da han skulle komme hjem til Skjern Banegård blev jeg spurgt om jeg ville hente ham i bilen.

Det ville jeg meget gerne for jeg havde netop fået kørekort, og havde ingen bil, så det var skønt, at komme ud at køre.

Den manglende rutine gjorde så desværre, at da jeg kom til et lyskryds i Skjern, ja så glemte jeg fuldstændig alt om højre vigepligt.

Der skete et sammenstød, og jeg havde den fulde skyld for uheldet.

Til stort held for mig, ja så havde bilen der var kørt sammen med mig ingen bremses der virkede, og derfor ønskede manden ikke politiets indblanding hvilket jeg også var meget lettet over.

Bilen kunne køre videre, og jeg fik hentet Torben, og kørt ham hjem og selvom bilen havde fået en ret stor skade, ja så hørte jeg aldrig et ondt ord om det fra Peter.

Det var dog en meget "lille" Niels der fik bilen afleveret til Peter.

Uglegylp

I Videbæk skole havde jeg en lærer, Christian Hjorth, som var en ivrig ornitolog. Ja, han blev da også formand for Dansk Ornitologisk Forening efter vi gik ud af skolen.

Han ville gerne, om vi elever ville kigge efter uglegylp rundt omkring. Når vi havde fundet noget blev det noteret, og Christian Hjorth fik besked om, hvor det var fundet. Det synes jeg da var spændende, og jeg kiggede meget efter uglernes gylp.

Flere gange var jeg så heldig, at Anna Korsholm også ville hjælpe, og mange gange har Anna og jeg været rundt i skovene omkring Herborg for at lede.

Bent Vestergaard

Et sted jeg kom meget som barn var hos Ellen Vestergaard. Hun og sønnen Bent boede også på Skolevej skræt overfor os.

Bent blev i daglig tale altid kaldt "Bent Post", og han og jeg havde mange timer sammen med både leg og tv-underholdning.

Bent var nogle år ældre end jeg, men vi havde det godt sammen.

Bent kom i lære som købmand hos en købmand i Videbæk, og jeg mente, at det var et job også for mig. Så da jeg engang skulle i skolepraktik, ja så fik jeg lov til at være i den købmandsforretning en uge. Det var sjovt, men jeg fandt da i al fald ud af, at købmand skulle jeg ikke være.

FIGUR 183: I 1968 BLEV JEG DEN LYKKELIGE EJER AF EN SKRIVEMASKINE

Elektriker

Som nævnt fandt jeg ud af, at købmand skulle jeg ikke være, men hvad ville jeg så når jeg kom ud af skolen? Næste praktik fik jeg hos en elektriker, også i Videbæk, men heller ikke det var noget jeg ønskede at gøre til min levevej.

Sportsforretning

Den sidste erhvervspraktik jeg var i var i en butik som solgte sportsudstyr og sportstøj. Butikken lå i Herning, og jeg mente, at det måtte være et spændende arbejde.

Jeg var så heldig, at vor nabo, Kristian Hansen, havde en søn, Vagn, som arbejdede i Herning. Så jeg fik en aftale med Vagn om, at jeg kørte med ham om morgenen til arbejdet.

Det viste sig dog, at heller ikke det var noget for mig.

Så det blev ikke erhvervspraktikken der fortalte mig hvad jeg skulle lave, men det var jo rigtig godt, at jeg kunne få afprøvet nogle af de ting jeg havde tænkt på, at det skulle jeg lave i mit voksenliv.

Naboer

Vi boede på Skolevej 7, og på den ene side boede Inger og Svend Jensen, og på den anden side, lige efter vandværket, der boede Kathrine og Kristian Hansen. Det var rigtig gode naboer, og jeg kom da også en del begge steder.

Jeg kan huske, at jeg meget gerne ville lytte til musik når jeg besøgte Inger og Svend. De havde tre børn, Margit, Jens Ole og Gert, og når jeg besøgte dem, ja så gav Inger ofte saftvand og boller.

Naboerne på den anden side, Kathrine og Kristian Hansen var noget ældre, og deres børn også noget ældre end mig, men også der kom jeg en del. Det var som regel sammen med mor eller far der kom en del sammen med dem.

Kathrine døde desværre i 1972, og Kristian boede derefter stadig i huset indtil 1986 hvor han døde som 101-årig.

I mange år var mor i øvrigt hjemmehjælper for Kristian Hansen.

FIGUR 184: SKOLEVEJ 7 I 1970'ERNE

EF-valget

I 1972 skulle der være folkeafstemning om hvorvidt Danmark skulle ind i EF eller ej. Valget skulle foregå den 2. oktober, og jeg var på det tidspunkt meget mod, at vi skulle være medlem.

Det samme var min klassekammerat, Torben Bach. Torben var langt mere inde i problematikken om ja eller nej til EF, men jeg var helt enig med ham i, at vi i al fald ikke skulle med.

Torben havde fået en plakat fra modstanderne, og den satte vi op i et mast tæt på skolen. Nu var langt, langt de fleste i Herborg jo for et ja til EF – og Torben og jeg blev enige om, at der nok ville være nogen der pillede plakaten ned.

Så derfor fandt vi på, at vi ville overnatte i bygningen hvor skolens gymnastiksal var. Vi henvendte os til førstelærer Peder Just, og vi fik lov til at låne nøglen til bygningen.

Så ved sengetid tog Torben, og jeg afsted mod skolen for at vogte over plakaten. Ak og ve, vi vågnede op tidlig om morgenen, og så, at plakaten stadig hang hvor den skulle. Men en god søvn fik vi da.

Folketingsvalg

Når der var folketingsvalg fik vi altid besøg af Ninna og Johannes Nybo fra Genforeningsvej, samt Mary og Henry Bach fra Skolevej. I det hele taget besøgte de tre ægtepar ofte hinanden, også når der ikke var valg. Det var rigtig hyggelige valgaftner hvor der blev fulgt med i valgets resultat, og diskuteret politik. Som jeg husker det, ja så var alle dog ret enige i hvilken politik de ønskede.

Der blev serveret smørrebrød eller landgangsbrød, og dertil blev der nydt en øl.

Indkøb

Jeg kunne, som barn, godt lide at handle ind for mine forældre. Der var jo en del forretninger i Herborg i 1960'erne, og det var både Brugsen, Købmand Mølhede, Brødudsalget og Slagteren jeg handlede hos. Jeg kan huske, at vi havde en bog som blev brugt når det var i Brugsen der skulle købes ind. Så skrev mor i bogen hvad der skulle købes, og jeg afleverede bogen til uddeleren eller en anden ekspedient når jeg kom ind i butikken. Så fandt de varerne frem, og skrev prisen i bogen, og jeg kunne tage hjem med varerne. Som jeg husker det, ja så blev der betalt en gang om måneden.

Husker også, at om søndagen skulle vi have rundstykker. Det var en fast bestilling som gjaldt søndag efter søndag.

Jeg husker også, at far ved siden af rundstykkerne skulle have en spandauer og mor og jeg fik et stykke chokolade.

Der var også en købmand mere i Herborg, nemlig købmand Knudsen. Der kunne man aflevere sin tipskupon. Købmand Knudsen tog så tipskuponerne fra ugens løb med til Videbæk, og fik dem lavet hos boghandleren.

Så kunne man hente sin nu gyldige tipskupon i butikken bagefter. Købmand Knudsen tog et ubetydelig beløb for hver kupon for ulejligheden.

Jeg husker, at når der blev handlet hos slagteren, ja så fik jeg af og til en halv pølse af ham. Det smagte rigtig godt, og det må siges, at være god kundepleje.

Bornholm

I 6. klasse var vor klasse på tur til Bornholm. Vi havde i klassen sparet op til turen ved, at vi kunne komme med en 5 krone eller en ti krone når vi havde råd. Pengene afleverede vi til vor klasselærer Just som holdt regnskab med hvem der havde betalt hvor meget.

Det blev aftalt, at ingen skulle have mere end kr. 110 med i lommepenge, men det var faktisk også ret mange penge på det tidspunkt.

Da vi skulle afsted til Skjern Banegård kørte jeg med min klassekammerat, Poul, og det var hans far, Holger Poulsen der kørte. Der var også et par andre fra klassen med i bilen, hvem husker jeg ikke længere.

Vi kørte så til Fredericia hvor vi skulle skifte til toget til København.

Da vi kom til København skulle vi i Tivoli – og for langt de fleste af os var det første gang vi var der, ja første gang vi var i København.

Efter turen i Tivoli skulle vi sejle fra København til Rønne – og skibet vi sejlede med hed ”Kongedybet”.

Heldigvis var det en stille tur uden søgang af betydning, og jeg tror, at vi alle havde en rigtig god tur med skibet. Vi sov på dækket – i al fald så meget man nu kunne når man sådan var ude at rejse.

Det var fru Just og Just som var med os, og Just havde fået alle vore lommepenge som han holdt regnskab med.

Hver morgen kunne vi bede om et beløb som vi ville bruge den dag – og det var et rigtig godt system for det betød, at alle havde penge til alle dage.

Vi boede i Tejn, og vi så alle de seværdigheder man nu engang skal se når man er på Bornholm. Især husker jeg Rokkestenen som en stor oplevelse, og turen til Christiansø var også mindeværdig. Det sidste dog fordi mange af os blev søsyge på turen til øen. Men det lod vi os ikke slå ud af, og vi havde en rigtig dejlig tur til Bornholm.

Nytårsaften

Jeg husker især en nytårsaften hvor jeg var, tror jeg, 15 år. En god kammerat, og jeg havde aftalt, at når vi var færdige med at spise nytårsmenuen sammen med vore familier, ja så skulle vi til bal i Videbæk. Da det jo var nytårsaften syntes vi, at vi skulle have noget at drikke.

Vi var godt klar over, at vore forældre ikke ville billige, at vi skulle have alkohol, så derfor havde vi gemt en flaske snaps samt nogle øl nede ved jernbanen, og vi holdt mund med, at vi ville til bal. Vore forældre vidste, at vi var sammen, men de troede, at vi blev i Herborg.

Som aftalt mødtes vi ved jernbanen, og vi begyndte at gå mod Videbæk langs skinnerne. Det var meget koldt og vi delte øl og snaps.

Min kammerat kunne godt – nogenlunde – tåle mosten, men det sidste jeg husker, ja det var at jeg så bygningen hvor ballet skulle foregå.

Det næste jeg husker er, at jeg ligger i min seng, og mor sidder på en stol ved siden af. Hold da kæft hvor var jeg syg. Mor og far var da heller ikke ligefrem stolte af situationen, men som jeg husker det blev jeg hurtig tilgivet min store dumhed.

Der var sket det, at jeg var faldet omkuld af druk og heldigvis var der nogen der havde sørget for, at jeg kom ind i en taxa som kørte mig hjem.

Der gik mindst 15 år før jeg igen kunne tåle, at dufte til en flaske snaps, og nok 20 år inden jeg igen fik mig en lille snaps til en sildemad.

Fiskemand

I hele min barndom kom der om mandagen en fiskemand til Herborg. Husker, at han sang hver gang han parkerede bilen. Så kom husmødrene ud fra husene, og købte den fisk de nu havde lyst til den mandag. Jeg husker også, at fiskemanden, Børge, ikke var karrig med, at give kattene nogle fiskehoveder når han holdt for at ekspedere kunderne.

Sommerferiejob

Da jeg var blevet konfirmeret ville jeg gerne tjene lidt penge i mine sommerferier. Far, som jo arbejdede på mejeriet i Videbæk, skaffede mig et sommerferiejob, jeg tror i 1971 første gang, på Arinco.

Jeg husker tydeligt hvor hårdt det var, at stå ved et samleband og påfylde mælkepulver i sække. Men da jeg jo, ligesom alle andre, havde et frikort, så var det rigtig gode penge jeg kunne tjene.

Et år fik jeg sommerferiejob hvor jeg skulle hjælpe den elektriker som var ansat på mejeriet. Det kunne jeg godt lide da det var langt mere afvekslende end at stå ved et samleband.

Nutiden

Jeg tænker med glæde, tit tilbage på min barndoms Herborg, og de gode år jeg tilbragte der. Jeg havde en rigtig dejlig barndom, og tror ikke, at jeg kunne have haft det bedre nogen steder.

Jeg havde nogle rigtig dejlige forældre, og jeg havde en rigtig god og tryk barndom og ungdom.

I dag er der ikke mange jeg kender i Herborg, og når jeg nogle gange om året kommer forbi for blandt andet at besøge mine forældres gravsted, ja så er det meget sjældent jeg ser nogen kendte ansigter.

Jeg har i dag lidt kontakt med nogle af barndommens legekammerater på Facebook, men ellers har jeg da minderne, og de er gode.

Dog ser jeg stadig min gode ven, Ole Dalgaard, og hans hustru. Vi ses heldigvis flere gange i årets løb. Blandt andet har vi en fast tradition med, at vi skal have en Pinsebrunch et eller andet sted i landet, og vi har også en odds klub, hvor vi bruger gevinsterne til at tage på et week-end ophold.

Nytårsaften har vi også tilbragt sammen i mange år.

Ole

Jeg er vokset op i Herborg, og vil derfor fortælle om hvad tiden gik med.

FIGUR 185: JETTE OG OLE DALGAARD

FIGUR 186: JETTE OG OLES DATTER MERETE, SVIGERSØN HENRIK OG BARNEBARN BERTRAM

FIGUR 187: JETTE OG OLES DATTER SANNE, SVIGERSØN ERIK OG BARNEBARN VIGDIS FØDT 16 MAJ 2023

CV

Jeg, Ole Stræde Dalgaard, er født i Herborg den 31. december 1955, som nummer 3 i en søskendeflok på 5. Mine forældre er Ingeborg Stræde Dalgaard, født den 25. september 1920 og Holger Dalgaard, født den 24. oktober 1918.

Storesøster Sonja er født den 17. januar 1948, storebror Erik er født 29. oktober 1949, lillesøster Irene er født den 24. november 1957 og lillesøster Grete er født den 20. oktober 1958.

Sonja gik kun i Herborg skole til og med 6. klasse, da hun ville have tysk, som man ikke havde på Herborg skole i 7. årgang. Tysk tog hun derfor i Videbæk, for derefter at fortsætte i 1. real.

Sonja, der bor i Ølgod, var gift med Villy, der døde som 80-årig, og de fik 3 børn Dorte, Mette og Søren. Mette blev desværre dræbt i bilsammenstød i november 1998. Sonja var efter skolegang i Herborg og Videbæk ung pige i huset ved vores moster og onkel på Fyn. Efterfølgende tog hun uddannelse som sygeplejerske, og arbejdede som sådan, inden hun blev medhjælpende hustru i det landbrug, de drev ved Strellev lidt uden for Ølgod. Da børnene blev lidt større, arbejdede hun som hjemmesygeplejerske ved Ølgod kommune og Ny Varde Kommune, og hun er nu folkepensionist, og bor i Ølgod.

Erik, der flyttede til Ulfborg allerede som 16-årig efter afsluttet skolegang på Herborg og Videbæk skole, blev uddannet som mekaniker hos I.C. Christensen (forhandlede Saab), og var i samme firma i knap 43 år, kun afbrudt af værnepligt ved Forsyningstropperne på Hvorup kaserne. Eriks chef lukkede på et tidspunkt værkstedet på grund af alder, da han ikke kunne sælge værkstedet. Herefter fik Erik arbejde ved KIA og SEAT nogle få hundrede meter fra hans hidtidige arbejdsplads i Ulfborg, og her var han de sidste år på arbejdsmarkedet, hvor han gradvis gik ned i arbejdstid, før han kom på folkepension. Erik bor alene i eget hus.

Irene, der nu bor på demens plejehjem i Esbjerg, flyttede efter endt skolegang i Herborg og Videbæk, samt ung pige i huset ved Gert og Birthe Kristensen på Guldregnalles i Videbæk til Tim, hvor hun serverede på kroen. Hun traf sin senere ægtefælle Jan i Tim, der desværre døde allerede som 49-årig, og de blev gift, og fik sammen børnene Tina og Rasmus. Efter tiden som serveringsdame på kroen syede Irene for Pagh Mørup, inden hun begyndte at arbejde som social- og sundhedshjælper på Stadil plejehjem og senere Tim Plejehjem, inden hun måtte ophøre der på grund af hendes demens. Boede i Tim indtil foråret 2023, hvor hun fik en aflastningsplads på Spjald Plejehjem, og efterfølgende fik hun en fast plads på demens plejehjem i Esbjerg. Datteren Tina bor i Esbjerg.

Grete bor i Videbæk sammen med Bent Albæk Jensen, der stammer fra Nr. Vium, og de har tvillingerne Lene og Else. Efter endt skolegang på Herborg og Videbæk skole samt Handelsskolen i Skjern blev Grete uddannet indenfor kontor på Trøstrup Teglværk, og siden har hun hovedsagelig arbejdet inden for den finansielle sektor i Nordea, Nykredit, Ringkøbing Bank og nu Vestjysk Bank.

Jeg selv Ole bor i Tjørring, er gift med Jette, og vi har døtrene Merete født i 1981, der er gift med Henrik og de har sønnen Bertram på 10 år, og Sanne født i 1988, der er gift med Erik, og de har datteren Vigdis (født 16. maj 2023).

Efter endt skolegang på Herborg og Videbæk skole samt Handelsskolen i Skjern blev jeg ansat som elev på Videbæk Rådhus i socialforvaltningen, og blev uddannet der. Ellers har jeg været 16 måneder ved Civilforsvaret i henholdsvis Herning, København og Næstved, arbejdet på kontor i Ringe kommune, på kontor på Amtsgården i Ringkøbing, på kontor ved Socialpædagogernes Landsforbund i henholdsvis Holstebro og Herning, jobkonsulent i Vejen Kommune, kontor i Struer Kommune, kontor i Lemvig

Kommune og kontor i Holstebro Kommune, hvorefter jeg gik på efterløn 1. september 2018. Min hustru Jette gik på efterløn 1. februar 2021.

FIGUR 188: OLES BROR OG SØSTER - SONJA OG ERIK

FIGUR 189: OLES SMÅSØSTRE - GRETE TIL VENSTRE OG IRENE TIL HØJRE

Der er billeder af Oles mor og far i afsnittet om Herborg Andelsmejeri

Opvæksten

Jeg voksede op i et trygt hjem, hvor der altid var en god tone. Husker kun en gang hvor min far skældte mig ud. Det var en gang, hvor jeg fik boksehandsker i julegave, og dem skulle min lillesøster Irene så prøve, hvor hun fik handskerne på, og jeg havde de bare næver, og der kom jeg til at ramme Irene for hårdt i maven, og det var min far ikke tilfreds med. Har garanteret fået skældt ud andre gange, som jeg nok bare ikke husker.

Bank har jeg aldrig fået derhjemme. Husker dog at min far en gang sagde til lærer Just, der var på besøg, at var jeg ikke ordentlig, så kunne han bare give mig et par på "lampen". Det skete heldigvis aldrig. Det var nok for at signalere over for mig, at jeg skulle være ordentlig i skolen.

Uanset om det var mens vi boede i mejeribestyrer bolig eller mens vi boede i boligen på Finderupvej 10 før mejeriet, så var det en tid, hvor jeg husker, at mine forældre arbejdede meget. Trods det at min far havde fritidsinteresser i form af blandt andet fodbold, skak, fiskeri og kortspil, så arbejdede han ofte på kontoret om aftenen, mens vi boede på mejeriet, og min mor var i gang hele tiden med et eller andet husligt eller i haven. Har dog altid haft indtryk af, at der også var tid til os børn.

Jeg fik altid at vide af min mor, at der var nogen, der havde det svært i skolen, så skulle vi være gode ved dem.

Det jeg mindes fra før jeg kom i skole

Mellemørebetændelse

Noget af det jeg første jeg husker fra før min skoletid var, at jeg havde mellemørebetændelse, og det var meget smertefuldt. Som om det ene øre klistrede sig til hovedpuden.

Kaniner ud i det fri

Min storebror Erik og storesøster Sonja havde kaniner i nogle år, og de blev ind imellem sendt til slagtning i Skjern. Jeg husker ikke hvor mange de havde, men min storesøster mener, at de ind imellem havde op mod 40. Upopulær blev jeg, da jeg lukkede dem alle ud. Om de alle blev fanget ind igen, husker ingen af os den dag i dag.

Mejeribestyrer Søndergaard og frue

Før min skoletid besøgte jeg mejeribestyrer Sofus Søndergaard og hustru Metha ind imellem, og jeg husker, at de var nogle rare mennesker, som jeg gerne ville gå over til, og det var jo lige nabo til os. Sofus Søndergaard døde 21. januar 1962, hvor jeg lige var blevet 6 år den 31. december 1961.

Niels

Før jeg skulle begynde i skole, kan jeg huske, at jeg ofte legede med Niels Andersen, søn af Johannes Viftrup Andersen og Ketty, der boede i huset lige før Gjøde Carlsens gård på adressen Enggårdsvej 1. De rejste fra Herborg i 1961. En episode jeg især husker er, at en gang hvor Niels og jeg havde lavet lidt skarnstreger, hvor vi havde puttet noget smadder på nabopigerne Eva og Elins legetøjskomfur, hvor Vilstrup kom efter os, da han nok lige ville have en alvorlig snak med os (fuld berettiget), men vi nåede lige indenfor hjemme hos mig, og låste døren, sådan at han ikke kunne få fat i os.

Husker at jeg var ked af at Niels flyttede fra Herborg til Skjern, men heldigvis mødte jeg af og til Niels, når han enten var på ferie eller i weekender var på besøg hos hans bedsteforældre Marie og Jep, som havde iskiosken ved Herborg Stadion. Niels far Johannes spillede jeg senere som voksen kort med i mange år til præmiewhist i Videbæk, og vi havde det bare hyggelig.

Klaus og Arne

Husker svagt at Valdemar Mogensen og familie boede som naboer til os på Finderupvej 8, og de flyttede til Fiskbæk sidst i 1950'erne.

Efterfølgende og inden vi begyndte i skolen flyttede Klaus Nielsen og hans familie en tid ind i den bolig Valdemar Mogensen havde boet i, mens vi boede på Finderupvej 10. Klaus husker, og det gør jeg også selv ved nærmere eftertanke, at der var et lille hul i hækken mellem dem og os, så vi kunne løbe over til hinanden.

Klaus har skrevet, at han husker, at det var i foråret 1961, at de flyttede til Videbæk, så Klaus har været knap 6 år. Klaus flyttede til Videbæk samme dag som Arne Jespersen (søn af Adda og Sigurd Jespersen, der boede på Finderupvej 7), som jeg også legede med. I Videbæk kom de til at bo med kun 2 huse imellem. Jeg var også ked af, at Klaus og Arne flyttede.

Flytningen til mejeriet

Jeg vil mene, at vi flyttede til mejeriet på Finderupvej 12 fra Finderupvej 10 ca. 1. maj 1962, og det var på en dejlig solskinsdag. I forbindelse med flytningen var min lillesøster Irene så uheldig, at hun faldt ned fra trappen på 1. etage, og hun slog sig gevaldig.

Jeg husker, at vi kom til en bolig, hvor der var meget mere plads, end vi havde været vant til på Finderupvej 10. Der var noget vi kaldte den store stue, og som jeg husker det, så havde vi den første lange tid slet ikke møbler til denne stue. Det passede mig rigtig godt, da vi ofte brugte stuen til at spille fodbold i (vi ramte på et tidspunkt vase på radiatoren, og det kunne vasen ikke holde til), og mange brydekampe havde jeg med mange af byens børn, og Johannes Krogsgaard (Hejse) husker sikkert også, at min far dæmpede på os, når vi var for højlydte, når vi tumlede i stuen om aftenen.

Grunden der hørte til mejeriet, var et slaraffenland for mig, og nok også for andre af byens børn, da vi havde rigtig gode muligheder for at udfolde os der. Grunden var på ca. 3.000 m².

Storesøsters konfirmation

Min storesøster Sonjas konfirmation var den 6. maj 1962, og dagen blev fejret på mejeriet, bortset fra spisningen som foregik på Afholdshotellet. Anden dags gilde for klassekammeraterne blev afholdt på mejeriet.

Fra 1. klasse

Hvad skete der i hjemmet mens vi boede på mejeriet

Eneste gang jeg kan huske, at jeg har set min far se bekymret ud, var på et tidspunkt, da min storesøster Sonja var et år i huset hos min moster og onkel, der havde gartneri på Fyn. Min onkel ringede en aften fra Fyn, hvor det var blevet mørk, og min far sad og lavede kontorarbejde. Jeg kunne godt høre på samtalen, at der var noget, der ikke var så godt. Min far fortalte efter samtalen, at Sonja og min kusine Kirsten havde været ude og gå en tur, og at min storesøster var blevet påkørt af en bil. Sonja var kommet på sygehuset, hvor det viste sig, at hun havde brækket det ene ben. Sonja og Kirsten havde gået i den forkerte side af vejen, mens det var mørkt.

FIGUR 190: OLE - 1. KLASSE

Luftbøssen

I hestestalden havde min far en luftbøsse. Har aldrig set ham bruge den, men tænker at han måske har brugt den, hvis der har været rotter. Han fik som regel en kort middagshvil hver dag, og når han fik den, listede jeg mig nogen gange til at bruge bøssen, og fik vist også skudt et par enkelte fugle gennem årene. Hvor jeg fik haglene fra, husker jeg ikke, måske de har lagt sammen med bøssen.

Havehuset

I tilhørende have til mejeriet var der et flot havehus, hvor vi kunne sidde og få vores kaffe eller saftvand. Et af de første år efter vi var flyttet på mejeriet, var Aksel baker (fra Brødudsalget) på besøg, og vi syntes åbenbart, at det kunne være spændende at se, om vi kunne kaste en mursten eller belægnings sten over havehuset, og for en af os gik det i hvert fald galt, da det tog en rude i havehuset. Tror ikke min mor har været tilfreds med det, uden at jeg husker det nærmere.

Kæmpe traume - Tændstikker og de 2 brande

Brand 1

Det har været i sommeren 1962 eller 1963, hvor vi boede på mejeriet. Jørgen Central som vi kaldte ham fra Finderupvej 20 kom på besøg, og han havde en æske tændstikker med. Det har været lige over middag, hvor mine forældre fik en kort middagssøvn, og Jørgen og jeg blev enige om, at vi skulle ud og lege med tændstikker. Hos os var tændstikkerne oppe på en hylde over komfuret i køkkenet, og så tog jeg en af æskerne der, og efterfølgende fandt vi et sted, hvor vi syntes det kunne være spændende af eksperimentere med tændstikker og ild.

Nedenfor mejeriet havde Eigil Keseler en mark, og på den anden side af marken (skellet over til Jens Chr. Jensen, hvor Esther og Gjøde nu har jord), var der en række grantræer (de er der stadig i dag), og på den vestlige side af grantræerne var der noget langt græs. Jørgen og jeg, der altid konkurrerede, når vi var sammen skulle så prøve af, hvem der turde at lade græsset brænde længst, inden vi påbegyndte slukningen.

På et tidspunkt fik vi påbegyndt slukningen for sent, og ilden fik så fat i grantræerne. Vi løb alt hvad vi kunne over marken og hjem til os selv hver især. Telefondamen Inga på Centralen fik vist bugt med ilden, og jeg tror måske også, at brandvæsenet har været tilstede i forhold til slukningen, så har det været uden udrykning, uden at jeg med sikkerhed ved det. Jørgen husker, at det var 7 træer, ilden havde fat i.

Det må for os begge have været et kæmpe traume, da jeg i forbindelse med en classesammenkomst omkring 2009 nævnte det med branden for Jørgen Central, og det viste sig, at hverken Jørgen eller jeg siden den dag i 1962 eller 1963 havde nævnt det skete for nogen som helst, og vi havde heller ikke indbyrdes nævnt det for hinanden før sammenkomsten i 2009.

Mine forældre bebrejdede mig aldrig for hændelsen. De har nok tænkt, at det var straf nok for os, det der skete.

Ved sammenkomsten i klassen i 2009 fortalte Jørgen og jeg om episoden for de andre, og så viste det sig, at Egon Madsen og Jens Merrild Jensen fra Vester Herborg også havde leget med tændstikker på et tidspunkt, og Jens har beskrevet deres legen med tændstikker på følgende måde:

FIGUR 191: GRANTRÆER DER VAR ILD I

Brand 2

Da Hedegårdens staklade nedbrændte.... ved Jens Merrild Jensen

Jeg har ikke helt styr på dato og årstal. Et godt bud vil være i starten af 1962, altså lige før start i 1. klasse på Herborg skole.

Min jævnaldrende nabo Egon og jeg legede tit sammen.

Så var det, at Egon kom til mig en søndag eftermiddag. Mine forældre havde for vane at tage en længere lur efter middagen, til ca. 14.30 – altså netop søndag.

Nå, men tilbage til Egon. Nogenlunde følgende ordveksling udspandt sig:

Egon: "skal vi prøve det med ild i stakladen?"

Jens: "Det kan vi godt, men det skal kun være 3 gange"

Stakladen

Herefter tog vi tændstikker og entrerede til stakladen op i vores hule i halmen.

Det kan godt lyde lidt skørt, men vi havde prøvet det før – med succes – dvs. vi fik ilden slukket i tide!! Det foregik på den måde, at vi simpelthen tændte ild til noget halm. Derefter kvalte vi ilden med en trøje, ved at smide trøjen over ilden.

Denne søndag gik det godt de første to gange, men sidste gang blev vi jo nok for overmodige, og ilden blev simpelthen for voldsom for os. Der er ikke en masse tid til at tænke – Hvad nu. Ret hurtigt bredte ilden sig og varmeudviklingen steg.

Til sidst så jeg kun en udvej – tilbagetrækning. Egon kæmpede derimod desperat mod flammerne, så meget at håret krøllede på grund af varmen.

Her trak jeg Egon ud af det begyndende flammehav, og vi nåede ud i sikkerhed.

FIGUR 192: STAKLADEN DER BLEV SAT ILD TIL

Flugt

Sammen løb vi hen til den nærliggende Dyrvigs Skov. Her gemte vi os for en stund – måske en halv time. Så traskede vi hjem igen meget flove – det var jo forfærdeligt, det der var sket.

Vel halvvejs hjemme kørte far og storebror Niels mod Videbæk for at hente mine bedsteforældre. De blev hentet hver anden søndag til kaffe og aftenspisning. Klokken var ca. 14.40, det var ret præcis afhentning. Jeg tror far råbte noget i retning af; HVA'S...Æ STAKLÅR BRÆNDER

Der blev ikke meget tilbage af stakladen, kun nogle forkullede metaltagplader. Nogen egentlig afstraffelse fik jeg ikke, dog var der unægtelig en noget trykket stemning de første dage efter.

Stakladen blev aldrig genopført. Det var jo netop de år den helt store revolution skete i landbruget. Fra at høste kornet med selvbinder og køre neg i laden og tærse i laden.

Her på gården blev der investeret i bugseret mejetærsker og bygget træsiloer til korn. Derfor blev der ikke brug for stakladen.

Tur i smøregraven

Søndag formiddag var nogen af de jagtinteresserede i Herborg ofte samlet i værkstedet hos Poul Viftrup, og ud over at være samlet i værkstedet, så gik de om bag værkstedet, hvor de skulle ramme dåser, som der blev smidt ud i luften, som de så hver især på tur skulle ramme.

Inde i værkstedet husker jeg, at vi var et par drenge, der løb meget tæt på smøregraven. Jeg var i hvert fald en dag så uheldig, at jeg smuttede i graven, og jeg blev smurt fuldstændig ind i olie. Hvordan min mor har fået det af, husker jeg ikke, men det var i hvert ikke sjovt for hverken mig eller min mor.

Aviser

Henning Pedersen søn af Marie og Sigfred Pedersen, fra Finderupvej 16 omdelte Aarhus Stiftstidende om søndagen (husker ikke om det var ud over Herborg by).

Klaus Nielsen søn af Anna og Peder Nielsen (kaldet Peder Vognmand eller Peder Købmand) fra Finderupvej 17 omdelte Politiken om søndagen, og havde derudover i flere år salg af hele Politikens forlags julebøger samt Hvem Hvad Hvor. Distriktet for Klaus var hele Herborg incl. by og land. Først rundt og skrive bestillinger op, og når bøgerne så kom, skulle Klaus rundt med bøgerne og få pengene kradset ind. Han husker vinterstorme med rigtigt koldt vejr.

Knud Erik Jørgensen omdelte landruten for Ringkjøbing Amts Dagblad mod vest. Knud Erik beskriver, at hans rute gik fra den ejendom på Finderupvej 24 hvor Vagn Ladekjær boede, og så videre ud af Finderupvej og ud på ejendommen, hvor Sigrid og Jens Kamp Lauridsen boede i Øster Finderup. Derefter op til Hestkærvej og tilbage igen op til Mads Christian Kaasgaard og derefter hjemefter. Derefter havde han nogle ejendomme på den anden side af forældrenes hus på Herborgvej 11.

Knud Erik tror det var i 1963-64, og han omdelte 23 aviser. Det har også været en god lang cykeltur Knud Erik var på.

Min storesøster Sonja og storebror Erik overtog avisrute efter Knud Krogsgaard, og de omdelte Jyllands Posten om søndagen, og distriktet gik ud over Herborg by til og med Finderupvej 32 i Vester Herborg, hvor Marius Bjerregaard boede. Nogen gange var de også helt ude ved Nr. Vium Mejeri. Senere overtog jeg ruten, men husker ikke hvor lang tid. Prisen i løssalg var ifølge Jyllands Posten i august 1962 på 70 øre i løssalg. I august 2023 koster den 48 kroner i løssalg. Der blev på denne tur omdelt 52 Jyllands Posten aviser om søndagen ifølge min storebror.

Sjov historie

Min storebror Erik har fortalt, at en gang var Svend Jensen på Skolevej 9 ikke hjemme, da min storebror afleverede avisen. Avisen var vist kommet op på en pris af 1 krone, og Svend Jensen havde lagt 2 kroner, hvorfor min storebror gav 1 krone tilbage. Næste gang han kom til Svend Jensen meddelte Svend min

storebror, at når han havde lagt 2 kroner, så var det fordi han skulle have 2 kroner, og det var gode drikkepenge (flot af Svend Jensen). En timeløn for en almindelig arbejder var på det tidspunkt vel 5-6 kroner i timen.

Cykling

Af og til cyklede vi indbyrdes lidt konkurrence cykling, og kan huske min kæde nogen gange sprang af til stor irritation for mig. Cyklede en gang om kap med Ove Thomsen (søn af Olga og Ole Thomsen). Vi startede ved foderstof, og vi skulle køre hver vores vej rundt over viadukten, som der var dengang ved gårdejer Jens Kaasgaard (nu Jørgen Kaasgaard), og Ove kom noget før i mål end jeg, selv om Ove er ca. 1 år yngre end mig. Så måske der gik en god cykelrytter tabt i Ove. Ove kan også den dag i dag huske, at vi kørte om kap.

Genforeningspladsen

På genforeningspladsen spillede vi nogen gange fodbold, især når købmand Mølhedes børnebørn var på besøg. Knud Nielsen (kaldet Buller) og Gert Dejgaard husker jeg, der ret ofte klatrede i træer der, og det var de rigtig gode til.

Mads Green fra Skolevej 17 har jeg fået oplyst, at han slog græs på pladsen i en del år.

FIGUR 193: GENFORENINGSPLADSEN I HERBORG

Porten ved foderstof

Vi spillede også nogen gange fodbold ved pakhuset ved Herborg Korn- og foderstof.

Betjent Nielsen, Videbæk

Landbetjenten var betjent Nielsen fra Videbæk. Han var en person, man virkelig havde respekt for.

Nogle få gange var jeg så uheldig, at betjent Nielsen fra Videbæk kom til Herborg på uheldige tidspunkter for mig.

Situation 1 var en dag/aften hvor vi var nogle stykker der kørte cykelløb i Herborg, og husker at selve målet var ved kartoffeltromlerne på den østlige side af mejeriet. Selve ruten som sådan husker jeg ikke uden af, men husker at vi til allersidst på ruten kom cyklende ned af Genvej. Når man kom fra Genvej, så var der to muligheder for at komme til kartoffeltromlerne. Den ene mulighed var at fortsætte lige over og gennem

mejerigården og om forbi perronen og derfra videre til kartoffeltromlerne, og den vej kørte alle de andre undtagen jeg selv, der drejede til højre hen forbi frisør Bendtsen og Tove Dahl.

Jeg fortrød efterfølgende, at jeg drejede til højre. Det skyldtes for det første, at jeg kom sidst i mål, og for det andet at lige efter at jeg drejede ud på Finderupvej, så kom betjent Nielsen kørende, og han fik mig holdt an, og så fik jeg en ordentlig berettiget skideballe, og min far der sad/stod inde på kontoret fortalte mig mange år efter, at han og betjent Nielsen hilste pænt på hinanden, da han kørte videre. De andre som kørte lige over gennem mejerigården slap for skideballen, selv om deres kørsel var mindst lige så ulovlig som min, men utrolig heldige var vi, at vi ikke blev påkørt, når vi bare drøede ud på Finderupvej uden at se os for.

Af andre der var med til cykelløbet husker jeg kun Klaus Nielsen, søn af Anna og Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder vognmand eller Peder købmand), og Klaus husker også episoden.

Situation 2 var da jeg havde fået knallert, jeg havde en Express, som jeg overtog efter min storebror. Vi holdt ved iskiosken ved Tove Dahl på Finderupvej, og mens vi holdt der, så kom betjent Nielsen kørende, og han stoppede ud for os. Han ville gerne, at vi hver især startede knallerterne, og at vi skulle gasse op. Det var jeg ikke så glad for, men gjorde naturligvis som betjent Nielsen bad os om. Han kunne nem høre, at min var ulovlig.

Jeg fik besked om at komme om til ham i Videbæk dagen efter med det stempel, jeg havde fået hakket. Så fik man den lærestreg. Om der var andre der skulle om og aflevere ulovlige dele fra deres knallerter, det husker jeg ikke.

Situation 3 var til en fodboldkamp i Videbæk i 1968, hvor Herborg som jeg spillede for tabte 17-1 til Videbæk. Husker at betjent Nielsen i halvveg, hvor vi var bagud med 8-0 eller 9-0 kom hen til os og i sjov sagde, at vi var nød til at lave et mål, ellers pudsede han hunden på os (han havde en schæfer). Jeg spillede højre wing den dag, og spillede over for betjent Nielsens søn Kurt, og var så heldig at score et mål. Det syntes betjent Nielsen bare, der var fint, og han havde et stort smil på efter kampen.

Situation 4 var Henning Pilgaard Pedersen (søn af Marie og Sigfred Pedersen) og Klaus Nielsen (søn af Anna og Peder Chr. Nielsen, kaldet Peder vognmand eller købmand), der blev stoppet af betjent Nielsen, da de kom 2 på en cykel nede fra grusvejen til Esther og Gjøde Carlsen.

Situation 5 var sidste skoledag på Videbæk skole i sommeren 1972. Klassen endte på et tidspunkt af dagen i Herborg Bakker, hvor vi fik nogle øl, og vist også larmede en del. Betjent Nielsen kom i hvert fald på et tidspunkt og påtalte vores larm.

Knud Nielsen (kaldet Buller)

Jeg var på vej hjem fra Cementbyen (en søndag som jeg husker det), hvor jeg havde besøgt Bent Vestergaard (kaldet Bent Post), og da jeg kom op i svinget efter Skolevej og ind på Finderupvej, så var der en del folk omkring "æ spids".

Det viste sig, at det var Knud Nielsen (kaldet Buller) der ved "æ spids" var kørt frontalt ind i en bil, og husker at jeg fik at vide efterfølgende, at Knud (Buller) var blevet kørt på sygehuset, hvor han lå i koma over et døgn. Knud var 6 år på det tidspunkt. Heldigvis har Knud ikke fået varige mén efter uheldet.

Jeg har af en af mine søskende fået fortalt, at min far troede, at det var mig der var blevet kørt ned, og at han løb i gummistøvler hen til "æ spids".

Herborg skole

Jeg begyndte i Herborg skole i august 1962.

Husker tydelig første skoledag, hvor forældrene var med, og Jørgen Central som vi kaldte ham, og jeg kom til at sidde sammen, og det gjorde vi alle 7 år på Herborg skole.

Jeg havde en sort skoletaske i de første år, og tror at det var en, som jeg arvede efter en af mine store søskende.

Vi var 6 drenge i klassen på første skoledag. Klaus Nielsen kom i klassen sidst i august eller allerførst i september efter tilflytning fra Videbæk. De 7 drenge i klassen var herefter Jens Merrild Jensen, Egon Madsen, Aksel Lauridsen (kaldet Aksel Bager), Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen Central), Kurt Larsen, Klaus Nielsen og jeg selv. Pigerne husker jeg, at de var 7, og det var Anna Bank Jespersen, Conny Kjærgaard, Gurli Lange, Bente Andersen, Hanne Jacobsen, Oda (husker ikke Oda's efternavn), Sonja Kjærside og Ingrid Green. Lisbeth Just Pedersen kom til i løbet af 3. klasse. Dorte Jensen (senere gift Møller) var også i vores klasse i en del af de 7 år. Oda gik ikke alle 7 år i Herborg Skole, da familien flyttede på et tidspunkt, og Sonja Kjærside var der også kun en del af de 7 år.

På den allerførste skoledag husker jeg, at Kurt kom til sætte sig ved siden af stolen, og så sad han på gulvet. Jeg er i tvivl, om det var noget Kurt gjorde med vilje, men jeg/vi der var tilstede syntes, det var ret sjovt, da Kurt jo ikke slog sig.

Første eller anden klasse

Kan huske at et par af drengene der kom fra landet havde lidt øl med i skolen - det var vist øl de havde fået af karlen på gården, hvor de kom fra. Om de drak dem på vejen hjem fra skolen, det husker jeg ikke.

Morgensang og bøn

Før første time mens Peder Just Pedersen var skoleleder stod vi uden for det klasseværelse, vi skulle have den første time i. Vi sang herefter morgensang med dejligt klaverspil til af Inger Jeppesen, og efterfølgende bad vi fadervor. Det var for mig en skøn måde at starte skoledagen på. Da Gori var skoleleder mener jeg, vi stod på række uden for hoveddøren, hvorefter vi gik ind til det klasseværelse vi skulle have 1. time i, hvorefter vi sang morgensang og sikkert også bad fadervor herefter.

Lærerne

Lærerne er beskrevet hver for sig andetsteds i vores skriv.

Jeg mindes ikke, at jeg nogensinde var ked af at komme i Herborg Skole. Jeg mener, at vi havde nogle målrettede lærere, der ud over at være målrettede, også var gode til det sociale.

Fagene

Der var nogen af fagene, hvor vi var 2 klasser sammen. Det var vi bl.a. i fagene gymnastik, formning og sang. Både klassen over os og klassen under os var elever, som jeg kom godt ud af det med.

Gymnastiktimerne

Gymnastiktimerne var meget varierede. I de måneder hvor der ikke var sne, havde vi enten atletik eller fodbold. Når vi spillede fodbold, så spillede vi mod enten den klasse der gik over os eller under os, og som

jeg husker det, så bestod den klasse over os af 6 drenge hvor vi var 7 i vores, og klassen over os vandt som regel medmindre lærer Just spillede med og hjalp os.

Klassen under os var 13-14 drenge, mod de 7 vi var i vores klasse, og her kneb det også for min klasse at vinde. Husker at når vi tabte til dem, at jeg nogen gange gik ind på toilettet for mig selv bagefter, og tror jeg fældede en tåre eller to, da jeg ikke var så glad for at tabe til dem, selv om de var det flere end vi.

I atletik kunne vi opnå skoleidrætsmærker, og jeg har dem stadig.

Om vinteren lavede vi redskabsgymnastik, spillede skamle håndbold eller havde sørøver leg eller højdespring.

Svømning

På et tidspunkt blev vi kørt til svømmebassin i Videbæk, og Peder Just Pedersen fik lært samtlige fra klassen at svømme. Han var i øvrigt selv en fremragende svømmer, og han var også rigtig dygtig til udspring. Jeg var især imponeret, når han svømmede butterfly fra den ene ende til den anden og derefter retur (det gik bare stærkt).

I svømning kunne vi også opnå svømmemærker, og jeg har også gemt disse mærker.

Frikvartererne

Gennem de første år i skolen spillede jeg oftest fodbold i frikvartererne, og når frikvarteret var slut, blev der ringet med en klokke. Spillede også dødbold og hoppede i bue. Tror aldrig jeg har været oppe og slås i skolegården, men lidt drilleri husker jeg, at man nok har været en del af. Men generelt så har mine drenge klassekammerater i forbindelse med mit skriv her givet udtryk for, at vi var gode ved hinanden i klassen.

Et frikvarter i en af de lidt større klasser i Herborg skole, husker jeg især et frikvarter, hvor vi var inde i depotet (ikke sikker på at vi måtte være derinde). Der blev fjantet en del på vejen ud derfra og ude på gangen, og da Aksel Bager og jeg kom ud på gangen som de sidste, så mødte vi skoleleder Just, og hans bemærkning var, at det var da rart at se, at der var et par der kunne gå ordentlig (vi var vist slet ikke bedre end de andre, men lige lidt heldige i den konkrete situation).

Der var også en ged på skolen som familien Just havde, og den havde vi elever også megen fornøjelse med.

Forårsfesten

Som jeg husker det, så havde vi en årlig forårsfest på skolen, hvor klasserne fra de ældste klasser opførte hver sin komedie. Husker især et år, da vi gik i 5. klasse, hvor vi opførte "Kejserens nye klæder", og Lisbeth Just Pedersen spillede hovedrollen som kejser. Vi øvede virkelig mange timer, og lærer Børge Vilstrup lavede en kæmpe indsats for at stykket skulle blive en succes, når vi skulle optræde for publikum med alle forældre, lærere og elever på skolen.

Husker at Kurt Larsen (søn af Thomas Larsen og hustru), og jeg spillede embedsmænd. En af replikkerne jeg kan huske jeg skulle sige startede med, "Dum er jeg ikke".

Vilstrup gjorde meget ud af episoden hvor kejseren skulle afsløres. Det var lille Christian Thomsen (gik 3 klasser under os) og søn af Olga og Ole Thomsen, der som det lille uskyldige barn skulle afsløre, pege og råbe noget i retning af. "Han har jo ikke noget tøj på".

Jeg oplevede, at Vilstrups store indsats og klassens optræden virkelig blev en succes.

Der var også et år, hvor vi skulle opføre et eller andet, hvor jeg lå hjemme med skoldkopper, hvorfor jeg ikke kom med til forårsfesten, og det var "træls".

FIGUR 194: LISBETH JUST PEDERSEN I "KEJSERENS NYE KLÆDER" FRA EN FORÅRSFEST

FIGUR 195: CHRISTIAN THOMSEN FRA "KEJSERENS NYE KLÆDER"

Fastelavnsfest

Vi slog katten af tønden til fastelavnsfester, og som jeg husker det, så nåede vores klasse et år slet ikke at slå på tønden før det væltede ud af tønden med forskellige gode sager, og det var Erik Just (han gik 2 klasser under os) der gav tønden så kraftig et slag, som tønden ikke kunne holde til. Erik blev dermed kattekonge og Pia Lønskov Nielsen blev kattedronning.

FIGUR 196: ERIK JUST PEDERSEN SOM KATTEKONGE OG PIA LØNSKOV NIELSEN SOM KATTEDRONNING

200 til høstfest i Herborg

En af de gange jeg har besøgt Ringkøbing Amts Dagblad i forbindelse med vores skriv om Herborg, så jeg en avisartikel fra 1968, hvor der stod, at beboerne i Herborg holdt i aftes høstfest i forsamlingshuset. Der var ca. 200 deltagere.

Efter velkomst ved Laurids Andersen underholdt familien Højbjerg, Vinderup, med sang, oplæsning og musik.

Den vellykkede aften sluttede med dans stod der allersidst i artiklen.

Skolepatrulje

Da vi kom i 6. eller 7. klasse, var vi skolepatruljer, sådan at det var mere sikkert at færdes, når man kom til skolen. Husker også at vi var til skolepatruljefest i Holstebro, hvor jeg var så heldig at vinde en single plade med Birthe Kjær med sangen Arrividerci France, som hun lige var kommet frem med som en kæmpe succes i 1968, og siden den tid har jeg været Birthe Kjær fan.

Lukningstruet Herborg skole

Herborg skole var lukningstruet på et tidspunkt, hvor jeg enten har gået i 6. eller 7. klasse. Klassen under os husker jeg, der hængte plakater mv. op i skolegården for at vise, at skolen efter vores mening ikke skulle lukkes, og selv samme klasse forfattede også et brev til byrådet.

Frimærkeklub

I vinterhalvåret havde vi frimærkeklub, og det foregik om aftenen, og den stod Peder Just Pedersen for. Her kunne vi bytte frimærker med hinanden, men jeg husker især, at Peder Just Pedersen købte frimærker hjem i kilovarer, hvor vi så selv skulle dampe frimærkerne af de papirer, de var på. Han gik kilovarerne igennem, og de mærker, der havde en god værdi, blev der trukket lod om hvem de skulle tilfalde, så det kunne ikke være mere retfærdigt.

Jeg fik efterhånden opbygget en stor frimærkesamling (fik min storesøsters flotte samling på et tidspunkt), og det fik vi børn meget tid til at gå med.

Skoleleder Kai Gori

Min storebror Erik der er 6 år ældre end jeg, har fortalt, at noget af det han blandt husker fra Kai Gori's tid som skoleleder var, at han var en ung og dynamisk leder (skoleleder fra 1.2.1961-30.11.1964). Der blev blandt andet anskaffet nye gymnastikredskaber og atletikredskaber i Goris tid. Han rejste fra Herborg skole den 1. november 1964, hvor jeg lige var startet i 3. klasse nogle få måneder før.

Udflugter

Vi havde årlige skoleudflugter, og det var altid noget man så meget frem til.

Vildsund Dyrepark - Conny Kjærgaards briller

Vi var på udflugt til Vildsund Dyrepark, og det var i en af de helt små klasser. Her var der en abe, ligesom vi kom ind i dyreparken, og husker at den tog Conny Kjærgaards briller, og klatrede op i flagstangen – håber hun fik dem uskadt tilbage igen.

På samme udflugt sejlede vi med Pinen og Plagen, der var en færgeoverfart fra færgestedet Pinen på Salling til Plagen, der var færgestedet på Mors. Overfarten blev afløst af Sallingsundbroen i 1978.

Vildsund Dyrepark - scene optræden "Se den lille kattekillling"

Også på en udflugt til Vildsund Dyrepark, hvor der var en scene, hvor man kunne komme op og synge. Der blev fra scenen peget på den, der skulle op og synge, og det ramte uheldigvis mig. Kan huske at jeg fra scenen efterfølgende sang "se den lille kattekillling", og det har garanteret været pive falsk; men det tænkte jeg vist ikke på dengang. Jeg fik en pose piratos for indsatsen, så det var ikke så dårligt.

Niels Kvist's forsvinden

Når vi var på skoleudflugter i de små klasser, så var vi altid flere klasser af sted sammen, og vi havde altid forældre med. Husker en udflugt, hvor jeg gik i 2. klasse, hvor 1. klasse og 3. klasser også var med, hvor vi skulle lege røvere og soldater.

Det der skete var, at vi ikke kunne finde Niels Kvist fra 1. klasse. Det lykkedes dog efter et godt stykke tid nogle af drengene fra 3. klasse at finde Niels, som vist var faldet i søvn, men der var da lidt panik på, kan jeg huske. Om det var i en skov på Mors eller om det var Rold Skov, det kan Niels sikkert huske. Tror heller ikke Niels opdagede, at han var blevet væk for vi andre.

Bornholm

I slutningen af 6. klasse var vores klasse en tur på Bornholm. Lærer Vilstrup der var vores klasselærer og hans hustru Ella, var de voksne på turen.

På vejen derover var vi i Tivoli i København, og det husker jeg, der var rigtig sjovt, inden vi sejlede hele natten. Aksel Bager og jeg fik brugt lidt penge i rutsche banen.

På Bornholm boede vi i Allinge. I den pension vi blev indkvarteret, var der også en klasse fra enten No eller Hee, og dem kunne vores klasse ikke blive helt enige med. Som jeg husker det, så var der en dag/aften hvor der var stridigheder med dem, hvor det udviklede sig sådan, at en af dem fra No eller Hee skole fik en dør fra et tøjskab i hovedet, da de ville trænge ind på vores værelse, og det satte vist en dæmper på dem, selv om de var en årgang ældre end vi.

På turen så vi blandt andet Hammershus, Ekkodalen og Brændegårdshaven.

På hjemturen hvor vi på den første del af turen befandt os på færgen, har jeg fået fortalt, at Jens Merrild Jensen fra vores klasse lagde arm med en der var flere år ældre end Jens, men trods det at Jens var yngre end modstanderen, så gik Jens sejrrigt ud af duellen. Flot Jens.

Fik købt en keramikvase til min mor for nogen af de sidste penge jeg havde, og den har jeg arvet efter hende, så den står nu hjemme i skabet.

Fødselsdage

Når der var fødselsdage, så besøgte vi hinanden i klassen, og det husker jeg altid som rigtig gode oplevelser. Jeg fylder selv år nytårsaften, og derfor havde jeg altid fødselsdagsgæsterne om sommeren. Ud over de fra klassen så var Kurt Bendtsen fra klassen over mig med til mine fødselsdagsfester, og jeg var også altid med til hans på Bakkegården i Herborg.

En børnefødselsdag som Jørgen Central som vi kaldte ham og jeg især kan huske, var til Kurt Larsens fødselsdag i sommeren 1965. Vi sad og fik kage og sodavand i stuen hos Kurt (søn at gårdejer Thomas Larsen og hustru), og den dag spillede Danmark mod Sverige. Vi hørte radioen, og Ole Madsen scorede med

hælen, sådan at Danmark vandt med 2-1. Danmark havde ikke vundet over Sverige siden 1954, og Gunnar Nu Hansen var helt euforisk, og det smittede af på vi andre fodboldinteresserede. Sjøv nok så kan Jørgen Central også huske dette.

Kurt fyldte år den 8. juni, og kampen blev spillet den 20. juni har jeg efterfølgende fundet ud af, så Kurt har holdt fødselsdagen lidt senere end på selve dagen.

Nye i klassen

Det var ikke så tit der kom nye i vores klasse på Herborg Skole, men når der kom det, så var det altid skønt med de nye, og hvordan var de så. Husker Dorte Jensen (blev gift med Henning Møller), og hun og hendes familie flyttede ind på 1. etage på Finderupvej 10, og det har nok været i 1963 eller 1964 de flyttede ind. Flyttede igen i slutningen af 1966. Dorte havde 3 småsøstre, og det var Tove, Inga og Rigmor. Husker at faderen Evald af og til besøgte Frederik Nielsen (kaldet Frederik Didrik på Genforeningsvej 2), og han og Frederik talte meget om jagt, og det var virkelig spændende at høre på.

Lisbeth Just Pedersen, der er datter af skoleleder Peder Just Pedersen og hustru Birthe, kom ind i vores klasse i løbet af 3. klasse. Klaus Nielsen kom som tidligere nævnt som ny i klassen allerede i slutningen af august – først i september i 1. klasse.

Min konfirmation

Konfirmationsundervisningen foregik i præsteboligen i Sønderup. Vi gik til præst sammen med dem der gik i Nr. Vium Skole. Vi havde pastor Kjelstrup, og det var også ham, der konfirmerede os i foråret 1969 i Herborg Kirke. Transporten til og fra præsteboligen skete via buskørsel med Peder Krogsgaard som chauffør.

Min konfirmation i foråret 1969 blev holdt på Finderupvej 10 i den bolig min far købte for 30.000 kr. af mejeriet i 1968. Til konfirmationen var det min mormor, mostre, farbrødre, fastre, onkler og tanter der var med ud over mine forældre og søskende. Jeg fik 850 kr. i konfirmationspenge plus gaver.

FIGUR 197: OLE MELLEM INGEBORG OG HOLGER DALGAARD TIL KONFIRMATIONEN

Sport i Herborg

I foreningslivet som barn i Herborg, var jeg med til en del sport. Den dag i dag er jeg yderst taknemmelig over de ledere, jeg havde, og jeg glædede mig meget til hver eneste gang jeg skulle af sted – uanset hvem vi havde som træner/leder.

Gymnastik

Jeg var med til gymnastik om aftenen i vinterhalvåret, og det sluttede altid af med en opvisning i både Herborg og Skjern. Jeg var ikke selv den store gymnast, men kunne godt lide at gå til gymnastik. Husker at Kurt Larsen fra min egen klasse, Torben Bach og Gustav Søndergaard fra klassen under mig, at de var rigtig dygtige gymnaster med flotte kraftspring osv.

Gymnastik foregik i gymnastiksalen på skolen, og jeg syntes vi havde nogle dygtige ledere, og de ledere jeg husker, vi havde, var frisørmester Leif Bendtsen, gårdejer Mads Søndergaard, skoleleder Peder Just Pedersen og gårdejer Kristian Kjærgaard.

Til en af vore opvisninger i Herborg har jeg af en jævnaldrende ladet mig fortælle, at musikken ikke virkede som den skulle fra starten af, hvor der skulle spilles Mungy Jerries "In the Summertime". En eller anden havde skubbet balanceknappen helt til venstre, så der kom ikke en lyd ud af højttaleren. Salen var helt fyldt med mennesker, så det var vist ret pinligt, men åbenbart ikke så pinligt, at jeg husker det.

Fri Idræt

I FIF 66 kom der som noget nyt det vi kaldte "fri idræt" til Herborg sidst i tresserne, under ledelse af Mads Søndergaard, Peder Just Pedersen og Kristian Kjærgaard. De står som underskrivere på mit idrætsmærke fra 1969. Jeg mener også Jenny Søndergaard, var en af lederne og lidt senere også Sigrud Vad.

Disciplinerne var ifølge det skema jeg stadig har den dag i dag, gymnastik, svømning, 60 meter løb, længdespring, højdespring og kricketboldkast 145 gram.

Det var rigtig sjovt med alle disse discipliner.

Håndbold

Der var et enkelt år, hvor vores årgang sammen med et par andre årgange havde et håndboldhold i Herborg. Ellers spillede jeg håndbold i Fiskbæk KFUM, hvor vi trænede i Videbæk Hallen, og vi havde Laurids Østergaard fra Fiskbæk (nu Videbæk) som træner. Han hentede mig i Herborg. Han var en dygtig træner, og et år vandt vi turneringen som junior med ham som træner. Husker følgende fra holdet Johannes Hindbo, Iver Jensen, Martin Haunstrup, Ejvind Kristensen (han kom senere på Skjerns 2. divisionshold), Per Lange, Chr. Brøgger Kristiansen, Niels Dejgård og et par andre.

Preben Overgaard der bor i Videbæk, har fortalt mig, at der midt i tresserne var et godt pigehold i Herborg, som rykkede op det sidste år, han trænede dem.

I 1972 blev håndboldholdene fra Nr. Vium, Fiskbæk og Videbæk slået sammen, hvorefter det kom til at hedde Videbæk-Fiskbæk KFUM, og jeg spillede selv et par år eller tre som senior der.

FIF 66

Da fællesidrætsforeningen skulle have et navn, var foreningsfolkene fra Fiskbæk, Nr. Vium og Herborg samlet til et møde i Fiskbæk, hvor jeg har ladet mig fortælle, at Niels Arne Hemdorff fra Egeris kom med forslag om, at foreningen der bestod af håndbold og fodbold skulle hedde FIF 66, og det kom foreningen til at hedde efter sammenslutningen.

Fodbold

Startede med at spille fodbold meget tidlig, men om jeg var 6 eller 7 år, da jeg begyndte at spille i klub, det kan jeg ikke huske. Husker at vi et af de første år trænede i Fiskbæk.

FIGUR 198: OLE I TRÆNINGSDRAGT SOM LILLEPUT SPILLER I HERBORG

Lilleputter

På et tidspunkt hvor vi var blevet slået sammen med Fiskbæk og Nr. Vium, og klubben var kommet til at hedde FIF 66, havde vi efter min mening et godt lilleputhold (10-12 år), hvor vi havde Preben Overgaard fra Videbæk som træner, og det fungerede godt trods det, at vi kom fra forskellige steder. Preben, der var en dygtig træner, blev efterfølgende træner for juniorerne i Videbæk, som han trænede sammen med Peter Skjødt. Frisørmeister Leif Bendtsen hjalp til som træner i slutningen af en sæson, og tror det var i det år, hvor vi havde Preben Overgaard.

På lilleputholdet i FIF 66 husker jeg, at følgende var med: Chr. Brøgger Christiansen, Villiam Svendsen, Peder Birkkjær, Henning Munch Pedersen, Jørgen Ditlev Nielsen, Henning Jørgen Christiansen (kaldet Jørgen Central), Egon Madsen, Klaus Nielsen, Henning Pilgaard Pedersen, Ole Stræde Dalgaard og måske har Aksel Christensen, Kurt Larsen, Jens Merrild Jensen og Kim Frank Nielsen også været med på holdet, da jeg husker, at de også spillede fodbold.

Der var en af spillerne fra Nr. Vium, der ikke kunne spille, hvis det var en lørdag eftermiddag, hvor der var Disney i fjernsynet.

Preben Overgaard blev gift den 10. juni 1967 med Karen, og Kaj Kristensen (kaldet Kaj Camping) kørte os til Videbæk Kirke.

VIF

I foråret 1969 begyndte jeg at spille fodbold i Videbæk Idrætsforening. Min kammerat Kurt Bendtsen var begyndt at spille i Videbæk året før. Vi kunne nok ikke længere stille hold i Herborg. Uheldigvis trænede drengeholdet som jeg skulle spille på, og juniorholdet som Kurt spillede på ikke samme aften, så vi kunne ikke følges af til træning.

Vi cyklede uanset vejr og vind til Videbæk, og det gav jo også lidt fysik.

Mit første indtryk da jeg kom til Videbæk var, at der var en lidt anderledes jargon, da der var nogen, som havde en mere ligefrem jargon, end den jeg var vant til i Herborg, men det vænnede jeg mig nu hurtigt til. Jeg fandt også hurtigt ud af, at der var en del dygtige spillere i Videbæk.

I Videbæk havde vi så godt og vel 2 drengehold, og vi havde lærer Svend Erik Steffensen som træner. Han var en dygtig og meget seriøs træner. Jeg var meget spændt på, om jeg kunne komme på 1. holdet, da vi fra Herborg jo havde tabt 17-1 til Videbæk året før, men det lykkedes for mig at spille mig på. Vi skulle køre langt til vores kampe, hvor der kun var Ringkøbing fra nærområdet, ellers var det 2 hold fra Varde, Sig, Bramminge og 3-4 hold fra Esbjerg.

Jeg havde ikke spillet i Videbæk ret lang tid inden Svend Erik Steffensen meddelte, at 1. hold drenge skulle en lille uge på Idrætshøjskolen i Vejle i sommeren 1969, hvor der ville være en træner til hver af os spillere. Der var nemlig trænerkursus på Idrætshøjskolen. Der var også et andet hold fra Sønderjylland, og dem spillede vi en del kampe mod, mens vi var på idrætshøjskolen. For os alle var denne tur vist en uforglemmelig god oplevelse.

I Videbæk Idrætsforening fik jeg nogle gode år herefter som spiller på både ungdoms- og seniorhold, og tog del i lederarbejdet i VIF, hvor jeg blandt andet var ungdoms- og senior træner samt i klubbens bestyrelse. Som spiller i VIF, spillede jeg blandt andet sammen med Finn Henriksen (hedder nu Finn Risvig og søn af Nanna og Sigvald Henriksen) der boede i Vester Herborg før Finn begyndte i skole, og jeg spillede også sammen med lærer Finn Toustrup Nielsen fra Møllevej 20, Chr. Rabjerg fra Møllevej 10 og Henning Munch Pedersen fra Fiskbæk som jeg havde spillet sammen med som lilleput i Herborg.

Serie 5

Herborg og senere FIF 66 havde et godt hold i serie 5 i start/midt af tresserne. Af spillere jeg selv kan huske der spillede på serie 5 var Jakob Haunstrup, Jørgen Lund Birkmose, Jens Chr. Jespersen, Frits Jehlert, Anders Peder Jespersen, Svend Pedersen, Kurt Hansen, Kjeld Thorup, Jens Bendt Kristensen, Steen Ditlev Nielsen, Knud Krogsgaard, Ole Hansen og Preben Overgaard. Træner/holdleder var skolelederne Kai Gori, Peder Just Pedersen og frisørmester Leif Bendtsen.

Kampe som en af spillerne Preben Overgaard husker fra tiden i Herborg, var da de vandt med hele 7-1 over Videbæk (guldhold) i Videbæk, og Steen Ditlev Nielsen lavede alle 7 mål. Kampen på hjemmebane i Herborg vandt Videbæk.

Seniorfodbold 11 mands lå stille i de allersidste år af tresserne i forhold til at være med i turnering. I 1971 var der et serie 6 hold med i turneringen, da Tom Jensen (købmand) var kommet til byen. Ud over Tom husker jeg blandt andet, at Jens Chr. Mikkelsen, Viggo Baltzer Laursen, Jens Østergaard, Gjøde Carlsen, Peder Karlsen og jeg selv var med på holdet. Det var vist kun en sæson, vi var tilmeldt 11 mandsturneringen.

Hvad lavede vi ellers, når vi ikke gik i skole

Da jeg gik i de mindre klasser husker jeg, at vi om aftenen når det var godt vejr, at så var de fleste af byens børn samlet ved kartoffeltromlerne, og vi legede ofte alle mand frels. Antonius legede vi også tit og hinkede også ret ofte, samt var med til at hoppe i bue, hoppe i mand og spille dødbold.

Olympiske lege

I sommerhalvåret havde jeg sammen med mange af byens jævnaldrende eller lidt yngre, det vi kaldte olympiske lege. Der var løb, som foregik ved at løbe rundt om mejeriet, hvor jeg selv sad på trappen, og tog tid på de andre. Kuglestød husker jeg, at vi brugte en mursten, længdespring samt løft af nogle jernstænger gjorde vi også. Førte statistik i løbet af sommeren over de resultater, de hver især opnåede.

Knud Nielsen (kaldet Buller), Gert Dejgaard, Axel Liltorp Christensen, Lars Bendtsen, Niels Kvist Jensen, Ove Thomsen, Søren Elsøe Pedersen, Eskild Dahl Pedersen, Keld Pedersen, Michael Pedersen, Klaus Nielsen, Aksel Lauridsen (kaldet Aksel Bager), Jens Bach, Niels Kvist og Lone Jacobsen er nogen af dem, jeg husker der deltog. Nogen mødte mere fast frem end andre.

En aften husker jeg, at Henny Jacobsen der var gift med murermester Søren Jacobsen, ringede til min far på mejeriet, og spurgte om hun måtte snakke med mig. Det fik hun lov til, og jeg husker tydelig, at Henny roste mig for, at jeg holdt disse olympiske lege, da Lone var så glad for at være med til det.

Bob, bordtennis, dart og fodboldspillere

Utallige timer spillede vi bob og bordtennis i kælderens hos Jørgen Central, som vi kaldte ham. Vi spillede dart, hvor skiven var på garageporten, og efter hvad jeg har forstået på Jørgen her som voksen, så var porten helt mørnet på et tidspunkt, så vi må jo ikke have ramt hver gang. Husker at moster (Marie) altid kom med sodavand og kage til os, når vi var hos dem, og der var vi rigtig mange gange i løbet af min barndomstid.

Vi samlede på fodboldspillere, der var på Foska Havregryn. Der var 4 spillere på hver pakke fra den bedste danske fodboldtrøje, og Jørgen gav udtryk for (hvilket han havde ret i), at det var nemmere for mig at få mange spillere, da vi jo var 5 børn hos os til at spise havregryn, hvor han var alene om det. Senere samlede vi på fodboldspillere, der var i såkaldte i æsker med "nu pastiller", og der fik jeg også en fin samling med årene, som jeg på et tidspunkt solgte til Villiam Svendsen fra Nr. Vium, som jeg i klasse med i Videbæk, og husker at når Villiam havde fødselsdag, så fik vi nu pastiller i klassen.

Af andre sammenkomster med Jørgen som der var mange af, husker jeg en sommerdag i gårdspladsen ved mejeriet, hvor vi var nogen stykker samlet, og et eller andet gik ud på, at vi skulle kaste med sten efter hinanden, og uheldigvis ramte jeg Jørgen på kæben, der efterfølgende var blå flere dage efter. Det var jo ikke meningen, at vi skulle ramme hinanden i hovedet. Husker der var en lærer der spurgte Jørgen til, hvad der var sket siden hans kæbe var misfarvet, og det var jeg ikke ligefrem stolt af, at der blev spurgt om.

Jørgens bedstefar Knud Thomsen lavede på et tidspunkt en go car, som Jørgen og jeg havde sammen. Det var en flot go car.

Fra Jørgen Central der nu bor i Spanien har jeg fået nedenstående tilsendt på mail omkring elektrisk tog, racerbaner og smeden

Jo, jeg havde et elektrisk tog, men det gik hurtigt af mode, det var jo ikke særligt befordrende at se toget tøffe rundt og rundt.

Racerbanerne startede med et lille startsæt, men da det blev for kedeligt, lavede vi, Niels Bonnerup fra Videbæk, Kristian Pedersen, søn af Eskild Pedersen og hustru fra Herborg Foderstof og jeg selv først en 3 spors i masonit hos mig og senere en 2 spors hos Kristian.

Sidst en meget lang 2 spors hos mig, men den var for kedelig, men fint udført. Vi lavede selv vores biler, bl. a. ud fra byggesæt, men jeg prøvede også at lave en selv helt fra bunden, hvor kun motorbøjlen var færdigkøbt.

Det var meget sjovt at konkurrere; men med alderen gik det over, piger var mere spændende, synes du ikke osse?

Hos smeden også fortalt af Jørgen Central: jeg hjalp egentlig ikke til der; men syntes det var spændende at se arbejdet der og prøve at bruge blæsebælgen.

Jeg var der mest for at besøge Georg, der arbejdede hos Niels Urup Christensen (smed) i nogle år. Georg boede hos Marianne på bakken, husker nu nok? Han var bl.a. jæger, så der lærte jeg at skyde med luftgevær.

FIGUR 199: JØRGEN "CENTRAL" I 1964 SAMMEN MED KATTE

Landmænd der skulle have skoet hestene

Klaus Nielsen husker, at landmændene kom og skulle have skoet hestene. Dengang var mekaniseringen af landbruget på et langt lavere niveau end i dag. Det var plove og harver i meget mindre udgaver, og der var en gammel esse inde i smedjen. Markredskaber stod på hjørnet udenfor. Husker at der var en medarbejder, der så stor og robust ud som hed Aksel, og så var der også Georg som Jørgen Central har skrevet om i ovenstående afsnit.

Kaniner, dværghøns og fodbold

Hvor tidlig jeg lærte Niels Kvist fra Skolevej 7 at kende husker jeg ikke helt, men jeg kan forestille mig, at det har været forholdsvis kort tid efter han begyndte at gå i skole. Niels er søn af Nora og Kresten Jensen. Vi var som skolebørn oftest sammen i weekenderne, og var meget tit på stadion og spille fodbold. I ungdomsårene var vi også sammen om aftenen, og Niels spillede også fodbold i Videbæk et par år som ynglinge spiller.

Niels havde nogle flotte dværghøns, og husker også at han havde kaniner af racen hvid landrace. Han havde også katte sammen med Aksel Christensen – først katten Krumle og derefter Flormelis.

Husker også at Niels far lå på sofaen og læste Anders And for Niels og jeg, og det morede vi os meget over.

Da vi boede på mejeriet, havde vi nogle ret iltre gravhunde. Niels gjorde altid det, når han kom på besøg, at med det samme han kom ind i køkkenet, så hoppede han op på køkkenbordet, da han var bange for at blive bidt. En enkelt gang var gravhunden desværre den hurtigste, hvor den bed Niels, og jeg husker, at jeg var rigtig flov over at have en hund, der ville bide.

I de større klasser havde Niels og jeg mange boksekampe i den mindste af de 2 stuer, vi havde, da vi var flyttet tilbage til Finderupvej 10, og vi spillede vist også 2 mands poker om småpenge.

Lidt skak spillede vi også mod hinanden.

I ungdomsårene gik vi tit i byen sammen, og ud over at lave vores skriv om tiden i Herborg, så har vi en del faste traditioner sammen her i voksenlivet også som f.eks. pinsebrunch, weekend ophold for odds penge vi vinder i løbet af året samt nytårsaften, hvor vi starter med at mødes til eftermiddagskaffe med stærk ost. I 2022 startede vi lidt før om eftermiddagen hos Lola (Niels ægtefælle) og Niels i Randers, da vi skulle se filmen fra 1989 om Herborg. Skøn film at se.

FIGUR 200: NIELS KVIST SAMMEN MED HUSTRUEN LOLA

Tilbage i Herborg, introduktion for klassen, arbejde efter skoletid, tekniske øvelser i fodbold, fiskeri mv.

Klaus Nielsen kom efter afstikkeren til Videbæk tilbage til Herborg omkring 1. september 1962, måske sidst i august 1962, og de flyttede om på Møllevvej 4, hvor de boede i stueetagen. Frida og Niels Dejgaard boede ovenpå, og en af deres børn Gert og Klaus lillebror Knud (kaldet Buller) fandt hurtigt sammen. Ikke så lang tid efter tilbagekomsten flyttede Klaus og hans familie ind på Finderupvej 17.

Jeg var utrolig glad for, at Klaus og hans familie kom tilbage til Herborg.

Klaus husker, at jeg introducerede ham for klassen. Han kan huske, at vi var på cykel på vej mod skolen, hvor vi blev indhentet af Jens og Egon fra klassen, som kom fra Vester Herborg, og de fulgtes altid af. Han syntes at huske, at han faldt til i klassen med det samme, og oplevede at vi kom godt ud af det på kryds og tværs. Både i skoletiden og efter skole. Syntes ikke at der var mobning eller andet, der ikke var så godt. Det samme har jeg hørt fra et par af de andre drenge fra klassen.

Klaus og jeg havde faktisk mange timer sammen som børn, husker vi trænede forskellige tekniske øvelser i fodbold, Klaus var med til olympiske lege på mejeriet, vi hakkede i roer og satte neg op hos Eigil Keseler, deltog i forskellige lege i byen og mange fisketure sammen ved bækken.

Var nogen gange med Klaus, hans bror Knud (Buller) og deres far Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder vognmand eller Peder købmand) i Stauning, hvor Peder havde en hytte og en båd. Peder var jæger. Jeg husker det som skønne ture.

I ungdomsårene var vi nogen gange til bal sammen, og her i årene som voksne er vi af og til sammen med Klaus og Marian, og de bor nu i Silkeborg.

FIGUR 201: KLAUS TIL VENSTRE OG OLE TIL HØJRE

Fodbold, sport og musik, kortspil, top-20 og top-30

Kurt Bendtsen gik en klasse over mig, og hans far Svend Åge og min far arbejdede sammen på mejeriet. Vi var i mange år sammen næsten hver søndag eftermiddag på skift hos hinanden, og vi spillede altid fodbold ifølge Kurts lillesøster Anni, der fortalte mig dette, da jeg stødte på hende her i maj 2023. Efter at vi havde spillet fodbold, fik vi eftermiddagskaffe, og jeg husker at Kurts mor Nanny lavede en fremragende kikskage.

Efter kaffen mener jeg vi hørte sport og musik for at følge fodboldresultaterne. Kurt var Esbjerg fan og jeg var Vejle fan, og jeg husker i 1965 i anden eller tredjesidste kamp, at de to tophold Esbjerg og Vejle spillede mod hinanden, og Vejle førte til et minut før tid, hvor Esbjerg så udlignede, og Esbjerg blev efterfølgende danske mestre i stedet for Vejle (øv). Vi spillede kort samtidig med at vi hørte top-20 og senere top 30 i radioen. På et tidspunkt fik Kurt en flot Tanneberg båndoptager, hvor vi optog en del musik. Jeg kunne godt lide at raspe roer for Kurts far Svend Åge, så det gjorde jeg ret tit, inden jeg tog hjem fra Kurt og hans familie.

Fodbold fyldte som nævnt meget både i Kurt og min barndom. Vi spillede aldrig turnerings fodbold på samme hold bortset fra en enkelt gang, hvor de manglede en på Kurts hold, og grunden til at vi ellers aldrig spillede på hold sammen var, at Kurt er godt 2 år ældre end jeg, selv om han kun gik en klasse over mig. Den eneste turneringskamp jeg spillede sammen med Kurt var en dag, hvor de manglede en på drengeholdet (jeg var selv 2. års lilleput), hvorfor jeg den ene gang fik lov til at spille med på drengeholdet. Jeg var meget stolt efter kampen, da vi vandt 5-3 over Hover, og jeg spillede centerforward.

Efter at mejeriet var nedlagt, og vi var flyttet tilbage til Finderupvej 10, husker jeg, at Kurts far Svend Åge og min far havde været i Herning, og de havde hver især købt en Volvo Amazon. Jeg har senere fået fortalt af en klassekammerat, at da vi kom hjem fra skole, holdt der en brugt hvid Volvo Amazon i vores garage. I

stedet for at gå hen og kigge på bilen gik jeg vist bare ind i køkkenet, og fik mig min sædvanlige ostemad (biler havde ikke min store interesse). Husker dog at jeg nåede at køre i den som 18-årig nogle år senere, inden jeg selv fik bil.

Når vores forældre havde kortklub sov Kurt og jeg af og til hos hinanden.

Vi var sammen helt op til, at Kurt var omkring 20 og jeg 18, og arbejde og bopæl gjorde, at vi derefter ikke så hinanden i mange år, men vi har nu genoptaget forbindelsen, hvor vi af og til ses med Kurt og ægtefællen Gitte, og det er min hustru Jette og jeg meget glade for.

FIGUR 202: KURT BENDTSEN

FIGUR 203: KURT BENDTSEN OG HUSTRU GITTE

Naturen, cykelløb og bagerbrød

Aksel Lauridsen (kaldet bager) kom til Herborg fra Opsund i august 1961, og er søn af Elna og Martin Lauridsen fra Møllevej 8, som drev Herborg Brødsalg. Vi kom til at gå i klasse sammen fra 1. til og med 7. klasse. Aksel og jeg var tit sammen efter skoletid, og vi lavede lidt forskellige løjer. Aksel var også med, når vi kørte cykelløb. Når jeg besøgte Aksel, så var hans storebror Peder også nogen gange med i vores leg.

Vi gik begge en del op i naturen, og de dyr der var. Husker at vi flere gange var ude ved Dyrvigs plantage i Vester Herborg, da vi havde hørt, at der skulle være rådyr der. En af gangene var vi heldige at se 3 rådyr komme løbende. Rådyr var der ikke nær så mange af dengang.

Skadereder og Kragereder har vi også ofte tømmt for æg. Aksel var god til at klatre i træer.

Når jeg besøgte Aksel, så fik jeg ofte bagerbrød, og det smagte rigtig godt. Var det i weekender, hvor Aksels far ikke var på arbejde, så sagde Martin, at jeg skulle tage et stykke højkage (lagkage) og det syntes jeg, der var morsomt.

Aksel døde desværre alt for tidlig som 47-årig.

FIGUR 204: PEDER "BAGER" TIL VENSTRE, FAR MARTIN OG AKSEL "BAGER" TIL HØJRE

Dans samt lille uoverensstemmelse

Conny gik jeg i klasse med i 11 år, først 7 år i Herborg, herefter 3 år i Videbæk og så 1 år på Handelsskolen i Skjern. Conny boede på Møllevej 3, og var datter af Esther og Gunnar Kjærgaard.

Vi legede tit sammen i de mindre klasser sammen med en del af de andre børn i Herborg by. Husker en episode hvor der var en eller anden ting, jeg eller vi vist var blevet uenige med Conny om, og mener der var en eller to mere end jeg selv, der så besluttede os for, at så ville vi gå om til Conny og råbe et eller andet ind af gangdøren. Gjorde vi vist et par gange.

Sidste gang besluttede vi os for, at nu ville vi åbne døren ind til stuen og sige et eller andet, og husker ikke helt om jeg som den forreste af os nåede at åbne døren til stuen, før jeg kunne mærke en, der lige greb fat i mig bag gangdøren, og det var Connys far Gunnar. Tror bare han gav mig en lille klap i bagdelen, og så fik vores råberi vist ende. Jeg skulle i hvert fald ikke fortælle noget om episoden, når jeg kom hjem, da mine forældre kom lidt sammen med Connys forældre.

Ellers havde jeg den fornøjelse at danse med Conny det år jeg var med til dans i Herborg. Det var ikke Connys skyld, at jeg ikke var så vild med at gå til dans, jeg ville bare hellere spille fodbold. Men min mor ville have jeg skulle lære at danse, og ud over mig var der som jeg husker det kun 2 andre drenge med på holdet, og det var Kurt Bendtsen og Peter Schmidt Mikkelsen, der begge gik klassen over mig. Min lillesøster Grete der er ca. 3 år yngre end jeg, dansede med Bente Andersen fra min klasse.

Conny døde alt for tidlig som 54-årig i 2010, og de der kunne fra klassen i Herborg skole, vi var sammen med Conny i 2009, hvor hendes sygdom allerede var begyndt.

Atletik og politik

Torben er søn af Eva og Peder Bach, der boede Møllevej 18.

Torben, der var storebror til Jens, lavede jeg en del atletik sammen med. Torben, der ud over at være en rigtig dygtig atlet, var toptrimmet og meget muskuløs. Han var også utrolig dygtig til gymnastik.

Torben var også meget politisk interesseret, og han lavede masser af læserbreve allerede i hans unge år.

Da vi gik på Ungdomsskolen i Opsund, husker jeg, at der skulle være en debat på et tidspunkt i enten 1971 eller start 1972, hvor Torben som modstander af indtræden i EF skulle debattere med Niels Skak. Jeg var på det tidspunkt også selv modstander af EF, og Torben lavede nogle fine spørgsmål til mig, som jeg så skulle stille til Niels Skak, der gik ind for dansk optagelse i EF, men Niels Skak (Nisser) svarede vist fint for sig, sådan som jeg husker det.

Plakater der hang på telefonpælene med opfordring om at stemme ja til EF, tog vi også et par stykker af dem ned om aftenen, når det var blevet mørk. Når man tænker tilbage på det, så var det vist ikke så godt.

Senere blev Torben formand for SID i Ringkøbing, og han gjorde en flot karriere i fagbevægelsen.

Torben spillede også i musikgruppe med blandt andet Gustav Søndergaard. Bal hvor de spillede, deltog Niels Kvist og Torbens bror Jens og jeg af og til.

Torben døde desværre allerede som 46-årig i 2002

Skolevej 17

Bent Vestergaard boede i Cementbyen på adressen Skolevej 17, og var søn af Ellen Vestergaard. Bent besøgte jeg af og til, og husker vi havde nogle brydekampe.

Selv om Bent gik 3 klasser over mig, så var det altid festligt at være sammen med Bent.

I ungdomsårene kørte Bent og jeg nogen gange 2 på en knallert, når vi kørte hjem fra bal i Videbæk.

Dværghøns og duer

Efter skoletid eller i weekender var jeg nogle gange på besøg hos Knud Erik, der gik 4 eller 5 klasser over mig, da jeg syntes han havde nogle flotte dværghøns.

Det var nogle flotte tysk sølvhalsede dværghøns. Hans far havde raceduer. Knud Eriks forældre hed Jacob Harry og Dagny Elise Jørgensen. De boede på Herborg Vej 11.

Huset brændte for nogle år siden, og der er bygget nyt. Knud Erik var den yngste af 7 søskende, og de andre var Mette, Jens Christian, Niels, Kristian, Kaj, og Kirsten. Der er Knud Erik, Kirsten og Kristian tilbage.

Knud Erik blev som voksen gift med Tove Jensen, datter af Dagmar og Evald Jensen. Tove havde 3 søskende, og det var Dorte (død), Inga og Rigmor. De boede på et tidspunkt på 1. etage på Finderupvej 10, inden de flyttede til Fiskbæk i slutningen af 1966.

FIGUR 205: BILLEDE FRA RINGKØBING AMTS DAGBLAD CA. 1960 - KNUD ERIK MED DVÆRG HANE

Cykel uheld, Jørgen Central der nu bor i Spanien fortæller

Du husker måske dengang du havde din mørkerøde cykel?

Vi var en dag kørt ud vest for Herborg, og som sædvanlig skulle vi konkurrere, så i fuld fart ned ad bakken efter Niels Bank Jespersen mistede du styringen, og fik sat forhjulet på tværs og tog et ordentlig styrt. Du slog dig noget så eftertrykkeligt, og løb forståeligt nok vrælende hjem.

Jeg kom så en halv time senere slæbende på vore cykler, din med slangen hængende ud af forhjulsfælgen. Det var måske der, du fik din hovedskade? Hæ-hæ. Nå men du kom dig da hurtigt, heldigvis.

Mine kommentarer til det er, at jeg husker sagtens denne cykeltur, og har stadig ar på det ene knæ efter dette styrt.

FIGUR 206: JØRGEN "CENTRAL" JØRGENS HUSTRU ULLA OG ØLES HUSTRU JETTE DALGAARD

Morgensamling, olympiske lege, fodbold på stadion, knallerter og rock

Axel Liltorp Christensen boede på Skolevej 10, og er søn af Agda og Arne Christensen.

Om morgenen på vej til Herborg Skole så smuttede jeg af og til ind forbi Axel, hvorefter Axel, Niels Kvist og jeg fulgtes af til skole. De gik en klasse under mig.

Ud over at Axel var med til olympiske lege og fodbold på stadion, i den tid hvor vi gik på Herborg skole, så var jeg en del sammen med Axel i ungdomsårene.

Husker at vi hørte en masse rockmusik på hans værelse i kælderen, og som jeg husker det, så var det meget Jethro Tull, The Who og The Beatles, vi hørte. Axels far havde også noget godt drikkelig mindes jeg, og det smagte vi af og til på, når forældrene ikke var hjemme.

Axel var god til det mekaniske i forhold til, hvis vi skulle have lavet noget ved vores knallerter.

Cykelløb, olympiske lege, fodbold, fiskeri, skak og ungdomsårene

Jens boede på Møllevej 18, og søn af Eva og Peder Bach. Han var af og til med, når der blev afholdt olympiske lege på mejeriet. Han var også med på stadion og spille fodbold søndag formiddag. Cykelløb var han også med til, når vi kørte både udenfor og inde i byen.

Fisketure havde vi en del sammen, og jeg husker især turene til Skjern Å, hvor vi tog tidlig af sted om morgenen, og Finderup Bæk fiskede vi også i.

Lidt skak spillede vi også.

I ungdomsårene var vi en del sammen om aftenen og i weekenden, hvor vi var til baller og på diskoteker. Jens studerede herefter i Aarhus.

Jens har blandt mailet følgende til mig i forhold til musikgruppen broderen Torben spillede i. Hvis du tænker på gruppen "Indiana" og f. ex. Arnbjerg Hallen i Varde, var deltagerne i Indiana-gruppen: Torben og Svend (husker ikke efternavnet) samt Frede - og Ole Tang. Og de øvede i mine forældres garage.

Angående fiskeri i Herborg Bæk, mindes jeg, at du en dag fangede 60 regnbueørreder. Jeg måtte nøjes med 40. Det skal så tilføjes, at de lige var sluppet ud fra dambruget.

Og så var der også dit lille værelse på ca. 4 m². Et værelse som dit musikanlæg (med Sweet, Slate m.v.) fint kunne spille op på den forkerte side af 100 dB - som jeg husker det.

Fodbold, foderstof og morgenture

Henning boede på Finderupvej 16, og var søn af Marie og Sigfred Pedersen, Finderupvej 16. Vi spillede meget fodbold i vores fritid, og han gik i klassen over mig. Ellers var han med i de lege, som vi andre havde, og meget ofte var han efter skoletid på Herborg Korn- og foderstof, hvor han hjalp meget til. Henning gik meget op i biler, og han blev jo også selv vognmand. Jeg var med Henning og hans far Sigfred enkelte gange på avisture søndag morgen.

Henning døde alt for tidlig i 1999, og han blev 44 år.

Tumle, bistader og fodbold i gaden

Johannes (kaldet Hejse) boede på Genvej 2, og er søn af Esther og Peder Krogsgaard, der havde cykelværksted, og Peder kørte skole- og turistikørsel.

Vi tumlede i vores store stue på mejeriet, og min far dæmpede nogen gange på os. Hejse gik 2 klasser over mig.

Som jeg husker det, så skød vi nogen gange med slangebøsser ved bistaderne som Hejses far havde omme på den vestlige ende af huset, samt at jeg i de mindre skoleår gange af og til var på besøg hos Hejse, og spillede et eller andet spil indendørs eller fodbold ude på Genvej.

FIGUR 207: JOHANNES (HEJSE) FORAN BENZINSTANDERE

Svømmebassin

Vi cyklede ofte til svømmebassin i Videbæk, og der var altid godt med mennesker der, og ud over svømningen sprang vi fra vipperne. Jeg selv sprang kun på hovedet fra 1 meter vippen, mens 3 meteren var på benene.

Blommer og mirabeller

Når blommer og mirabeller var modne, var der flere steder i Herborg, hvor vi smagte på disse. Der var træer på venstre siden af vejen på Skolevej tæt på Korsvejen mod henholdsvis Videbæk og Trøstrup, hvor vi stoppede op og smagte til. Mellem smed Urup og Poul Viftrup på Finderupvej var der også blommer/mirabeller.

Udendørs aktiviteter om vinteren

Når det frøs og isen kunne bære, så løb vi på skøjter på dammen lige før korsvejen mod Fiskbæk og Nr. Vium, på dammen lige før Evald Andersen (senere Kurt og Gitte Bendtsen) samt bag Herborg Autoværksted.

Vi kælkede ved rampen og på vejen ned til Jens Chr. Jensen (der hvor Esther og Gjøde Carlsen nu bor), samt i Herborg bakker på djævlebakken som vi kaldte den, da den var meget stejl.

Dres i træhuset og Harald Pedersen (vejmand)

Dres som vi kaldte ham (kender ikke hans rigtige navn, som formodentlig var Andreas), besøgte vi nogen gange i træhuset på Fredensvej, hvor han boede på lejet grund på Keselers jord, og han var en hyggelig mand at besøge. Harald Pedersen (vejmand) besøgte vi også, og husker vi var 3 drenge der besøgte ham en aften, hvor vi kom for at høre hvordan og hvorledes i forhold til, hvordan det var at være vejmand.

Fodbold i kloakken

En episode hvor vi spillede fodbold på en af vejene i Herborg. En af de drenge der var lidt yngre end jeg, kom til at smide fodbolden i kloakken, om det var bevidst husker jeg ikke, men en voksen fik fat i drengen, som han så fik til at fiske bolden op fra kloakken ved, at han lige holdt ham fast i anklerne, sådan at kunne få fat i bolden, og det lykkedes dermed at få bolden op igen.

Fuglekasser

Allerede som barn gik jeg meget op i fuglene. Havde et par fuglekasser sat op i haven, og husker musvit, der havde 12 æg og en blåmejse, hvor jeg talte til 9 æg, så det var lidt spændende plus, at vi om vinteren hængte noget fedt op, og det var især mejsefuglene meget begejstrede for.

Sommerferier

Sommerferier foregik ud over at være hjemme ved at besøge fætre og kusiner, og de kom også tit på ferie hos os. Skønne sommerferier i Lemvig sammen med min storebror, hvor vi besøgte min moster og onkel samt deres 2 børn. Der var som regel tivoli i byen, når vi var der, og et år slog jeg munden meget, da jeg kørte i et eller andet, mens jeg kørte i radiobil. Vi var også på fisketure i Bovbjerg, og vi fiskede i Lemvig Havn. Herudover spillede vi en del fodbold, og om aftenen spillede vi ofte kort med min moster og onkel, der havde en tobaksforretning i gågaden i Lemvig.

Sommerferie i nærheden af Sjællands Odde var jeg også på sammen min storesøster hos min moster og onkel, og vi var ude og bade på de skønne sommerdage. Mens vi var der, besøgte vi en farbror og tante samt en fætter, vi havde, som boede i Tuse ved Holbæk.

Købmand Mølhedes børnebørn og fodbold i weekender

Når Jens Mølhede og hustru Lovise havde besøg af børn og børnebørn fra henholdsvis Ikast og Roslev, så spillede vi fodbold på Genforeningspladsen, og enkelte gange spillede vi på Herborg Stadion.

Fodbold brugte vi meget tid på i weekenderne. Søndag formiddag var Henning Munch Pedersen af og til med hans far Johannes Pedersen, der arbejdede på mejeriet, og så fik vi et spil fodbold på gårdspladsen ved mejeriet og ligeså med Kurt Bendtsen, der af og til var med hans far Svend Åge Bendtsen, der ligeledes arbejdede på mejeriet.

Skoven ovenfor Herborg Foderstof

I de mindre klasser legede vi ofte røvere og soldater. Vi skød også med slangebøsser, og mener det var rønnebær og små sten, vi skød med. Brødrene Jens og Torben Bach var i dæk på den side af jernbaneskinneerne, der var længst væk fra byen, og vi andre var på den side nærmest byen. Mener ikke at der nogensinde var nogen, der kom galt af sted med vores skyderi med slangebøsser - heldigvis.

Ny cykel

En meget stor dag var det, da jeg i 4. eller 5. klasse fik en ny cykel, som min far købte hos cykelhandler Peder Krogsgaard.

Skydning i Skjern

Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder Vognmand eller Peder Købmand) tog en vinter nogen af os børn med til skydning i Skjern, hvor vi skød med riffel. Den sidste dag var der præmier til de der fik flest point og jeg var

så heldig at blive nummer 2 den aften. Præmien var manchetskapper til skjorten. Ellers var min skydning vist middelmådig.

Andespil

Mandag aften i vinterhalvåret var vi nogen gange til andespil i Herborg Forsamlingshus, og det lykkedes da også at vinde ind imellem. Jeg husker, at både min storebror Erik og Niels Kvist vandt en $\frac{1}{4}$ gris, så det var godt til dem.

Tivoli og Zoologisk have

Besøg af omrejsende tivoli og endda Zoologisk have ved banen oplevede man i Herborg, da jeg var barn. Har det fra en klassekammerat, da jeg ikke lige selv kan huske disse besøg.

Rotter i flok?

Da lossepladsen blev brændt af på Sæddingvej, husker jeg det som om, at der kom masser af rotter løbende på vejen lige uden for Herborg by; men er alligevel i tvivl om det er noget, jeg har fået fortalt, eller noget jeg har drømt.

Oplevelser sammen med kammerater ved Herborg Bæk

Tror jeg måske havde en lille form for ejerforhold, når jeg var nede og fiske med kammeraterne i Herborg bæk.

De første 2 bækørreder fangede jeg som 7-8-årig, hvor jeg var med min storebror. Snøre, krog og orm på samt en fiskestang, der var en gren. Det var udstyret.

Jeg fiskede af og til med Klaus Nielsen søn af Anna og Peder Chr. Nielsen (kaldet Peder Vognmand eller Peder Købmand). Husker mest at vi sammen fiskede fra broen ved Jens Vad, hvor sønnen H.C. Vad nu bor, og gik vest på.

Aksel bager og mine fisketure startede fra broen over til Verner Høher Thomsen, hvor sønnen Carsten nu bor, hvorefter vi gik øst på. Husker især en af turene, hvor jeg fik forrest, og så hørte jeg et ordentlig plask, og plasket skyldtes, at Aksel var faldet i bækken ikke ret langt efter broen, så der blev Aksel rigtig våd.

Jørgen Central var jeg også på fisketure med. Jørgen husker især en tur, hvor Jørgen fangede 3 ørreder, uden at jeg havde fanget noget. Jørgen har fortalt, at pludselig var jeg pist væk, da jeg åbenbart var taget hjem i ærgrelse over, at jeg ikke kunne fange noget.

Niels Kvist var også nogen gange med. Han fiskede ikke selv, men gik bagved, og han husker ligesom jeg, at jeg hev en fisk op, hvor fisken ramte Niels i ansigtet (den er sikkert røget af kroge og videre hen i ansigtet på Niels).

Sætte kroge sammen med Knud Krogsgaard

En rigtig god barndomserindring for mig var dengang jeg sammen med Knud Krogsgaard, der var ca. 10 år ældre end jeg, var med til at sætte kroge i bækken i Vester Herborg omme fra broen ved Kristian Kragemose.

Øvelsen gik ud på, at vi skulle sætte nogle kroge med orm på samt lidt bly eller stor møtrik til at holde kroge ved bunden. Vi satte mange kroge uden at kunne huske det nøjagtige antal, og vi var ude og sætte

dem godt hen på aftenen lige inden det blev mørkt, og vi var meget tidlig oppe næste morgen for at skulle ud og tjekke, om der var fangst. Jeg husker vi havde rigtig god fangst, og at vi også fangede enkelte ål.

Sjovt nok så har min storebror Erik også haft en tilsvarende oplevelse sammen med Knud, der desværre døde alt for tidlig som 47-årig.

Hvilken herlig morgenstund - min allerstørste fangst i Herborg bæk

Det var en tidlig morgen i maj, jeg var gået turen over Keselers og Jens Chr. Jensens mark (nu Esther og Gjøde Carlsens mark). Jeg startede fiskeriet lidt før nogle træpinde, der var sat på en strækning på ca. 150-200 meter vil jeg anslå, og på den strækning var det næsten altid godt at fiske.

Jeg ved ikke hvor lang tid, jeg havde gået, så fik jeg bid, og husker at det i starten var et meget forsigtigt bid, men rykkene blev tungere og tungere og efter ikke ret lang tid hev jeg så en flot bækørred op, og den var 37 cm. Det var den største bækørred, jeg har fanget i Herborg bæk.

Fiskeri i tordenvejr (forbudt for børn) i Herborg bæk

Min storebror og jeg var en tur ved Herborg bæk, hvor vi i starten ikke rigtig fangede noget. Det blev imidlertid lidt lummert i vejret, og det begyndte at tordne (kan ikke huske om det også lynede), men det fik i hvert fald vækket fiskene, og de blev bidelystne. De store ørreder som vi normalt ellers ikke fangede på strækningen fra Jens Vads bro og øst på mod Verner Høher Thomsens bro, de vågnede op.

Fiskene bed så meget, at vi var nødt til at tage hjem og grave flere orm på mejerigrunden, hvor der altid var godt med orm oppe i hjørnet tæt på Poul Viftrup's værksted, for derefter at tage ned og fiske igen.

Fangsten husker jeg meget tydelig, og den var, at min storebror fangede hele 11 flotte bækørreder over mindstemålet, mens jeg var mere beskeden med kun 2, plus dem vi satte ud igen, som var for små.

Tror det var godt vores forældre ikke var klar over, at vi var taget på fisketur i tordenvejr. I dag er jeg livsens ræd for at gå ude i tordenvejr.

Fiskeri i Skjern Å – Finderup bæk.

I Skjern Å fiskede jeg af og til sammen med min storebror og Frederik Nielsen (kaldet Didrik). Jens Bach og Knud Nielsen (kaldet Buller) var også med enkelte gange. Vi fangede vist lidt aborrer, lidt ørreder, stallinger og enkelte ål, men ikke de store fangster. Skjern Å er blevet betydelig bedre at fiske i her i de senere år, end den var i min barndom, hvor jeg kun mødte en tysker, som havde fanget en laks på ca. 10 kg. Vi fiskede som regel ved Albæk bro ikke ret langt fra Borris.

Trods den spinkle fangst så havde vi nogle gode ture.

Finderup bæk fiskede vi også ofte i, og her havde vi som regel en god fangst, og det var ligesom i Herborg bæk bækørreder, vi fangede der.

Da ørreden slap – dummede mig

En enkelt gang var jeg meget tæt på at fange en stor ørred i Skjern Å. Fiskede på det tidspunkt med en 12 grams droppen spinner, og pludselig var der et ordentlig bid. Jeg dummede mig, da jeg rullede temmelig hurtigt ind, og ville løfte fisken ind over kanten, men ak - den kom kun op på kanten, så sagde den både goddag og farvel til mig, og smuttede ud i vandet igen, så det var øv, hvor jeg skulle have brugt mit

fangstnet. Stor var den i hvert fald, og måske var det fordi den smuttede for mig, at jeg syntes den var rigtig stor. Den kloge narrede den mindre kloge.

Juleaften

Vi søskende var altid i kirke den 24. december, og husker at det var en god oplevelse med masser af sang. Jeg har altid gerne ville synge, men har desværre altid sunget falsk, men hver fugl synger jo med sit næb.

Julemaden var som regel gås eller and hjemme hos os.

Husker især en juleaften. Det var et år, hvor jeg havde et brændende ønske om at få et elektrisk tog, og ønsket gik i opfyldelse. Min far havde fået genboen Peder Krogsgaard til at købe det i Tyskland, hvor det vist var billigere på daværende tidspunkt.

Nytårsaften

Ud over at jeg havde fødselsdag 31. december, så var det en dag/aften jeg så frem til som barn. Byens børn lavede lidt løjer, hvor der blev flyttet nogle juletræer fra forskellige adresser til andre adresser. Husker også at vi hvert år besøgte lærer Inger Jeppesen og Johannes Jeppesen på Genforeningsvej 9, hvor vi rigtig hyggede os, og vi fik noget snoller. Vi truede vist Jeppesens med at hejse noget op i deres flagstang uden at gøre alvor af det.

Dengang var jeg ikke så bange for at skyde nytårsskyts af, men som voksen har jeg haft stor respekt for at skyde af og siden børnene er flyttet hjemmefra, har jeg ikke brugt en krone på nytårsskyts.

Et år, hvor vi var gået ud af Herborg skole, hvor vi fik noget alkohol, resulterede det i, at der var en af mine kammerater, der var nødt til at blive fulgt hjem, da han havde fået for meget at drikke.

Nabokoner

Husker at nabokonerne var på besøg, når min mor havde fødselsdag, og der var altid en god stemning.

Fastre, onkler, mostre og tanter

Når mine forældre havde fødselsdage, så var mine forældres søskende altid på besøg en aften på min fars side. De fik sig altid et slag kort, og mine farbrødre og onkler var jægere. De fortalte flere gange om dengang, hvor de havde min far med på jagt (han havde ikke jagttegn), og de drillede ham med, om han kunne huske, at han slet ikke kunne ramme nogen af alle de ænder, han skød efter.

Kort

Mine forældre var med i flere kortklubber, og husker de havde kortklub med Nanny og Svend Aage Bendtsen og Svend Aages forældre, Esther og Peder Krogsgaard, Elisabeth og Kristian Pedersen og Kristian Bendtsen.

Begge mine forældre spillede meget kort, og ud over de klubber de var med i, så spillede min far fredag aften på Afholdshotellet, mens den stadig var åben. Præmiewhist var de til flere steder, og jeg havde selv fornøjelsen af at være med min far til præmiewhist flere steder i firserne og i halvfemserne.

Når jeg var hos købmand Mølhede, så gav han af og til udtryk for, at han mente min far var god til at spille kort.

Han spillede også en del whist med Ejnar Poulsen, og det har jeg beskrevet under Ejnar Poulsen andet steds i vores skriv.

Gymnastik

Min mor var med til gymnastik i Herborg.

Skydning ved brunkulslejerne i Fiskbæk

En del voksne var til riffelskydning ved brunkulslejerne i Fiskbæk i søndag formiddag, om det var hele året rundt, husker jeg ikke, men jeg hjalp nogen gange Torben Bach fra Møllevej 18 med at markere, sådan at folk kunne se, hvad de havde ramt. Det skete vist også, at vi enkelte gange for at drille skytten, markerede lidt mindre end det rent faktiske (fy Torben og Ole).

Teltmøder

Nogle år var der teltmøder om sommeren – vist nok afholdt af Luthersk Mission. De blev afholdt på marken efter Jens Alfred Nielsen i Cementbyen. Husker at Aksel Lauridsen (kaldet Aksel Bager) og jeg af og til deltog, og vi fik lidt mundgodt der.

Søndagsskole

I de helt små klasser var jeg også med til at gå i søndagsskole, og det husker jeg som meget spændende, når der blev læst op fra bibelen, og mener også, at vi sang et par sange. Jeg gik hos Jens Jørgensen på Øster Herborgvej, og efterfølgende hos Jens Rabjerg på Finderupvej. Vi fik altid lidt mundgodt oveni.

Herborg Korn og Foderstof

Jeg var med enkelte gange på længere ture, og husker vi blandt andet var i Aalborg. Henning Pedersen (søn af Sigfred Pedersen) var en del på Foderstof.

Ellers besøgte jeg nogle gange Kristian, og vi byttede lidt frimærker. Kristian er søn af forretningsfører på Foderstof Eskild Pedersen og hustru, som boede i privatboligen ved foderstof. Husker også at der var et stort flot kastanjetræ i gårdspladsen der.

Uldkræmmere

Der kom en uldkræmmer 1 gang om måneden, der hed Viktor Mastrup, og han solgte forskellige tøjdele. Senere var det lokale Ejnar Poulsen, der kom rundt.

Fiskemand

Hver mandag kom Børge Nielsen (kaldet Børge Fiskemand) rundt i Herborg og solgte fisk, og han holdt lige foran mejeriet. Han sang rigtig godt, hvor han i sangene reklamerede for sine varer, og han sang bare igennem.

Aftensmaden mandag aften var altid fisk, hvor kontrolassistent Anker Laustsen spiste med.

Bagerbrød

Karl Vinge fra Bølling kom rundt med bagerbrød om fredagen. Om det var hver fredag husker jeg ikke. Mener vi enkelte gange købte en stang wienerbrød. Det bagerbrød vi ellers købte, det købte vi hos Elna i Herborg Brødudsalg.

Kejsersnitter. Fy Ole

Jeg havde på et tidspunkt hørt nogle af de større drenge sige noget om en de havde fået til at købe kejsersnitter, og så grinte de bare. Vidste vist ikke helt hvad det betød. En dag var Niels Kvist og jeg omme i nærheden af brødudsalget. Jeg fik Niels Kvist til at gå ind for at købe kejsersnitter for et eller andet lille beløb, og det gjorde han så, og sagde at kejsersnitterne var til mig. Elna, der bestyrede brødudsalget meddelte Niels, at dem kunne Ole selv hente. Det fik jeg ikke gjort alvor af, og tror ikke jeg har været så stolt af det, næste gang jeg besøgte sønnen Aksel.

Elna kommenterede aldrig på det efterfølgende.

Mønttelefon

Der kom i 1968 mønttelefon på Genforeningsvej 5, i den ende af huset hvor Poul Kjeldsen boede. Husker at jeg sammen med et par andre lavede lidt telefonfis, men det var nu ikke så tit. Episode jeg husker var, at vi ringede til en i Videbæk, der hed Mørk, hvor vi spurgte ham om det var Mørkt i Videbæk, og svaret var ja, hvortil vores contra svar, at det var det ikke i Herborg.

Et par andre lidt små frække var jeg også med til, og den ene af gangene havde pågældende, der blev ringet til luret, hvor der blev ringet fra, og ham der ringede af os, fik en lille klap bagi.

Telefonboks

I 1973 kom der telefonboks på Møllevej. Den var der til 1980, hvor den blev påkørt af en bil.

Gravhunde

Vi havde gennem tiden flere gravhunde, som vi blandt andet fik fra gårdejer Christian Pedersen og gårdejer Thorvald Birkmose. De var meget egenrådige.

TV

Uden at jeg selv husker det, så fik vi i familien TV i 1960, hvor der blev afviklet olympiade i Rom. Min far og storebror talte altid om dengang Danmark vandt sølv i fodbold i Rom, som var Danmarks hidtil største fodbold resultat. Heldigvis blev vi i 1992 Europamestre. Det fjernsyn jeg husker som det første, vi havde, var en 17 tommer.

VM i fodbold

Det fodbold-vm jeg husker bedst som barn, var VM i England i 1966. Her blev England verdensmestre på hjemmebane, hvor de slog Vest Tyskland med 4-2 efter forlænget spilletid. Bobby Moore blev kåret som VM's bedste spiller, og målscorerne i finalen var Geoff Hurst med 3 mål og Martin Peters med 1 mål og de var alle 3 spillere fra West Ham United i London. Det kan kun være deres bedrifter, der gjorde, at jeg lige siden har været West Ham fan, da de aldrig har været i nærheden af at vinde mesterskabet i England.

Klassekammerater der er døde.

Aksel Lauridsen døde i 2003 og blev 47 år.

Hanne Jacobsen døde i 2009 og blev 54 år

Conny Kjærgaard døde i 2010 og blev 54 år.

Kurt Larsen døde i 2013 og blev 57 år

Dorte Møller døde i 2018 og blev 63 år.

Arbejde efter skoletid på mejeriet

Der var en stor grund på ca. 3.000 m² på mejeriet. De første ca. 3 år vi boede på mejeriet, boede min storebror hjemme, men da han flyttede hjemmefra, var jeg blevet så stor, at jeg nem kunne slå den ret store græsplæne, rive gårdspladsen der hvor der ikke var brosten, luge en stor del af haven, og det sidste år eller to hjælpe til med madlavning sammen med min lillesøster Irene. Når jeg kikker bagud i dag, kan jeg nem se, at mine forældre havde mere end nok at lave mens vi boede der.

Arbejde efter skoletid uden for hjemmet

Hver fredag fejede jeg fortov, gade og gårdsplads hos købmand Mølhede, og ud over den kontante honorering for arbejdet, så kom Lovise

Mølhede altid ud med en pose slik til mig, mens jeg arbejdede, og jeg fik altid eftermiddagskaffe, så jeg blev godt forkælet. Tror jeg har været omkring konfirmationsalderen eller lidt yngre, og anslår, at jeg arbejdede der i et par år.

Jeg fejede ofte vejen og fortovet hos Frederik Nielsen (kaldet Didrik), og lugede ofte for ham.

Ellers husker jeg, at Klaus Nielsen og jeg hakkede i roer hos Eigil Keseler, hvor vi fik pris pr. række. Vi satte neg fra selvbinderen på højkant, når der var høstet. En gang hvor vi gik over marken og snakkede pris med Eigil Keseler, der var sønnen Niels Chr. med, og han har nok været ca. 10 år dengang, hvor han udbrød ”det er sku alt for møj far” da vi snakkede om pris. Eigil Keseler lagde sig på den dejlige sommerdag, som det var ned på ryggen, og grinede højlydt over Niels Chr.’s mening om prisen. Så allerede som 10-årig havde Niels Chr. handelstalent. Niels Chr. husker det ikke selv den dag i dag, men det gør Klaus og jeg.

Husker også at vi var et par stykker, der hakkede i roer hos Sigvald Bækdal, og det var til en meget høj timeløn. Vi var kun ansat 1 dag, da vi jo slet ikke var vores timeløn værd.

I Tværgården på Sæddingvej hos Sigvald og Anders Peder Jespersen har jeg også sammen med min storebror Erik været ude og arbejde i høsten samt samlet sten hos Anders Iversen.

Juletræer

I nogle år solgte jeg nogle få juletræer til borgere i Herborg. En af min fars kortvenner Christian Pedersen fik jeg nogle juletræer af, og så solgte jeg dem for 5-10 kroner stykket, så det gav lidt lommepenge. De første gravhunde fik vi også fra Christian Pedersen, der boede ned med en grusvej på venstre hånd, når vi var omkring Fiskbæk Mølle.

På landet – manglende traktorfærdigheder

Jeg gik på Videbæk Skole, og arbejdede en hel sommerferie på landet hos min storesøster Sonja og svoger Villy, der havde et landbrug ved Strellev lidt uden for Ølgod, og det var en rigtig god sommerferie, hvor jeg deltog i alle de ting, der nu en gang skal laves, når man er landmand. Jeg kørte på knallert fra Herborg til Strellev søndag aften, og kørte hjem til Herborg igen om fredagen.

En gang gik turen ikke helt som den skulle. Næsten ud for Brosbølgård mellem Tarm og Lyne ville knallerten ikke længere. Hvad der var galt, kan jeg ikke huske, men jeg trak efterfølgende resten af ruten. Min svoger sagde til mig, at jeg bare skulle have gået ind et sted, og derfra have ringet efter ham; men jeg valgte i stedet gåturen.

Et uheld som vi har grinet af mange gange siden, havde jeg også, da jeg skulle køre traktoren over til et stykke eng, de havde lidt væk fra gården. Jeg fik taget svinget mod engen for sent og endte i grøften, og skorstenen på den grønne Deutz røg af. Det var min svogers brors traktor (han boede på nabogården), og han morede sig så meget over det hændte, at tårerne trillede ned af kinden på ham.

Alkohol

Første gang med alkohol mener jeg der var i 7. klasse med et par af de andre jævnaldrende, og jeg begyndte også at gå til bal i Videbæk Hallen i 1. eller 2. real, og der fik vi oftest lidt øl, inden vi tog til bal.

Videbæk skole

August 1969 begyndte jeg i 1. real på Videbæk skole. Mener vi fra start var 27 elever i klassen. Jeg fik nogle gode klassekammerater, og var i øvrigt en del sammen uden for skoletid, selv om der var nogle kilometers afstand til de fleste. Vi spillede også badminton med og mod hinanden, blandt andet i gymnastiksalen i Herborg.

Skolen i Videbæk som sådan syntes jeg der var for stor med mange flere elever, end jeg var vant til i Herborg,

Fagene fysik, tysk og matematik var jeg ikke begejstret for, men fik min realeksamen i sommeren 1972.

Ungdomsskolen i Opsund

De hverdagsaftener hvor jeg ikke var til sport, var jeg oftest på Ungdomsskolen i Opsund. Det var et rigtigt godt sted for os unge, og der var mange ting man kunne være med til. Selveste Gnags spillede der også.

Bio

Sammen med jævnaldrende var jeg af og til i bio i Videbæk. Efter bio stod vi af og til et godt stykke tid udenfor bio og snakkede.

Kærester

Det med kærester startede for mit vedkommende vist omkring 2. real, og derfor var det altid spændende at komme til baller, hvor der var masser af jævnaldrende fra både Videbæk og Spjald. Gik til bal i Videbæk og enten på kroen eller hallen i Spjald før vi blev 18. Da vi blev 18, var vi af og til i Herning, Ringkøbing og lidt længere væk. Vi kørte på skift, og ham der var chauffør, han var altid ædru.

Knallert

Min storebror forærede mig hans Express knallert, og jeg var enten 15 eller 16 år, da jeg begyndte at køre på knallert. Om den var ulovlig da jeg fik den, husker jeg ikke helt, men jeg fik på et tidspunkt en af mine kammerater til at gøre den ulovlig, sådan at den kunne køre noget hurtigere. Vurderer, at den kunne køre godt 50 km i timen, da den var mest ulovlig. Den var både hacket og gearet men ikke boret.

Vi kørte noget rundt oppe omkring lille skoven på Genforeningsvej/Finderupvej og på Keselers mark. Når knallerten var i stykker, fik jeg den lavet hos Mads Vesterby, og han var han meget dygtig og billig. Var også uheldig et par gange, hvor jeg enten væltede, kørte ind imellem nogle træer engang hvor jeg fik nogle grene i ansigtet og dermed skrammer; men jeg slap heldigvis for alvorligere skader.

Vestjydsk Handelsskole

August 1972 var starten på 1-årig handelsskole. Jeg kom på regnskabslinjen, og i klassen var vi 12 elever. Vi havde en rigtig god klasse, og fagene her lå bedre til mig end i realskolen. Som nye fag på handelsskolen havde vi samfundslære, driftsøkonomi, regnskabslære og kontorlag. Vi undgik fagene fysik, tysk og matematik, så det var jeg glad for.

Tror det var fagene der motiverede mig mere, da jeg gik på Handelsskolen. Jeg havde i hvert fald en noget mere seriøs tilgang til lektierne.

Videbæk Kommune

Jeg søgte 2 elevstillinger, mens jeg gik på handelsskolen, og var til samtale i Skjern Bank og på Videbæk Rådhus. Sidstnævnte fik jeg elevplads i socialforvaltningen fra 1. august 1973 som 17-årig. Jeg var så heldig, at jeg kendte Rasmus Jensen fra håndbolden i Videbæk-Fiskbæk KFUM, og han blev udlært samme dag, som jeg startede der.

Som chef havde jeg Aksel Torstensson, og jeg fik mange spændende opgaver af ham og mine øvrige gode kollegaer. Jeg var efterfølgende på Videbæk Rådhus indtil februar 1984. Har den dag i dag stadig sammenkomster med flere af kollegaerne.

Kørekort

Jeg startede med teoriundervisning i forhold til at tage kørekort i efteråret 1973, og fik selve kørekortet en af de første måneder i 1974. Havde aldrig kørt bil før, jeg havde timer hos kørelærer Poulsen i Videbæk, og mener jeg havde haft ca. 15 timer, inden jeg kom til køreprøve. Køreprøven foregik i Skjern og lidt udenfor Skjern. Bemærkningen fra motorsagkyndig da jeg var færdig var, at det var vist godt nok. Det var en stor dag, da jeg fik kørekort.

Tilbageblik over den tid jeg boede i Herborg

Når jeg tænker tilbage over den tid, hvor jeg boede i Herborg, så tænker jeg tilbage med meget stor taknemmelighed over at være vokset op i Herborg.

Hvorfor så det kan man spørge sig selv. Jo jeg har været heldig at vokse op i en harmonisk familie, jeg var heldig at gå i Herborg Skole, hvor jeg hver eneste dag var glad for at gå, jeg havde endvidere nogle skønne ledere i foreningslivet, hvor jeg også altid var glad for at komme, og ikke mindst nogle gode kammerater.

Så herlige Herborg gælder stadig for mig, hvor det har været en kæmpe oplevelse at besøge en stor del af den befolkning, som også boede i byen da jeg var barn/ung.

/Ole Stræde Dalgaard.